

5927

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KEŞFİNİN SELİM-NAMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Ar. Gör. Şefâettin Severcan
E. Ü. İlâhiyat Fakültesi

Yöneten
Prof. Dr. Ahmet Uğur

Kayseri

1988

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

İ Ç İ N D E K İ L E R

Önsöz	IV
Giriş	1

I. BÖLÜM

I- Selim-Nâme'de Geçen Olayların Özeti	3
Sultân Bâyezîd'in Selim'i Vefî-Ahd Tayini ve Ölümü	3
Yavuz'un Tahta Çıkışı	4
İran Seferi	4
Çaldıran Zaferi	5
Selim Tebriz'de	6
Kemah'ın Fethi	6
'Alâu'd-Devle Meselesi	7
Doğu ve Güneye Sefer	7
Mısır Seferi	8
Mercidâbık Savaşı	8
Şâm'a Gelişi	9
Mısır	9
Ridâniye Savaşı ve Mısır'ın Fethi	10
Celâli İsyanı	11
Rodos'a Sefer Hazırlığı ve Te'hîri	11
Selim'in Ölümü	11
Süleymân'ın Tahta Çıkışı	12
II- Selim-Nâme'nin Tahlîli	13
A) Dil Yönünden	13
B) Târih İlmi Yönünden	16
III- Keşfi Mehmed Çelebi	25

II. BÖLÜM

Transkripsiyonlu Metin	26
Lügatçe	159
Bibliyografya	181

Ö N S Ö Z

Son yıllarda Osmanlı Devleti'nin siyâsî ve iktisâdî yapısı üzerinde bazı çalışmaların yapıldığını ve bir takım makâlelerin neşre edildiğini memnûniyetle müşâhede ediyoruz. Bu yayınların, târihî bir belgeye dayanmaları kendilerini daha da değerli hâle getirmektedir. Çünkü, en değerli târihî bilgiler belgeye dayalı olanlardır. Ancak bizim eşsiz kıymetlerle dolu târihî belgelerimizi ve yazma eserlerimizi neslimiz okuyamamakta ve anlayamamaktadır. Dolayısıyla kültürümüze büyük hizmet veren ve hattâ kültürümüzün bir dönemini açığa çıkaran bu eserlerin günümüz insanına kazandırılması gerektiğine inanıyoruz.

İşte bu düşünce ile, bu kültür değerlerimizin en kıymetlilerinden olan Selîm-Nâme'lerden birini günümüz insanının istifâdesine sunmak istedim. Bu amaçla Selîm-Nâme'leri incelerken, muhterem hocam Prof. Dr. Ahmet Uğur'un da değerli tavsiyeleriyle Keşfi Mehmed Çelebi'nin Selîm-Nâme'si üzerinde çalışmaya karar verdim. Çalışmam ilerledikçe bu eserin çok değerli bir kültür hazînesi olduğunu gördüm. Hattâ Yavuz Sultân Selîm ve dönemi hakkında, Keşfi taranmadan söylenecek her sözün eksik olacağını anladım. Çalışmalarımı bu anlayışla sürdürerek, bu değerli eseri istifâdeye sunmaya çalıştım.

Bu çalışmam esnâsında, bana, her vesfileyle yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım ve değerli hocam, sayın Prof. Dr. Ahmet Uğur'a, eserin okunup transkripte edilmesinde devamlı

yardımlarını gördüğüm değerli hocam Ahmet Gül'e ve yine okuma esnâsında kendisine sık sık başvurduğum ve büyük yardımlarını gördüğüm muhterem hocam Mustafa Çuhadar'a teşekkürü borç bilirim.

Şefâettin Severcan

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

آ : â	ض : d, z
ء : ʾ	ط : t
ب : b	ظ : z
پ : p	ع : ʿ
ت : t	غ : ğ
ث : s	ف : f
ج : c	ق : k
چ : ç	ك : k
ح : h	گ : g, ğ
خ : ħ	ژ : ñ
د : d	ل : l
ذ : z	م : m
ر : r	ن : n
ز : z	و : v
ژ : j	و : ũ
س : s	ه : h
ش : š	ی : y
ص : s	ی : i

Ayrıca Farsçada kullanılıp okunmayan vâv'ı "H^vâr" örneğinde olduğu gibi üst tarafa kaydirdık. Vasıl hemzesini yine 'Ayn harfi için kullandığımız (') işaretiyle gösterdik. Bel-li yerlerde kullanıldığı için karışıklık olmayacaktır. Gâf ve Gayn harfleri için (ğ) kullandık. Bu harften sonra ince sesli varsa Gâf, kalın sesli varsa Gayn olduğu anlaşılır. Şemysse hafflerine lâm-i ta'rifleri idğâmla bağladık.

G İ R İ Ő

Osmanlı tarihçiliği kendine has karakteri olan bir konuma sahiptir. Bu konum içerisinde de en belirgin noktayı Őüphesiz Selim-Nâme'ler teşkil eder. Genellikle Yavuz Sultân Selim (1512-1520) dönemini, onun Trabzon vâililiğinden, ölüme kadar olan olayları anlatan bu eserlerin, tarihî değerleri çok büyüktür. Bilhassa Yavuz'la beraber seferlere katılarak, olayları onunla yaşıyarak kaleme alan müelliflerin Selim-Nâme'leri eşsiz birer tarihî belge niteliğindedir.

Olayların kısa ve özlü olarak anlatıldığı bu eserlere, kendi dönemlerinde devlet ricâli ve özellikle pâdişah tarafından büyük iltifat edilmiştir. Devrinin geçer akçesi olan bu eserler, iltifata mazhar olma niyetinin getirdiği özelliklere rağmen, sosyal, siyâsî, dîni, iktisâdî ve kültürel açılardan, devirlerinin birer aynası durumundadırlar.

Birbirlerinden pek farklı olmayan bu eserler, genellikle nazım ve nesir ikisi bir arada, Türkçe, Farsça ve Arapça karışık olarak yazılmışlardır. Çok ağdalı bir üslûba sahip olan, bu eserlerden elde mevcut olanlar, M. C. Şehâbettin Tekindağ tarafından Tarih Enstitüsü Dergisi'nde (1970) yayınlanan Selim-Nâme'ler adlı makâlesinde liste hâlinde verilerek Selim-nâmeler ve yazarları hakkında kısa değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca Prof. Dr. Ahmet Uğur'un Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi C. XXII'de yayınlanan Selim-Nâme'ler adlı makâlesi ve yine Prof. Dr. Ahmet Uğur'un

T. C.

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

konuyla ilgili kısmen matbû', kısmen yayınlanacak olan değerli araştırmaları Osmanlı Tarihçiliğinde Selim-Nâmelerin yerini tesbit bakımından çok önemlidir.

Dr. Hamdi Savaş da İshâk Çelebi ve Selim-Nâmesi adlı Doktora Tezinde bu konuda kısa bir bibliyografya verir.

Ancak tüm bu çalışmalara rağmen Selim-Nâmeler tamamiyle açığa çıkarılmış değillerdir.

Keşfi Mehmed Çelebi'nin bu Selim-Nâme'si verdiği bilgiler açısından çok değerli bir kaynaktır. Bu değerli kaynağı istifâdeye sunmamda ağırlıklı yeri II. Bölüm olarak transkripte almıştır. Metinde geçen âyetleri tırnak içinde vererek yerlerini (K.K.: ../..) şeklinde gösterdik. Bunlardan ilk numara süre numarası, ikincisi âyet numarasıdır. Varak numaralarını yine metnin içinde köşeli parantez içinde gösterdik. Transkripsiyon alfabesi olarak İslâm Ansiklopedisinde kullanılan alfabeyi esas aldık. Metinde geçen hadislerin kaynağını vermeden sâdece (H) harfiyle belirttik.

Varakları dıştan, 11 x 17 cm, içten, 6.30 x 11.30 cm olan ve her varakta 13 satır bulunan Selim-Nâme toplam 134 varaktan müteşekkildir.

Prof. Dr. Ahmet Uğur'un Edinburg Üniversitesi'nden mikrofilm olarak getirdiği, aslı Es'ad Efendi Kütüphanesinde 2147 No'da olan, kullandığımız bu nüshanın dışında, başka bir nüsha bulamadık.

I. Bölümde ise konu başlıklarını tamamen biz koymak su-

retiyile metnin kısa bir özetini vererek eseri dil ve tarih bilimi açısından bir değerlendirmeye tabi tuttuk. Müellif hakkında pek uzun mâlûmât elde edemediğimiz için kısaca tanıtmak zorunda kaldık.

Eserde Arapça ve Farsça kelimeler üzerine yazılmış küçük açıklamaları ayrıca sonuna alfabetik olarak çıkardık.

Trankripsiyonlu metnin günümüz Tür.çesine çevrilerek her okuyucunun istifâdesine sunulması bu hizmeti tamamlayacaktır. Bunu da ileride yapmayı düşünüyorum.

I. BÖLÜM

I- SELİMNAME'DE GEÇEN OLAYLARIN ÖZETİ

Keşfi Mehmed Çelebi Efendi, salât ve selâmla başlayarak bu eserini dünyâ ve âhirette bir makam elde etmek ve kendisine duâ edilmesine vesile olması için kaleme aldığını ifâde ediyor(1) Ayrıca bu niyetini şu mesnevisiyle dile getiriyor:

"Murâdıñca dönerken rûz-gârîñ
Komağ ardınca ol bir yâdigârîñ
Ki senden soñrasını etdire yâd
Kılâ rûhuñ du'â-yi hayrile şâd"(2)

SULTAN BAYEZİD'İN SELİM'İ VELİ'AHĐ TAYİNİ VE ÖLÜMÜ

Müellif, Sultân Bâyezîd'in son günlerinden başlayarak Bâyezîd'in ölümü (918 H/1512 M) ile Sultân Selîm dönemini ve Kânûnî'nin tahta çıkışını tarih sırasıyla anlatır. Eserin asıl konusu, Yavuz dönemidir.

Sultân Bâyezîd'in ölümü ve hastalığı hakkında geniş bilgiler verir. Bâyezîd'in, ölmeden önce aklını kaybederek delirdiğini(3) ve sarılık hastalığından(4) öldüğünü anlatır. Ancak Bâyezîd ölmeden önce (918 H'de) Sultân Selîm'i veliahd tayin ederek ona şu nasihatlerde bulunur: "Ey nûr-i dîdem ve ey sürûr-i sînem, bugün ki emr-i Rabbânî ve takdîr-i Yezdânî birle mâlik-i mülk-i diyâr ve serîr-i saltânata şeh-r-yâr olduñ. Gerekdür ki âd -u- şânımız ve nâm -u- nişânımız gözleyüb ve âbâ-i kirâmımız ve ecdâd-i 'izâmımız izini izleyüb, şâhân-i kadîm muktezâsınca ve pâzişâhân-i 'azîm müdde'âsınca def'-i mezâlim-i eşrâr ve ref'-i mekâdîr-i ahyâr kılûb nâm-i nikle 'âleme tolasın. Sakın ki hem-dem-i hevâhil-i fesâd ve mahrem-i her bû-i'tikâd olub huşûr diyü gaflete ve sürûr di-

1) V: 2b.

2) V: 11b.

3) V: 19a.

4) V: 19a.

yü 'işrete mâyl olmayasın ve taht-i yedîfde olanların diyânetini cinâyete ve emânetini hiyânete mübeddel bulmayasın." (5).

YAVUZ'UN TAHTA ÇIKIŞI

Yavuz'un iktidara geçmesiyle birlikte son dönemde meydana gelen karışıklıkları bastırdığı ve ülkede huzur ve güveni sağladığı ifade edilir. Keşfi bunu ifade ederken: "Orada da hilâfete muhâlif olanların işini bitirdi"(6) demektedir.

Selîm'le beraber milletin huzur ve refâhının artışı, ülkede adâletin sağlanması, ülke bütünlüğünün te'mini, halkın Selîm'e teveccühü ve ondan memnûniyeti çok mübâlağalı bir dille anlatılır. Ayrıca Yavuz'un ordusunun bu son karışıklıkları bastırırken gösterdiği başarıları, yine aynı üslûbla çok mübâlağalı bir şekilde ifade edilmektedir(7).

İ R A N S E F E R İ

Bir gün Yavuz devlet erkânını ve memleketin ileri gelenlerini toplayarak onlara şöyle bir konuşma yapar: (Özetle) "Ehl-i İslâm'ın saltanatına vâris olduğum bugün, aklımdan geçer ki: Atalarımın dünya ve din işleri, adâletimle yani nizâm ve getireceğim esâslarla her yönden kıvâm bulacaktır. Zîrâ Allah katında makbûl olan din İslâm'dır. Nitekim Hak Ta'âlâ: "Muhakkak Allâh nazarında din İslâm'dır" (K.K.: 3/19) buyurmuştur. Artık istiyorum ki, o sapık ve bozguncu İsmâ'il'in yanındaki azgın askerlerin çirkin sözleri kesilmelidir, kendileri yok olmalıdır. Hatâlı delillerle İslâm dinini küçümseyip tahkir ettiklerinden dolayı kasedtim ki, varub -eğer Allah'ın 'inâyeti ve hidâyeti ne yol gösterirse- büyük ordularıyla top ve tüfek altında ezip isimlerini var-

5) V: 17b.

6) V: 27b.

7) V: 25ab.

lık sayfasından sileyim"(8)

Selîm'in bu sözlerine divânda bulunanların hepsi "Emriniz başımız üzre"(9) diye cevap verdiler. Bunun üzerine dâire-i hükûmetde bulunan kadılara, serdâr başkumandanlarına, sancak beylerine ve kale muhafızlarına haberler gönderildi. Kırk bin atlı ve her şeyi hazır on bin 'azeb(10) hazırlanıp Gelibolu'dan Yenişehir ovasına varmaları emrolundu.

Kendisi ise 920^{M 1514} Muharrem'inin 23. günü Edirne'den erkânıyla du'âlar edib, bayrak ve sancaklar açıb yola çıktı. Her gün bir menzil alınarak, her yerde evliyâlara ve fakirlere ihsanlar yapılarak İstanbul'a gelindi. Bir kaç gün İstanbul'da kalarak gemiyle Anadolu yakasına geçerek Yenişehir ovasına vardı. Böylece ordu burada toplandı. Selîm, İsmâ'îl'e bir mektub göndererek kendisi de Yenişehir'den hareket etti.

ÇALDIRAN ZAFERİ

Günlerden sonra 920^{M 1514} Receb'inin 2. günü Çaldıran sahrasına vardılar. Pâdişah burada konaklanmasını emretti.

İsmâ'îl, Selîm'in ordusunu görünce önce korkdu, aklı başından gitti, fakat yine de savaştan vazgeçmiyerek, ordusunu ikiye bölerek bir kısmını Ustaclı Oğlu komutasında Hadım Sinan Paşa tarafına, diğer kısmının da başına kendi geçerek Rûm İli Beğlerbeği Hasan Paşa tarafına hareket etti.

Yavuz, orduyu hazır hale getirdikten sonra onlara: "Gayret-i İslâm'ı ve hamiyet-i Seyyidü'l-Enâm'ı tamam yirine getürecek demdür. Bugünkü günde a'dâdan (düşmandan) yüz çeviren, 'avratdan kemdür"(11) diye bir konuşma yaptı. Meh-

8) V: 31b, 32a.

9) V: 32b.

10) 'Azab: "Muhtelif işlerde kullanılan askerler". Bkz: M. Zeki Pakalın, Osmanlı Târih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, "Azab" maddesi.

11) V: 42b.

terân bölüğünün cenk marşlarıyla beraber şiddetli bir harb başladı. Sinan Paşa Ustaclı Oğlu'nun başını kesti. Bununla beraber bir çok ileri gelen kumandanları yok oldu. Bir çok esir alınarak öldürüldü(12).

Asker âdetâ ganimete boğuldu. Bunu Keşfi şöyle ifâde ediyor:

"Ömründe bir merkebe mâlik olmayanlar ve giymeye bir kebe bulamayanlar, tavlâ tavlâ atlara, kâle kâle (kumaş) yarâğ -u- yatlara mâlik olub, 'asker sevindi ve pâzişâha du'âlar etdiler"(13).

Her tarafa fetihnâmeler gönderildi. İki gün orada kalınarak yağma ve talandan sonra Tebriz'e yola çıkıldı.

SELİM TEBRİZ'DE

Bir nice gün yol alındıktan sonra Tebriz'e varan Selim adına hutbe okutarak, sikke kestirir. Her işi yeniden düzenler. Tebriz'i, şâhân-i kadim ve pâdişâhân-i 'azim resmince dîn-i Muhammedî ibe taze nizama kavuşturur(14)

Şehri gezerek çok beğenir. Zira halk onu hoş karşılamıştır. O da halka bir çok ihsanlarda bulunur. On gün orada kaldıktan sonra divanı toplayarak kışın burada kalmamak için Anadolu'ya doğru hareket edilir. Nihayet Amasya'ya gelerek kışı orada geçirirler.

KEMAH'IN FETHİ

M 1515

921 Ramazan'ının 29. gününde Yeniçeri Ağası Ayas Ağa'ya orduyu hazırlıyarak Geldinlân konağında hazır olmasını emreden pâdişâh fermânı geldi. Kendisi de aynı yılın Rebî'u'l-Evvel'inin 5. günü Amasya'dan çıkıp aynı yerde ^{Ayas} Ağa ile karşılaştı. Geldinlân'da üç gün bekliyerek hazırlıklarını tamam-

12) V: 45b.

13) V: 45b.

14) V: 48b.

ladılar. Bu arada yine pâdişâhın emri gereği Rûm İli Beğlerbeğisi olan Sinân Paşa da Ankara'dan aynı yere gelmişti. Dördüncü gün bu sahrâdan ayrılarak 19. gün Kemah Kalesi'ne geldiler. Aynı yılın Rebî'u'l-Âhir'inin 5. günü Ayas Ağa Yenicherilerle kaleyi fethederek halkını kılıçtan geçirdi(15).

'ALAU'D-DEVLE MESELESİ

Kemah'ın fethinden sonra Sivas'a gelen Selîm, burada 'Alâu'd-Devle'nin Kızıl-bâşlarla ittifak ettiğini duydu. Derhal vezirleri toplayarak divanı kurdu. Divanda, 'Alâu'd-devle'nin kendilerine karşı düşmanlığının eksik olmadığını, dolayısıyla başını vücudundan ayırmak istediğini(16) belirterek divan üyelerinin düşüncelerini sordu. Onlar da pâdişâhın fikrine iştirak ettiklerini beyân ettiler.

Bunun üzerine Selîm, Vezîr-i A'zam Sinân Paşa'yı bir miktar askerle 'Alâu'd-devle üzerine gönderdi. Kendisi de aynı ayın 29. günü askerle yola çıktı. Bunu duyan 'Alâu'd-devle Selîm'in korkusundan Elbistan dağlarına çekildi. Fakat Sinân Paşa bunları yakalılarak askerlerini mahvedip 'Alâu'd-devle'yi de öldürdü (921)^{M 1515}. Kesilmiş başı Selîm'e getirildi. Selîm de yüzünü Hakk'a teveccüh edip duâ etti(17). Buranın idaresini yine onun hânedânından Şeh-suvâr oğlu Ali Bey'e vererek kendisi önce İstanbul'a, oradan da Edirne'ye geldi.

DOĞU VE GÜNEYE SEFER

Selîm, Anadolu ve Rûm İli Beylerbeyilerine, subaşıllara ve sancak beylerine haber göndererek, "Kızıl-bâş'ın vücudunu 'âlemden kaldırmak istediğini, bunun için de askerlerini hazırlıyarak Kayseri tarafına hareket etmelerini emretti. Onlar da derhal emre uyarak Kayseri'ye yöneldiler. Kendisi de Edirne'den çıkıp İstanbul'a geldi. Burada bir kaç gün ka-

15) V: 57a.

16) V: 60a.

17) V: 62b.

larak Eyyüb Sultan'ı ziyâret ettikten sonra Sinân Paşa'yı da emrindeki 'askerle Kayseri'ye gönderdi. Paşa Kayseri'de 'askerle buluştuktan sonra önce Türkistan*, sonra da Elbistan'a vardılar. Paşa buradan 'Arab emirlerine elçi göndererek onların sadâkatlarının eserlerini görmek istediklerini belirtti. Ancak bunlar elçilere kötü muâmeleler yaparak savaşacaklarını belirttiler. Mısır sultanı Kansu Gavri kendi yerine Toman-Bây'ı bırakarak yirmi bin askerle yola çıkmıştı. Bu haberi duyan Sinan Paşa ve Ayas Beğ derhal durumu Selîm'e bildirdiler. Selîm, 'âlimleri toplayarak fetvâ istedi. Onlar da, "Peygamber'in şerî'atini yıkmak maksadıyla hareket edenlere yardımcı olan, onlardan daha sapık ve savaşmağa daha lââyık kimselerdir"(18) diye fetvâ verdiler. Bunun üzerine Şeh-zâde Süleymân'a haber gönderilerek Edirne'ye kaymakam gelmesi emrolundu.

M I S I R S E F E R İ

1 Cemâziye'l-Evvel 922^{M1516} Pazar günü İstanbul'dan çıkan Selîm, 29. gün Konya'ya gelerek Mevlânâ'yı ziyâret edip Elbistân'a yöneldi. Bu sırada Sinân Paşa ve Ayas Ağa Malatya yakınında Tokma suyu kenarında konaklamışlardı. Kürdistân askeri, Diyârbekr Beylerbeyi Mehmed Bey, Kazâmân Beylerbeyi Hüsrev Bey askerleriyle, Rûm Beylerbeyi Muhammed Bey buraya gelerek birleştiler. Selîm'in bunlarla nerede birleştiği haber verilmiyor. Bu muhteşem ordu, 'Anteb, Malatya ve Divrik kalelerini alarak halkının itâatkâr olanlarına merhametle âsîlerine cezâ ile muâmele ettiler.

MERCİDABIK SAVAŞI

Bu büyük ordu Çerkeslerle 26 Receb 922^{M1516} de Dâvûd(a.s)'ın kabri yakınında Mercidâbık denen yerde karşılaştı. Sabahdan akşama kadar çok şiddetli çarpışmalar oldu. Neticede Osmanlıların zaferiyle son buldu. Kansu Gavri öldü, askeri dağıl-

18) V: 71a.

*1) Maraş bölgesine "Türkistan" adını kullanması şayan-ı dikkattir.

dı. Bir çok kumandanları da öldü. Esirler zincire vurularak boyunları vuruldu. Her tarafa fetihnâmeler gönderildi.

Keşfi, bu savaşta Selim'in askerini tanzimini ve savaşın seyrini çok geniş şekilde anlatmaktadır. Özellikle savaş sahnelerini çok mübâlağalı bir anlatımla sunar.

Ş A M ' A G E L İ Ş İ

Buradan Haleb'e gelen Selim, burada da muhtaçlara sadaka ve zâlimlere cezâlar verip âlimlere ve fâzıllara ihsanlarda bulunarak 18 gün Haleb'de kaldı. Haleb-Şam arasında bulunan Ba'lebek, Humus, Hama, Sis, Trablus, Burçek, Tarsus vb. kaleleri fethederek 11 gün yol aldıktan sonra 12. gün Sam'a geldi. Sam'da halkın büyük coşkusuyla karşılanan Selim hazîneyi ele geçirerek, adına hutbe okuttu ve sikke bastır-
dı(19). Şam'da iki ay on gün kalarak eski düzenlerini değiştiren yerine kendi nizamlarını koydu.

M I S I R

Yusuf diyârı Mısır'a akın zamanı gelmişti. Çerkez Murâd'ı elçi olarak Mısır'a gönderdi. Bir çok nasihatlar etti. Fakat onlar dinlemeyip elçiyi öldürdüler. Canberdi Gazâlî yirmi bin askerle Mısır'dan çıktı. Ribât-ı Yûnus sahrâsında iki ordu şiddetli bir savaş yaptılar. Sonunda Osmanlılar gâlib geldi. Canberdi Gazâlî yaralı olarak Mısır'a kaçtı. Ertesi gün Gazze'de Selim'e 4-5 yüz kesik baş ve esir getirildi. Selim üç gün burada kaldıktan sonra Kudüs'ü ziyâret ederek tekrar Gazze'ye göndü. Bütün asker Gazze'de toplanarak Kurban Bayramını burada geçirdiler. Kurbanlar kesilip ihsanlar dağıtıldı. Selim Halîlu'r-Rahmân'ı ziyâret ederek yine Gazze'ye geldi. Yedi gün burada kaldıktan sonra Mısır'a doğru yola çıktı. Yolda susuzluk filân çekilmedi(20). 13 gün yürüyüp 14. gün Bereketü'l-Hac denen yerde konakladılar. Ge-

19) V: 82b.

20) V: 93b, 94a.

ceyi burada geçiren ordu 9 Zi'l-Hicce 922^{M 1516}'de Ridâniye'ye geldiler.

RİDANIYE SAVAŞI VE MISIR'IN FETHİ

9 Zi'l-Hicce 922^{M 1516}'de Osmanlı ordusu Mısır ordusu ile Ridâniye'de karşı karşıya geldiler. Mısır ordusunun başında 20 bin askeriyle Toman-Bay, Osmanlı ordusunu hile ile yenmek istiyordu. Ancak Selim bunu anlayarak hilelerini uygulayacak fırsat vermedi. İki ordu çok şiddetli çarpışmalar yaptılar. Osmanlı ordusu yine gâlib geldi. Ancak Sinân Paşa şehid edildi. Toman-Bay ve Canberdi Gazâlî firâr ettiler. Osmanlı ordusu 922^{M 1516}'de Mısır'a girerek her şeye el koydular. Ancak Toman-Bay âniden 7 bin aded askerle Mısır'a girip Osmanlı askerlerinden bulduklarını öldürdüler. Bunu duyan Selim, çok üzüldü ve derhal orduya harbe hazırlanma emrini verdi. Yapılan savaşta Osmanlı ordusu yine galib geldi ve Toman-Bay yine kaçtı. 923^{M 1517} Muharrem'inin ilk Cuma hutbesi Sultân Selim adına okundu, adına sikkeler basıldı. Harbde yararlık gösterenlere makamlar verildi. Yunus Paşa'ya vezir-i a'zamlık, Hoca-zâde'ye Rumeli Beylerbeyliği, Küçük Sinân Paşa'ya Anadolu Beylerbeyliği, Zeynel Paşa'ya vezirlik verildi. Selim 23 Muharrem 923^{M 1517}'te Mısır tahtına oturdu.

Canberdi Gazâlî pişman olub af diledi. Afvını kabul eden Selim ona Sofya sancağını verdi. Toman-Bay da af diledi, Selim onu da afvetti. Ancak o yine elçileri öldürerek isyân etti. Bir takım çarpışmalardan sonra yakalanarak 21 Rebi'u'l-Evvel 923^{M 1517}'te Bâbu Züveyle'de asıldı.

Selim Mısır'da iken Mardin'in fethi haberi alındı ve yine şenlikler yapıldı. Eski âdet üzerine Mekke ve Medice şeriflerine uniformalar gönderildi.

Selim 9 Rebi'u'l-Evvel 923^{M 1517}'te Mısır'dan çıkarak sekiz günlük yoldan sonra İskenderiye'ye geldi. İskenderiye'de beş gün kaldıktan sonra tekrar Mısır'a döndü. Mısır'da bir kaç gün kaldıktan sonra Arap beyleriyle görüşerek Mısır'ın idâ-

resini yine kendilerinden Hayr Bey'e verdi. Hayır Bey'e Osmanlı töresi ve kanun-i hâkânî gereği gibi öğretildi.

17 Receb 923^{M 1517} tarihinde Mısır'dan hareket edilerek her konakta Osmanlı âdetlerini yerleştirek İstanbul'a döndüler. Selîm İstanbul'da kısa bir süre kaldıktan sonra Edirne'ye geçti.

C E L A L İ İ S Y A N I

Selîm Edirne'de iken Karaman Beylerbeyi Hüsrev Paşa'dan elçiler gelerek Şâh Veli adlı birinin ~~ki~~ kendilerine Celâlîler denilir- isyân ettiği haberini verdiler.

Selîm derhal Rumeli Beylerbeyi Ferhâd Paşa'yı Celâlîler üzerine gönderdi. Ferhâd Paşa Akşehir'de Anadolu Beylerbeyi Ayas Paşa kuvvetleriyle birleştiler. Şeh-suvar oğlu Ali Bey de, askerini toplayarak Paşa'yı karşıladı ve düşmanı ortaya alarak kırdılar. Şah Velî'nin başı kesilerek Selîm'e gönderildi.

RODOS'A SEFER HAZIRLIĞI VE TE'HİRİ

Selîm evvelâ Rodos'u, daha sonra da Engürüs Kalesi'ni fethetmek isteğiyle Kaptan Ca'fer Ağa'ya donanmanın durumunu sordu. O da, hepsinin hazır olduğunu bildirdi. Gâzîler İstanbul ve Kâğıthane'ye gelerek sefer için beklemeye başladılar. Ancak müneccimlerin, o yılın evveli ve ortasının son derece uğursuz olduğuna karar vermeleri, gemicilerin hava muhâlefetini belirtmeleri ve Selîm'in istihâresinin de müsbet çıkmaması(21) üzerine Selîm, bu seferin te'hîrini Allah'ın emri olarak anladı. Ferhâd Paşa'ya vezirlik vererek askerine destur verdi. Böylece sefer te'hîr edilmiş oldu.

S E L İ M ' İ N Ö L Ü M Ü

İstanbul'da tâ'ûn hastalığı çıkmıştı. Şehirde herkes rahatsız olup, huzur ve sükûn kalmamıştı. Devlet erkânı E-

dirne'ye giderek kışı orada geçirmeye karar verdiler. Selim, 29 Şa'bân 926^{M 1519}'da İstanbul'dan çıkarak Edirne'ye revân oldu. İstanbul halkı, kendi ölümlerini bir tarafa bırakıp Selim'i uğurladılar. Selim, her menzilde biraz daha zayıflıyor ve sırtındaki ağrısı biraz daha şiddetleniyordu. Nihayet Uğraş Köyü'ne varınca doktorlar toplandılar, ilâçlar verdiler ama bir netice alamadılar. Selim günden güne fenâlaşarak vefât etti.(22)

SÜLEYMAN'IN TAHTA ÇIKIŞI

Selim'in ölümünü devlet erkânı askerden gizliyerek derhal Süleymân'a haber göndördiler. Sultân Süleymân 12 Şevvâl 926^{M 1519}' tarihinde tahta çıkarak cülûs-i 'Osmânî ve icrâ-yi ahkâm-i hâkânî kıldı. Âlimler Süleymân'a saltanatının mübârek olması için du'âlar ettiler.

Selim'in na'sı İstanbul'a getirilerek Sultân Mehmet Hân Câmî'i önünde namazı kılınıp Mirzâ Sarayı'na defnedildi. Cenâzenin defninden sonra işlerine dönen Sultân Süleymân, âlimlere ve şâirlere ihsânlar dağıtarak askerinin gözünü gönülünü doyurdu.

Böylelikle Sultân Süleymân'ın tahta çıkışını da anlatan Keşfi, bundan sonra kendisine duâ istiyerek eserini bitirir:

"Her kim ammâ bir nefes bu ravzayı seyrân ide Keşfi ve kâtibine bir du'â ihsân ide".

I- SELİM-NAME'NİN TAHLİLİ

A) Dil Yönünden:

Keşfi Mehmed Çelebi'nin bu eseri Türkçe olarak kabul edilmekte ise de, eser Türkçeden çok Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin ürünüdür. Ağır terkipli ifâdelerin çokluğu ve Farsça-Arapça, Farsça-Türkçe terkiplerin iç-içe kullanılmaları, eseri anlamayı oldukça zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla eser belirli bir kültür seviyesine hitâb etmektedir.

Eserin bu özelliği, devrin ilim anlayışının bir uzantısı olarak kabul edilse bile, Keşfi bu mazereti de aşan bir anlayışa sahiptir. Çünkü "Türkî dil dürr-i yetim gibi nâ-tirâş ve tabî'at-hirâşdır"(23) diyerek eserini Türkçe yazmayışının sebebini belirtir. Türk insanına hitâbedecek bir eserin dilinin Türkçeden ziyâde Arapça-Farsça olması, dolayısıyla milletin büyük çoğunluğu tarafından anlaşılma- zlık, ulaşılmazlık çerçevesine girmesinin ilmî temâyül olarak görülmesi, tartışılması gereken bir konudur.

Eser genel karakteri i'tibâriyle nesir olarak kaleme alınmakla beraber, bol bol şiirler ve âyetlerle donatılmıştır. Az da olsa Atasözleri(24) ve hadislerle(25) de yer verilir. Özellikle âyetler, konu anlatımıyla iç-içe yoğrulmuş başarılı bir üslûbda sunulmuştur. Ancak Keşfi, âyetleri verirken zaman zaman farklı iki âyeti birleştirerek tek âyetmiş gibi verir (26). Bazı âyetler de orijinalini tutmamaktadır(27). Bu, müstensih hatası da olabilir.

Şiirleri beyt, kıta, rubâ'î, müseddes, gazel, kasîde ve mesnevî şeklinde vermiştir. Özellikle gazellerin çok uzunları

---

23) V: 11a.

24) V: 9b.

25) V: 21b.

26) V: 9a.

27) V: 60b. K.K.: 18/30.

vardır.

Şiirlerinin bazılarında "Keşfiyâ" şeklinde mahlasını kullanırken(28), çoğunda herhangi bir mahlasa rastlanmaz. Şiirlerinde bir şeyi anlatımın yanısıra edebiyatın ağır bastığı görülür. Çok başarılı bir mübâlağa sanatı icrâsı vardır. Bu özelliğini hem nesir, hem de nazımda çok belirgin olarak ortaya kor. Mercidâbık savaşını anlatırken, "Osmanlı ordusunun haşmetinin korkusundan güneşin benzinin solduğunu"(29) söylemesi gibi teşbihleri de edebî mahâretinin ifâdesidir. Yine Mısır'ın sosyo-ekonomik yapısını anlatırken "kazzâzlar cân alub cemâl satarlar"(30) diyerek ipekçileri edebî ustalıklarla anlatır. Her ne kadar Keşfî eserini Türkçe yazmada gönülsüz davranmış ise de kendi devrinde kullanıldığını anladığımız "yalab yalab yalmanub", "küt küt göğsün döğüb", "kollu kolunda, semtlü semtinde"(31), "iverken"(32), "irâdetu'llâh'a nâzır, kollu kolunda hâzır"(33), "in-cin"(34), "seğirdimler salub"(35), "hây -u- hây", "batman batman", "İblîs-i pîse"(36), "girusine"(37), "vaktine-dek"(38), "göz gözü görmeyib"(39), "koşdaş koşdaş"(40), "dem-beste", "berçe", "yamanlıh", "tirlik", "yeğrekdir", "alay tapdım"(41), "turacak turak, sığına-

28) V: 48a.

29) V: 78b.

30) V: 103a.

31) V: 74b.

32) V: 76b.

33) V: 76b.

34) V: 85a.

35) V: 85b.

36) V: 86a.

37) V: 87a.

38) V: 89b.

39) V: 96a.

40) V: 97a.

41) V: 108a.

cak bucak"(42), "turdıklı turdığı yerden"(43), "öğdül almış", "çiriş geçdüğüçün"(44), "yorgun argun"(45), "yiyu içe ve kona göçe"(46), "bîr -u- bâr"(47), "yasamak"(48), "sıyıcı"(49) vb. gibi Türkçe kelimeleri de gâyet mahâretli bir şekilde kullanmıştır. Bu arkaik Türkçe kelimelerden bazıları bugün dahi aynı anlamlarda kullanılmaktadır. Meselâ: "Çiriş sürmek":

"Sürerim çirişi, alırım kuruşu, gidersin alnın kırışı kırışı" şeklinde,

"Öğdül almak": Ödül almak,

"Yasamak": Kanun yapmak,

"Sıyıcı": Sınıkçı (kırıkçı) şeklinde aynı anlamlarda kullanılmaktadır.

Ayrıca Keşfi, "Bîr -u- Bâr" (gibi) "Bir ve Var olan" anlamında Çağatayca(50) kelimeler de kullanır.

Nesirlerinde de birbirinden güzel seci'li Türkçe ifâdeler zevkle okunur. Çaldıran zaferinden sonra ganimetlerden bahsederken; "Ömründe bir merkebe mâlik olmayanlar, ve giymeğe bir kebe bulmayanlar tavfile tavfile atlara, kâle kâle yarâğ -u- yatlara mâlik olub"(51) ve yine; "timar erleri, subaşı serverleri, yeniçeri dilâverleri" gibi seci'ler bunun en güzel örneklerinden sadece bir kaçıdır.

Eserde kullanılan Arapça-Farsça kelimelerin üzerlerine hâşiye şeklinde Türkçe karşılıkları yazılmıştır. Bunları Keş-

42) V: 99b.

43) V: 105a.

44) V: 103a.

45) V: 114b.

46) V: 115b.

47) V: 8a.

48) V: 15b.

49) V: 55a.

50) Hüseyin Kâzım Kadri, Büyük Türk Lügati, C. I, Türk Dil Kurumu, İstanbul 1945.

51) V: 45b.

fi'nin mi yoksa başkasının sonradan mı ilâve ettiği bilinmemekle beraber yazı şekli asıl metinle benzerlik arzettir. Prof. Dr. Ahmet Uğur bu küçük hâşiyelerin Keşfi tarafından yazıldığını ifade eder(52). Bu küçük lügatçeyi ayrıca çıkararak eserin sonunda okuyucuların istifadesine sunduk.

Eserin dil yönüne bir bütün olarak bakıldığında eser, bir edebiyat klasiği olabilecek edebî üslûba sahiptir. Keşfi bu yönüyle çok mâhir bir edebiyatçı gibi davranmıştır. Prof. Dr. Ahmet Uğur: "Keşfi, Selimnâme'yi târihî mâlûmattan çok edebî mahâretini göstermek için yazmıştır"(53) demektedir.

Kısaca, eserin edebiyat yönü, ayrıca incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken ağırlıktadır.

B) Târih İlmi Yönünden:

Eser Osmanlı Tarihçiliğinde Selimnâmelerin taşıdığı bir çok özelliği taşıyan muhtevâyâ sahiptir. Hattâ Selimnâmecilik ekolünün tipik bir örneğini teşkil eder.

Eserde, kısmen de olsa dini bir anlayışla ve üslûbla olayların değerlendirildiğini görüyoruz. Bâyezîd'in Selim'e nasihatlerinde(54), Selim'in İran seferinden önce divanda yaptığı konuşmasında(55), yine İran seferi için Edirne'den hareket edileteki yapılan duâların naklinde(56) bu özelliğin tesbiti mümkündür.

Celâli isyânına karşı Selim'in tepkisinde K.K.: 2/229. âyetin sonunun -"Bunlar Allâh'ın yasalarıdır, onları bozmayın. Allâh'ın yasalarını bozanlar ancak zâlimlerdir"- ibâresinin zikredilmesi(57) ve yine Rodos seferinden vazgeçilme

---

52) Uğur, Ahmet, Selimnâmeler, A.Ü.İlâhiyat Fakültesi Dergisi, C. XXII, s. 373, Ankara 1978.

53) Uğur, Ahmet, Selimnâmeler, s. 373.

54) V: 17b.

55) V: 31b, 32a.

56) V: 33b.

57) V: 118a.

sebepleri arasında Selîm'in istihâresinin(58) zikri ve daha sonra Selîm'in bu te'hiri "emr-i Rabbânî"(59) olarak değerlendirmesi eserin bu özelliğinin sadece bir kaç örneğini teşkil eder.

Keşfi'yi, Selimnâmelerin ortak özellikleri bakımından ele aldığımızda şunları tesbit ediyoruz:

- a) Yazılış şekline göre: Nazım ve nesir bir arada olan kısma dâhildir. İdrîf'nin ve İshâk Çelebî'ninkiler gibi.
- b) Başlangıç ve bitişe göre: Bâyezîd'in ölümünü, Selîm devrinin tamâmını ve Kânûnî'nin tahta çıkışını anlatır.
- c) Yazılış devirlerine göre: Selîm devridir.
- d) Dil itibariyle: Arapça, Farça ve Türkçedir.
- e) Yazılış sebepleri itibariyle: Prof. Dr. Ahmet Uğur'a göre "Selîm, yaptığı başarılar bir yana, az da olsa kan dökücü gibi hânedâna yakışmayan bir âd bırakmıştır. Kânûnî başa geçtiğinde babasının prestijini düzeltmek ve onun propagandasını yaptırmak gibi kendisini bir mecbûriyetin altında hissetmiş ve verdiği bahşişlerden faydalanmak için herkes bir şeyler söylemek yarışına girmiştir"(60). "Bazıları sırf moda olduğu için ve devrin gider akçesi olduğu için kaleme almıştır"(61).

Keşfi, eserini bahşışten faydalanmak veya moda için değil, dünya ve âhirette bir makâm elde etmek ve kendisine duâ edilmesine bir vesile olması(62) niyetiyle kaleme aldığını ifade eder.

Keşfi, kullandığı ifâdeler itibariyle devletine, pâdişâha ve dinine bağlıdır. Devletini sevmektedir, zirâ ne zaman devletten, askerden ve pâdişâhtan bahsetse bunları erişilmez sıfatlarla anlatır ve duâlar eder.

58) V: 125a.

59) V: 125a)

60) Uğur, Ahmet, Selimnâmeler, s. 367.

61) Uğur, Ahmet, Selimnâmeler, s. 369.

62) V: 2b.

"Ol sultân-i keyvân-rif'at ve Mirrîh-heybet ve ol hâkân-i Nerîmân-sür'at ve Utârid-fitnat ve ol İskender-i Süleymân-satvet ve Müşterî-fikret ve ol Dârâb-i devrân-şevket ve güneş-tal'at ve ol Efrâsyâb-i Erdevân-'azamet kamer-beh-cet ve ol şehir-yâr-i Cem-himmat Nâhîz-'işret"(63)

"'Âmir-i bilâd ve nâsir-i 'ibâd nâsir-i emn -u- emân bâsit-i 'adl -u- ihsân es-Sultânu'bnu's-Sultâni'bni's-Sultân Sultân Süleymânu'bnu Sultân Selîmi'bni Sultân Bâyezîd Hân e-dâma'llâhu eyyâme devletihî bi-işâ'ati'l-'adli ve'l-ihsâni ve rafe'a a'lâme nusretihî bi-itâ'ati'ş-şer'i ve'l-Kur'âni mâ zükira tevârîhu's-selâtîni beyne'l-ümemi ve zübira hikâ-yetü'l-havâkîni fi'l-'âlemi"

"Şehirler ma'mûr kılan, insanlara yardım eden, güvenli-ği yayan, 'adâlet ve iyiliği döşeyen Sultan oğlu Sultan oğlu Sultan Sultan Bâyezîd Hân oğlu Sultan Selîm oğlu Sultân Süleymân, Allah devletli günlerini, 'adâlet ve iyiliği yayarak devam ettirsin ve zafer bayraklarını şeriat ve Kur'ân'a itâ-atle milletler arasında sultanlar zikredilip âlemde hâkânla-rın hikâyeleri yazıldığı müddetçe yüceltsin"(64)

Askerden bahsederken de benzeri güzellikte sıfatlarla anlatır:

"Kılıb remzile hasma 'arz-i kîne
Demürden pençeler urub zemîne
'Adûye ta'neyile tâş atarlar
Ki her taş ile yüz bin bâş atarlar"(65)

"(O askerler ki) asker saflarını kıran, (o) ejderhâlar ki, yavrularını yumurta iken uçururlar ve nâra ile dağları yerinden göçürürler, kanatları üzerine koyup her yana gümüş kanat açıp uçarlar. Bir nefesde nice fersah yol katedip böl-geler geçerler. Asâ-yi Mûsâ gibi dem vurdukça âteş saçar-

63) V: 4a.

64) V: 4b.

65) V: 24a.

lar"(66).

Bu ifâdeler, gerek pâdişah gerekse askerler hakkında kullandığı sıfatların sadece bir kaçıdır. Benzeri sıfatlar bir çok yerlerde birbirinden az farklarla çok sık olarak kullanılmıştır(67).

Keşfi aynı zamanda bir Selim taraftarıdır. Onun her yaptığını haklı görür bir ifade tarzı kullanmıştır. Onun veliaht tayinindeki olayları anlatmayı ve Selim'in veliaht tayinini halkın teveccühleri neticesine bağliyerek çok sade göstermesi İshak Çelebi ile farklılıklar arzeder. Zira İshak Çelebi Selim'in veliahtlığını bir çok mücâdeleden sonra aldığı, Kardeşi Korkud ve Ahmet'le mücâdelelerini etraflıca anlatırken(68) Keşfi bunları yaşadığı halde anlatmaz. Bu da Selim'e sevgisinin bir tezâhürüdür. Selim'le beraber milletin huzur ve refâhının arttığını, adâletin sağlandığını mübâlağalı bir dille anlatır(69)

Din ve evlet anlayışı açısından bakıldığında Keşfi, Selim'i bu konuda da tasvib eder bir tutum sergiler. Selim, dinine bağlı, yerine göre âyetleri kullanarak ve bizzat delil getirerek bazı kararlar alır. Celâli isyânını önlemede getirdiği âyet(70), İran ve Mısır seferlerine giderken ortaya koyduğu sebebler, dîni kaynaklıdır. Keşfi bunları cihâd ruhu içerisinde anlatır. Selim'in fethedilen yerlerde koyduğu yeni nizam onun, din-devlet ilişkilerine bakışı açısından yeterince açıktır. Onun Tebriz'de koyduğu yeni nizâmı şöylece tesbit ediyoruz:

"Âdâb -u- erkân-i 'Osmâni ve lutf -u- ihsân-i hâkâni kılub, hutbe-i saltanat ve sikke-i hilâfet nâm-i pâkine ve

66) V: 24b.

67) Bkz: 65a, 66a, 69a, 71b, 78b, 95a, 108b, 125b, vs.

68) Bkz: Savaş, Hamdi, İshak Çelebi ve Selimnâmesi (Doktora tezi), s. 23 vd., E.Ü. Sosyal Bilimler Ens. Kayseri 1986.

69) V: 25ab.

70) V: 118a.

zât-i pür-idrâkine mukarrer ve muharrer olub, şâhân-i kadîm ve pâzişâhân-i 'azîm resmince dîn-i Muhammedî birle ol diyâ-re tâze nizâm ve âyîn-i Ahmedî birle cedîd kıvâm virdi"(71).

Yine Mısır'ın fethinde de aynı şeyleri görüyoruz. Adına hilâfet hutbesi okutuyor ve saltanat sikkesi bastırıyor(72).

Görülüyor ki, Selîm'in din-devlet ilişkisi ve hukuk anlayışının kaynağı din ve örften meydana geliyor.

Selîm, yeri gelince âyetleri kullandığı gibi yeri gelince de örfî kahramanlık duygularını çok iyi kullanıyor. Çaldıran öncesi, askerde geri dönme isteği belirince, askerlerin içine girerek "Bugünkü günde düşmandan yüz çeviren, avratdan kemdür"(73) diyerek onların kahramanlık duygularına hitâb ediyor.

Selîm'in, din büyüklerine ve evliyâlara hürmetkâr davrandığını görüyoruz. Zira o, kabir ziyâretlerine önem veriyor. İstanbul'dan ayrılırken Hz. Eyyûb'u, Konya'ya gelince Mevlânâ'yı, Gazze'de Hz. İbrâhîm'i, Mısır'da Hz. Yûsuf(a.s)-in mezarlarını ziyâret ediyor.

Keşfi, onun Mısır seferinde Bereketü'l-Hac denen konakta sabah namazını kılarak duâ ettiğini naklediyor(74).

Selîm'in harblere giriş sebeplerini de dîni kaynaklı görüyoruz. İran seferinden önce divanda yaptığı konuşmada şöyle der: "Artık istiyorum ki, o sapık ve bozguncu İsmâîl'in yanındaki azgın askerlerin, çirkin sözleri kesilmelidir, kendileri yok olmalıdır. Hatalı delillerle İslâm dinini küçümseyip tahkîr ettiklerinden dolayı kasedtim ki varub -eger All'h'ın 'inâyeti ve hidâyeti ne yol gösterirse- büyük ordularımınla top ve tüfek altında ezip isimlerini varlık say-

71) V: 48b.

72) V: 102b.

73) V: 42b.

74) V: 94a.

fasından sileyim"(75)

Selîm yine aynı şeyler için Edirne'den hareket esnâsında şöyle duâda bulunur: "İlâhî, Sen her şeyi en iyi bilensin, ihtiyaç sahibinin ihtiyaçları Senin lütuf dâirende bir nokta bile değildir. İlâhî, Sen her şeyi o kadar iyi bilansin ki, duâ sâhibinin (kendini kastediyor) niyâzı, yalvarışı Senin katında bellidir. Bu zâif ve bî-çâre kulun "ve câhidû fi sebîli'llâhi hakka cihâdihî" (K.K.: 22/78) "Allah uğrunda gereği gibi cihâd edin" mefhûmi ile kurtulmuş yüce kişiler için "Kim Allah yolunda savaşır, öldürülür veya gâlib gelirse, Biz ona büyük bir ecir vereceğiz" (K.K.: 4/74) mâ-sadâkınca ayaklar altında çiğnenmiş şehîdler için "Rabbimiz, bize sabır ver, sebâtımızı artır, inkâr eden millete karşı bize yardım et" (K.K.: 2/250) ile müjdelenmiş suadâ için seferimi mübârek ve mesrûr, düşmanlarımı mübtezel ve makhûr kıl" (76)

Selîm'in aynı duygularla sefere çıktığını, o seferden önce yapmış olduğu konuşmalarından anlıyoruz(77). Yine Mısır seferinden önce âlimlerden fetvâ istemesi üzerine onların verdiği fetvâlar(78) da bunu te'yîd etmektedir.

Harblerden sonra Selîm'in, savaşan esirleri genellikle kestirdiğini, halkını ise afvetdiğini ve hattâ ihsanlar verdiğini görüyoruz. Çaldıran zaferinden sonra, Keşfi şu nakli yapıyor: "A'lâm-i şeh-r-yâr-i İslâm önünde boyunları urulub tomâr-ı hayâtları dürüldi. Müstehakk-i lutf -u- ihsân ve lâ-yık-ı afv -u- gufrân olmadıkları ecilden "Bilin ki Allah'ın la'neti haksızlık yapanlaradır" (K.K.: 11/18) menziline makamları göründü"(79)

75) V: 31b-32a.

76) V: 34ab.

77) Bkz: V: 65b.

78) V: 71a.

79) V: 45b.

Selîmⁱⁿ, Tebrîz'e girince halka yaptığı muâmeleyi de naklederken Keşfi şöyle der: "Fukarâsına in'âm-ı âmlar ve gurabâsına ikrâm-ı tâmlar gösterdi ve her kişi murâdına erdi"
(80)

Yine Mısır'ın fethi sırasında çıkan olayları naklederken Keşfi şöyle der: "Savaşan askerleri birer birer getirib otâğ-ı humâyûn önünde boyunların urdılar"(81)

Keşfi bu eserini ölümünden dört yıl önce (931/1524) tamamlamıştır. Yaşadığı dönem, olayların tarihleriyle birlik-telik arzeder. Ancak Keşfi bu olayları bizzat görerek mi, yoksa duyduklarıyla mı yazmıştır? Keşfi'nin,

- a) Anlattığı olaylardaki bütünlüğe,
- b) İfade tarzına

dikkat ettiğimizde onun bu eseri, bizzat görerek yazdığını söylemek güçleşiyor. Zîrâ, seferlere çıkmadan önce gayet geniş bilgi verdiği halde sefer seyrinde aynı genişlikde bilgi vermiyor. İran seferinin seyrinde orduyu Edirne, İstanbul, Yenişehir ovasından Çaldıran'a konduruyor. Yenişehir-Çaldıran arasındaki uzun mesâfeli, bol konaklı yolculuktan bahsetmiyor. Kezâ Mısır seferi dönüşünde de aynı şekilde, orduyu Mısır'dan Şâm'a, oradan da İstanbul'a getiriyor. Bir târihçinin bu seyir esnâsındaki olayları uzun uzun yazması, mutlaka gerekmez belki, ama en azından geçilen yerlerin adlarını ve önemli olayları kısa kısa zikretmesi kendisinden beklenir. İşte Keşfi'de bu beklentiye cevap bulamıyoruz. Yani olaylar bütünlüğünü muhâfaza etmiyor.

Oysa ifade tarzına baktığımızda, ifâdeler o kadar güçlü ve içten ki, hunları görmeden yazmak, yaşamadan ifâde etmek çok zor gibi geliyor. Zâten ifâde tarzı bakımından, olayları görmüş ve yaşamış gibi sunuyor. Ancak birkaç yerde de "Ammâ

---

80) V: 49b.

81) V: 106b.

hâki-i hikâyet ve râvî-i rivâyet ider"(82), "Ammâ râvî-i ahbâr ve nâkil-i âsâr ider"(83), "Ammâ râvî-i haber ve nâkil-i semer ider"(84) şeklinde rivâyet ifadelerini kullanıyor.

İfade tarzındaki güçlülüğünü, olayları yaşamış gibi sunuşunu onun çok mahâretli edebî yanıyla yorumlayabilirsek, gerek olaylardaki tam bir bütünlük bulunmayışı ve gerekse, kullandığı "rivâyet" tabirlerine bakarak onun bu eserini, bizzat görerek yazmadığını söylemek kolaylaşabilir.

Keşfi, eserinin mukaddimesinde yazma sebebini "dünya ve âhirette bir makam elde etmek ve arkasından kendisine duâ edilecek bir hizmet olması" şeklinde ifade ediyordu. Sonunda da bu eserini Sultân Süleymân'a sunuşunu şöyle ifade ediyor: "Bu imlâ-i inşâ-i kitâb-i ceng -u- cidâl ve kâr-zârı ümiz-i dest-bûs-i şeh-r-yâr-i cihân-bahş ve akrân ve emsâl arasında ri'âyet-i imtiyâz-i Keşfi ma'ârif-nakkâş birle "Bir çekirge başı getirmiş bir karınca" (A) mefhûmuna binâen dergâh-i felek-iştibâh-i Süleymân-bâr-gâr ve bâr-gâh-i Süleymân Şâh-i 'adâlet-penâhe getürdim"(85)

"Kıt'a:

Ger nazar eylerse zerre-i hâk
 'İzzile mihr-i âsumân olur
 Ya 'inâyet kılursa katre-i âb
 Bî-sadev bahr-i dür-feşân olur."

diyerek Sultân Süleymân'dan da in'âm ve ihsânlar beklediğini imâ ediyor. Ancak daha sonra, eserini şu satırlarla bitiriyor:

"Her kim Keşfi-i derd-mend-i bî-mikdâri ve mest-mend-i hâk-sâri du'â-yi hayrile yâd ve zikr-i cemille dil-şâd kıla-

82) V: 104a.

83) V: 111a.

84) V: 107a.

85) V: 132ab.

lar..."(86)

.....

"Rûz-i 'Aşûr idi k'itmâm eyledim hem kodum âdı
Bâğ-i Firdevs-i guzât ve ravza-i ehl-i cihâd
Her kim ammâ bir nefes bu ravzayı seyrân ide
Keşfî ve kâtibine bir du'â ihsân ide."(87)

---

86) V: 133b.

87) V: 134a.

III- KEŞFİ MEHMET ÇELEBİ

Sekbânbaşı ve Amasya vâlisi olan Hızır Ağa'nın oğlu olup Amasya'lıdır. Meşhûr Tuğrâî Tâ'î-zâde Ca'fer (ö. 1515) ve Sa'dî Celebilerin yanında yetişerek onlardan dersler almıştır. Henüz Selim Trabzon valisi iken onun hizmetine girerek(88) Selim'in tahta çıkışlarında divân kâtibi olmuştur. İran ve Mısır seferlerinde Ser-Kâtibi(89) olarak bir müddet görev yaptıktan sonra H. 926/M. 1519'da Anadolu Defterdârı olur. Nihâyet H. 927/M. 1521'de emekli olan Keşfi, H. 931/M. 1525'te İstanbul'da vefât eder.

Edebî yönü çok güçlü olan Keşfi'nin şâ'irlik yönü de çok güçlüdür. Selim-Nâme'sinden, çok geniş kültürlü olduğu, Tefsir, hadîs ve fıkıh ilimlerini bildiği anlaşılan ve Kur-ân'a hâkim görünen Keşfi, dindar bir kişilik arzeder. Bu Selim-Nâmesinin dışında bir de Fars dili gramerinde "'Avâmil-i Fûrs" adlı eseri vardır. Bu eseri onun farsça bilgisinin delilidir. Ayrıca Arapçayı da çok iyi bilen Keşfi, Türkçeyi de çok iyi kullanabilen bir kaleme sâhiptir.

---

88) Uğur, Ahmet, Selim-Nâmeler, s. 372.

89) Bursalı Mehmed Tâhir "Ser-Kâtibi" derken (Osmanlı Müellifleri, C. III, s. 82), M. C. Şehâbettin Tekindağ "Sır-Kâtibi" der. Selim-Nâmeler, Târih Enstitüsü Dergisi, s. 202.

II. BÖLÜM
TRANSKRİPSİYONLU METİN

[1b] B i s m i ' l l â h i ' r - R a h m â n i ' r -
R a h i m

Hamd-i mevfûr -u- şükr-i nâ-mahsûr-i bî-kusûr.

Kıt'a:

Mâlikî-râ ki Melik-i her dû cihân
Zerrefi zi-âftâb-i kudret-i öst
Pâdişâhî ki hatt-i nüsha-i kevn
Noktaf ez kitâb-i hikmet-i öst
ve sipâs-i bî-kıyâs ki ez matla' tâ makta' ziyâ der ziyâst,
vez bidâyet tâ nihâyet senâ der senâst.

Kıt'a:

Âfitâb-i sipâs ân hazret-i
Sâht rûşen serâ-ser âfâk
Meh-i şükreş be-rây-i enver-i h^vâş
Kerd pür-nûr levh-i heft revâk
Şâni'î ki ez 'Arş tâ ferş vez serâ tâ Süreyyâ delil-i vahdâ-
niyyet -u- huccet-i ferdâniyyet-i öst.

Beyt:

'Arş tâ ferş zemîn-i burhân-ı zât-i pâk-i ö
[2a] Ez Süreyyâ tâ serâ ser-geşte der idrâk-i ö

Nesr. 'Alîmî ki rakam-i âyet-i ahsene'l-kasas ber-kitâ-
be-i eyvân-i cân be-nigâşt ve 'ilm-i hikâyet-i küllen nekûss
'aleyke ber-ketîbe-i sultân-i pinân efrâşt.

Beyt:

Kıssa-i 'işk-râ bidâyet nîst
în hikâyât-râ nihâyet nîst

Nesr. Ve sila-i salevât-i nâmiyât ve tuhaf-i tahiyât-i
zâkiyât nisâr-i merkad-i mutahher ve meşhed-i münevver ân

serv-i sebze-vâr-i cemâl ve tezerv-i murg-zâr-i kemâl.

Meşnevi:

Dibâçe-i defter-i risâlet
 Deryâçe-i gevher-i celâlet
 Fihrist-i kitâb-i lâ-yezâlî
 Ser-mest-i hitâb-i Zu'l-Celâlî
 Mişbâh-i zülcâce-i semâvât
 Mişkât-i serâce-i kerâmât

Nesr. Seyyidü'l-enbiyâi ve'l-mürselîn kâydü'l-Gurri'l-muhaccelin el-vâsîtatü beynenâ ve beyna'llâh Muhammedün Resûlu'llâh 'aleyhi mine's-şalevâti e'ammuhâ ve eşmeluhâ ve mine't-tahîyyâti etemmuhâ ve ekmeluhâ.

Nazm:

[2b] Muhammed ser-firâz-i taht-i nâsût
 Muhammed şâhbâz-i dest-i lâhût
 Muhammed hâtem-i mühr-i nübüvvet
 Muhammed mahrem-i sîrr-i fütüvvet
 Muhammed k'in cihân ez pertev-i öst
 Zemîn -u- âsumân pür ez dav`-i öst
 Zebân der zîkr-i vasfeş mânde lâleşt
 Hîred der fikr-i na'teş bî-mecâleşt

Nesr. ve dürûd-i nâ-mahdûd ber âl -u- ashâb-i ö ki muharrirân-i dekâyik-i dîn ve mukarrirân-i hakâyik-i yakîn bûdend. Rıdvânu'llâhi 'aleyhim ecma'in. Emmâ ba'dü. Mürettib-i in risâle ve mühezzib-i in makâle dâ'i-i fakîr Keşfi-i hakîr hâst ki beher âzmâyiş-i dil-şikeste vü hâtîr-i haste satrî çend der kalem âred ve cüzvî çend der rakam keşed ve nümünef peyzâ sâzed ve târih-i güne inşâ kuned tâ be-vâsiṭa-i ân cezb-i mertebe-i dünyevî ve kesb-i menzilet-i uhrevî hâsıl âyed, ve nezd-i dâ'iyân-i rûzgâr kadri vü kıymeti fezâyed.

Kıt'a:

Men mu'terifem ki in cesâret

Ez pâye-i kâdr-i men bulendest
 /3a/ Makşûd du'â-yi şeh-suvârist
 Keş çerh-i bulend çûn semendest

Neşr. Me'mûl ez nazar-i erbâb-i kabûl ânest ki eğer hefveti 'ubûr ve ber zelleti 'usûr yâbend be-dâmen-i 'afv be-pûşend ve der ifşâ-yi hâlel -u- zelel negûşend. Va'llâhu ve-liyyu't-tevfiğ, ve bi-yedihî ezimmetu't-tahkik. Bir rûz-i pîrûz ki şahrâ-yi gabrâ hiyâm-i ordû-yi şehriyâr-i felek-va-kâr gibi şukûfe-i eşcâr-i günâ-gûn ve numûne-i ezhâr-i bû-kalemûnla müzeyyen idi, ve fezâ-yi beydâ a'lâm-i kâmkâr-i pür-iktidâr gibi nihâl-i meyve-dâr-i mevzûnla pür-gülşen idi.

Nazm:

Gülistân benzeyib ordû-yi şâha
 Çiçekler câ-becâ cem'-i sipâha
 Kamışlar nize hançer berg-i sûsen
 Siper-i gül-cûylar mânend-i cevşen

Neşr. Her verd-i zibâ ruhsâr-i âl-i gulâmân-i Husrev-i Şîrin-zebân gibi handân olub açılmışdı.

Beyt:

Gül-ruhî âl-i zafer-yâb-i sipâh-i şâh-vâr
 Açılıb handândi şahn-i çemende kâm-kâr

Neşr. Ve her lâle-i hamrâ hûn-i /3b/ düşmen-i şehriyâr-i rûşen-beyân gibi her yana saçılmışdı.

Beyt:

Hemçû hûn-i bed-sigâl-i şehriyâr-i şaf-şiken
 Pâyemâl olub bitirdi lâle-i hûnîn-kefen

Neşr. Ve divân-hâne-i çemende sultân-i kül nazarında her nerkis-i zerrîn-ser altun üsküflü kapu kulları gibi hizmetde idi.

Beyt:

Gülistân-i divân-hâne gonca gûyâ şâh-i Rûm

Altun üsküflerle nerkisler kapu kullarıdır

Nesr. Ve bâbûnec-i sîm-ber yeñiçeri dilâverleri ve Karamân serverleri bigi yer yer cem'iyetde idi.

Beyt:

Hancer-i süsenle her bâbûnec-i sîmîn-kabâ
Bir sipâhîdir Karamânî şarıklû dil-rübâ

Nesr. Ve bûlbüller şafâ-yi bahârla işâret-i "fe'nzur ilâ âsâri rahmeti'llâhi keyfe yuhyi'l-arza ba'de mevthâ" (K. K.: 30/50) nidâsını âvâze-i hây -u- hây-i guzât gibi evc-i âsumâna peyveste kılub 'âlem tolmuşdi.

Beyt:

Levha-i âb-i revân üstünde 'aks-i her şecer
"Keyfe yuhyi'l-arza ba'de mevthâ" tefsîr ider

[4a] Ve cûybârlar hevâ-yi melâhat-bârla "cennâtün tecri min tahtihel-enhâr" (K.K.: 2/25) âsârına mazhar olmuşdi.

Beyt:

Gösterib remzile dirdî bâğ-i her mâ-i ma'in
"Hâzihi cennâtü 'Adnin fe'dhulhâ hâlidîn" (K.K.:

20/76)

Nesr. Ol şevkle bu derd-mend-i bî-mikdâr ve bu mest-mend-i hâk-sâr dahî şu'arâ-i fasîhu'l-lisândan ve bûlegâ-yi melîhu'l-beyândan bir niçe yâr-i kadîm ve mahrem-i kerîm birle ol sultân-i keyvân-rif'at ve mirrih-heybet ve ol hâkân-i nerimân-sür'at ve 'utârid-fiñnat ve ol İskender-i Süleymân-saṭvet ve müşteri-fikret ve ol Dârâb-i devrân-şevket ve güneş-tal'at ve ol Efrâsyâb-i Erdevân-'azamet kamer-behçet ve ol şehriyâr-i Cem-himmat Nâhîz-'işret

Kıt'a:

An Husrevî ki hutbe-i nâm-i bozork-i 6
Ber bâzuvân-i minber-i dîn hîrz-i tâ'atet
Ez sikke-eş ki hurremî-i heft kişverest

Bâzâr -u- şehîr -u- kûy pür ez 'iyyâ -ü- 'işretest
 Bâdâ hemîşe zîver-i dest-i tasarrufeş
 An hâtemî ki mühr-i Süleymân-i 'izzetest

[4b] Nesr. 'Amir-i bilâd ve nâşir-i 'ibâd nâşir-i emn
 -u- emân bâsit-i 'adl -u- ihsân es-Sultânü'bnü's-Sultânî'b-
 ni's-Sultân Sultân Süleymânü'bnü Sultân Selîmî'bni Sultân
 Bâyezîd Hân edâma'llâhu eyyâme devletihî bi-işâ'ati'l-'adli
 ve'l-ihsân ve rafe'a a'lâme nusretihî bi-itâ'ati's-şer'i ve-
 'l-Kur'ân mâ zükira tevârîhu's-selâtinî beyne'l-ümemî ve zü-
 bira hikâyâtü'l-havâkinî fi'l-'âlem ya'nî ol mazharu'l-îmân
 ve'l-islâm ve muzhiru "el-cevâri'l-münşeâti fi'l-bahri ke'l-
 a'lâm" (K.K.: 55/24) hazretlerinin emr-i Rabbânî ve takdîr-i
 Yezdânî birle netk-i "ve kâne hakkan 'aleynâ naşru'l-mü'mi-
 nîn" (K.K.: 30/47) âyinesinden tal'at-i sa'âdet-behcet-i "ve
 kezâlike neczi'l-muhsinîn" (K.K.: 6/84, 12/22, 28/14) 'arz-i
 didâr kılub sene sitt ve 'işrîn ve tis'imie Şevvâl-i mübâre-
 kinin on sekizinci gününde Yekşenbe günüydî, kiminiñ yâs ve
 kiminin düğünüydî ki hükm-i Yezdânî ve emr-i Rabbânî birle
 hutbe-i devlet "el-hamdü li'llâhî'llezî evrasene'l-arza ne-
 tebevvetü minhâ hayşü neşâ" (K.K.: 39/74) [5a] hükmiyle zât-i
 pâk-i pür-idrâkine muharrer ve sikke-i saltanat fahvâ-yi "in-
 ne'l-arza li'llâhî yûrisühâ men yeşâ" (K.K.: 7/128) birle
 nâm-i pâkine mukarrer olub şâhân-i kadîm ve pâdişâhân-i 'azîm
 resmince bu muktezâ-yi naşs-i şerife "innî câ'ilün fi'l-arzi
 haliffeten" (K.K.: 2/30) hükmiyle serîr-i saltanata şâh ve
 burc-i ma'dilete mâh olub bu kemfne dahî ol şâdiyle hâle mü-
 nâsib "ve verise Süleymânü bâbe ebîhi" (926 H/1520 M) lafzın
 târih bulub "Süleymân-i Süleymân-ma'dilet" târihin dahî aña
 zamîme kılub,

Mısırâ':

Pâdişâhî ehl-i dil Sultân Süleymân bin Selîm
 târih-i masra'iniñ nağm-i garrâsına meşgûl ve haylî emr-i
 ma'kûl görüb ceride-i hâtırından kalem-i müşk-bâre ve kalem-i
 müşk-bârdan şâhife-i billûr-şi'âre getürüb yârân-i dür-bîn ve

suhan-âferinle munâzara ve muşâ'ara eylerken nâ-gâh bir ci-
 vân-i rûşen-nigâh-i şeker-güftâr-u- şîrin-zebân-i kâdr-şinâs
 -u- suhan-dân ahlâk-i bî-nazîr ve evzâ'-i dil-peğîrle cânâ-
 neler içinde ferd -u- tâk [5b7] cemâl -u- kemâlle pesendide-i
 halk-i âfâk tâlib-i nazm-i rengin ve râğîb-i şî'r-i şîrin e-
 gerçi ki henûz civân-i tâze ve nev-nihâl velf âsâr-i güzide
 ve atvâr-i pesendideyle makbûl-i tab'-i ehl-i kemâl ve lâ-
 yik-i câh -u- celâl şimdiden nişâne-i 'izz -u- rif'at ruh-
 sâr-i rengininde fahvâ-yi "Allâhu nûru's-semâvâti" (K.K.: 24
 /35) birle gur-re-i mâhtâb gibi pür-envâr ve numûne-i fesâhat
 ve belâgat nâsiye-i nâzenininde "meselû nûrihî ke-mişkâtin"
 (K.K.: 24/35) turra-i şa'sa'a-i âftâb gibi şu'le-dâr. Şöyle
 ki cemâl-i kemâline nigâh iden "mâ hâzâ beşer" (K.K.: 12/31.
 Ayetin aslı "beşeran") der ve zât-i pâkinde iştibâh kılan
 "in hâzâ illâ melekûn kerîm" (K.K.: 12/31) okur, bir nev-ci-
 vân-i 'âli-şân ve bir nûkte-dân-i rûşen-beyânla ki kaşları
 medd-i "Bismi'llâh" gibi pür-kerr -u- fer ve ağız ve kadd -u-
 zülf "elif lâm mîm" (K.K.: 2/1, 3/1, 29/1, 30/1, 31/1, 32/1)
 âsârından bir eser ve gözleri "Şâd ve'l-Kur'ânî zi'z-Zikr"
 (K.K.: 38/1) ahbârından bir haber ve ruhları "ve'n-nehâri izâ
 tecellâ" (K.K.: 92/2) ve saçları "ve'l-Leyli izâ yağşâ" (K.K.
 92/1) ve beñleri "ve'n-Necmi izâ hevâ" (K.K.: 53/1) esrârını
 [5a7] muzhir ve müş'ir bir zât-i şerîf ve 'unsur-i latîf ile
 bir mevki'-i şerîfde ve bir mevzi'-i latîfde "inne li'llâhi
 meleken yesûku'l-ehle ile'l-ehli" ( ) mefhûmi birle cem'olup
 bizûm göklümüz pervâne ve ânîñ hüsni dil-furûz şem'olup "yu-
 hibbûnehum ke-hubbi'llâh" (K.K.: 2/165) birle sohbet-i ilâhî
 ve güftâr-i nâ-mütenâhî eylerken nâ-gâh pür-sûz ve pür-âh
 ehl-i meclisden bir meftûh-dîde ve meşrûh-sine civân-i hevâ-
 peymâ ve sûrah-dil-i kemer-beste ve kâmil çeng-i hamîde-kâmet
 gibi diz çökdî. Ahbâb-i şeydâ-misâl ve bûlbûl-i hoş-âvâ-makâl
 beñzi alınmış ve sinesi delinmiş bir ney-i nâlâna dem urub
 nefes dökdi. Ol cem'-i 'uşşâk arasında büzürgâne, râst, ger-
 dâniye ve bûselik yüzünden bir niçe nihuft nağmeler gösterüb
 sineler sökdî ve yanında ol perdede bir bedr-i münevver-çal-

'at ve bir perî-kâdr-i müdevver-sûret, dilîr-i Hayder-hey'et
ammâ nemed-pûş -u- sâde tal'at halka be-gûş eline bir def
hemçû meh-i tâbân alub [5b] ve gisû-yi çâr-pâresi binâ gûşî-
ne şalub nefes-i nefisi elhân-i Dâvûd'a hem-reng ve ol civân
nây-i neyâze hem-âheng olub bülend âvâzla 'Irâk ve İsfahân
ve Hicâz yüzinden ser-âğâz kılub bu nazm-i gam-perdâz ve bu
kasîde-i cân-güdâzı okudı.

Kasîde:

Habbezâ iklim-i 'Osmân reşk-i mecmû'-i diyâr
Kim ânâ Hak bir şeh-i şâyeste kıldı şehriyâr
Ma'din-i nakd-i 'adâlet âb-i rû-yi mekrumet
Menba'-i cû-yi şehâvet dürr-i deryâ-yi vakâr
Matla'-i mihr-i 'atâ evc-i semâ-yi i'tilâ
Mâh-i burc-i irtikâ kutb-i medâr-i iktidâr
Menşe'-i 'ilm -u- 'adâlet ziver-i divân-i dîn
Mebde'-i ehl-i şafâ vu iftihâr-i rûzigâr
Server-i ser-i hayl-i lutf -u- tâc-dâr -u- tâc-bahş
'Âmir-i erkân-i şer' -u- mülk-i dîne şehriyâr
Beyt-i şer'i dest-i 'adli lutfîle ta'mîr edib
Hâne-i zulmîn kılıbdır raht-i bahtin târ-mâr
Virdi bir emn -u- selâmet yûmn -u- İslâm ehline
Şöyle kim Dâru's-Selâm'ın reşki olmuşdur diyâr
Mescid-i dîn içre yakdı rây bir şem'-i münîr
Kim ebed bâd-i havâdis eyleyîmez ânâ kâr
Himmeti bennâsı şaldı bir esâs-i mülk-i dîn
K'idemez tağyîr vaşfın çerh tâ Râz-i Şümâr
[7a] Muşlih-i kevn -u- fesâd olduğıçûn câm-i Cem'e
Seng-i ta'nîle urgörür dest-i şalâhı inkisâr
Cevher-i ahlâkın etse ta'biye hâke felek
Niçe olur rûh-i muşavver göreyîdi rûzigâr
Kâhdır hilm -u- vakârına göre kûh-i girân
Hâkdir dest-i şehâsına nazaran berr -u- bihâr
Himmetidir bahr-i mevvâc ve kefi sîmîn şadef
Pürdürür berr-i recâ mevciyle dürr-i şâh-vâr

Kanki şeh kesb etdi diyû iki 'âlem devletin
 Halk-i 'âlemden suâl etse bir ehl-i ihtibâr
 Gün gibi virib zebân-i hâlile rûşen cevâb
 Diyeler 'âlemde olan cümle zerrât -u- gubâr
 Hazret-i Sultân Süleymân-i 'âdil -u- 'âli-tebâr
 Kim kılur zâtiyle ânîñ Âl-i 'Osman iftihâr
 Hey ne 'âdil şahdır kim rûh-i kudsi her zamân
 Pây-i 'adline yüz urub biñ biñ eyler i'tizâr
 Şehriyârâ şöyle toldi her diyâr âdîñla kim
 Kuru destân oldi vaşf-i Rüstem -u- İsfendiyâr
 Kapîñ ervâh-i mülûk-i mâziye câ-yi tavâf
 Baht-i müstakbel ayagîñ öpmeğe ümmiz-vâr
 Zerre-i hâk-i derûne cândan olur müşteri
 Merdum-i huşyâr k'ola 'aklîñ mi'yârı yâr
 Merkez-i devr-i zemân kapîñdır ey kutb-i mülûk
 Rûz -u- şeb pergâr-ves nûh çarh ider ânı medâr
 Şâh-i devlet ânâ virir bâr -u- ber bâri ki anâ
 Bâr-gâh-i şehde bâri vîre bâr -u- i'tibâr
 Şem'-i lutfun irse nurî rûşen eyler zulmeti
 Kahr idersin târem-i nûh çarum olur hürşide târ
 Sür'atî seyr-i semendinden sabâ kılur gerû
 Berk-i hâtif şu'le-i tîgîñle târ -u- şerm-sâr
 Fikr-i düşman rây-i pâkiñle gümâniyle yakîn
 Yâ hatâyile savâb -u- hiffetle yâ vakâr
 Sehm-i tîriñ eylese kalb-i e'âdiden mürûr
 Nâm-i cûduñ hâtîr-i ahbâbdan kılta güzâr
 Zer gibi bundan bahtûña irer zevk -u- sürûr
 Mey gibi andan olur bi-hûş haşm-i hûş-yâr
 Dâmenûne dest uran 'ömründe olmaz teng-dest
 Pâyîñe ser koyanîñ efser serinde ber-karâr
 Cevher-i iksîr-i hâk-i pâne irse kurs-i şems
 Yâgarîdi çarh-i çarumdan zer-i kâmil-'ayâr
 Ger müneccim encüm-i çarhın bilürse sâğışın
 Bezl-i yek rûziñ neyîcün eyliyemez pes şumâr

[7b]

Himmetiñ âbı bitürür şâh-i dilde sfb-i 'ilm
 Dâniş-i 'akl-i behiye râyiñ eyler yâdigâr
 Ey 'ukûle sığmayan vaşfiyle zâti muttasıf
 Vey ümîze gelmeyen kâmiyle nefsi kâm-kâr
 Beyda-i hâk-i girânı mürğ-veş perrân kılub
 Heybetiñ çarh-i sebük-pâyi kılur bend-i estâr
 Sözi tatvîl etme Keşfi kıl du'â ihlâsile
 Yoḥsa bahr-i medh-i şâha kim bulur hadd -u- kenâr
 [8a] Şubh -u- şâm ihlâsile vird it du'â-yi devletin
 Ola kim makbûl ede ol Hayy-i Bâki Bîr -u- Bâr
 Nite k'âb-i lutf-i şâh-i 'ahdile ser-sebz olub
 Bâğ-i tab'-i ehl-i dil vire letâfetle şimâr
 Bûlbûl-i gûyâ olub niftâkim ola ehl-i faîz
 Şekker-i medh-i şehile tûtf-i şekker-nisâr
 'Arz-ı hâl iderken ola nite kim nâlân olub
 Murg-zâr-i midhat-i şâh içre şâ'ir murg-i zâr
 Bahr-i gamda nite kim dürr-i yetim-i ehl-i tab'
 Garka varmışken çıkara şest-i lutf-i şehriyâr
 Niçe kim her cevher-i kâbil gubâr-i huzniken
 Meyl-i şeh götüre yerden vire kadr -u- i'tibâr
 Hak Te'âlâ âl -u- evlâdîñla zât-i pâkiñi
 Eyleyib iki cihân tahtında şâh-i bahtiyâr
 Berk edib bünyâdîñı bâki tutub evlâdîñı
 Her birin yüsr-i murâdâtiyle kılun kâm-kâr

Çünkü ol civân-i hûb-elhân bu nazm-i rengini hûş-h^vân
 oldu, ol bezmde olan yârân-i tarab mest -u- medhûş ve gûş ey-
 leyen ehl-i 'irfân pür-şûr -u- şegab ve bî-hûş oldılar. Çün
 bir zaman sâz -u- söz çalınub itmâm ve sohbet âhîr olub encâm
 buldı, [8b] yârânîñ kimi gûşe-i râhata ve kimi h^vâb-i gaflete
 yüz tutdı. Ammâ ol şem'-i şebistân-i cemâl ve ol gül-i gülis-
 tân-i 'izz -u- celâl serv gibi yerinden tûrdı ve şem'-veş ci-
 gerüme âteş urdı ve bî-tekellûf gelüb yanuma oturdı ve söz
 yüzünden perdei götürüb bu bende-i pür-niyâze ve efkende-i
 cân-güdâze yüz lutf -u- şefkat ve biñ 'izz -u- hürmet birle

izhâr-i münâsebet-i sâbika ve âsâr-i musâhabet-i sâdika 'arz edûb birez dahî sohbet-i tenhâ ve musâhabet-i şî'r -u- inşâ kılalum deydub koynundan bir ceride-i rûşen-hitâb-i rengin-evrâk -u- muşkin-kitâb çıkarub hezâr nâz -u- biñ i'zâzla e-lûme sunub dedi ki: Ey hem-dem-i ehl-i 'irfân ve ey mahrem-i suhan-dân, bu hûb muşkin gîsû ve bu mahbûb-i 'anberin-bû ki fûlfûl-hâl -u- kâfûr-had ve sanevber-ber -u- mevzûn-kâddir, sizûn güftâr-i müstetâbîñiz ve inşâ-i mevzûn-hitâbîñizdir ki 'inâyet-i Rahmânî ve mevhibet-i Yezdânî birle ol zill-i 'Arş-i Mecîd "yef'alu'llâhu [9a] mâ yeşâu ve yahkumu mâ yurîd" (K.K.: 14/27, 5/1'den mürekkeb) mefhûmiyle serfir-i saltanata şâh ve burc-i hilâfete mâh olub hazm-i metin ve mecd-i mubînile şîr -u- sadâsını âfâka sârî ve gülbâng-i kûsini hâfikâne cârî kılub "ve câhidû fi sebîli'llâhi hakka cihâdihî" (K.K.: 22/78) mefhûmiyle şevket-i sipâh ve rif'at-i dergâh çekûb 'asker-i mansûr cuyûş-i makhûr ve kızılbaş-i şavâr üzerine iletib 'azm-i Tebriz eyledûgi inşâ-i fesâhat-bâr -u- melâhat-nisârdır ki ceride-i hâtırdan kalem-i müşk-bâre ve kalem-i müşk-bârdan sahife-i billûr-şî'âra getürmüşsiz ve ol ki emr-i lâzimedir yfirine yetürmüşsiz. Ammâ bu def'a şöyle umarım ki yine siz 'ayn-i 'inâyetle nazar kılasız bu şâhid-i şeker-güftâr -u- semen-simâ ve gül-ruhsârı ya'nî ol merhûm -u- mağfûr ve rûşen-ferheng-i sa'id -u- şehîd Sultân Selim-i şirceng-i neheng-âheng Hazretlerinûn ru'ûs-i ma'diletinden ilâ yevminâ hâzâ feth-i Fâtiha-i nusret-i zafer-âheng ve hatm-i hâtîme-i fırsat -u- cidâl -u- ceng [9b] nakkâş-i yed-i kudret berâ-yi istizhâr-i hikmet kalem-i beyânla sahife-i 'ayâna ne kim resm-étâdiyse yine bu tarz-i garrâ ve üslûb-i mutarrâ üzre hil'at-i Türki ile mücellâ bir te'lif-i zibâ ve kisvet-i inşâyile mühennâ bir tasnif-i dil-ârâ zuhûra getüresiz ki şekeristân-i inşâsına her dil-i bebgâ ve gülistân-i ma'nâsına her hâtîr-i bûlbûl gûyâ ola deyu "el-ibrâmu yuhassîlu'l-merâm" (A) yüzinden çoğ ibrâm "el-ikdâmu mukaddimu'l-akdâm" (A) sûretinden hayli ikdâm itdi.

Nazm:

Ne var sen dâhî ger bir âd ideydiñ
 Suhan mülkinde nev-bünyâd ideydiñ
 Bi-hamdi'llâh tufeylîñ nazm -u- inşâ
 Ne var bir gül-şenin kılsak temâşâ
 Nola ikdâm edib ger eylesen hîz
 Diseñ bir yâdigâr olsak sebep biz

Negr. Ve hem şehriyâr-i cihân-guşânîñ ve kâm-kâr-i meserret-fezânîñ kadem-i mubârekine ve makdem-i müteberrekine münâsib berâ-yi tehniye-i devlet ve imâ-i tahliye-i midhat elfâz-i dürer-bârla ve ma'ânî-i gurur-nisârla mersûm olub sûret bulsa/[IOa] ve sebep-i 'inâyât-i dest-bûs ve mücib-i ri'âyet-i dil-i me'yûs olsa zirâ ki her belîğ-i kâmile ve her fâsîh-i fâzıla lâzımdır ki bu fenn-i mükemmelile mükemmel ola, zirâ ki bu müdde'ânın hakîkati beyânında kelâm-i belîğ-i nizâm-i Kur'ânî ekser târîh -u- kıssaş vâki' olmuştur deyûb hâmiş oldu. Çün ol nev-civân-i nâzenîniñ ve ol âftâb-i meh-cebinin bu nüktesini gûş etdim mey-i mahabbetiyle bî-ihtiyâr cûş etdim. Hitâb-i müstetâbına cevâb ve ta'lîm-i âdâbına cevâb virib 'aczi iktidârımdan ve baht-i nâ-hemvârımdan niçe bahâne-i bî-şümâr ve niçe 'özü -u- i'tizâr idüb didim ki: Ey tûtfi-i şekeristân-i belâgat ve ey 'andelîb-i gülistân-i fesâhat, bu za'if-i bî-mikdârda ol mikdâr ve bu nahîf-i bî-iktidârda ol iktidâr yokdur ki siz zât-i şerîf-i pür-goncin ve 'unsur-i latîf-i suhan-sencin hâtîr-i şerîf-i münfirine muvâfîk ve mücellâ-yi zamîr-i nazîf-i bî-nazîrine mutâbîk bu ben-deñizde ol hâlet-i [IOb] ve bu ekendeñizde ol letâfet buluna husûsâ ki fuzalâ-i mütebahhir-i rûzgâr ve şu'arâ-yi müteahhir-i pür-iktidâr ki her biri elfâz-i dürer-bârla Hassân-i zamân ve sühan-i şeker-nisârla Sahbân-i devrândır niçe tarşî'ât -u- isti'âre birle manzûm ve belâgat-şî'âr ebyât-i muraşsa' -u- mülemma' te'lifler ârâste ve niçe tecnisât -u- kinâye birle mensûr ve ma'nî-dâr elfâz-i muvassal ve mukatta' kitâb-lar pîrâste kılmışlardır ki 'akl -u- idrâk-i fusahâ şerbet-i şeker-bârlarına 'atşân ve fehm-i derrâk-i büleğâ nükte-i gev-

her-nişârlarına hayrândır. Ne risâle tahrîr idem ki güzide-i zurafâ-i cihân ola ve ne makâle takrîr kılam ki pesendide-i 'urafâ-i zamân ola. Hemân ta'ne-i akrâna ve hande-i yârâna sebep düşer. Zirâ ki ne kadar mürevvîh-i cân-i dil-hastegân ve müferrih-i cenân-i dem-bestegân olursa dahî her hasûd-i nâ-binâ-yi mâzer-zâd kuhl-i cevâhir-i nükte-i rengininden menfa'at bulmayub /Ila/ ve her lâ-yesûd-i nâ-safâ-yi vârun-i 'tikâd zevâhir-i elfâz-i şekerininden lezzet almayub nükte-i tanz-âmizini ve suhan-i dahî-engizini komaz. Ve hem Türki-i dil dürr-i yetim bigî nâ-tirâş ve tabî'at-hirâşdır, ol sebebden makbûl-i tab'-i zurafâ-yi 'âlem ve pesendide-i zihn-i fusahâ-yi Benî Âdem düşmeyüb her ehl-i 'irfân müşâhabetinden dür ve her suhan-dân sohbetinden menfûrdur. İmdi el-tâf-i bî-nihâyeñizden ve a'tâf-i bilâ-gâyeñizden mercuvdur ki bu sevdâ-yi hâmdan ve bu ibrâm-i bî-encâmdan ferâğat buyrula.

Mesnevî:

Değil haddim ki bu ben zerreden kem
 Ki nazm-i 'âlem-ârâdan uram dem
 Beni pârâya atma idib ibrâm
 Tapûna hâlimi hõd kıldım i'lâm
 Benim zülfin gibi hâlim siyeh-kâr
 'Aceb sevdâ idersin sen behey yâr

Vakti ki ol dil-dâr-i dür-bîn ve ol yâr-i suhan-âferin bu ye's haberin istimâ' etdi, hemân sâ'at incinüb gazab-i askerî derûnunda /Iib/ ictimâ' etdi, gam-gin pür-hâlet-i rencide ve pür-melâlet gonçe-i ra'nâ bigî dil-teng dedi ki: Bu ne 'özü-i leng ve güftâr-i bî-ferhengdir ki eylersin ve ne sözdür ki söylersin?

Mesnevî:

Murâdıñca dönerken rûzgârın
 Komak ardınca ol bir yâdigârın
 Ki senden soñrasını etdire yâd
 Kıla rûhuñ du'â-yi hayrile şâd

Zirâ ki her bağıñ bir meyvesi ve her meyvenin bir letâfeti ve her şâ'iriñ bir şi'ri ve her şi'riñ bir melâhati olur. Egerçi ki 'ukalâ "men samete necâ" (A) deydü gûş-i 'âlemi kılınışlardır pür-dür, fe-emma aştâb-i basfret ve erbâb-i ma'rifet katında cins-i hayvândan imtiyâz-i insân belâgat-i nuţk-i beyân ve fesâhat-i lisânla şem'-veş rûşendir. Ve her ki zümre-i beşerden halâvet-i zebânla ârâste ve melâhat-i lisânla pîrâstedir, sâhib-i terakkî-i burc-i şeref ve medâric-i darc-i şegerf olub hâristân-i cehâletden çemen-zâr-i ma'rifetde pür-gül-i gülşendir. Biñ yıl [I2a] elif-i tenhâ bigf günc-i inzivâda halvet-güzün ve kâf-i 'ankâ gibi nişimen-i 'anâda 'uzlet-nişin olmakdan bir ân "Kulûbu's-şu'arâi hazâinu'r-Rahmân" (H) kilîdi ile der-i "inne mine's-şi'ri le-hikmeten" (H) genc-hânesin küşâde kılub "eş-şu'arâu ümerâu'l-ke-lâm" hilyesiyle muhallâ ve âyine-i tabi'at-i müsakkale-i ma'rifetle mücellâ kılub 'âlemde bir eser komak ahsendir.

Nazm:

Nuţk-i şirindir garaz insândan
 Nutukdur fark eyleyen hayvândan
 Nuţk ödur ammâ ki hikmet-bîz ola
 Ol değildir kim fesâd-engiz ola
 Gerçi nâtıkdır beşer hayvân hamûş
 Kemdir ândan merd-i bî-tedbir -u- hûş

Pes ol serv-i çemen-i letâfetiñ ve ol şem'-i encümen-i zarâfetiñ der-i maksûdını beste ve şişe-i murâdını şikeste kılmağı tarîk-i insâniyetden dür ve âyin-i zarâfetden mehcür görüb zarûrî pür-vecd -u- hâl emr-i şerifine imtişâl gösterib bu ma'nâyı nefse farz-i 'ayn ve 'ayn-i farz ve boynumda her vechile karz anlayub hâk-i murâda yüz urdum. [I2b] ve bu küstâhâne itnâba irtikâb gösterib semend-i himmeti meydân-i ruhâba sürdüm. Ümidir ki tevfiq-i Sübhâni birle itmâm ve telifik-i Yezdâni birle encâm bula.

Münâcât:

İlâhî, "yâ eyyühe'llezîne âmenü sallü 'aleyhi ve sellimü teslîmâ" (K.K.: 33/56) birle mesned-nişîn olan Server-i Kâinât için ve âyât-i beyyinât-i "fe-kâne kâbe kavseyni ev ednâ" (K.K.: 53/9) birle halvet-güzîn olan Mefhar-i Mevcûdât için "aşhâbî ke'n-nücûmi bi-eyyihimu'ktedeytümü'htedeytüm" (H) birle meşhûr olan Çâr-yâr-i bâ-Şafâyiçün ve âyât-i kerîme-i "ve fazzala'llâhü'l-mücâhidîne 'ale'l-kâ'idîne" (K.K.: 4/95) fahvâsiyle muhallâ olan şehriyârların rûh-i mutahharları ve gazâ-yi mükerrerleriyçün kitâbımı pür-kadr ve Pâzişâhımızı 'âkîbet hayrlığıyle şahib-sadr kıl.

Bejt:

İlâhî, Pâzişâhî pâyidâr it
 'Adûşîniñ makâmın pây-i dâr it
 Bâ niyyet hakkına ihlâsiyle her kim
 Okıya Fâtiha 'izziyle vâr it.

[I3a]

Râviyân-i ahbâr ve nâkilân-i âsâr funûn-i isti'ârât ve şuhûn-i 'ibârâtla bu üslûb üzerine tahrîr ve bu minvâl üzerine tahrîr eylediler ki: Ol tûtî-i şekeristân-i "ve mâ yentîku 'ani'l-hevâ" (K.K.: 53/3) ve ol bülbül-i gülistân-i "in hüve illâ vahyün yûhâ" (K.K.: 53/4) ya'nî Sadr-i cihân-i nübüvvet ve Hâtem-i mülk-i risâlet kâfile-sâlâr-i ahyâr-i ümmet ve pişvâ-yi ahbâr-i millet serv-i bostân-i belâğ ve tezerv-i gülistân-i iblâğ Hazretlerinin hiçret-i hümâyûnundan ve târîh-i meymûnundan ki tokuz yüz on yedi yıl olmuşidi tamâm, 'âlem şer'-i mübinle bulmuşidi nizâm ki bir şâm-i şubh-fâm envâr-i "Sübhâne'llezi esrâ" (K.K.: 17/1) râ-yi kâinâtı tâbân ve âsâr-i "ve'l-leyli izâ yağşâ" (K.K.: 92/1) sâ-yi mümkün rahşân idib kubbe-i zer-nigâr çarç-i zeberced-dişâr kılballâr-i [I3b] mâhtâbla gûyâ ki rûz-i rûşen idi ve çemen-zâr-i felek-i murassa'-şi'âr "ve le-kad zeyyenne's-semâe'd-dünya bi-mesâbîha" (K.K.: 67/5) encüm-i ezhâr-i pür-tâbla mânend-i nihâd reşk-i gülşen idi. İttifâk ol kâm-kâr-i gerdûn-tâk ve

ol nâm-dâr-i felek-revâk ya'nî merhûm mağfûr 'aleyhi rahme-
tu'l-Gafûr Sultân Bâyezîd Hân "eskenehu'llâhu 'alâ gurafi'l-
cinân" Hazretleri bu ma'nîden habîr ve bu hâletden pür-te`-
sîr oldî ki hiç bir vechile 'umre-i fercâm mukarrer ve hiç
bir nehçile saltanata encâm müyesser degül 'âkîbet elbette
mufârakat-i yârân ve muhâceret-i dostân emr-i lâzîm ve ecel
der-peyince mulâzîm sâkı-i dehr elinden kadeh-i belâ ve şer-
bet-i 'anâ içmez ve bu güzergâhdan geçmez kimesne olmaz. Ve
bu derde sa'yile bir âferide devâ bulmaz.

Beyt:

Aftâbe mâhise taşt âsmân
'Âkîbet el yur olan cisminde cân

Nesr. Hemân sâ'ât mir'ât-i zamîr-i münîrinden mişkale-i
başfretle jeng-i gafleti sildi ve kendü [14a] zât-i şerifine
ve 'unşur-i laţifine nazar kıldı, gördî ki murûr-i eyyâmdan
ve 'ubûr-i a'vâmdan âbinûsi 'âce mübeddel ve jengâri sifîdâce
mümessel olub şeb-i şebâbını berf-i şeybile şubh-i serd ve
mir'ât-i 'âriz -i pür-şibâhati gubâr-i reybile âlûde-i gird
olub tarâvet-i gül-i ruhsâri duvâr-i inkisârıla şolub kâtib-i
ecel 'ömri tomanın dürmüş ve hâtib-i emel rihlet esbâbını gör-
müş tomar-i varak-i safha-i ruhsârında her kıl bir kalem-i ce-
lî olub gubâr-i rakam-i neshile "e-lem ye`tikûm nezîr" (K.K.:
67/8) sebt etmiş ya'nî 'ömriniñ sülûsi geçüb bir cüzvi kalub
müdde-i sıhhat yetmiş pes hüsn-i kiyâset birle bu efkâr-i fer-
ruh-kâri mükerrer ve fikr -u- firâset birle bu esrâr-i hüma-
yûn-iktidâri mukarrer kıldı, ki yine öz bişe-i şecâ'atinden
bir şîr-i ner getüre ki çengâl-i âhenin-şaşmetle gerden-i a'-
dâyi şikeste ve sahrâ-yi saltanatdan bir ejder-i gazan
yetüre ki salsâl-i nefsi heybetle pây-i iştirâyî bes
[14b] âsâr-i şalâbet cebhe-i behcet-fezâsında vâzih ve delâ-
yil-i şecâ'at simâ-yi sa'âdet-nümâsında lâyih ola. Ya'nî
burc-i devletinden bir dürr-i sa'âdet-sâye ve dürc-i rif'a-
tinden bir dürr-i girân-mâyei gözi bakarken kendü serîr-i
saltanatına şâh ve burc-i hilâfetine mâh kıla. Tâ ki re'âyâ

ferâğ-i bâl kesb idûb rûh-i mutahherine du'âlar ve berâyâ refâ'-i hâl bulub merkad-i münevverine senâlar eyleyeler. Pes bu hayâl-i pür-medâr ile hâzır-i tegayyürât-i girdiş-i gerdûn ve bu me'âl-i sevâb-ârâyile nâzır-i tebeddülât-i çarh-i bûkâlemûn olub tehayyürde ve teseyyürde idi ki bir sabâh-i rûşen-misbâh şehriyâr-i serfir-i âsmân ya'ni hürşid-i cihân-ârâ-yi devrân yine cihân-i murdeye tâze cân ve zamân-i efsürdeye rûh-i revân virdi. Şöyle ki: Sabâh oldi, eflâk-i tîre-i minâ-reng rûşen ve hâk-i minû-seng gülşen olub her âferide murâdına irdi. Merhûm Bâyezîd Hân Hazretleri dahî şâhân-i kadîm [I5a] ve pâdişâhân-i 'azîm resmince safha-i diyârî âşâr-i şerfi'ati ve atvâr-i ma'diletiyle münîr ve 'arsa-i rûzgârî humâ-yi sa'âdetiniñ kanadı altında müstenîr kılub "ve şâvirhum fi'l-emri" (K.K.: 3/159) hükmiyle 'asâkir-i zafer-şi'ârına bu esrârî 'ayân ve cünûd-i sa'âdet-disârına bu efkârî beyân kılmağışün buyurdi ki: Divân-i 'Osmânî ve İvân-i Hâkânî kurulub Müşteri-tedbîr vezirler ki istikâmetle mevsûflar ve Behrâm-heybet ağalar ve emîrler ki şecâ'atle me'lûflar ve keyvân-i rif'at hukemâ-i rûşen-zamîrler ki sa'âdetle ma'rûflar ve 'Utârid-fitnet debîrler ki sür'at-i tab'ile ma'tûflar idi geçüb yer-yer oturdılar ve mubâriz kapu kulları ki her biri ferzâne-i 'âlem ve cihân-pehlevân bigî çerî dilâverleri ki merdâne-i yek-dâne-i benî Âdem'dir hizmet makâmında şîr-i jiyân ve bîr-i beyân gibi niçelerini tever-i zemîne urub âyîn-i divânî ve âdâb -u- erkânî yine yerlû yirine getürüb turdılar ve kafâsında [I5b] kat kat güneş-tal'at ve kamer-behcet hûbân-i hattâfî ve türkân-i Yağmâyî kullar hizmet makâmında turub ve çâvûşlar yemin -u- yesâr-i divân yasâyüb kimi 'izzetleyib ve kimi urub serhengân-i neheng-âhengler şihâb-i peyker-'asâlarla rû-yi divânî şahân-i âsmân gibi bezeyüb hizmetlû hizmetinde kâyim-u- mülâyim olub yerlû yerinde turdılar ve çâşnîgirân-i zer-beft-i kabâ vu sîmîn kemerler ve mîz-bânân-i ta'âm-güs-terler mücevher-serler "ve mâ ce'alnâ-hum ceseden lâ ye'kulâne't-ta'âme" (K.K.: 21/8) mefhûmunca bisât-i neşâtı ve sîmât-i inbisâtı "ve mâ min dâbbetin illâ 'ala'llâhi rizkuhâ"

(K.K.: 11/6) birle döşeyüb ol iclâs-ı hâşda ve menâş-ı havâsda sîmîn şînîlerle gûnâ-gûn ni'metlerden basît-ı zemîn "kûlû ve 'şrabû henfen" (K.K.: 52/19) birle reşk-ı bisât-ı huld-ı na'im ve kâse-ı çînîlerle "ve enhârun min 'aselin muşaffen" (K.K.: 47/15) nev' nev' şerbetlerden bââiye-ı meclisi mahsûd-ı kasım kılub bir meclis-ı müretteb ve bir mahfel-ı mühezzeb [I6a] eylediler tezyîn ki feleklerden melekler eyledi tahsîn. Çünkü hivân-ı şâhî'den "ve yu't'imûne't-ta'âme 'alâ hubbihî miskinen ve yetîmen ve esîran" (K.K.: 76/8) birle kim varsa şehrîden ve sipâhîden murâdlarınca yeyüb sîr oldılar ve cân -u- dilden du'â-gû-yi şâh-ı şâhib-serîr oldılar. Ol ki levâzîm-ı ikrâm ve merâsim-ı ihtirâmdır yîrine getürdiler. "ve emmâ bi-ni'meti Rabbike fe-hâddis" (K.K.: 93/11) birle raff' -u- vâzî' kaviyy -u- za'îf hasîs -u- şerîf ganiyy -u- fakîr kebîr -u- sağır kim varsa her biri mekrumet dehânını açub du'â-yi devlet-ı rûz-afzûn ve senâ-yi baht-ı rif'at-ı humâyûn okuyup pâzişâhîñ işâret-ı beşâret-nümâsına ve telâttuf-ı tekellûf-küşâsına muntazır olub tûrdılar. Pes Sultân Bâyezîd Hân dahî cümlesini 'izzetleyüb mulâtafet ve mu'âtafet gösterüb ve her birine merâsim-ı şehr-yârî ve levâzîm-ı kâmkârî birle envâ'-ı 'atîyyeler ve aşnâf-ı ma'tîyyeler ihsân [I6b] eyleyüb âhîr ol aşhâb-ı kirâm ve ahhâb-ı 'izâm birle musâhabet ve mülâyemet ortasında baş götürüb suhan-ı rengîn ve hitâb-ı şîrîn birle zamîr-ı pâkinde olan ahvâl 'ayân ve hâtîr-ı pür-idrâkinden geçen âmâlî bir bir beyân kılub "sizler dahî ne dîrsîz?" dîdikde her ferd bir tedbîr ve her merd bir takrîr kılub niçe esrar-ı hoftê bizâr ve niçe râz-ı nuhufte âşîkâr olub egerçi ki çok rây-ı münîr ve haylî fikr-ı müstenîr kıldılar. Lâkin cümleden evvel merhûm ve mağfûr ya'nî Sultân Selîm-ı şâhib-umûr Hazretlerine muvâfîk ve erzânî ve mutâbîk hidâyet-ı Şamedânî anlayub her ferd eger zen eger merd bu târîh-ı muzaffer-fer ve humâyûn-eserle 'âmil olub,

Mısra':

Bâdâ ebedâ saltanat-ı mülk-ı mübârek

deyû vird-i zebân ve kuvvet-i rûh-i revân kıldılar. Hattâ reh-güzerlerde sıbyân bu târif-i rengin hoş-hıvân olub "Şeh-i ehl-i Rûm oldı Sultân Selim" diyû [I7a] birbiriyle müşâ'are ve mükâleme eylerlerdi. Çünki ekâbir -u- düstür bu hâl üzeri- ne irzâ ve tedbîr-i cumhûr bu minvâl iktizâ eyledi. Merhûm Sultân Bâyezîd Hân dahî hezâr dil -u- cân ile 'inâyetu'llâh kâyil ve hidâyetu'llâh mâyil olub ba'de'l-müşâverât ve 'akî- be'l-istihârât ol perverde-i ustuvâr-i melekûtiyye ve sirişte- i âsar-i ceberûtiyye ve ser-rişte-i mişkât-i azvâ-i Furkâ- nî ve misbâh-i levâmî'-i envâr-i Rahmânî nevr-i hadîka-i Pâ- zîşâhî ve nûr-i hadeka-i şâhen-şâhî ferzend-i halef ve bahr-i dürr-i şâdef-i selef âb-i rû-yi ecdâd-i selâtin-i 'izâm ya'nî Hazret-i Sultân Selim Hân 'âlî a'lâm hizmetlerini sene semâni 'aşera ve tis'imie Şafer-i Mubârekiniñ yedinci güninde ki Cu- mu'a-irtesi idi velf-'ahd-i sultânî ve kâyim-makâm-i hâkânî kılub serîr-i saltanatı ve tedbîr-i memleketi "inna'llâhe ye'murukum en tüeddu'l-emânâti ilâ ehlihâ" (K.K.: 4/58) birle teslîm ve âyîn-i 'adâleti [I7b] ve kavânın-i hilâfeti "innâ ce'alnâke halifeten fi'l-arzi fa'hkum beyne'n-nâsi bi'l-hakk" (K.K.: 38/26) birle ta'lîm idûb dîdi ki: "Ey nûr-i dîdem ve ey surûr-i sinem, bugün ki emr-i Rabbânî ve takdîr-i Yezdânî birle mâlik-i mülk-i diyâr ve serîr-i saltanata şeh-yâr ol- dîn, gerekdir ki âd -u- şânımız ve nâm -u- nişânımız gözleyüb ve âbâ-i kirâmımız ve ecdâd-i 'izâmımız izini izleyüb şâhân-i kadîm muktezâsınca ve pâdişâhân-i 'azîm müdde'âsınca def'-i mezâlim-i eşrâr ve ref'-i mekâdir-i ahyâr kılub nâm-i nikle 'âleme tolasın. Şakın ki hem-dem-i her ehl-i fesâd ve mah- rem-i her bî-i'tikâd olub huzûr diyû gaflete ve sürûr diyû 'işrete mâyil olmayasın ve taht-i yedinde olanların diyâneti- ni cinâyete ve emânetini hiyânete mübeddel bulmayasın ve cân -u- celâle ve mâl -u- menâle mağrûr olub kalmayasın ve re'â- yâyı pây-mâl ve 'asâkire ibtizâl virib hevâ vu heves bahrine talmayasın ve sûret-i silsile-i [I8a] şeyn -u- şehvetle ger- den-i cân-beste ve darb-i dîdei hâ halka-veşinden sine-i ci- nânî haste kılmayasın, ve vâv-i vebâlınden dûr ve tâ-yi töh-

metinden mehcûr olub her gördüğüne ilmeyesin, kâdir oldukça şeyn-i şehvetden pâk ol-kim anuñ ehliniñ dîdesi muttasıl rû-yi vâv-i vasmete ve pâ-yi tâ-yi tühmetedir. Her ki şiddet-i şîn-i şehvetden nefsini kurtardı Hâk katında hâs oldu ve şîn-i heves-i perîşândan ve sehvi-bî-pâyândan halâs buldı. Her ki revâ-yi bî-gâyetden ve ser-pâ-yi şehvetden emîn oldu, kesb-i dîdâr-i Hû kıldı ve lâ-yik-i huld-i berîn oldu ve anlar ki tâ-yi nihâyet-i şehvet gibi peyveste vâv-i vebâle karfîn olub dîde bî-sa'âdeti halka hâ-misâl şeyn-i şenâ'atê yol bula. 'Akîbet pâ-y-mâl-i dalâl olub makâm-i esfeli's-sâfilîn ola. Sa'y eyle ki 'ayn-i 'adâletin gûş-vâre-i 'akl olub 'âlemde i'zâz bula, tâ dâl-i devledin elif-i [I8b] istikâmetle lâm-i livâ gibi sa'âdetle ser-efrâz olub tâ-yi nihâyet-i rif'ate dest-res bulub mümtâz ola. Şöyle ki: Her kişi şufra-i mîm-i mâide-i pür-fâyide-i 'adâletinle kuvvet ve kût bula ve sâye-i râh nevr-i mâr-i sa'âdetin den râhat kesb idib pür-huzûr olalar, ve tâ-yi nihâyet-i memleket pâ-yân-i devlete irûb halk-i 'âlem huzûr bula deyûb bir niçe hikmet-âmîz nasîhat ve bir kaç 'ibret-engîz vasiyyet kılub hall -u- 'akd-i mefâtih-i umûrî ve ratk -u- fetk-i mesâlih-i cumhûrî rây-i âb-i nufûz ve âteş-i nefâzına havâle idüb kendü zât-i şerîfi ve 'unsur-i latîfi bakîyye-i 'ömr-i girân-mâye-i kâm-rânını ve âşîr-i zindegânını bu mecrâ üzerine icrâ ve bu rızâ-yi marzî üzerine imzâ eyledi ki min ba'd zir-i tāk-i mihrâb-i gerdûn-i dunda ve derûn-i fezâ-yi pîrûze-i nîl-gûn-i bî-sûkûnda Ma'bûd-i Vâcibu'l-Vucûd'a ihlâsla tâ'ât ve tazarru' -u- ibtihâl-i hâsla munâcât ve tecevvu' göstere ki "em-men hüve kânitûn [I9a] ânâe'l-leyli sâciden ve kâimen yahzeru'l-Âhirete ve yercû rahmete Rabbihi" (K.K.: 39/9) dür ve humûl-hâne-i zevâyâ-yi arzîni ve halvet-serâ-yi mekâmin-i rû-yi zemîni 'ibâdet seccâdesine müttekâ ve tâ'at bisâtına sükûnâ ittihâz idüb 'ubûdiyyet yüzünü inâbet cihetine ve tevbe semtine iyâbet kılub ve derûnini deren-i ahlâk-i rediyyeden tâhir ve mücellâ ve bîrûnini vesah-i a'mâl-i deniyyeden mühezzeb ve mücellâ kılub Di-metoka nâm küşe-i halvetde tûşe-i kanâ'at nefsine zâd ve tâ-

yir-i kudsi-i rûhi kuyûd-i dâm-i emelden 'ale'l-itlâk âzâd eyleye. Lâkin tedbir takdire muvâfik ve takdir tedbire mutâbik gelmeyüb bir vakt-i şabâh şehr-yâr bîmâr-hâne-i rûşen-misbâh ya'ni hürşid-i safrâyî-mizâc marâz-i yarakânına isteyüb 'ilâc kesret-i safrâdan gül ruhsârı nîlüfer gibi zerd olub soldı, "safrâu fâkı'un levnuhâ tesurru'n-nâzirine" (K.K.: 2/69) mefhûmına mazhar oldı. [I9b] Serv-i bâlâsına bîd gibi ra'ş'e düşüb ve harâret-i gariziyeden cismi yânuv tûtuşub ve lebinde zerrâtdan but-hâleler belürdi ve duvâr-i deverândan ve şudâ'-i girdiş-i devrândan dimâğı muhtell olub delürdi. Âhir sekâmet-i mizâcına devâ arzûsiyle 'aşâya düşüb 'âlemi der be-der çaldı ya'ni şabâh olub hürşid-i cihân-ârâ 'âleme sâye saldı, her kişi pister-i gafletden bîzâr olub meşgûl oldı kârına kim 'ayş -u- 'işrete kim hizmet-i yârına, merhûm Sultân Bâyezîd Hân dahî h'âbdan olub bîzâr gördi ki bu rûzgâr-i nâ-hem-vâr rûz-gâr-i emr-i Rabbâni ve takdir-i Yezdâni birle cevher-i vücûdin 'arâz-i marâzla ma'raz-i hevl-nâke ve menzil-i infikâke düşürüb devlet-i sıhhatini şaşırub 'avâriz-i yevmiyyeden ve farç-i yubûset-i hummâ-yi hemmiyyeden bedeni nahif ve hayli za'if olmuş bozılıb i'tidâl-i tab'ı gitmiş irib pâyâna sıhhat va'de yetmiş [20a] velî kat' etmeyib dâhî recâyî umub derdine her şeyden devâyî,

Negr. Buyurdi ki: Huzûr-i şerfinde ve mahzar-i latîfinde olan feylesôf-i zû funûnlar ve hâzîkân-i pür-füsûnlar ki her biri kadem-i mubârekle Sokrât-i rûzgâr gibi râhat-i derd-i dil-hastegân ve nefes-i müteberrekle Bukrât-i pür-iktidâr gibi merhem-i şifâ-yi dem-bestegân idi, gelüb nabzına el urub ve kârûresin görüb müddet-i yevminiñ ve yakaza-i nevminin esbâb -u- 'alâmetine göre mundic miglâblar ve mümtezic şarablar ve münâsib lu'âblar ve kûrs-i sandal -u- 'ûd ve şeker-i buhûr ve şarâb-i tût-i pür-sûd birle mutâbik hubûbât ve muvâfik rubûbât ile mubâşeret-i 'ilâcına ve takviyet-i mizâcına meşgûl olub cevâriş-i 'anberî gıdâlar ve devâil-i misk-i ezferî devâlar buyurdılar, ammâ seyelân-i balgamisini taklil ve gâyelân-i demevisini tahlil idemeyüb süddesi teftih ve hâtırı

tefrîh bulmayub vardıkça ihtirâk-i mevâdd ve inhifâk-i fuvâd hâsıl idüb [20b] zamân-i kalilde ve meyân-i sebilde devlet itmâma ve 'ömr encâma irüb tahtî lahte ve rahtî seng-i sahte değışüb gül ruhsârı neğv -u- nemâdan sümûm-i bâd-i helâk-i inkisâra ve serv-i bâlâsı tarâvet-i revâdan hücûm-i dubûr-i inhisâra yüz tutub nerrâd-i sekâmet 'ömr nakdini ütüb şâh-bâz-i bülend-pervâz-i rûh-i mutahhari sene semâni 'aşera ve tis'i-mie Rebî'u'l-evveliniñ beşinci gününde ki dâ-şenbeh gün idi, "fî mak'adi şıdkın 'inde Melkin Muktedirin" (K.K.: 54/55) makâmına ikâmet gösterdi, hemân sâ'at dervâze-i ravza-i Mele'-i a'lâdan âvâze-i "büşrâkumu'l-yevme cennâton tecrî min tahtihe'l-enhâru hâlidîne fihâ inne hâzâ kâne lekum cezâen ve kâne sa'yukum meşkûran" (K.K.: 57/12, 76/22) nefis-i mutmainne seng-i semâ'ına mele'-i feyezân gösterib cenân-i ferah-nâk ve revân-i silk-i 'aşere-i mübeşşereye insilâk buldı. Ammâ şehryâr-i cihân-küşânıñ ve kâm-kâr-i meserret-fezânıñ bu hicrân-i ciger-sûz ve musîbet-i âteş-efzûz hâtır-i 'âtır-i müstenfirini [21a] dil-teng ve âyine-i zamir-i münirini âlûde-i jeng kılub rûh-i münifine ve tab'-i şerifine kâr ve sine-i latiffini si-hâm-i efkâr efsürde ve efgâr eyleyüb buyurdı ki: Mahmiyye-i Kostantiniyye'de vâki' olan câmi'-i cedîd önünde meşhed-i münevverini ve merkad-i mu'aşşarını hâzır kılub ve şehir-i şerif içinde olan 'ulemâ-i 'izâm ki her biriniñ "ve'llezîne ūtu'l-'ilme derecâtin" (K.K.: 58/11) birle kâdrleri a'lâdır ve meşâyih-i kirâm ki her biri "inne ekramekum 'inda'llâhi etkâ-kum" (K.K.: 49/13) birle nefes-i nefisleri kibrit-i ahmer gibi hücûm-i vaşmet-i 'âmme şifâ ve nâfi' ve nazar-i bî-nazîrleri sümûm-i hefvet-i enâma tiryâk-i ekber gibi devâ-yi dâfi'-dir, pes her biri gelüb envâr-i şerî'at-i Muştafavî birle bir şem' olub birbirine iktidâ ve merhûmun namâz-i şerifini edâ eyleyüb "minhâ halâknâkum ve fihâ nu'fidukum ve minhâ nuhrîcukum şerâten uhrâ" (K.K.: 20/55) hükmiyle defn eylediler.

Kasîde:

Kıl nazar ey 'âkil-i dânâ bu hâl-i 'âleme
Gör ne zulm eyler cihân bî-çâre Âl-i Âdem'e

[21b] Hâdisâtiyle felek vâfından isterseñ haber
 Ejdehâ-yi heft-serdir gark olub yatar seme
 Bir 'aceb cellâd-i cânîdir bu dehr-i pîre-zen
 Zahm urur zahm üstüne ammâ meded yok merheme
 Ey niçe şâdîleri gam eyleyib devr-i zamân
 Vey niçe sûrî mübeddel eylemişdir mâteme
 Gitdi çün ol şeh-r-yâr-i 'âdil -u- 'âli-tebâr
 Gözlerim nem olmayıb bu hâlile dâhî neme
 Neyledi dünyâ-yi dîv-i dîn işitdîñ ey 'azîz
 Mâlik olmuşken Süleymân devletiyle hâteme
 Tâc-i "lev-lâk" olmuşken Mustafâ'nın hil'ati
 Devr-i mekkâr ânce mekr etdi o şâh-i ekreme
 Ol iki sultâna bu dünyâ yavuzluk kılıcak
 Bû şeh-i 'âliye eylik eyleye dersseñ deme
 Hasretâ derdâ kanî ol şeh-r-yâr-i kâm-kâr
 Bâyezîd bin Muhammed Hân ferîd-i râzigâr

Şimdiden girû bakâ-yi çarh-i gerdân olmasun
 Tâ ki devrinde ânîñ cev-r-i ferâvân olmasun
 Ser-nigûn olsun felek odlâra yansın âftâb
 Toğmasın her-giz kamer Behrâm -u- keyvân olmasun
 Döne döne inledik devrinde çarh-i ke-j-revin
 Döne döne inlesun ol dâhî ferhân olmasun
 Çünki soldı ol 'adâlet gülistâni nâ-gehân
 Hâr-la tolsun cihân bâğ-i gülistân olmasun

[22a] Gitdi ol serv-i hîrâmân çün riyâz-i cennete
 Bâğ-i 'âlemde dâhî serv-i hîrâmân olmasun
 Bû musîbet-i derdile kankî yürek âh etmesün
 Bû firâk -u- gussadan niçe ciğer kân olmasun
 Ah kim toprağa düşdi nâ-gehân oldi tebâh
 Bâyezîd bin Muhammed tayyeba'llâhu serâh
 Firkat odlârına yanarsa 'aceb mi cânımız
 Kim cihândan eyledi 'azm-i sefer sultânımız
 Ol gül-i handâni kapdı nâ-gehân bâd-i ecel
 Gülmesin şimden-gerû bû dîde-i giryânımız

Bü musîbetle ki yire girdi ol mâh-i celâl
 Göglere çıksa 'aceb mi Keşfiyâ efgânımız
 Muhterik oldıysa bir mihr-i münevver nâ-gehân
 Müstakim olsun şeref birle meh-i tâbânımız
 Devr-i çarh-i bî-karâr oldukça olsun ber-karâr
 Şeh Selim bin Bâyezîd ol Husrev-i devrânımız
 Dâr-i 'ukbâda mu'azzez olduğunca ol 'azîz
 Pây-dâr olsun cihânda devletiyle hânımız

Nesr. Ammâ bu hâletden cünüduñ hâtırları gam-gîn ve 'a-sâkirîñ gözleri nem-gîn olub nâle-i bisyârdan ve nevha-i bî-şümârdan felek tāsını sadâ-yi tanînle memlû ve cihân kūsunuñ gūşini âvâze-i enînle toptolu [22b] kılub bu minvâl üzerine giryân ve bu hâl birle hayrân olub 'âkîbet "fa'sbir li-hükmi Rabbike" (K.K.: 68/48) hükmiyle sabr-i cemli pişe "ve'zkr isme Rabbike bükraten ve asîlâ, ve mine'l-leyli fe'scüd lehû ve sebbih-hu leylen tavîlâ" (K.K.: 76/25-26) birle ecr-i cezîli endîşe kılub 'ulemâ-i 'izâm ve ümerâ-i kirâm der-gâh-i mu'allâya ve bâr-gâh-i a'lâya ki maksem-i erzâk-i halk-i kâ-inâtdır, gelüb şeh-yâr-i cihân-küşâya ve kâm-kâr-i sa'âdet-sîmâya pen-âmîz ve nasihat-engîz sözler söyleyüb dîdiler ki: Ey şâh-i vâlâ-makâm ve ey pâzişâh-i bâlâ-bâm, zamîr-i münfr-i hürşîd-fitnete ve hâtîr-i 'âtîr-i bercîs-tîynete rûşen ve mü-beyyendir ki şeh-yârlara girye ve zârî ve ceza' ve kâm-kâr-lara nevha ve nâliş ve feza' hasâset-i 'akl-i kalîlden ve rezâlet-i nefis-i zelîlden nâşîdir, 'ârif oldur ki âlâm-i müfâ-rakâtdan olan envât ervâhı ve evcâ'-i hasretten gelen nüfûs-i mevtâ-yi eşbâhı "ve's-sâbirîne fi'l-be'sâi ve'z-zarrâi [23a] ve hîne'l-be's, ulâike'llezîne şadekû ve ulâike humu'l-mütta-kûn" (K.K.: 2/177) mâ-sadakiyle ihbâ ve ihyâ kıla, tâ ki a'lâ-yi ma'âric-i derecât-i "inna'llâhe ma'a's-sâbirîne" (K.K.: 2/153, 8/46)'den esâfil-i medâric-i derekât-i "ke'llezi'steh-vehu's-şeyâtînu" (K.K.: 6/71)'e hubût ve sukût eylemeye ki "ve mâ huve illâ zikrun li'l-'âlemîn" (K.K.: 68/51)'dür. Zîrâ ki her tulû'-i kemâle bir gurûb-i zevâl ve her şu'ûd-i şerefe

bir nuhüset ve vebâl ve her nüzûl ve ikâmete bir intikâl mukarrerdir deyüb tesellî-i hâtîr-i 'âtîr ve tehallî-i zamîr-i münîr-i rûşen-tedbir kılub yerlû yerinde sâkin ve makamlu makâmında mütemekkin oldılar. Ammâ mukarrîr-i resâil ve muharrîr-i mesâil zebân-i şîrinle hikâyât ve beyân-i renginle rivâyât idüb eydür: Ol zaman ki humâ-yi humâyûn-i cân-i Bâyezîd-i sa'îd-i zamân ya'nî şehbâz-i bülend-pervâz-i Bâyezîd Hân 'alâyik-i irtibâtât-i cismâniyyeden ve kuyûd-i selâsil-i heyûlâniyyeden sûret-fezâ-yi [23b] melekûte sâye saldı ol vakt ol şehr-yâri kudsiyyu'z-zât ve kâmkâr-i marziyyi's-sîfât hazretleri çûn 'ulemâ-i mütebahhîr-i rûzgârdan ve meşâyih-i müteahhîr-i pür-iktidârdan bu neşâyih-i müessîr-revâyihi istimâ' idüb gulû-yi tedbir-i saltanat ve hücum-i tedbir-i memleket kalb-i mubârekinde ictimâ' kılub bir müddet şehri Kōstantîn'de sükûn gösterüb 'âkîbet seffine-i hayâlâtinde rîsmân-i tedbirât-i ma'delet mûnis-i nihâd olub her taraftan hevâ ve heves serenlerin çekişdirib ve fikr -u- hayâl dümenlerin yerlû yerinde bekişdirib gayret ve hamîyyet enginine revân ve mütevekkil-i Hallâk-i kevn -u- mekân olub yine deryâ kelebeklerine tayerân ya'nî deryâ yüzünden keştilere süvâr olub Anadolî yakasına seyrân kaşd etdi. Ancılayın deryâ ki zahhâr-i tab'-i ulu'l-ebşâr gibi bî-pâyân ve çeşm-i 'âşîk-i zâr gibi hûnâne [24a] feşân şöyle ki tûl -u- 'arzı bahr-i muhîf gibi bî hadd -u- kenâr ve bahr-i muhîf katında bir katre-i bî-mikdâr gavvâs-i vehm teşhîs-i 'umkında nâ-dân ve sebâh-i fehm idrâk-i vüs'atinde hayrân,

Nazm:

Dil-i 'âşîk gibi kalbi musaffâ
 Hevâyile velî mânend-i şeyzâ
 Şaçar kef her yañâ fîder hurûşî
 Değûl bir lahza hâlî dilde cûşî

Nesr. Ve kenârında her keşti-i neheng-âheng-i kûh-peyker ki "ve lehu'l-cevâri'l-münşeâtî fi'l-bahri ke'l-a'lâm" (K.K.: 55/24) hasb-i hâlleri ve medârında her fûlk-i har-çeng-çeng

-u- ejdehâ-ser ki "ve cerayne bihim bi-rîhin tayyibetin ve ferihû bihâ" (K.K.: 10/22) sûret-i ahvâlleri düşüb 'Ankâ-yi Kâf -u- hizebr-i meşâf gibi baş-başa ve kanat-kanada çatıb tururlar ve pençe-i âheninlerini kenâr-i şahrâya ve 'umk-i deryâya ururlar,

Mesnevî:

Kılub remzile hasma 'arz-i kine
Demürden pençeler urub zemine
'Adûye ta'neyfile taş atarlar
Ki her taşile yüz bin baş atarlar

[24b] Ammâ hayâlât-i ceng -u- cidâlle divâneler gibi derûnları safrâdan ve birûnları sevdâdan tolub ve meâlât-i harb -u- kitâlle dimâğları pür-hevâ olub heybetle niçe seng-beyza ve rûyin-ten -u- âteş-düm ve saf-şiken ejdehâları ki beççe-lerini yumurdayiken uçururlar ve na're ile taşları yirinden göçürürler kanatları üzerine câ idüb her yaña perr-i sîmîn açub uçarlar bir nefesde niçe fersah yol kat' idüb iklimler geçerler ve 'asâ-yi Mûsâ gibi dem urdukça odlar saçarlar ve gâh sâhirler gibi pençelerinde sağlu sollu rîsmânlardan ve çâr-mihlârdan mâr-i bi-cânlar tutub tayerân iderler ve gâh mürşidân-i mâhizler gibi rû-yi deryâda batmayub baş gibi sineleri üzerine seyrân ederler egerçi ki her biri sûretâ bir ağzı açuk divâne ve sevdâyî-meşreb velikin şeh-r-yârlarm her vechile feth -u- fütûhuna sebep olduğu cihetden [25a] buyurdı ki: Bir kaç seffine-i gerdûn-peyker ve harçeng-lenger çeküb 'asâkir-i zafer-şi'âr ve cünüd-i sa'âdet-dişâr birle "fe-izâ rakibû fi'l-fülki de'avu'llâhe muhlisîne lehu'd-dîne" (K.K.: 29/65) birle süvâr olub humâ-yi sa'âdet-pâyesi Anadolî diyârına sâye salub feyz -u- cüd himmetiyle sebze-zâr-i memlekete hüsn-i tarâvet ve gül-zâr-i saltanata envâr-i 'adâlet "in-na'llâhe ye'muru bi'l-'adli ve'l-ihsâni" birle zîb -u- zinet virüb ve rusûm-i 'Osmanî ve etvâr-i hâkânî birle 'amme-i re-âyâyı ve dâ'iyeyi berâyâyı muktezâlarınca gördi, şol ki kânûn-i saltanat ve âyin-i ma'diletdir icrâ idüb sûret virdi,

hattâ halk-i 'âleme bir mesâbede şâdi ve sürûr ve ferah ve
hubûr hâsıl oldu ki bu müsebbâ'-i renginiñ câ-becâ sîr -u-
şadâsını Hôş-h^vânlar latîf elhânlarla çâr dâvire-i şeş-şuf-
fa-i heft-tîbâk-i hâkden duvâz-deh-kunkure-i nuh-revâk-i
evo-i eflâke memlû ve cihân [25b] gûşini toptolu kıldılar.

el-Müsebbâ':

Faşl-i nev-rûz irdî gül vakti gülistân devridir
Şohbet eyyâmî çemen hengâmî bostân devridir
Vakti fevt etme geçer gerdân-i gerdân devridir
Kılma kim zerrîn kadeh elden ki reyhân devridir
'Ays -u- nûş âvânîdir murg-i hõş-elhân devridir
Şi'r -u- inşâ mevsimî şâh-i suhan-dân devridir
Mey getür sâkî gül eyyâmî Selim Hân devridir

Gül çemen tahtına geçdi çun şeh-i 'âli-cenâb
Üstine pîrûze hayme kurdi çarh-i nüh-kıbâb
Geh sûtûn oldu şu'a'-i mihr anâ gâhî tanâb tanâb
Ol tanâbe lâleler misâmâr olub yâkût nâb
Her taraftan kurdi günlükler yeşil kızıl şehâb
Eyleyib bezm ehlini bir cür'anîle kâm-yâb

Mey getür sâkî gül eyyâmî Selim Hân devridir

Hâmlıklar eyleyib şöfi egin açılmasun
Mey gibi her yanâ eşki dökülüb saçılmasun
Puhte sine aldanıb gönlün şakın kapılmasun
Sen hidâyet Hâk'dan um kalbin yanıp yakılmasun
Tek der-i dildârile meyhâneden şapılmasun
Tevbe kapûsî baña ne yapılib yapılmasun

Mey getür sâkî gül eyyâmî Selim Hân devridir

[26a] Tut belâbil pendine gülşende gül gibi kulâğ
'Azm-i gülzâr it sabâ bigî dime yakın irâğ
Gussa-i ferdâyile urma lâle-ves bağruña dâğ
Kismet-i imrûze elbette irer oldukça sâğ
Koma nergis gibi elden ser -u- ayâğında ayâğ
Meclis içre şeb çerâğ-ı câmile yakıp çerâğ

Mey getür sâkî gül eyyâmî Selim Hân devridir

Bülbül-i hünin-âilin her katre çeşminin nemf
 Sadâ verir tâzenin gûşine dürr-i şebnemf
 Dil olub söyler çemenler gonceler açıb femf
 Vaktidir cür'añla gel 'isf-veş ey cân mahremf
 Şifşesine sûsenin pür kıl gülâb-i Meryemf
 Tûr yürüt şeh devletinde içelim cân-i Cemf
 Mey getür sâkı gül eyyâmı Selim Hân devridir

Gel nigâh it çeşm-i 'ibret birle bâğın râğına
 Lâlelerle gör nice beñzer cigerler dâğına
 Gonceden takıb ceres gül bülbülün âyâğına
 Murg-i cânı kapıben fletdi serv âyâğına
 Kim bilür irem mi bâğın bir dahı bu çâğına
 Gülistânın döke saça cür'alar ırmâğına
 Mey getür sâkı gül eyyâmı Selim Hân devridir

Encüm-i ezhârla reşk-i sipihr olub çemen
 Şânasın hürşiddir gül yâsemen 'ikd-i peren
 [26b] Bir güneş-tal'at kamer-behcet güzeldir nârven
 Çeşmi nergis haddi lâle 'arız-i berg-i semen
 Gonce boynunda kızıl vâlâyile misk-i haten
 Keşfiyâ 'ayş üzre ol tağılmadan bû encümen
 Mey getür sâkı gül eyyâmı Selim Hân devridir

Nesr. Çünkü ol civân-i hûb-elhân bu nazm-i rengini hûş-
 hân oldu sadâ-yi rengin âvâsından ve nevâ-yi hevâ-bahşâsın-
 dan 'âlem taldı. Şöyle ki: Her kişi pür-zevk -u- safâ oldu.
 Ammâ ol şeh-yâr-i lâyik-i gufrân ve ol kâm-kâr-i cennet-riâ-
 vân dahı bir zamân hurrem -u- handân ve ferhân bu ebyâtın
 zımında olan ma'nâ-yi tenbihu'l-gâfilin ve teşviku'l-vâsili-
 ni anlayub tekallüb-i ahvâle ve tebeddül-i âcâle göre 'alâ
 rağm-i rûzgâr ve berşek-i hussâd-i nâ-be-kâr kûh be-kûh şir-i
 jiyân ve bir-i beyân bigi sahrâ be-sahrâ ve sû be-sû ve kara
 be-kara tâ be-serhadd-i Ankara ber muktezâ-yi "kul sîrâ fi'l-
 arzi" [27a] hükmiyle mahremân-i devlet-hân ve nedimân-i sa'â-
 det-câh birle kâm-bahş -u- kâm-kâr gereği gibi ol bahâre âv
 -u- şikâr idüb e'âdiniñ âteş-i havfile sinelerini ve cigerle-

rin büryân kıldı tâ şol vakte deġin ki hokka-bâz-i zaman hokka-i leyl -u- nehârda mühre-i mâh-i tâbân-i rahşân-i pinhân ve tâs-i âteşin-i hürşid-i dirahşân-i nihân edib rûzgâr-i zôr-kâr-i bâd-i şarsarla hem-nefes -u- yâr olub sovuk latife-yile ve serd ahbârile 'âlemiñ bînisin tondurub mir'ât-i rûzgâre 'ayâr kar tozudı ve pîr-i berf-i şitâ-yi âteş-i dil-i kavî-heyâkil her kişî pöst-puş idüb halk-i kâinât âteş-pe-restler gibi ocak mihrâbına yüz tutdı ve mehter-i bâd-i şitâ rû-yi arza naç'-i billûrın ve 'imâd-i eşcâra çâder-i simin vaz' etdi. Pes şehr-yâr-i 'âlem-şikâr dâhi bu hâletini görüb kışlak eclîçün Bûrûsa diyârına ve sarây-i 'âlf-medârına yüz tutdı. Gelüb ol [27b] kış anda demdeme-i kûs-i sa'âdetini safha-i rûzgâre memlû ve zezeme-i hurûs-i 'adâletini 'arsa-i diyâra tobtolu kıldı. Şöyle ki: Şâhbâz-i şavletiniñ heybetinden ve sı-murg-i şecâ'atiniñ şevketinden muhâlefet-i saltanat ve münâza'at-i hilâfet kılanları gencişk-i bî-karâr ve cem'iyet-i sâr gibi târ-mâr ve cigerleri pür-hâr-hâr olub rezâletlerini ma'lûm ve nedâmetlerini mevsûm bilüb pür-hâlet -u- bî-muhâbâ "yâ leyteni küntü türâbâ" (K.K.: 78/40) deyüb hasret eliyle nedâmet perr -u- bâlîni yoldı. Ammâ ne fâvide şol ki ezel-i âzâide mukadder ve mukarrer olmuşdı oldu. Erbâb-i hâle ve ahhâb-i makâle bu ma'nâ rûşen ve mübeyyendir ki havâdis-i dehr-i pür-eserden bir hâdis yokdur ki cevâzib-i kazâ ve kaderden bir câzibeyle tebdîl olub ol halde hîle müfid ve sevâbik-i kevn -u- fesâddan bir lâhikayla tezyîl bulub ol halde rây-i 'akl-ârâ sedîd ola. Pes şehr-yâr-i hâkân-tedbir ve kâm-kâr-i Süleymân [28a7]-teshîr ol ki emr-i lâzimidir yirine getürüb yetüreceklerini yetürüb ve bitüreceklerini bitürüb devlet ve sa'âdetle ol kış bî-hüzn -u- teşvîş Bursa'da kışlayub "Etî'û'llâhe ve etî'û'r-Resûle ve üli'l-emri minkum" (K. K.: 4/59) mefhûmunca münâza'at ve muhâlefet kılanlarıñ kârlarına itmâm ve rûzgârlarına encâm virib yine devletle evvel bahârda şehr-i Kostantiniyye'ye gelüb "aksitû inna'llâhe yuhibbu'l-muksitîn" (K.K.: 49/9) birle 'âmil olub her vechile umûr-i vilâyete vâli ve ri'âyet-i re'âyaya râ'i oldu ki

hadd-i beyândan ve 'add-i 'ayândan mütecâvizdi. Pes her kişî devâm-i devletine ve kıvâm-i şevketine du'âlar ve senâler kıldı. Ammâ mücerribân-i evzâ'-i ahvâl-i rûzgâr ve 'ukde-küşâyân-i nukûş-i esrâr-i ahbâr eydür: Mezkûr şeh-r-yâr-i gerdûn-câh ve kâm-kâr-i encûm-sipâh bu kal'a-i kûh-girdâri ve bu hisâr-i zemîn-vakâri ki 'aded-i eyyâm-i sâl-misâl üçyüz altmış şâmihu'l-erkân burc -u- bârû-yi [28b] felek-âsâ ve şumar-i hefte-i pîrûze-i heft-rûz-vâr kırk sekiz râsihu'l-bün-yân der-i dil-küşâ üzere senbûse-vâr bir sûr-i müşeyyedir üstüvâr,

Nazm:

Senbûse gibi se-küşe lîkin
Cân-bahş hevâsı çün müselles

Nesr. Bir binâ-yi hâtîr-küşâ ve bir fezâ-yi meserret-fezâdır, bir müddet kendü zât-i nik-bahtine taht-gâh ve 'asâkir-i sa'âdet-rahtine bâr-gâh-i penâh kıldı. Ammâ yine bir zamân-i hurremde ve evân-i hoş-demde ki küşe-i bâğ-i sebze-i bû-kalemûnla perr-i tâvûs bigî zibâ ve müzeyyen ve kenâr-i râğ-i zînet-i günâ-günla bezm-i Keykâvûs gibi ra'nâ ve mukannen her dâmen-i kûh pür-lâle-i hûnîn ve her girîbân-i gonçe pür-jâle-i nevrîn leb-i cûybâr-i pür-sebze-i hatt-i çemen ve safha-i gülzâr-i pür-nokta-i yâsemen reşahât-i şebnem-i mu'attar ve nefahât-i siper-i gam-i mubahhar çemen mazhar-i beşâreti "fihî âyâtun beyyinâtun" (K.K.: 3/97) ve işâret-i 'anâdil-i müş'ir-i kelîmât-i tâmmât olub her ferd pür-cûş ve her merd şâhib-hurûş oldı. Bu safâyile ol pâzişâh-i humâyûn-haşmet [29a] ve şehinşâh-i gerdûn-'azamet hevâ-yi sahrâ ve heves-i tebdîl-i hevâ kılub yaylak âdına etrâf-i diyârı temâşâ ve eknâf-i rûzgâr hurrem -u- handân bir zamân âv -u- şikâr iktizâ idüb buyurdı ki: Çemen şahnında serâ-perde-i hâkânî ve ştâk-i gerdûn-revâk-i 'Osmânî kurulub sahrâ-yi hâmûn çetr-i humâyûn-i rengâ-rengle reşk-i şahn-i bû-kalemûn oldı, gûyâ ki 'aks-i ebr-i bahâr-i günâ-günla rû-yi zemîn-i tengâ-tenge toldı.

Kaside:

Sepide-dem ki zened hayme Husrev-i âfâk
 Çü âftâb-i sa'âdet be-cânib-i yaylâk
 Berâ-yi mevkib-i kadreş ferişte-i ikbâl
 Keşide zi-eblak-i devlet-dem-i 'urûc-i burâk
 Derûn-i âb-i revân z'in sürûr yâft safâ
 Ki der-meyân-i çemen zed semâ' ez-eşvâk
 Kuşâde şüd dil-i şahrâ zi-nüzhetes çü felek
 Hamide şüd kad-i gerdûn be-hizmetes çün tâk
 Şenide kûh sadâyes zi-câruvân ber-cest
 Çü did bîşe sipâhes be-sîne dâd yatâk
 Be-her taraf ki dil-i şeh hevâ-yi seyrân kerd
 Be-fark-i h^vîş dihed mâh -u- âftâb konâk
 [29b] Be-menzilî ki nihed hayme mehter kadreş
 Sezed ki atlas-i gerdûn şevd der-i otâk
 Çü did hayl-i sitâre gubâr-i leşker-i şâh
 Besân-i kuhl-i 'azîzi keşide der âmâk
 Şehî ki nâm-i humâyûn-i ô be-kilk-i kader
 Nüvişt kâtib-i kudret be-hâme ber-evrâk
 Şehî ki çün be-zebân âverem menâkib-i ô
 Çü Zu'l-Fikâr şevd kilk-i men bi'stintâk
 Hoceste Hazret-i Sultân Selim-i rûşen-rây
 Ki ez furûğ-i zamîreş ziyâ bered işrâk
 Be-cânibî ki teveccüh küni be-fâl-i nikû
 Be-râh-i şems -u- kamer mîdevend hem-çü sülâk
 Be-naç'-i hâk be-râned çü esb-devlet-râ
 Deved piyâde be-râhes şeh-i felek çü sülâk
 Berâ-yi hâk-i rehes sayrafi-i çarh-i felek
 Feşâned la'l -u- güher bâ zumurrudîn-i atbâk
 Zi-küştehâ-yi 'adûyet be-zîr-i çarh nigûn
 Zemîn pür-est serâ-ser zi-sâye-i vakvâk
 Gulâm-i çetr-i humâyûn tu'st mehter-i çarh
 Ki ber-meyân zi-hatt-i ustuvâ keşide nitâk
 Zebân-i hâsid-i bed-gû buride tîğ-i ecel
 Gülû-yi hasm-i ciğer-hûn girifte-dest-i hunâk

Ve-râst sikke-i nusret zi-'ayni isti'lâ
 Ve-râst hutbe-i devlet zi-rû-yi istihkâk
 Be-fark-i çâder-i zer-dûz 'arş-i bâr-geheş
 Çü şemse-i post-i müzehheb kıbâb-i heft tâk
 [30a7] Zi-nûn-i na'l-i semendeş zemîn-misâl-i felek
 Nüvişt 'ayn-i hilâli be-safha-i evrâk
 Egerçi kasd-i şehinşâh 'ayş-i yaylâk-est
 Velî zi-bîm şevd cân-i haşm telh-meżâk
 Henûz nâ-medde birûn zebâne-i tığaş
 Derûn-i haşm şud ez-âteş helâk-i hirâk
 Emîr-i muṭrib-i bezmet ki Zühre çâker-i öst
 Fuzûd der dil-i müştâk sad-hezâr eşvâk
 Gazâle fîst ki der şive-i gazel-h^vânî
 Be-sihr-i gamze rubûde karar sad müştâk
 Zi-mihr-i tal'at-i hûd bezm-i şâh rûşen sâht
 Be-matla'î ki münevver şude-st ez-ö âfâk
 Zi-nağme-i nefeset ey nigâr-i simin-sâk
 Zenend çarh be-reng-i hicâziyân 'uşşâk
 Şikenc-i zülf-i tû ber-gerden-i çü-kâfûret
 Keşed zi-müşk-i 'arûs-i cemâl-râ atvâk
 Şamîma kalbî minî'ftirâkihi mecrûh
 Ve dem'u 'aynî fi'ştiyâkihi muhrâk
 Bi-mâi vuslatihî 'âde fi'l-fuâdi hayât
 Li-nâr-i hasretihî zâde fi'l-haşâ ihrâk
 Ber-sefid-i ruhat ber-kenâr-i pençe-i zülf
 Çü mâh-i çâr-deh şud der-meyân-i çengel-i râk
 Ez-hayâl-i lebet der-dil-i kadeh güzered
 Zi-guşsa halk-i şurâhî şevd esîr-i fuvâk
 Zi-şerbet-i dehenet ey tabîb-i haste-dilân
 Çe bâşed er dihi in zehr-horde-râ tiryâk
 [30b7] Gül-i ruh-i tû berîn haymehâ-yi tû-ber-tû
 Çü âftâb furûzân şude-st der-ahdâk
 Çü did bahr-i cemâlet temevvüc-i deryâ
 Fûtâde der hûy-i şerm ez hayâ be-istiğrâk
 Meh-i cemâl-i tû ez-kâkül-i 'arak-kerde

Hezâr hûşe-i pervîn zede-est ber mi'lâk
 Berâ-yi ân ki nişân âvered be-dergeh-i şâh
 Çü dürhâ-yi sitâre berîn mu'anber tâk
 Şehî ki tîğ-i beyâneş dem-i sühan-dâni
 Zebân-i nâtîka ebkem kuned dâm-i intâk
 Sukufte ber-çemen-i fikr gonçe-i şî'reş
 Çü desthâ-yi gül-i tâze-est ber-evrâk
 Kenâr-i gülşen-i tab'aş ki pür-gül-i nazmest
 Lebâ-lebest cihân ez-kerâyim-i ahlâk
 Be-'ahd-i şâh me-zen lâf şâ'irî Keşfi
 Müsellemest mer-örâ suhan bâ-istihkâk
 Hemîşe tâ ki şeh-i âftâb-gâh-i seher
 Zened be-kulle-i kuhsâr râyet-i işrâk
 Mudâm tâ ki sipâh-i sitâre cem' şevd
 Çü hayl-i şâh be-gird-i havâli-i ôtâk
 Penâh-i zât-i tû bâdâ hidâyet-i Hâdî
 Sipâh-i câh-i tû bâdâ 'inâyet-i Hallâk
 Dil-i selîm-i tû dâyim mütemmim-i a'tâf
 Kef-i kerîm-i tû her dem mukassim-i ezrâk

[31a] Nesr. Bu şevket-i şâhî ve satvet-i sipâhî birle te-
 sey-yür-i yemîn -u- yesâr ve bir müddet âv şikâr kılub âhîr ol
 makarr-i bârgâh-i selâtin-i ecdâd-i 'izâm ve müstekarr-i har-
 gâh-i havâkin-i ecdâd-i kirâm mahrûse-i diyâr-i ahsene ya'nî
 taht-gâh-i dâr-i Edirne'ye gelüb hazm-i metîn ve mecd-i mübîn
 birle bir mikdâr ol diyâr-i sa'âdet-medârda karar kıldı. Ammâ
 bir gün yine ol mümehhid-i kavâ'id-i millet-i Rabbâniyye ve
 ol müşeyyid-i mebâni-i devlet-i 'Osmâniyye râfi'-i merâtib-i
 'ülemâ-i İslâm ve nâsib-i menâsib-i fuzalâ-yi kirâm ya'nî er-
 kân-i devlet ve a'yân-i memleket ke her biri hüsni fikret ve
 şihhat-i ru'yet birle ve rây-i müşkil-küşâyî ve tedbîr-i şev-
 vâb-ârâyî birle ma'rûf ve me'lûf olub bâni-i kavâ'id-i dîn ve
 sebeb-i âyin-i nizâm-i mülk-yakındır. "Ve izâ erâde'llâhu Te-
 'âlâ bi-melikin hayran kayyeza lehû vezîran şâlihan in nesiye
 zekkerahû ve in 'amile hayran e'ânehû" (H) ve aşhâb-i tûğ -u-
 'aleme ve erbâb-i tîğ -u- kaleme ki her biri berâ'at-i 'ibâ-
 ret-i [31b] şîrin birle rütbet-i 'ulyâya ve si-

yâkat-i tezyîn birle gâyet-i kusvâya irişüb metâli'-i kitâbları makâtî'-i lâyıık ve mebâdi'-i hitâbları meşâni'-i muvâfık olub küşâyende-i 'ukde-i feth -u- nusret ve nigârende-i çehre-i 'izz -u- rif'atdır fasîh lisân ve rûşen beyân ile tûtfîvâr şeker-nişâr-i nûkte-i "ke-cennetin tecrî min tahtihe'l-enzâr ve ravzatin zinetühe'l-ezhâr" (H) şâdir olub didi ki: Bugün ki vâris-i selâtin-i mâziye-i ehl-i İslâmım ve hâris-i dîn -u- imân-i havâkin-i sâbika-i 'âli-a'lâmım bi-hamdi'llâhi ve'l-minneh ahter-i ihtiyâr-i iktidârım ufk-i siyâdetden burc-i sa'âdete hem-ser ve kevâkib-i mevâkib-i iştihârım fark-i ferkadâna beraberdir hâtir-i 'âtirime bu hayâl hutûr ve bahr-i zamîr-i münfirimden bu ma'nâ 'ubûr eyler ki umûr-i devlet-i dünya ve dîn-i ecdâdim zamân-i 'adâletimde tâze nizâm ve esâs-i şevket-âyn-i rif'at-i İslâm-i selâtin evân-i rif'atimde her vechile kıvâm bula. Zîrâ ki 'inda'llâh makbûl ve 'inde'n-nâs ma'kûl olan temhîd-i /32a/ dîn-i İslâm ve teşyîd-i Kelâm-i Kadîm mu'ciz-nizâmdır ki Hak Ta'âlâ "inne'd-dîne 'inda'llâhi'l-islâm" (K.K.: 3/19) diyu buyurmuşdur. İmdi bu ma'nâ-yi rûşen-beyânla ve bu imâ-yi sa'âdet-nümâyyla yekcihet ve yek-dil dilerem ki ol dâll -u- muğill ve muhtell -u- muhill ser-i tavîle-i mehâzil -u- esrâr ya'ni İsmâ'il-i bedkirdârîñ ve yanında olan 'asâkir-i şekâvet-şi'âriñ suhan-i nâ-pâkleri bî-usûl ve zât-i bî-idrâkleri zalâm -u- cehûl olub edille-i 'inâd-âmiz -u- bî-şavâbla tahfîf-i şerâyi'-i mübîn-i dîn-i Ahmedî ve istîşhâd-i fesâd-engiz-i nâ-müstetâbla tahkîr-i bedâyi'-âyîn-i Muhammedî kıldıkları sebebden kasd kıldım ki varib eğer 'inâyet-i Şamedânî pişvâ ve hidâyet-i Yezdânî reh-nümâ olursa cünûd-i rimâl-âsâr ve huyûl-i encüm-şûmâr birle pây-mâl-i tûp -u- tüfek ve nâm-u nişanlarını varlık cerfidesinden hak idem. Hemân âlet-i ceng -u- cidâl ve esbâb-i harb -u- kitâl neyise ihzâr idib çıkmak /32b/ ardınca olub deyû fermân-i kâdr-tuvân ve hükmi-kazâ-cereyân vârid oldukça hemân dem-ê hurrem -u- bî-gam ekâbir-i düstûr ve 'asâkir-i cumhûr dergâh-i gerdûn-iştibâhında yüz yere koyub fevâyd-i kelimât-i şehriyârla ki menşûr-i hayât-i ebeddir ve ferâid-i

şunûf-i 'ibârât-i mu'ciz-âsâr-i kâm-kârla 'unvân-i sa'âdet-i sermeddir huzûr-i cân -u- sîrûr-i revân kesb idüb her biri mekrumet dehânını açub ve söz yerine şeker saçub kıstâs-i 'azîm ve miqyâs-i müstakîm birle güftâre gelüb didiler ki: Ey şehr-yâr-i kâm-kâr ve ey kâm-kâr-i pür-iktidâr hak budur ki,

Beyt:

Râyiñiñ her nüktesi pîrâye-i mihr-i münfir
Fikriñiñ her şemmesi sermâye-i çarh-i eşir

Neşr. Bugün ki tîğ-i âbdâr-i hûn-feşâniñ şerbeti düşmen-i yâbis-mizâca sebeb-i seher ve gürz-i girân-i cân-sitânın darbeti encümen-i hasm-i pür-ihtiyâca devâ-yi sededir, her vechile âsâr-i saltanatda ferd ve her nehçile [33a] atvâr-i ma'diletde añılır merdsin, her hayâl-i renginiñizde bir laţife-i nihâni medfân olub akvâ ve bî-kuşûr ve her mişâl-i vâcibu't-tahsinizde bir nazife-i ma'âni mahzûn olub a'lâ ve nûr 'alâ nûrdur, biz bendelere hemân yoluña bâş -u- cân oynamak boynumuza farz ve nefsimize karzdır. Zîrâ ki ol ma'din-i eltâfiñ ve ol mahzen-i a'tâfiñ sa'âdet-i hizmet-i fihrist-i hâcât-i erbâb-i celâl ve ser-defter-i mühimmât-i aşhâb-i kemâldir hemişe devlet-i bî-girân ve şevket-i bî-pâyân-i ikbâl-i humâyûnuña hem-'inân ve önünce bedreka-i püyân olsun, deyüb cebîni itâ'at 'atebe-i pür-istitâ'atine koyub fermânberiz dediler. Pes hemân ol hengâmdan ve ol eyyâmdan ol tâyife-i nâ-pâkiñ kal' ve ol gürûh-i bî-idrâkiñ maslahati için "ye`murûne bi'l-ma'rûfi ve yenhevne 'ani'l-münker" (K.K.: 3/104, 114, 9/71) birle 'âmil olub şehr-yâr-i cihân-küşâniñ ve şâhensâh-i meserret-fezâniñ havze-i hükûmetinde [33b] olan bikâ'in kâdîlerine ve serdâr-i sâlârlarına ve taht-i saltanatında vâki' olan kilâ'in sancak beğlerine ve dizdârlarına hükm-i humâyûn-i hâkâni ve tuğrâ-yi garrâ-yi kiti-sitâni-yi memleket-ârâ-yi sultâni yazılıb berîd-i râh-peymây ulaklar ve peyk-i kâr-âzmây kullar eline virüb eţrâf-i diyâre ve eknâf-i kenâre perâkenâde kalub mazmûn-i meymûnunda ve fahvâ-yi

humâyûnunda emr-i şerîf-i vâcibu'l-iz'ân ve hükm-i münif-i 'â-
 lî-şân böyle cârî oldu ki 'asâkir-i zafer-şî'âr-i bî-kuşûr
 ihzâr ve erzâk-i berâyâ ve a'lâf-i metâyâ eclicün kırk biñ
 çâr-pâ nüzûl-i istihzâr kılub ve yât ve yarâğın müretteb on
 biñ 'aded azeb tonadıb yâr -u- refîk ve âsân tarîkla Geliböli
 ma'berinden Yeñişehr ovasına irsâl ve bu ma'nâde isti'câl kı-
 lalar ve kendu zât-i pür-idrâki dahî sene 'işrîn ve tis'i-mie
 Muharremünün yigirmi üçünde Yek-şenbeh gününde "tesâferû ta-
 sıhñâ tağnimû" (H) birle 'âmil /34a/ olub diyâr-i ahseneden
 ya'nî mahrûse-i Edirne'den sâ'ât-i meymûnda ve evkât-i humâ-
 yûnda ki tâvûs-i nevrîn-cenâh hemçün meh-ruhân-i şubâh çihâr-
 bâliş-i gerdûndan ve manzar-i heft-kâh-i zümürüd-gûndan
 'arz-i dizâr ve tecellî-i ruhsâr kıldı, şâhensâh-i 'âlem ve
 pâzişâh-i benî Âdem dahî şafâ ve huzûr ve şâdi ve sürûr birle
 hançân -u- mesrûr Hallâk-i cihâna tazarru'-i bî-pâyân ve Rez-
 zâk-i ehl-i 'âlemine münâcât-i ferâvân kılub didi ki: İlâhî,
 sen ol dânasın ki dâyire-i lutfûnda bir nokta degildir ilti-
 mäsât-i erbâb-i hâcât! İlâhî, sen ol bînasın ki katında hü-
 veydâdır niyâz-i nâliş-i aşhâb-i münâcât! Bu bende-i za'if ve
 bu efkende-i nahîf "ve câhidû fi sebîli'llâhi hakka cihâdihî"
 (K.K.: 22/78) mefhûmiyle mûhennâ olan kâm-kârların futûh-i
 mukarrezleriçün ve işâret-i rûşen-beşâreti "ve men yükâtil
 fi sebîli'llâhi fe-se-nû'tihî ecran 'azîmâ" (K.K.: 4/74) mâ-
 sadakınca pây-mâl-i hâk-i hûn-âlûd olan şühedâyiçün /34b/ ve
 beşâret-i rûşen-işâret-i "Rabbenâ efrîğ 'aleynâ şabran ve
 sebbit akdâmenâ ve'nşurnâ 'ale'l-kavmi'l-kâfirine" (K.K.: 2/
 250) birle teşne-i tîğ-i âteş-i dûd olan su'adâyiçün seferim
 mübârek ve mesrûr ve a'dâmı mübtezel ve makhâr kıl, deyüb
 çehre-i 'ubûdiyyeti hizmet türâbından ve cebhe-i hizmeti 'i-
 bâdet mihrâbından kaldırıp evrâd -u- ezkâr ve a'zâr -u- is-
 tiğfâr neyise yirine getürüb hulûs-i niyyetle 'inâyetu'llâh'a
 i'tikâd-i küllî ve hüsn-i tavîyyetle irâdetu'llâh'a inkiyâd-i
 cibillî gösterib bu haşmet -u- şevket-i şâhî ve şükûh -u- şê-
 hâmet-i pâzişâhî birle niyyet-i gazâ ve 'inâyet-i mu'cizât-i
 Mustafâ deyüb bir semend-i felek-meydân ve bâd-pâ-yi kavî-he-

yâkil ve bir nevend-i melek-seyerân ve ra'd-âvâ ve berk-meşâ-
kil-i nusret-perçem ve fırsat-dem-i kazâ-tuvân-i kader-pûyân,
ejder-düm-i âhen-süm-i zafer-sine Zuhâl-kine kamer-sür'at-i
Mirrîh-heybet-i şihâb-licâm ve evhâm-kâm-i hürşid-zeyn-i Cem-
şid-tezyîn [35a] pervîn-mîh ve meh-rikâb-i âb-seyr -u- âteş-
şitâb-i çarh-gird -u- ferkadân-çeşm-i kavş-i kuzah-gerden -u-
ra'd-hişm-i semmûr-mûy -u- ferhunde-hûye sùvâr olub erkân-i
devlete ve a'yân-i saltanata ki her biri fâris-i şahñ-i 'iz-
zet ve hâris-i hisn-i devletdir yüz lutf -u- iltiyâm ve biñ
'izzet -u- ihtişâm birle selâm-i ihtirâm-aksâm virüb "tevek-
ketü 'ale'r-Rahmân ve fevzâtü emri bi'l-l-lutfi ve'l-ihsân"
deyüb râyât-i ikbâline ca'd-i zaferden perçem ve turra-i a'-
lâsına hûn-i 'adûdan hidâb-i bakam kılub sancak-i islâmî kü-
şâd ve izhâr-i 'adl -u- dâd idib 'asâkir-i zafer-şi'ârını
pâydan tâ fark göm-gök pûlâda gark kılub 'azm-i şark ve a'dâ-
yi devleti âteş-i tîgile kasd-i hark kılub bu ebyât-i garrâ-
nın zımnında olan ma'nâyı rûşen ve bu eş'âr-i dil-âranın tar-
zında mestûr olan ahvâli halk-i 'âleme mübeyyen kıldı.

Gazel:

[35b] Yürüdüb Sultân Selim ol vakt kim yâsâğlar
Kıldı pür şahrâ yüzün çadırlar ve otâğlar
Kurulub her yañâ günâ-gün günlükler revân
Döndi cennet bâğına şahrâlarile tâğlar
At şahîlin er hurûşun kûs şavtin gûş idüb
Gözlerinden yaş yerine dökdi haşm ırmâğlar
Her yañâdan reng-reng bayrağlar perrân olub
Nizeler serv oldi ve yer yer konaklar bâğlar
Şu'lelerden başına hasmın kılıçlar od yakub
Yârelerden nizeler bağrına urdi dâğlar
Hân-mânın sile virmâge 'adûnîñ Keşfiyâ
Kande kim bakşañ âkub su gibi leşker çağlar

Nesr. Bu kerr -u- azamet ve bu ferr -u- heybetle a'dâ-yi
devleti [36a] hayrân -u- giryân idib her gün bir menzil-i şe-
rif ma'mûr ve evliyâ-i rif'ati handân ve ferhân kılub her dem

bir muhassal-i latifi mesrûr idûb günlerde bir gün İstanbul beydâsına nüzûl ve Kâğıdhâne sahrâsına cisme cân gibi hulûl etdi.

Kasîde:

Resîd kâsîd-i devlet zi-Fâlikî'l-isbâh
 Resând müjde-i 'izzet zi-Hâlikî'l-ervâh
 Nüvid dâd be-gifti zi-'âlem-i melekût
 Mübeşşirân-i şabâh -u- münâdiyân-i revâh
 Hûşâ hoceste kudûmî ki ez sa'âdet -u- baht
 Be-rû-yi halk küşâde der-i salâh -u- felâh
 Basît-i rû-yi zemîn pür şûd ez meserret-i ô
 Çünân k'ez-tarab-i rûh meclis-i eşbâh
 Girift mülk-i cihân-râ be-çal'at-i rûşen
 'Alâmet-i 'âlem-i husrevî çü nûr-i şabâh
 Kelâl-hâ-yi ser-i tûğ-i 'anber-efşâneş
 Numûd cilve-i tâvûs bâ-cenâh-i necâh
 Zemîn çü meş'ale-i çarh rûşenâyî yâft
 Zi-lem'-hâ-yi sinân -u- zi-şu'l-hâ-yi rimâh
 Neheng-i sâ'ika-efşân-i bahr-i leşker-mevc
 Girift rû-yi zemîn-râ be-na're-hâ vu sıyâh
 Çâj-i dürüst ki çün dem zened be-vakt-i neberd
 Ser-i 'adû şikened hem-çü beyza-i timsâh
 Dil-âverî ki ten ez-âhen-est -u- dem âteş
 Be-gâh-i cümle fişâned şerâre-i kaddâh
 Zi-şevk-i kevkebe-i makdem-i humâyûneş
 Be-çarh âmede hürşîz -u- mâh ez-efrâh
 Çü did nerâkis-i hûbân tarâvet-i gül-i ô
 Şüdenâ mest-i tarab bî-keşîden-i akdâh
 Sipihr-mertebe Sultân Selîm-i 'âli-kadr
 Ki feyz-i ebr-i kefeş hest bahr-i cûd -u- simâh
 Küşâde himmet-i ô ber-cihân per-i şefkat
 Fikende rif'at-i ô ber-sipihr zill-i cenâh
 Berâ-yi gerden-i dûşîzegân fikreş sâht
 Felek zi-gevher-i ahter-kilâdehâ-yi vişâh

Benân-i hâme-i müşkil-küşâ-yi hâtir öst
 Kunûn mahzen-i esrâr-i mülk-râ miftâh
 Cemâl-i tal'at-i hürşid-i iltifâteş-râ
 Gulâm-i halka be-güşend meh-ruhân -u- şubâh
     Zihî zi-maṭla'-i husnet furûğ-i mihr-i şubâh
     Münevver ez-meh-i rû-yi tû şem'-i cem'-i revâh
 Leb-i tû derd-i tenem-râ-st râhatu'l-ebdân
 Ruh-i tû çeşm-i dilem-râ-st nüzhetu'l-ervâh
 Mu'attar ez-ham-i zülfet kelâle-i hivâr havvâ
 Mu'anber ez-dem-i halkat gemâme-i ervâh
 Şerâr-i na'l-i semendeş nişânde-gâh-i kudûm
 Firâz-i kunkure-i çarh-i âteşin-mişbâh
 [37a] Be-pîş-i merdüm-i çeşm zi-nokta-i ruh-i hûb
 Numûde hâl-i zenehdân çü dâne-i tuffâh
 Kuşâde nerkis-i mesteş be-gamze-i 'ayn-i humâr
 Keşide lâle-i la'leş zi-gonce-i sâğar-i râh
 Be-devr-i bezm-i cemâl-i ân sanem keşid -u- kuşâd
 Zi-leb-i şarâb-i sabûh -u- zi-hadd-i nikâb-i şubâh
 Be-tîğ-i fitne revân kerd hûn-i şad bî-dil
 Demî ki safder-i çeşmeş zi-gamze-i best silâh
 Dilem be-yâd-i dehân-i tû bûd k'ez gaybem
 Resid müjde-i Rûhu'l-Kudûs ki ey meddâh
 Be-medh-i şâh-i cihân çün kalem-i 'alem-perkeş
 Tu-râ çe fâyide ez-vaşf-i kâmet-i emlâh
 Şehî ki çün 'alem-i husrevî ber-efrâzed
 Sitârehâ-yi felek ez-hayâ kunend irşâh
 Be-cilve-gâh-i celâleş ki mihr-i zerre-i öst
 Mehest gûy-i zerû-çarh-i lâciverd-kınâh
 Berâ-yi burden-i hûş-i 'adû Hakîm-i Ecell
 Be-sâht dârû-yi huş-ber zi-şîre-i luffâh
 Numûd cevher-i tîğâş zi-murg-i âbî bâz
 Şikâr-i murg-i 'adû-râ zi-her taraf milvâh
 Zi-behr-i maṭla'-i beyti'l-kasfide-i nazmeş
 Nuvişt çarh ber-evrâk nükte-hâ-yi milâh
 Şanâyi'-i gazeleş nevber-i hadâyik-i sihr

Bedâyi'-i suhanes hall-i müşkil-i izâh
 Hired ki merhale-peymâ-yi 'âlem-i suhanest
 Futâde der reh-i vasfeş zi-pây çün seyyâh
 [37b] Nizâm-i nazm-i tû bahrest dür-feşân ki der-ö
 Mecâl-i gavta ne-yâbed tahayyül-i mellâh
 Velî nisâr-i kudûmeş çü cevherî sâzem
 Dürer zi-dürc-i şurâh -u- gurer zi-bürç-i sıhâh
 Çe hadd-i ân-ki zi-medh-i tû dem zened Keşfi
 Ki in çü katre-i tîre-st ve ân çü bahr-i şurâh
 Meğer ki husrev-i iklim-i nazm fermâyed
 Be-kilk-i 'âtîfet-i h^vîş şefkat-i islâh
 Eger ne lutf-i tuvem perveriş dihed be-kabûl
 Yakîn ki kuvvet-i ifşâh-i men şevd ifzâh
 Be-yumn-i medh-i tû şöhret giriftenem çe 'aceb
 Ki feth-i bâb-i fesâhat merâ-st ez meddâh
 Demî ki bâz-i dilem bâl-i fikr be-kuşâyed
 Hezâr tâyir-i ma'nî ber-âvered be-cenâh
 Furûğ-i matla'-i divân nazm -u- negrem şud
 Be-devlet-i şeh-i devrân çü mihr der-izâh
 Zi-bû-yi 'anber-ahlâk -u- müşkil-evsâfeş
 Buhûr sâhtem ez-behr-i meclis-i ervâh
 Buhârâ-yi buhûrem şüde zi-sünbül-i hûr
 Menârâ-yi fetîlem şüde be-nân-i mellâh
 Revâ buved ki merâ dûd-i sine çün micmer
 Be-süzed ez taf-i ta'n-i zebân-i her vakkâh
 Be-nazm kem nîm ez-dîgerân bi-hamdi'llâh
 Meyân-i Rûm -u- 'Acem der belâgat -u- ifşâh
 Çerâ tesaddur-i işân be-'izzet-est -u- kabûl
 Men ez-çe mazlime ber-her derem çü ehl-i fettâh
 [38a] Şehâ be-terbiyet-i h^vîş himmetem fermâ
 Ki imtiyâz be-yâbem zi-zümre-i meddâh
 'Ale'l-husûş ki her zerre ez gubâr-i tenem
 Devâm-i 'ömr-i tü-râ der-du'â kuned ilhâh
 Hemîşe tâ ki resed ez Cenâb-i Hâtif-i gayb
 Nuvid makdem-i husrev be-ferruhi ve felâh

Du'â-yi devlet-i 'ömr-i tû bâd vird devâm
 Müsebbihân-i felek-râ be-her subh -u- revâh
 Dehân-i tîr-i tû âyât-i nar-râ gûyâ
 Zebân-i tîğ-i tû iklim-i feth-râ miftâh

Nesr. Bir kaç gün mezkûr şahrâda ri'âyet-i re'âyâya râ'î ve mesâlih-i müslimine sâ'î olub yine devletle bir vakt-i meymûnde ve bir mevsim-i humâyûnda ki her serv-bâlâ şanevber-kad şulaklar gibi hîrâmân ve her küşe-i şahrâ ordû-yi şehryâr gibi pür 'asâkir-i ezhâr-i bî-pâyân her nârven-i genc gûyâ ki bir sîm-ten yeñiçeri dilâveridir suhan-senc ve her nihâl-i pür-hâl gûyâ ki bir dildâr-i rengin-güftâr-i sipâhi-sürûrdur, ve neho-i her âb-i revân 'asâkir-i deryâ-yi 'ummân-i şehryâr-i 'âlem gibi pür-cûş [38b] ve her cû-yi cinân cunnûd-i bahr-i bî-pâyân-i kâm-kâr-i benî Âdem gibi pür-hurûş idi ki hemân-dem hoş-dil -u- hurrem ol şehryâr-i deryâ-dil ve ol kâm-kâr-i Süleymân-mahmil ve Sikender-menzil Hazretleri dahî buyurdi ki: Ol müşeyyid-i kavâ'id-i devlet ve ol mukayyid-i şevârid-i haşmet-bende-i halka be-gûş-i der-i devlet-penâh-i zümre-i nâs ya'nî yeñiçeriler ağası iyâs'a emr-i 'âli-şân ve fermân-i vâci'l-iz'ân şöyle sâdir oldi ki: 'Asâkir-i reyyân-i ceng -u- cidâl-i rimâl-âşârın ba'zi bir nice kadem-i mubârekle bir birinden berter fahyâ-yi "fi'l-fülki'l-meşhûni" (K.K.: 26/119, 36/41) âyetine mazhar keştilere süvâr olub iskeleden ve huyûl-i cüst-i cûyân-i harb -u- kitâl-i deryâ-medâr-i pür-iktidârın ki "izâ rakibû fi'l-fülki de'avu-llâhe muhlisîne" (K.K.: 29/65) âsârını muzhir Kâğıd-hâne câ-nibinden geçürüb ve kendü zât-i nîk-baht -u- sa'âdet-rahti dahî bir mellâh-i 'inâyet-i Rahmânî ve bir sebbâh-i hidâyet-i Yezdânî feth-i zafer-i rîsmân ve fırsat-i nusret-i bâdbân-i [39a] zevrak-i kâdr-bayrakâ ve fülk-i zafer-bernağa ki "ve cerayne bihim bi-rîhin tayyibetin". (K.K.: 10/22) hilyesiyle mücellâ idi. "Bismi'llâhi mecrâhâ ve mürsâhâ" (K.K.: 11/41) deyû süvâr olub gayret kulzümünde 'ayân ve hamiyet enginine revân idib devlet-i nâgehânî ve 'ömr-i câvizânî gibi Anadolî yakasına makdem-i meymûn ve zill-i humâyûn salub izhâr-i 'adl

-u- ihsân ve 'izz -u- 'unvân kılub "ke-ıayyi's-sicilli li'l-kütübi" (K.K.: 21/104) birle ıayy-i menâzil ve kat'-i merâhil idib zamân-i yesirde ve evân-i müstenirde gelüb Yeñişehir ovasına sâye ve ol diyâre letâfet ve pîrâye virib 'asâkir-i zafer-şî'âr ve huyûl-i nusret-disâr birbiriyle ictimâ' -ü- irtifâ' bulub bir kaç gün riyâz-i şahrâ-şimâl-i devlet -u- iclâl birle müzehher ve hadîka-i beyzâ-nesim-i ikbâlle muhâddar olub buyurdi ki: Ol serdâr-i mütemerridin ya'nf İsmâ-'il-i bed-kirdâr -u- bed-âyn "hazelehu'llâhu ilâ yevmi'd-din" cânibine h^vâb-i gurûrdan bizâr [39b] ve mey-i gafletden huşyâr etmeğiçün şüret-i nâ-pâkine ve zât-i bî-idrâkine lâyıf bir niçe nasîhat-âmiz ve fazîhat-biz inşâsı ciger-h^vâr ve imlâsı âteş-şerâr ve fahvâsı helâhil-nisâr yazılub irsâl ve 'akabince kendü dahî devlet -u- iclâl birle bahr-i bî-pâyân ve deryâ-yi 'ummân gibi revân oldi. Şöyle ki, sadâ-yi hây -u- hây-yi 'asâkir-i nusret-meâsir birle 'âlem töldi.

Gazel:

Ol zamân kim zeyn idüb Sultân Selîm alaylar
 Şâh-i şeytân-tal'atîñ kahrine urdi râylar
 Can atub uçmağa tururdi kanatlanub her ok
 Kın idib a'dâya kaşların çatardi yaylar
 Dil uzadıb yalmanırdı nizeler kan dökmeğe
 Gürzler şaff-i 'adûda gözedirdi câylar
 Tığlar şîr-i jiyân-i baht-i zaygam-kâriçün
 [40a] Bahş idib ulaşıdırırdı küstelerden pâylar
 Ağız açuben tüfekler od saçardı her yâna
 Başına gâtirmeğe a'dâ-yi dünün vâylar
 Başdan ayğa zırhlar çeşm olub tutmuşdi gûş
 Tâ neden bahş eyler idrâk ide ân -u- vâylar
 Taşa dâhî eridir kalb-i haşmi korhudan
 Çün ecel irlârın ırlâya bakırdan nâylar
 Bir iş etdi Erdebîl oğluna Kefşî Şeh Selîm
 Kim ânî zikr ideler ey niçe yıllar âylar

Neşr. Pes bu dârât-i şeh-yâri ve 'azamet-i cihân-dâri

birle 'ayş -u- nûş ve cûş -u- hurûşla 'asker her yaña pûyân ve tarîk-i maksada revân oldılar. Ammâ râvî-yi ahbâr ve nâ-kil-i âsâr ider: Bir dem-i hurrem ki 'arşa-i cihân o ân mah-bûbân-i zibâ gibi [40b] bî-nakş -u- zevâl ve pür-hüsn -u- kemâl ve gülşen-devrân-i ezmân 'uşşâk-i şeydâ bigî bî-huzn -u- melâl ve pür-vecd -u- hâl idi, her nerkis-i şehlä-çesm mest-i dilber gibi meftûn ve her lâle-i hamrâ tâc-i kızıl-bâş-i bî-fer gibi pür-hûn ve her serv-bâlâ bâlâ-yi serv-kadler bigî şâd-âb ve her küşe-i sahrâ çesm-i 'uşşâk-i nîlüfer-hatlar gibi pür-âbdi. Her verd-i handân ruhsâr-i dilber gibi rengîn ve muţarrâ, her murg-i nâlân 'uşşâk-i muhayyer gibi endûh-kîn ve gazel-serâydi. Ve'l-hâsil nesîm-i şabâ nefha-i 'îsâ gibi melâhat-âmiz -u- rûh-efzâ ve şemîm-i hevâ feyha-i Cibrîl gibi meserret-engîz ve hâlât-bahşâydi.

Nazm:

Şahn-i serâ kubbe-i hadîr idi
 Hûşe-i engûr-i Süreyyâyidi
 Lutfile esdikce nesîm-i bahâr
 Kesb-i hayât eylerdi rûz-gâr

Kü sa'âdetle 'Acem beydâlarına hülûl ve Çaldıran sahrâ-sına nüzûl kıldılar, pes şeh-r-yâr-i Cem-tedbir ve kâm-kâr-i Süleymân-teshîr Hazretleri [41a] buyurdi ki: Ol leşker-i vufûr-i kâr-âzmây -u- şahib-umûr satvet-i Süleymân'la Sikender-vâr konub kollu kolunda eylediler karar. Şöyle ki, ehl-i sahrâ-yi humâyûn vüzerâ-yi 'adâlet-meâblarınıñ ve ümerâ-yi siyâdet-iyâblarınıñ çetr-i humâyûn-i günâ-günlariyle reşk-i sahn-i bü-kalemûn oldi, ve hiyâm-i 'asâkir-i zafer-şi'ârdan rûy-i beydâ şüret-i kibâb-i semâ buldi ve huyûl-i hemçü-suyûliniñ sevâd-i gubâr-nişârından beyâza-i 'arşa-i hâk raşk olmuş ruk'a-i meşk-misâl siyâh-fâm oldi.

Nazm:

Gubâr-i 'askerinden rûy-i 'âlem
 Siyah-fâm oldi güyâ leyl-i muzlem

Geçer sanır nazar kılan zemine
Yerinden kopiben çarh-i berfne

Ammâ dilâverân-i rezm-ârâ-yi felek-jengâr ve mubârizân-i ceng-âzmâ-yi heft-soffa ve nüh hisâr ya'nî râvî-yi ahbâr eydur: Sene 'işrîn ve tis'i-mie Recebiniñ ikinci güninde ki Çihâr-şenbeh günüydü illerde ve dillerde târih-i humâyûn mezkûr ve sahîfe-i 'âlemde mestûr idî. [41b] ki zikr olundî.

Târih:

in gazâ-râ ki kerd Husrev-i Râm
Der diyâr-i 'Acem be-yârî-i Rab
Pâzişâhân ne-kerde der kitf
inçünin rezm ne 'Acem ne 'Arab
Şükür li'llâh ki mü'minân burdend
Gâyî ez müfsidân-i bed-mezheb
Zikr-i târih-i feth şüd be-şümâr
Nüh-sad -u- bîstum be-mâh-i Receb

Nesr. Pes ol reis-i mürde-i evbâş ya'nî İsmâ'il-i bî-dîn-i kallâş dahî pâzişâh-i cihân-küşânî ve şahen-şâh-i ceng-ârânîñ hükmi-i humâyûn-i nasîhat-nümûnunda olan pend-i pür-sûdine ve nükte-i zehr-âlûdine tâkat getüremeyüb zarûrî gelüb 'asker-i Nerimân-heybete ve huyûl-i Erdevân-'azamete gîñ yâkâdan nazar idib ve havfinden 'akli başından gidib şevk yerine gam ve zevk makâmına hem nasb etdi. Egerçi ki kazâ-yi nâ-gehâna ve belâ-yi bî-pâyâna uğraduğun bildi. Lâkin yine dalâlet-i cibillîsi gâlib olub nefsi-i bî-dîne ve şeytân-i lâ'ine uyub gayret-i câhiliyye ile [42a] pür-havf -u- bîm ve sipâh-i hezîmet-dest-gâhını dâ-nîm kılub kefere-i şeyâtînden bir cevka ve zümre-i melâ'inden bir fevce Ustacalı oğlu diyen habîsi ol cünûd-i bîse re'îs diküb Anatolî beğlerbeğisi Şîr-i Jiyân-i ma'reke-ceng Hadım Sinan Paşa-i şâhib-nâm -u- neng cânibine mukâbele ve mukârene kılub kendü tâli'-vârûn ve baht-i nigûnle hizb-i ebâlîsden bir niçe İblîs ve merede-i e-hâsîsden bir niçe pîsle şol kola Rum İli Beğlerbeğisi Hasan Pâşâ-yi peleng-âheng tarafına can atub esâs-i ceng -u- cidâl

ve bünyâd-i harb -u- kitâl kıldıkda bu taraftan dahî ol sul-
tân-i mâh-'alem ve ol hâkân-i sitâre-şâsm ya'ni zill-i 'Arş-i
'Azîm Hazret-i Sultân Selim hizmetleri dahî 'asâkire zer-ni-
şân haftânlar ve murassa' bergüstüvânlar geyürüb yemin -u-
yesâre istimâlet ve sağlû-sollu gâzfilere ve hâciblere 'âdet-i
kadîme-i 'Osmâni birle âhen çomaklar [42b] ve pûlâz nacaklar
buyrub harbe lâyük harbeler ve nizeler ve sâyir âlâtlar emr
idib gayret-i Islâmı ve hamîyyet-i Seyyidi'l-Enâmı tamâm yi-
rine getürecek demdir, bugünkü günde a'dâdan yüz çevüren 'av-
retten kemdir deyüb buyurdi ki: Mehterân darbi "Kul kitâlün
ffhi kebirun" (K.K.: 2/217) diyüb ceng-i harbi çaldılar ve
her yañadan 'asâkir-i pür-gayret ve cünüd-i şâhib-hamîyyet
"ve câhidü ff sebîli'llâhi hakka cihâdihî" (K.K.: 22/78) şa-
dâsını dehen-i sũfâr-i tîr-i zafer-perden halka-i gûş-i zırh-
lara memlû idib sahrâ-yi cihâne saldılar. Pes her cân siper
gibi tîr-i kazâya karşü göğüs gerib pür-cûş -u- hâlet ve her
cenân emvâc-i belâya mâyil olub pür-hurûş -u- bî-melâlet "in
'işnâ su'adâu ve in mitnâ şühedâu" diyüb her koldan nizeler
mâr-i pîçânlar gibi şadr-i 'adûda zehrin dökmeğe yalb yalb
yalmanub ve siperler boz doğanlar müştîyle küt küt göğsün dö-
ğüb âyine-i dîdelerini rûşen ve her taraftan a'dâya [43a] göz
diküb gûş-i sũhan kılıb, ve ejdehâ-peyker toplardan ve darb-i
zenlerden hâsıl olan duhân-i âteş-feşân mânend-i ebr-i sâ'ika
-bâr-i âsmân ve du'â-yi ciğer-sûzân ve âh-i mazlûmân gibi
göglere peyveste ve Kızıl-bâş tâyifesin kara dütünlere boğar-
di. Deste deste ve nâvek-i çarh-zenbûrak pañçelerin çekk-i
vücûdundan katre-i süveydâi rûhlarını hak ve nâm -u- nişânla-
rını safha-i rûzgârdan fekk eyleyüb cenge kaldıklarında ibti-
dâ 'inâyet-i Rahmâni Nasîr ve hidâyet-i Şamedâni zahîr olub
Sinân Pâşâ-yi şîr-i ceng-i neheng-âheng Ustacalı oğlû kolun
sıyıp ve kendünün bâşın kesüb zât-i pür-necâsetinden dâmen-i
'âlemi yuyub ve ol 'âlemin dâll -u- mudîll -u- 'âkki fitne ve
fesâd şarâbına sâki ya'ni kadî-'asker 'Abdu'l-Bâki ve ol hezl
-u- hezeyân-belâğa-i seg ya'ni Bağdâd hâkimi Halfâ Beg ve He-
rât ve Horâsân ümerâsı Lâle Beg ve ol güm-râh-i dalâlet-nişân

Teke'lû Yegân Beg [43b] dedikleri hazz-i Hemedân ve ol gebr -u- dalâlet esiri ya'nî gürçî başısı Kara Piri ve ol halk-i kâinâta 'ibret ve nişâne ya'nî Hazret-i 'Alî Âsitânesi nakîbi Muhammed Kemâne ve bunların emsâli bir niçe kendüyi bilmez sefih -u- divâne Kızıl-bâş-i buğât ve zümre-i evbâş -u- tuğât "hazelehumu'llâhu ve demmerahum ebedâ" pelidleriñ gurûr -u- gafletinden tedbir -u- taşarruf-i başfretleri bağlanub ve seng-i vesâvis-i şeytâniyyeden fikr -u- firâsetleri şîşesi şikest olub "yuhribûne buyûtehum bi-eydihim" (K.K.: 59/2) â-teşiyle ciğerleri dâğlanub cebhe-i şekâvetleri "tûkvâ bihâ cibâhuhum" (K.K.: 9/35) tamğâsiyle mevsûm ve cünüd-i nâ-pâk-lerinin hâşâki "hattâ izâ edrakehu'l-garaku" (K.K.: 10/90) emvâciyle müstehlek ve ma'dûm oldi ve dalâlet-i ebedîlerinden halk-i 'âlem kurtuldi. "Va'llâhu 'alâ külli şey'in Kadîrun" (K.K.: 2/284, 3/29, 189, 5/17, 19, 40, 8/41, 9/39, 59/6). Ve bezm-i huyûl-i vakûr ve cünüd-i gayûr cânibinden ol şadr-ni-sinân-i Mele'-i A'lâ ve râhat-güzinân-i Cennet-i Me'vâ Rûm î-li kethüdâsı İisâ Beg [44a] ve Mora Sancağı Beği Hasan Ağa ve merhûm Hasan Paşa ve ol gâziler içre dilîr ve merdâne ve yeğ Malkoç oğlu 'Alî Beg ve karındâsı Tûr 'Alî Beg ve ol hâtırı jeng -u- gurûrdan pür-şafâ ve rûşen-had ya'nî Mihâl oğlu Ahmed Beg ve ol tâli'i mes'ûd ya'nî Yahyâ Pâşâ oğlu Mahmûd Beg ve ol şehîd-i 'âlî-şân ya'nî Pervizen sancağı Beği Süleymân Beg ve ol tezerv-i ravza-i cinân Anadolî beğlerinden Yeñişehr beği Kızıl Ahmed oğlu Sinân Beg ve ol lâyiğ-i huld-i muhalled ya'nî Karâsî Beği Muhammed Beg ve ol hem-sâye-i nihâl-i Kays ya'nî Kaysariyye Beği Üveys Beg ve ol lâyiğ-i rahmet-i bî-mer Yûriş oğlu İskender Beg ve bunlardan gayri niçe 'âlem yeğleri Rûm İlinden ve Anadolî'den şubâşiler ve alay beğleri zât-i gayûrlarında olan gayreti ve cibilletlerinde olan cür'eti 'a-yân -u- beyân idûb âhir "küllu nefsin zâikatu'l-mevti" (K.K.: 3/185, 21/35, 29/57) birle bünyân-i vücûd-i [44b] hâzeninle-rine seylâb-i 'adem ve nahlistân-i 'ömr-i sâye-güsterlerine sarşar-i elem girişib "irci'î ilâ Rabbiki râziyeten marziyye-ten" (K.K.: 89/28) mefhûmince hem-sâye-i zümre-i şühedâ ve

pîrâye-i firka-i su'adâ vâki' olub "fe-inne'l-Cennete hiye'l-me`vâ" (K.K.: 79/41) birle şân-i şeriflerine muvâfık ve rûh-i laţiflerine mutâbık bu târih-i zibâ ketm-i 'ademden 'âlem-i vücûde gelüb şüret buldi ve halk-i kâinâta vird-i zebân oldi.

Târih:

Yâ İlâhî Hazret-i Sultân Selîmîñ haşre-dek
Rûh-i haşmi sehm-i sehmle ola zir-i kavşde
Kim Kızıl-bâş içre düşen ceysine târihdîr
Yâ Rab ol ervâh-i pâkin câyi ola Firdevs'de

Ve'l-hâsil sa'âdet-i ezelf ve 'inâyet-i lem-yezelf birle 'asâkir-i şeh-r-yâr-i zafer-şikâr elinde ki her biri şîr-i jiyân-i fezâ-yi meydân-i nâverd ve pîr-i beyân-i sahrâ-yi bişesitân-i neberddir ol gürûh-i mahzûlîñ [45a] kimisi gıdâ-yi tîr-i cân-şikâr olub ve kimi ta'me-i süyûf-i âb-dâr olub "ce-zâen bi-mâ kânû ya'melûne" (K.K.: 32/17, 46/14, 56/24) ma'nâsile mâr-i ser-girifte-vâr târ-i mâr oldilar ve şâh-i güm-râh-i buğâtdan bir hizb ve 'uşâtdan bir niçe ehl-i kizbile "el-habîsâtu li'l-habîsîne" (K.K.: 24/26) mâ-şadâkına mazhar düşüb her taraftan miñnet ârûları bâl açub ser-i nâ-pâklerine üşüb hâne-i zenbûr ve lâne-i mâr gibi cism-i nâ-pâki pür-yâre-i tüfek ve nâm -u- nişâni varlık ceridesinden hakk olub "e-fe-raeyte meni'ttehzâe ilâhehû hevâhu" (K.K.: 45/23) kabîlinden olub bâdiye-i "nesu'llâhe fe-nesiyehum" (K.K.: 9/67) tîhinde "yetihûne fi'l-arzi" (K.K.: 5/26) fahvâsiyle güm-râh oldi. Bunca yıldan etdügi tuğyanîñ mucâzâtın ve 'isyânîñ mükâfâtın bir lahza içre buldı ve 'akıblerinden Şeh-süvâr oğli 'Alî Beğ pür-hücûm "len-yenfe'akumu'l-firâru" (K.K.: 33/16) ey kavm-i şûm diyüb birez korçılarn esîr-i mağbûn ve a'lâm-i ser-nigûn hem-çün ejder-i ser-mest-i şikeste vu pest [45b] selâsil -u- ağılâl ve celâcil -u- enkâl birle âsitân-i sa'âdet-âşiyâna getürüb,

Mısrâ'-i târih:

Oldi nigûn-sâr Kızıl-bâş-i kelb

mâ-sadakiyle a'lâm-i şeh-r-yâr-i İslâm önünde boyunları urulub tûmâr-i hayâtları dürüldi. Müstehakk-ı lutf -u- ihsân ve lâ-yık-ı 'afv -u- gufrân olmadıkları ecilden "elâ la'netu'llâhi 'ale'z-zâlimîne" (K.K.: 11/18) menziline makâmları göründi. Ve'l-hâsıl ol gün ol kadar mâl-i ganîmet ve esbâb-ı 'azîmet ele girdi ki her kişiniñ koyunu ma'den-i sîm ve cîbi mahzen-i dürr-i yetîm olub 'ömrinde bir merkebe mâlik olmayanlar ve geymeğe bir kebe bulmayanlar tavîle tavîle atlara ve kâle kâle yarâğ -u- yatlara mâlik olub "ve yevme-izin yefrahu'l-mu'minüne bi-nasri'llâhi" (K.K.: 30/4) beşâretiyile 'asâkiriñ kalb-i hazînine ve hâtir-i gam-gînine meserret-i beşâset ve ferhat-i heşâset hâsıl olub şeh-r-yâr-i cihân-küşâye du'âlar ve pâzişâh-ı iklîm-ârâya senâlar eylediler.

Rubâ'î:

[46a] Şad-hezârân şükr -u- minnet kim yine ol Müste'ân
Bu ferah-bahşâ beşâretle cihânı nâ-gehân
Eyledi lutf eyleyüb pür-nefha-ı emn -u- emân
Söyle kim kesb etdi her mü'min nesim-i bû-yi cân

Nesr. Ve hem "beşâret-i ebîdî" târif vâki' olub her kişi edindi vird-i zebân, tâ kim dilâverân-ı şübâh hem-çün hurûş-ı hurûş-ı revâh "ve'n-nehâr-ı izâ tecellâ" (K.K.: 92/2) sayhalarıyle çarh'îlerin memlû ve sadâ-yi tîr-endâzân-ı rûşen-rimâh mânenî-tâvûs-ı rengin-cenâh "ve's-subhî izâ teneffese" (K.K.: 81/18), "ve ce'alne'n-nehâra mubşiraten" (K.K.: 17/12) perleriyle rûy-ı zemîni tobtolû kıla. Hazret-ı 'izzet cellet 'azametü celâlihî dergâhından ümmîd-ı sâdik ve recâ-yi vâsik oldur ki hemîşe pâzişâhimiziñ a'lâm-ı nusreti ve aksâm-ı fursati mürtefi' ve müctemi' olub 'unvân-ı ilâhî ve te'yîdât-ı nâ-mütenâhî birle cereyân-ı umûr firâset-ı şâyibesine [46b] mutâbîk ve hidsân-ı duhûr kıyâset-ı sâbikasına muvâfîk olsun. Ol kim murâd-ı küllisidir bulsun. Âmin yâ Rabbe'l-'âlemîn. Bu fırsat-ı rengin-makâliñ ve bu nusret-ı ferruh-fâliñ şevk-ı ferah-fezâsından mesâmi'-ı mecâmi'-ı zevâyâ-yi hâk memlû olub kâm-ı cânê zevk-ı şerbet-ı "'aynen yeşrabu bihâ'l-mukarrabûn"

(K.K.: 83/28) safâları hâsil oldi, ve ravh-i rûh-bahşâsından savâmi'-i cevâmi'-i hitta-i hâk tobtolû olub meşâm-i cenâne "ve yûskavne min rahîkin mahtûmin hitâmuhû miskun" (K.K.: 83/26) buhûr-i buhârları yol buldı. Sît -u- sadâ-yi âferin ve gülbâng-i tebâreke ve tahsîn birle 'âlem töldi. Etrâf-i diyâre ve eknâf-i kenâre beşâret-nâmeler yazılıb perâkende oldi. Pes şeh-r-yâr-i Suhrâb-heybet ve Rüstem-ceng ve kâm-kâr-i Dârâb-şevket-i Sikender-nâm -u- neng Hazretlerinin fermân-i kadir-tuvâni ve hükm-i kazâ-cereyâni şöyle müncerr oldi ki, iki gün ol makâm-i pür-iktidârda karar idib ve Kızılbaş-i [47a] la'finin birağub getdügi bâr -u- bengâhini ve ordû vu hargâhini yağmalayub pâk ve tutgunlardan helâk eyleyüb "ve inne'z-zâlimine le-fi şikâkin ba'fidin" (K.K.: 22/53), "va'llâhu zu'l-fazli'l-'azîmi" (K.K.: 2/105, 3/74, 8/29, 57/21, 29, 62/4) 'asker-i gerdûn-misâl-i ke'l-cibâl çeküb "et-tayyibâtu li't-tayyibîn" (K.K.: 24/26) ma'nâsına mazhar olub taht-gâh-i selâtin-i 'Acem ve hilâfet-penâh-i havâkin-i ümem hâk-i 'anber ve nesrin-i muşk-bîz âb-i kevser ve nebât-i şeker-rîz ve halk pür-'akl -u- idrâk ve temyiz ya'ni mesned-i Perviz taht-gâh-i Tebriz cânibine irtihâl ve intikâl kıldı. Pes 'azm-i pâzişâh-i gerdûn-vakâra ve rezm-i sipâh-i humâyûn-iktidâra muvâfik ve mutâbik bu müseddes-i dil-ârâ derc-i tab'-i nakkâddan ve bürc-i zihn-i vakkâddan gün gibi tâli' ve lâmi' oldi, ve sît -u- sadâsi 'âleme töldi.

el-Müseddes:

Hazret-i Sultân Selim ol vakt kim hiz eyledi
Rûy-i arz naqş-i pâ-yi nîzeden iz eyledi
Kasd-i zabt-i milket-i Dârâ ve Perviz eyledi
Hakkî bâtıldan vârib şer'ile temyiz eyledi

[47b] Hakk mu'în olsun ki 'azm-i hikmet-âmiz eyledi

'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebriz eyledi

Bunca vaktidi zebân-i hâlile her kal'adan

Ağız açıb el getirüb dirdi her burc -u- beden

Yâ İlâhî şeh-r-yâr-i Rûmi ihsân eyle sen

Sâye-i 'adlinde ta kim götürülüb zulm -u- fiten

Ol du'â makbûl oluben şeh-r-yâr-i saf-şiken
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebriz eyledi
 Gelmeğe burnundan ol dökdüğü nâ-hak kanlar
 Deşne-veş dil-teşne olub kanına merdânlar
 Boz doğanlar muştiple göğsün döğüb kalkanlar
 Od saçıb top -u- tüfekler yalmanub yalmanlar
 Zî şehin-şeh kim virüben dîn yoline canlar
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebriz eyledi
 Devletiyle çün 'Acem hâkinde vaz' etdi otâk
 Eyledi peyveste tâk-i çarha rif'atle revâk
 Yüridib her yana 'adl -u- dâd -u- şevketle yasâk
 Fark olub hakkiyle bâtil hedm olub ehl-i nifâk
 Hayl-i haşmet birle salıb ol diyâre tûmturâk
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebriz eyledi
 Ayâğı hâkin 'Acem halkı kılub bâşine tâc
 Her yanâdan geldi yük yük resm-i tamgâ ve harâc
 Surh-serler kaçmadan yeğ bulmayıb derde 'ilâc
 N'eylesünler çün-kim ol Suhrâb-i İskender-mizâc
 Emr-i Hak kavlı-i Resûlile virib dîne revâc
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebriz eyledi

[48a7

Çaldıran sahrâsı içre Husrev-i 'Âlî-neseb
 Bir çabanca urdi kim kaçdı dökib sâz -u- seleb
 Bunca yıldan etdigin bir lahza içre buldi heb
 Ordusun yağmâ kılub ardınca âhir pür-gazab
 Heybetinden ditredib ger mülk-i Fâris ger 'Arab
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebriz eyledi
 Kande kaçıb kurtulur ol haşm-i Hak Dîv-i Racim
 Bağlamışdır yolların heb devlet-i Sultân Selim
 Terk-i tuğyân eyleyib tutsun sirât-i müstakim
 Yohsa yine ceys-i mirrhiyle şeh-i bi-havf -u- bîm
 Tîğ-i şer'ile kılub ol cism-i nâ-pâkin dû-nîm
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebriz eyledi
 Keşfiyâ ammâ ki hâk-i şürede bitmez nebât
 Zeng ağarmaz yundugi su olsa ger âb-i hayât
 İtmez işlâh âni hem sa'y etse halk-i kâinât

Şehr-yâr-i Rûm elinden gâlibâ bulmaz necât
 Eyleyib şimdi hele rüsvây-i halk-i kâinât
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebrîz eyledi
 Yâ İlâhî eyleyüb Sultân Selîm'i pây-dâr
 Kahr idib kıl düşmeniniñ başı yirin pây-i dâr
 Her neye kol sunsa âsân eyleyib vir iktidâr
 İşidib bu beyti âmin diyeni kıl kâm-kâr
 Kim Kızıl-bâşın kılub cem'iyetini târ-i mâr
 'Asker-i mansûr çekdi 'azm-i Tebrîz eyledi

Nesr. Bir niçe günden sonra şehre vusûl bulub Surh-âb nâm [48b] câ-yi cennet-nizâmında nasb-i a'lâm idib izhâr-i 'adl -u- dâd-i 'Osmânî ve lutf -u- ihsân-i hâkânî kılub mesâcidde ve me'âbidde hutbe-i saltanat ve sikke-i hilâfet "ve vehebna lehum mülken 'azîmen" (K.K.: 4/54) birle nâm-i pâkine ve zât-i pür-idrâkine mukarrer ve muharrer olub şâhân-i kadîm ve pâzişâhân-i 'azîm resmince dîn-i Muhammedî birle ol diyâre tâze nizâm ve âyîn-i Ahmedî birle cedid kivâm virdi. Şöyle ki kulüb-i mü'minin emârat-i feth-i mübin birle şa'sa'a-i mihr-i henin gibi müstenir olub evc-i kemâle irdi ve 'Acem halkının 'ülemâsı ve fuzalâsı ümerâsı ve küberâsı 'ubbâdî ve zühhâdî gördiler ki bir pâzişâh-i nîk-ahlâk ve bir şâhen-şâh-i gerdûn -tâk dilîr-i merdâne kâr-dân-i ferzâne her vechile hengâm-i mübârezetde sâbit-kadem ve her nehçile evân-i mukâvemette pe-sendide-i 'âlem himmet deminde cibâl-i berdâne-i rimâl ve fer-râgat 'âleminde tâs-i gerdûn-i ber-şikeste [49a] sefâle almaz ve gayret eyyâmında şîr-i jiyândan ve pîr-i beyândan kalmaz "ve elkaytu 'aleyke mehabbeten minnî" (K.K.: 20/39) birle mu-habbetler idüb gerden-i itâ'at 'atebe-i pür-istitâ'atine tes-lîm ve hayli ta'zîm -u- tekrîm eyleyüb,

Nazm:

Dediler müttefik heb tâc-dârâ
 Gubâr-i pâyiñ olsun tâc-i Dârâ
 Bugün rif'atle çün deverân seniñdir
 Mutî'iz hükmiñe fermân seniñdir

Hemân teşrif ediñ fevt eylemeñ ân
Ki hasretidir size eyvân-i divân

Nesr. Pes şeh-r-yâr-i cihân dahî mezkûr surhâb nâm cây-gâhdan şehri teseyyür etmeğiçüm güzer etdi ve ol havâlîde olan hiyâza ve riyâza nazar etdi, gördi ki hiyâzi havz-i Kevser gibi pür-safâ ve riyâzi riyâz-i Cennet gibi dil-küşâ bûstânlarının her küşesi bâğ-i cinân gibi ra'nâ ve gülistânlarının her bülbülü mevzûn gazel-serâ gibi gûyâ gülleri 'âriż-i cânân gibi âl ve 'andelibleri dil-i bi-dilân gibi pür-vecd -u- hâl sünbülleri turra-i hûbân gibi tarrâr ve âdemleri [49b] yârân-i tev'emân gibi gam-güsâr ne tasvîr-i beyâna mütehammil ve ne tahrîr-i beyân ile kâbil,

Mesnevî:

Çü darb-i tîğile aldı şâh-i 'âdil
Anuñ sa'y itse yüz yıl medhine dil
Ne deñlü cebr iderse 'akl -u- cânê
Getürmez biñde birini beyâne
Bugün çün elde ve dilde 'alemdir
Bu deñlü medh aña ma'nide kemdir

Nesr. Pes şeh-r-yâr-i cihân-küşâ dahî ol diyâre feyz -u- cûd -u- himmetle hüsn-i tarâvet ve envâr-i 'adâletle zîb -u- zînet virib kavâ'id-i bâtile-i Kızıl-bâş-i müte'annidîni ref' ve kavânin-i 'âtile-i mütemerridîni def' idib fukarâsına in'âm-i âmlar ve gurabâsına ikrâm-i tâmlar gösterdi ve her kişi murâdına erdi. Şöyle ki, 'urafâdan bir sühân-dâni işitdi ref' fi'u'l-kadr ve zurafâsından bir faşih-zebâni sizdi şâhib-sadr etdi. Vazî' -u- şerif kavî vu za'if kim varise hâtir-küşâ ve meserret-fezâ düşüb 'âlem sürûrla töldi. Ve'l-hâsil on gün ol diyârda dostâne [50a] zevk -u- safâ ve düşmene derdile dâğın olub ağalar ve beğler merdâneler ve yeğler pâzişâh-i nîk-ah-lâk ve şeh-r-yâr-i gerdûn-tâk devletinde 'iş -u- nûşlar ve cûş -u- hurûşlar eyleyüb ahvâl-i 'âlemi idrâk ve âyine-i âil-den mişkale-i mey-i nâbla jeng-i guşşayi pâk lâub "ve li'l-arzi min ke'si'l-kirâmi nasîbun" (A) diyû cur'a-i mey-i nâbla

rû-yi arzî lâle-zâr ve rû-yi lâle-zâri pür-la'l-i âb-dâr kılub,

Nazm:

Dem-i zevk -u- safâdır diyû her ferd
 Meyile silmege âyineden gerd
 Biri birine idib 'arz-i ihlâs
 Kuruldi gûşelerde meclis-i hâs
 Döşâniñ âlet-i meclis müretteb
 Konildi câmlar yer yer müzehheb
 Ziyâd'etmâge halkıñ istiyâkin
 Şığâdi sâki-i gül-çehre sâkin
 Ele bezm ehli âlub câm-i rûşen
 Şurâhî bülbül oldi bezm-i gülşen
 Koparıb bülbüle elhân-i bülbül
 Açıldı câmlardan tâze ter gül
 Olub her katre mül bir berg-i lâle
 Semen-zâr eyledi bezmi piyâle
 /50b7 Mey-i nâb içilüb oldukça sâyil
 Kızıb bezm oldi bir birine mâyil
 Sürülüb mey sürüldi aradan gam
 Değüb 'uvvâde nevbet depredüb dem
 Diz üzre çökdi çün çeng-i hamîde
 Aça tâ ney bigî bezm ehli âide
 Kulak tütüb figân-i nâye çün def
 Bu şi'ri okudi urub kefe kef

el-Murabba':

Eger vârise ey zâhid cihânda 'akl-i ma'kûlin
 Bu pendî cân kulâğıyle işidib eyle makbûlin
 Çıkar seccâden ve hırkañ ridân ve tâc -u- meftûlin
 Mey -u- mahbûbine harc it Kalata vu Stanbûlin
 Stanbûl'de Yehûdiniñ görüb hazz idicek gencin
 Birez seyr it Kalata'niñ vârib loncada efrencin
 Nedir seccâde vu hırka bilürsin 'âlemiñ gencin
 Mey -u- mahbûbine harc it Kalata vu Stanbûlin

[51a] Kalata'da kemân-ebûlara gerçi ki had yokdur
 Stanbûl'da güzeller var ki her müjgâni bir okdur
 Dil -u- cân nakdini cem' it şakin dime ki az-çokdur
 Mey -u- maḥbûbine harc it Kalata vu Stanbûlin
 Bu iki dil-küşâ şehriñ binâ olalı bünyâdi
 Safâ vu zevkile şöret tûtubdir dünyede âdi
 Eliñde olanı bir bir vâri ise ağzıñın tâdi
 Mey -u- maḥbûbine harc it Kalata vu Stanbûlin
 Biriniñ câm-i yâkûti basar la'l-i bedahşâni
 Biri sîmîn-beden zerrîn-küleḥ dil-berleriñ kâni
 Niye kim kudretiñ yiterse ey dil sa'y edib âni
 Mey -u- maḥbûbine harc it Kalata vu Stanbûlin

[51b] Hevâ-yi seyr-i deryâsi biriniñ câne virir zevk
 Safâ-yi câm-i saḥbâsi biriniñ dilde bağlar zevk
 Dirib vâriñ tûr ey 'âkil gamile kılma kendiñ garḥ
 Mey -u- maḥbûbine harc it Kalata vu Stanbûlin
 Biriniñ ḥâkine virmiş şeref Eyyûb-i Ensâri
 Birinde Âb-i Tob-ḥâne olub kevser gibi câri
 Şeherden Keşfiyâ öyle geçince etdiğiniñ kârî
 Mey -u- maḥbûbine harc it Kalata vu Stanbûlin

Nesr. Emmâ naḥl-bend-i çemen-i ḥayâl ve Ḥuzâvend-encü-
 men-i kıl -u- kâl ya'ni nâkil-i akvâl ve ḥâki-i ahvâl eydür:
 Bu 'iş -u- nuş -u- safâ ve bu câm-i kâm-i saḥbâ arasında 'a-
 sâkir-i zafer-şi'âre ve ḥuyûl-i nuşret-dişâre ârzû-yi mekân-i
 me'lûf ve sevdâ-yi yârân-i ma'rûf ya'ni hevâ-yi pür-safâ-yi
 mülk-i Rûm 'Acem hevâsi üzre "rîḥu'l-beldeti min riyâhi'l-
 Cenneti" (A) birle gâlib ve saḥbâ-yi rûḥ-efzâ-yi dâfi'-i um-
 de-i [52a] Galata ve İstanbûl'a tâlib ve râgib olub her kişi
 aḥbâbina ve aḥbâbina 'arza-i riyâset ve bu gazâ-yi revân-âsâ-
 da olan 'acâyibi ve garâyibi hikâyet kılmaḥ efkâri ve ezkâri
 dillerinde muḥkem ve muntazir-i icâzet-i şâh-i 'âlem oldılar.
 Pes erkân-i devlet ve a'yân-i saltanat dergâh-i 'âlem-penâha
 "Kelâmu'l-me'lûfi şadakatun" (A) birle 'âmil olub bu ma'ni
 'arsa-i 'arza getürüb dîdiler ki: Ey şehr-yâr-i felek-bestat
 ve ey kâm-kâr-i keyvân-rif'at bugün gürz-i girân-i cânistânîñ

mukadder imdâd-ârâyiş-i 'âlem ve tiğ-i hûn-feşânın müstev-
cib-i esbâb-i âsâyiş-i Benî Âdemdir. Rezânet-i rây-i 'âlem-
ârân ve metânet-i revliyyet-i cihân-efzûn hâtir-i hûrşid-âsâ-
na rûşen ve mübeyyendir ki 'asâkir-i rimâl-âsâr ve huyûl-i
encüm-şumârla bunun gibi fezâ-yi 'amıkda ve makâm-i mazîkda
kışlak tedbiri emr-i 'asîr ve teng ve fikr-i bî-ferhengdir.
Rûzgâr müsâ'id ve gün günden mütezâyidiken [52b] göçmek
emr-i yesîr ve fikr-i müstenîrdir, dediler. Pes pâzişâh-i
iklîm-küşâ ve şâhenşâh-i memleket-ârâ dahî bu fikr-i ma'kûl
ve zîkr-i menkûl birle 'âmil olub 'izz -u- ikbâl ve yümn -u-
iclâlle ol makâm-i mezkûrdan geçüb "fe-inne külle müctehidin
muşîbun" birle behre-mend ve bî-gezend mekârim-i eltâf-i bî-
gâyesini eknâf-i 'âleme sâyir ve mehâsin-i a'tâf-i bî-nihâ-
yesini etrâf-i cihâne dâyir idüb râyât-i dîn -u- devlet her
gün bir mahfel-i şerife sâye ve âyât-i mülk -u- millet her
dem bir menzil-i latife pîrâye virüb yine mülk-i Rûm cânibi-
ne 'avdet ve râc'at gösterdi. Bir rûz-i pîrûz ki rû-yi gabrâ
berg-i gül-i sefidle müzeyyen ve şahn-i şahrâ yâsemen-i berf-
le reşk-i gülşen olub jengâr-i çemen sefidâce mübeddel ve â-
benûs-i zemîn levh-i 'âce mümessel olmuşdi ki şehr-yâr-i ci-
hân ve 'asâkir-i bî-pâyân ol kadîmu'l-eyyâmdan sâlâr-i rûzgâr
olanların dârine ya'nî Amâsiye [53a] sânehu'llâhu Te'âlâ 'a-
ni'l-kâsiye diyârine gelüb yeñiçeri dilâverlerini ol şems-i
metâli'-i sipîhr-gayret ve ol bedr-i tavâli'-i felek-hamiyyet
ya'nî kudvetu'l-umerâ Ayas ağâyile Kostantiniyye sânehu'l-
lâhu Te'âlâ 'ani'l-beliyye cânibine irsâl idüb ol dahî yeñi-
çeri tâyifesiyle gelüb ol kış İstanbul'da kışlayub yönlü yön-
de huzûrda ve kendü zât-i şerif ve 'unsur-i latifi kapu halkı
serverleri ile mahrûse-i Amâsiyye'de ârâmiş ve âsâyiş kılub
anlar ki menba'-i fesâd-i eşrârdır ruhsat virmeyüb helâkine
mubâşeret ve anlar ki mecma'-i 'inâd-i bed-kirdârdır kemâliyy-
le siyâset kıldı. Ammâ yine bir fasl-i bahâr ki leşker-i ez-
hâr hevâ-yi muhâlife ile kalmağa pey-kâr gonçe-i zerrîn-ka-
dehden ile sâlik-sîm ve bâbûnec-i sîmîn bu ferruh-ferden dūr-
bâş-i zerrîn çeküb ve benefşe-i zümürrüd-nişân ejdehâ-yi

ser-i gürz-i girân ve süsen deh zebândan hançer-i berrân çeküb her çemen bir zebân ve her gonce bir dehân olub,

Beyt:

[53b] Yine gül devri irişdi bahârîñ ibtidâsıdır
Yi iç hoş geç ki devrânîñ dem-i zevk -u- safâsıdır

Neşr. Deyüb hoş-dil -u- handân ve hurrem -u- ferhânken sene ihdâ ve 'işrîn ve tis'i-mie Ramazân'ının yigirmi tokuzuncu gününde ol iftihâr-i zümre-i nâsa mezkûr yeñiçeriler ağası Ayâs'a hükm-i şerif-i 'âli-şân ve emr-i münif-i vâcibu'l-iz'ân gelüb fahvâ-yi meymûninde ve imzâ-yi humâyûninde şöyle buyurmuş ki, kudûm-i nevrûz 'âlemi ferhunde ve firrûz kılduğı dem sağır -u- kebir bernâ vu pîr yeñiçeri kullarumi âlet-i harbile müzeyyen ve mükerrem kılub Geldiñlân nâm şahrâda rikâb-i sa'âdet-bûsimle gelüb 'izz -u- ihtişâm kesb idesin, deyû bildirdi. Yine 'asâkir-i zafer-şi'âri gül gibi güldirdi ve kendü zât-i celâlet-meâb ve haşmet-iktisâbi sene-i mezbûre Rebî'u'l-Evveliniñ bişinci gününde Penç-şenbeh günü [54a] ne gündür deyüb ve ne dün kapu halkı serverleriyle mezkûr Amâsiyye'den çıkub Geldiñlân şahrâsına sâye ve ol beydâye her veçhile pîrâye virdi. Bu cânibden yeñiçeri dilâverleriyle âgâ-yi sâhib-umûr dahî hoş-dil -u- pür-huzûr emr-i 'âli mücebince giceyi gündüze temime ve gündüzi giceye nemime kılub gelüb Huzâvendigâr Hazretleriyle Geldiñlân şahrâsında birbirine ittisâl bulub iki leşker birbiriyle birleşüb mürtefi'u'l-hâl olub şit -u- sadâ-yi tabl -u- kûs çarh-i berfne velvele ve hây -u- hûy-i nüfûs rû-yi zemîne zelzele salub üç gün mezkûr şahrâda esbâb-i ceng -u- cidâl müheyvâ ve ekvâb-i darb -u- kitâl mühennâ kılub ve Rûm İli Beglerbegisi Sinân Pâşâ-yi şir-i ceng ve katında olan cem'iyet-i 'asâkir-i zafer-âhenge dahî gelsünler deyû ulaklar varub anlar dahî mişâl-i vâcibu'l-intisâl mücebince mahrûse-i Ankara'dan kalkub ol mecma'-i hâşda ve makâm-i [54b] menâşda Huzâvendigâr Hazretleriniñ zât-i bî-humâl ve ferruh-fâliyle çeşm-i bî-zârine nûr ve zât-i pür-huzûrine sürûr virüb sa'âdet-i dest-bûsiyle

hurrem ve hizmet-i mahsûsiyle bî-gam olub 'arza-i sıdk -u- taviyyet ve izhâr-i gayret -u- hamiiyyet kıldı. Şehr-yâr-i rûzgâr ve kâm-kâr-i pür-iktidâr dahî anuñ i'tikâd-i pâkin ve zât-i pür-idrâkin beğenüb lâyük-i devlet -u- rif'at ve sezâvâr-i 'izzet -u- hurmet anlayıb her vechile istikâmet-i hizmetle ferzâne ve şecâ'at -u- şehâmetle merdâne olduğı cihetden vezâr-i a'zamlık hil'atiyle mücellâ ve mesned-nişîn-i sadr-i mu'allâ kılub mühr-i vezâret teslîm ve hayli ta'zîm -u- tekrîm kılub dördüncü gün ol makâm-i ferruh-fâlden yümn -u- ikbâlle göçüb kudvetu'l-vüzerâ Bostancı Bâşı İskender Paşa Hazretlerinin ki mühendis-i rây-i sevâb-ârâsini esas-i dîn -u- devlet ve mülk -u- millet anlayıb buyurdi ki: Tokat haşsanehu'llâhu Ta'âlâ fi külli evkât ^{55a}7 hâsın-i hâsininde olan rûyîn-ten ve saf-şiken toplardan iki top-i fil-peyker ve ejdehâ-fer alub 'asâkir-i zafer-şi'âr hem-râh ve takviiyet-i sipâh-i gerdûn-câh kıla. Ol dahî emr-i 'âlîye intisâl ve bu ma'nâda isti'câl kılub birin ol kemâl-i ma'rifetle akrân -u- emsâl içre ekmel ya'nî Karâmân Beğlerbeğisi Zeynel Pâşaya ve birin ol iftihâr-i ahyâr-i rûşen-nihâd ya'nî Ferhâd Pâşaya ısmarladi. Ve memâlik-i mahmiyyeden iki biñ nefer etrâk ve biñ çift gâv-i bî-idrâk her rûz hizmetde kâyim ve dâyim olub Huzâvendigâr devletinde 'asâkir-i zafer-rehber ve ferruh-fer önünce âb-i revân ve mâr-i pîçân gibi akardı ve ol gerdûn-i misâl-i kühsârlara fikr-i ulu'l-elbâb ve kati yaydan çıkmış nişâb gibi çıkardı. Bu minvâl üzere bir niçe gün kesret-i 'asâkir-i zafer-ihtişâmdan rû-yi sahrâyi teng -u- târ ve vefret-i cunûd-i nusret-hiyâmdan ^{55b}7 beydâ-yi zemini muztarr -u- bî-karâr kılub on tokuzuncü günde pür-kerr -u- fer seb-i müşkin-fâmdan subh-i kâfûr-hengâme dek yürüyüb 'ale'g-sabâh deryâ-yi saltanatdan dürr-i girân-mâye gibi sutû' ve evc-i siyâdetden dürr-i yi sa'âdet-sâye gibi tulû' idib ol tarh-i taksîm-i hem-çûn seb'-i şidâd-i "İreme zâti'l-'imâdi lem yuhlak mişluhâ fi'l-bilâdi" (K.K.: 89/7-8)'den bir nişân ya'nî Kal'a-i Kemâh-i şâh-i şeyâtîn-şân üzere gelüb nokta-i pergârvâr etrâfına konub eylediler hisâr, gördiler ki eyvâni keyvâ-

ne berâber ve cüdrâni âsmâne hem-ser.

Meşnevî:

İrişmiş kulləsi evc-i sipihre
 Yer etmiş sâyesinde cirm-i mihre
 Bedenler nerdubân-veş pâye pâye
 Yol etmiş rû-yi gabrâdan semâye
 Sorarsan âna rif'atden nişâne
 Edinmiş nesr-i tâyir âşiyâne

Nesr. Ve mukâbelesinde şeh-r-yâr-i cihâne serâ-perde-i sa'âdet-âşiyâne ve ôtâğ-i gerdûn-revâk-i şâhâne kurulub henüz [56a] 'asâkir-i zafer-şi'âr ve devlet-dişâriñ kimi konub ve kimi konmak eylerdi. Efkâr-i 'inâyet-i Bârî yârî kulub sene-i mezbûre Rebî'u'l-âhîriniñ bişinci güninde mekâmin-i gaybden meyâmin-i sa'âdet yüz gösterib ol bâsit-i hîvân-i futuvvet ve ol râfi'-i 'alem-i mürüvvet bende-i mukbil-i hâş yeñiçeriler ağası Ayâs-i sâhib-ihlâs mezkûr kal'a-i kûh-kirdâri ve hisâr-i zemîn-vakâri görüb cevfi-i 'unukinden hûn-i gayret her yaña yûğürüb ayruk karâra mecâli ve huzûra meâli kalmayıb uştur-i mest gibi cûşe ve hamîyyet âsâri her vechile hurûşe geldi. Hattâ divân yimeğîn yimeyüb ve yeñiçeri tâ-yifesinden bu ma'nî kimseye dimeyüb mütevekkilen 'ale'llâhî aşhâb-i vefâdan ve erbâb-i safâdan bir kaç yâr-i kerîm ve hem-dem-i kadîm birle niyyet-i hayr ve hisâri seyr kasdine vâriñ etrâfini seyrân ve murg-i 'akli her yaña tayerân iderken ol burc -u- bârûsi kubbe-i eflâk ile [56b] ile mumâs ve sath-i hâmûni suffa-i simâkle hem-esâs kal'a-i sengin-diliñ ve kavî-heyâkiliñ târik-i burc -u- bârûsine kendu gulâmlarından ve akabinden hizmet kasdine gelen yeñiçeri benâmlarından bir kaç nev-civân-i sâhib-nâm -u- neng ve pür-ferheng ile melâike-i müsevvin gibi 'urûc -u- su'ûd ve nûr-i rahmet-i Rabbu'l-'âlemîn gibi hubût -u- ku'ûd edib etrâfdan yeñiçeri dilâverleri bu ma'nîye vâkif olub kimi dehân-i tüfek-i lâ-yenfekden zebân-i şimşîr-i âb-dârîla ve kimi lisân-i sinân-i cân-şikârla "eyne-mâ tekûnû yudrik-kumu'l-mevtu ve-lev küntum

ff burûcin müşeyyedetin" (K.K.: 4/78) haberlerin virib âhir tevfiq-i İlâhî zahîr ve telfik-i nâ-mütenâhî nasîr olub içinde olan halkiniñ uğurlarına gelenlerini merd -u- zen dimeyüb helâk ve ol murdârlardan kal'ayı pâk idüb ve etrâfdan 'asâkir-i zafer-şi'âr "ve emtarnâ 'aleyhim matakan" (K.K.: 7/84, 26/173, 27/58) mefhûmiyle lâ-yenfek tîr-i çarh-zenbüreki yağmûr gibi yağdurub [57a] her kişi tîr-i cân-şikârine pâre-i dil-i düşmenden peykâre ve hançer-i hûn-h^vârini âlûde-i kân idib âh-i mazlûmân ve kazâ-yi âsmân gibi ol kal'a-i felek-kirdâre çıkub hayâl-i h^vâb ve fikr-i ulu'l-elbâb-misâl her yana pûyân ve revân kimini yakub ve kimini yıkub zen -u- evlâd ve hadem -u- hufât dimeyüb "Ulâike ke'l-en'âmi bel hum edallu" (K.K.: 7/179) mertebesinde cümlesini ta'me-i tîr-i cân-şikâr ve gıdâ-yi tîğ-i âteş-bâr idüb dizdâr-i vârun-efkâr-i la'ini helâk ve kâdî-i nâkis-reftâr -u- ke-j-âyîninini dide-nem-nâk ve giribân-çâk izhâr-i ahvâl-i Kızıl-bâş-i dâil eclîçün dergâh-i mu'allâya isâl -u- irsâl kıldı.

Kasîde:

Eyâ Hidiv-i sezâ-vâr-i şeh-r-yâr-i fu'ûl
 Kemâl-i câhine irimez tasavvurât-i 'ukûl
 Olursa burc-i felekden yüce hisâr-i 'adû
 Kemend-i 'aklile râyiñ revân bulur aña yol
 Egerçi 'ucb -u- teraffu' iderdi hisn-i Kemâh
 Velik kahriñle oldi pâymâl-i sufûl

[57b] Ayâğıña der -u- dîvâr bile kıldı suçûd
 Kodi tekebbur -u- 'ucbi tutub tarîk-i humûl
 Nice tahammül edeydi mehâbetuñi Kemâh
 Ki darb-i kahriñe olmaz hisâr çarh-i huyûl

Nesr. Ve'l-hâsil ol ki gâyet-i metâlib-i şeh-r-yâr ve nihâyet-i meârib-i kâm-kâr-i rûzgâr idi bî-kusûr edâ olub âvâze-i tahsîn a'lâ-yi 'illiyîne mumâs ve her kişi cân -u- gönülden şükr -u- sipâs kılub ol gice 'asâkir-i kâm-kârîñ kimi melâik-sân bu târih-i rengîni hoş-h^vân olub okurladı.

Târih:

Şîr-i ejder-nehîb-i bişe-i ceng
 Ya'ni Sultân Selîm-i 'âli-gâh
 Fitneden mulk-i dîn hîfzîyçün
 Cem' edib 'asker-i sa'âdet -u- câh
 Komâğa 'âlem içre nâm -u- nişân
 Arka bir eyleyüb cemf'-i sipâh
 Oldi tekbîr-i gâziyân târif
 Aldi Hisn-i Kemâh'i yâ Allâh

Nesr. Ve kimi tekbîr -u- tehfile ferhân-i "ve yevmeizin yefrahu'l-mu'minûne bi-nasri'llâhi" (K.K.: 30/4-5) birle pürşevk -u- sûz ve tâli'-i firûz birle kal'a-i /58a/ mezkûr burc-i pervîn gibi şem'-i kâfûri ile tezyîn kılub birbirine izhâr-i mahabbet ve âgâz-i sohbet kıldılar ve ol darb-i şehbâz-şimşîr ve mehâbet-i sı-murg-tîr-i 'âlem-girden halâs olan bîkr-i dû-şize serv-kadd -u- sünbül-mû ve gonçe-i lâle-hadd -u- sünbül-kîsû humâları bir yere cem' ve âteş-i ruhsâr-larını şem' idib şeb-i muşkînden subh-i nûrine dek 'iys -u- nûşlar ve cûş -u- hurûşlar idib bu gazel-i garrâya kâvil ve birbirine mâvil oldılar.

Gazel:

Her ki bir cür'a çeke bi-ser -u- sâmânlarla
 Meyli yok 'iys-i mudâm etmeğe sultânlarla
 Muhr-i yâkûtiñe öykendiğîüm zer-gerler
 Hâtemi düşlerler la'l-i bedahşânlarla
 Lâle haddin gami başımdayiken ölürsem
 Haşre dek zeyn ola kabrim gül-i handânlarla
 Benim ol şoff-i 'ârif ki hibâb-i meyden
 Da'vet-i hûb iderem sübha-i mercânlarla
 Hâtem-i dilde hatt-i la'lini tahrîr kılub
 Yâri teşhîr idelüm mühr-i Süleymânlarla
 Halîmî vasfın kılub ol husn-i Süleymâniniñ
 Nûkte-perdâz olalım mûr-i suhan-dânlarla
 /58b/ Kaşlarıñ yâlar aşub dîde kemân hânesine
 Şişeler deldi müjen oklari peykânlarla

Baş koşub gül yüziñ ey serv-i sehî lâlelere
 Bûlbûliñ bağrını hûn eyledi efgânlarla
 Keşfiyâ kâfile-i 'aşkile hem-râh olalı
 Tutdi âhiñ çermi 'âlemi elhânlarla

Nesr. Sepide-dem ki cihân-pehlevân kal'a-i şeş-suffa ve heft bârû ve şehir-yâr-i 'âli-sân hisâr-i çâr-dâyire-i duvâz-deh kunkure-i nuh-tû ya'nî tâvûs-i rûşen-rûy-i hürşid-i rahşân yine meydân-i âsmânda cevelân ve kaşd-i seyrân-i sipihrgerdân kıldı. Ol âftâb-i âsmân-firâset ve ol fâris-i meydân-i kiyâset karrana'llâhu tedbîrahû bi't-tevffiki ve takdîrahû bi't-tahkîki hazretleri dahî bu handân-rûy ve ferhunde-hûy çarh-i gird -u- mâh-reviş âb-i sir -u- bâd-i cûnbûş-semend-i meh-rikâba ve nevend-i âteş-şitâba vüzerâ-i sa'âdet-meâb ve ümerâ-i 'adâlet-iktisâb birle ki her biri Büzürcmihr-kirdâr ve Asaf-âşârdır süvâr olub ve kaşd-i teseyyür-i hisâr kılub etrâf-i askâ'-i bikâ' [59a7] ve eknâf-i rikâ'-i kilâ' muhâreset ve muhâfazat eclîçün ol yukaruda zikrolan mahrûse-i Tokatdan gelen âteş-bâr ve şâ'ika-kirdâr toplar ve zafer-rehber ve nusret-eşer adamlar ta'yîn idib kendü zât-i şerîfi ve 'un-sur-i latîfi yine devlet -u- iclâl ve 'izz -u- ikbâl birle ol makâm-i mezkûrdan göçüb her gün bir menzil-i şerîfi ve bir mevzi'-i latîfi 'asâkir-i 'izâm ve ümerâ-i zevi'l-ihtirâm birle teşrif buyrub bir niçe günden yine Sivas şahrâsına hûlûl ve nüzûl kılub sipâh-i sa'âdet-dest-gâhiñ ve huyûl-i devlet-penâhiñ emr-i lâzîmeleri neyise devlet-i şâhânesi ve rif'at-i mulûkânesi muktezâsınca bi-kusûr edâ olub ve her kişi murâdın bulub üç gün mikdâr ol makâmda karar ve 'arz-i iktidâr kıldı. Ammâ yine gayret-i cihân-dâri ve hamîyyet-i kâmkâri birle "ve yestahlifekum fi'l-arzi fe-yenzura keşfe ta'melûne" (K.K.: 7/129) muktezâsınca 'âmil olub ol mazhar-i "ennehû lâ yuslihu 'amele'l-müfsidîne" (K.K.: 10/81) [59b7] ya'nî 'Alâu'd-devle-i bed-erkân -u- bed-âyîn murûr-i eyyâm-dan ve 'ubûr-i a'vâmdan mâ-beynde olan şerr-i mekâyidden ve hûbs-i 'akâyidden izhâr idib yine tedbîr-i nifâk ve Kızılbaşla ittifâk etdüği sem'-i şerîfine vusûl ve tab'-i latîfine

hulûl kıldı. Pes şehr-yâr-i felek-temkîn ve kâm-kâr-i mirrîh-kin Hazretleri bu ma'niden müteessir olub "el-müşâveretu emnun mine'l-melâmeti ve hisnun mine'n-nedâmeti" (A) deyüb vüzerâ-yi savâb-râyî da'vet ve bu ma'nîniñ izâlesi hakkında meşveret eyleyüb dedi ki: Dâyimâ ol merdûd-i ebed ve ol mahzûl-i sermed benim ve ecdâdimiñ rutbet-i 'âli-şânlarından kâsî ve kâsir olmağla mâ-beynde izhâr-i şakâveti ve âşâr-i 'adâveti eksik degüldür. Zîrâ ki "innâ vecednâ âbâenâ 'alâ ummetin ve innâ 'alâ âsârihim makteûne" (K.K.: 43/23) buyrulmuşdur. İmdi niyyetim ve himmetim bunun ile muharrer ve mukarrer olmuşdur ki ânuñ vücûd-i nâ-pâkini ve katında olan [60a] etrâk-i bî-idrâkini tîğ-i âteş-bâr-i şer'-i Muhammedî ve nîze-i hûn-nisâr-i Ahmedî birle sahife-i 'âlemden "ve men yettebi' huşuvâti's-şeytânî fe-innehû ye'muru bi'l-fahşâi ve'l-münkeri" (K.K.: 24/21) mefhûmince kal' -u- kam' ~~ka-~~ kalem siziñ dahî fikr -u- firâsetiñizde ve husn-i kiyâsetiñizde vech-i aslah ve tarîk-i ercah neyise beyân eyleñ, deyu buyruldukda vüzerâ-i 'âli-mikdâr ve küberâ-i ferhunde-kâr dahî bu hitâb-i mübrem ve tenzîl-i muhkem birle her biri bir emr zîkr ve bir huşûs fikr kıldılar. Lâkin her rây kim eylediler teng ve her tedbîr kim kıldılar bî-ferheng düşüb 'âkıbet şehr-yâr-i cihân-küşâ ve meserret-fezânîñ fermân-i kader-tuvân ve hukm-i kazâ-cereyân "imâtatu'l-ezâ 'ani't-tarîki" (H) mâ-sadakinca aña müncer oldi ki ânlar bir tâyife-i bî-hîraf ve sinâ'at ve bir cemâ'at-i bî-'akl -u- bizâ'atdır, tekml-i zât ve tehzîb-i sıfât idib ma'âyibi menâkibe ve rezâyili fezâyile tebdîl etmek mümkün degüldür. [60b] deyüb buyurdi ki: Şîr-i jiyân-i rûz-i heycâ ve bîr-i beyân-i beydâ-yi gazâ ser-i hayl-i 'asâkir-i dîn vezîr-i a'zam Sinân Pâşâ-yi Zuhâl-kin ve sipâh-gerdûn-penâhiñ ve huyûl-i sa'âdet-destgâhiñ ba'ziyle mukaddemâ ol tâyife-i mahzûliñ ve gürûh-i mahzûliñ ahlâk-i kerfihelerini ve hisâl-i zemîmelerini rûy-i 'âlemden ref' -u- def' ecliçün irsâl kılub ve kendü zât-i şerîfi ve 'unsur-i latîfi dahî mâh-i merkûmiñ yigirmi tokuzunci güninde 'akabinden leşker-i bî-girân-i nusret-nişânla "in-

na'llâhe lâ yuzî'u ecra men ahsene 'amelen" (K.K.: 18/30) de-
yüb ânun ve yanında olan cem'iyyetinun "ulâike şerrun mekânen
ve edallu sebilen" (K.K.: 5/60) mefhûmince dalâlet-i ebedile-
rinden ve şakâvet-i sermedîlerinden 'âlemi kurtarıb nâm -u-
nişânlarının rûy-i âfâkdan infikâklerine kıyâm-i tâm ve ik-
dâm-i tamâm gösterdikde a'dâ-yi dünüñ ve hussâd-i ser-nigû-
nun dahî câsûsları bu ma'nîden [61a] haber-dâr ve pâşâ-yi mü-
şârun ileyh ılgarla ũş geldi deyû eyledikde izhâr hemân sâ'at
'akl -u- idrâki ve tedbîr-i nâ-pâki şasıb mukâbeleğe mecâl
tezvîrinde ser-gerdân ve mukâteleğe hîle ve âl tedbîrinde
hayrân olub ta'allukât-i kevnîyye-i denîyye ve takayyudât-i
cismâniyye-i dünyeviyye ki kûtâh-gün ve birbirinden dündür,
mişâl-i silsile-i "zer'uhâ seb'üne zirâ'an fe'slukûhu" (K.K.:
69/32) irtibâtâtıyla mukayyed iken şavlet-i râyât-i hizebr-â-
yât-i Selîm Hân ve bîm-cânile cümlesin ferâmûş idib sinesi
sûzân ve cigeri pür-cûş olub nâdim -u- sâdim "men necâ bi-
ra'sihî fe-kad rabiha" (A) ma'nâsiyle ihtiyâr-i firâr ve me-
vâzi'-i garîbe-i genc-i kûh-sâr ve emâkin-i 'acibe-i kûşe-i
gâr kılub 'asâkir-i mağbûn ve a'lâm-i ser-nigûn birle Elbis-
tân tâğlarında kûşe-i penâh ve şâh-i sa'âdet-dest-gâh elinden
halâsa her yaña râh cüst -u- cûy idib ve eşk-i dîdesini âb-i
cûy idib kaçmakda [61b] ve peşimânlık ağziyle nedâmet elini
dişleyüb hasret gözi yaşını her yaña saçmakda idi ki "izâ za-
lemte men düneke fe-lâ te'men 'ikâbe men fevkake" (A) mâ-sa-
dakınca ol neheng-i rûz-i heycâ mezkûr Sinân Pâşâ Hazretleri
kazâ-yi âsmâni ve belâ-yi nâ-gehâni gibi der-peyinden irişüb
sipâh-i nusret-nigâh birle göz açdırmayub girişüb 'asâkirini
bî-kusûr at ayâğı altında mânend-i mûr hâk-sâr-i tîğ-i âb-dâr
ve pay-mâl-i tîr-i âteş-sûfâr idib ve kendüsiniñ dahî her ya-
nadan giriz-gâhini beste ve tinâb-i 'ömrini hayme-i zindegâ-
niden kûsiste kılub ser-i bî-devletini ten-i bî-sa'âdetinden
dûr ve cism-i pür-zilletini gıdâ-yi mâr -u- mûr kılub bunca
zamândan 'asâkir-i İslâm arasında etdüğü kizb -u- hîleniñ mü-
câzâtin "lâ meredde li-kazâihî ve lâ mâni'a li-hükmihi" (H)
birle bir lahza içre bulub "fe-men ya'mel miskâle zerretin

hayran yerahû ve men ya'mel mişkâle zerretin şerran yerahû"
 (K.K.: 99/8-9) [62a] mükâfâtiyle ellerde ve dillerde darb-i
 mesel olub mevt-i nâ-gehânfisine "merg-i hâyin" târif yazıldı.
 Ashâb-i 'akla ve erbâb-i nakle rûşen ve mübeyyendir ki havâ-
 dis-i dehrden bir hâdis yokdur ki cevâzib-i kazâ ve kaderden
 bir câzibeyle ve sevâkıb-i kevn -u- fesâddan bir lâhikayile
 ref' -u- def' olub ol halde hîle müfid ve ol hinde rây-ârâ
 sedîd ola, ve kimse bu ma'nîye sa'yile çâre bula. Pes ser-i
 burîde-i füsürdesini gâzilerden biri şavlecân-i pây-i semend
 mend-i şehr-yâr önünde güy-vâr galtân ve zâtında olan ferzâ-
 neliği ve merdâneliği i'lân kıldı. Şehr-yâr-i cihân-küşâ ve
 meserret-fezâ çün ol ser-i pür-nahtet tâc-i Kızıl-bâş gibi
 bî-devlet ve âlûde-i hûn-i zillet gördi yüzün Cenâb-i Hakîk'a
 tevcih idib tahrik-i halka-i bâb-i münâcât ve silsile-i icâ-
 bet-i hâcât kılub didi ki: Ey pervâz-i 'ukâb-i 'ukûl-i insân
 bâlâ-yi âlâ-yi âsitâne-i gayb [62b] kudretiñe yetişmez. "ve
 'indehû mefâtihu'l-gaybi lâ ya'lemuhâ illâ Huve" (K.K.: 6/59)
 ve ey tûl -u- 'arz-i defter-i hayâl-i muhâsibân a'dâd-i ec-
 nâd-i celâl -u- 'izzetiñe vefâ etmez "ve mâ ya'lemu cünûde
 Rabbike illâ Huve" (K.K.: 74/31) gâh top-i kamer-i kamrâyi
 şavlecân-i şihâbla meydân-i fezâ-yi tâk-i revâk-i felek-i a'-
 lâda bu ser-i burîde-i bî-fer gibi bir güy-i gerdân ve gâh
 ol topi dest-i sipihr-i gerdûn-i mu'allâda pây-i nevend-i
 çarh-i gerd-i şehr-yârlar gibi bir sîmîn çevkân idersin, gâh
 hang-i gerdüne suvâr ve gâh sâ'id-i zühreye sivâr idersin,
 bir Fâ'il-i Muhtârsın ki nesr-i tâyir-i insânî ki şikâris-
 tân-i 'âlem-i 'ulvî ve süflîdir bir nefes-i rubûbiyyetiñ ha-
 vâsında perr -u- bâl açub uçamaz ve tâvûs-i 'akl -u- fikr-i
 âdemî ki cilve-gâhî şahrâ-yi melekût ve beydâ-yi ceberûtür
 sâhat-i meyâdîn-i ulûhiyyetiñde seyâhat idemez, her vechile
 'âlim-i esrâr-i zamâyir ve kâşif-i estâr-i serâyirsın, bu zâ-
 'if-i nahîf [63a] dahî hemân ketm-i 'ademde olan kudretiñi
 zuhûra getürmeğe sebep bir bende-i mukbil ve kabza-i hükûme-
 tiñde olan hikmetüñi ma'raż-i 'ubûra getürici bir efkende-i
 bî-dildir. İrâdet-i 'inâyet ve bidâyet-i hidâyet seniñdir,

deyüb buyurdi ki: Havze-i hükümetinde olan bilâd -u- emsârîñ ve kilâ' -u- hisârîñ yâd-gâr-i bî-şümârını ve akmişe vu dinârını zabt idüb memâlikin yine kendü hânedânından ve öz düdmâ-nından ahlâk-i hamîde ve ef'âl-i güzîde ile benâm Şehsuvâr oğli 'Ali Bege virdi tamâm. Ol dahî pâzişh-i cihân-bahş ve sa'âdet-rahş-i devletinde rif'at-i mekân ve rütbet-i akrân bulub 'ubûdiyyet-i şehr-yârla ârâste olub dirâht-i sa'âdeti-ne istismâr ve büstân-i siyâdetine istidrâr virüb 'uluvv-i kâdr -u- guluvv-i fâhr ile bahti sa'd -u- 'izzi sermed buldi. Ol mahalde yine Huzâvendigâr-i sa'âdet-iktidâr Hazretlerinin eyyâm-i devletinde ve hengâm-i rif'atinde [63b] sa'âdet-i câvizânî temhîd-i kavâ'id-kâmranî de müsâ'ade gösterib ve te'yîd-i âsmânî-yi te'kid-i mebânî-i cihâniyânî de muvâfakat kılub İrân ve Tûrân ve Kürdistân havâlisinde olan husûn -u- kilâ' dest-gârini şimsîr-i âb-dâr-i şehr-yâr-i rûzgâr birle feth -u- zabt olub hizâne-i 'inâyet-i Rahmânîden âsar-i "yü'ti'l-hikmete men yeşâu" (K.K.: 2/269) zâhir -u- bâhir olub ol yerlerde dahî Huzâvendigâr Hazretlerinin eyyâm-i devletinde ahvâl-i halk-i 'âlem muntazam ve bünyân-i bî-dâd münhedim olub ehl-i sedâd mübtehic ve ehl-i fesâd münza'ic re'âyâ emîn ve şerr -u- şûr-i fitne teskîn olub atnâb-i hayrât meşdûd kibâb-i meberrât memdûd düşüb her vechile eyâdî mebzûl ve e'âdî maktûl vâki' oldi. "Ve mâ zâlike illâ min fazli'llâhi". Pes Huzâvendigâr-i sa'âdet-medâr Hazretleri bu feth-i mübîn-i sa'âdet-karîniñ "le-in şekertüm le-ezîdenneküm" (K.K.: 14/7) hükmince şeker-i şükrile dimâg-i cânî [64a] elezz kılub edâ-yi şükr-i Rahmânî ve du'â-yi lutf-i Yezdânî kılub yümn -u- ikbâlle Zu'l-Kâdr'lu vilâyetinden yine Dâru'l-Hilâfe ve medâr-i saltanat mahrûse-i Kostantiniyye cânibine 'avdet ve rec'at idüb gelmekde hayli sür'at gösterdi.

Kaşîde:

Müşerref oldi kudûm-i şehile İstanbûl
 Belî müşerref olur ten çü rûh ide hulûl
 Dönüb hoceste seferden muzaffer -u- mansûr

Erişdi kutlu makâma müeyyed -u- makbûl
 Zihî zamân-i safâ-bahş -u- râhat-efzâ kim
 Erişdi mevkib-i sultân-i dîn -u- şâh-i fe'ûl
 Yaraşdı zill-i vücûdi serîr-i saltanata
 Nitâ ki 'âriz-i zibâye turra-i mergûl
 Bezendi mesned-i devlet zihî mekân-i tarab
 Erişdi canlara râhet zihî zamân-i vusûl
 Mekân-i zevk -u- ferahdır degûl mahall-i melâl
 Na'im-i cennet içinde olur mi hiç melûl?
 'Uyûn-i mülk cemâl-i cemline nâzîr
 Lisân-i halk du'â vu şenâsına meşgûl
 Şeh-i zemîn -u- zamân Şeh Selîm Hân kim anuñ
 Kemâl-i câhine irmez tasavvurât-i 'ukûl
 Gubâr-i ceysi vücûd-i cihâne câme-i câh
 Ayağı toprağı fark-i sipihre efser-i tûl
 [64b] Şu menzilet dedürür âftâb-i devleti kim
 Kiyâmet olsa erişmez aña zevâl-i 'ukûl
 'Îlâc-i ma'diletin irse kalırdı ebed
 Mizâc-i mülk-i cihân haste vu ma'lûl
 Zihî ki tâbi'-i hükmiñ kazâ be-tav' -u- rizâ
 Zihî ki kâbil-i emriñ kader be-husn-i kabûl
 Celâletin haremide behest mülk-i hakîr
 Serîr-i kadriñe nisbet ser-i sipihr zelûl
 Hiyâm-i devletiñe rişte-i şihâb tîñâb
 Sitâre miñ-i sûtûn sidre vu sipihr zuyûl
 Sihâm-i sine-şikâfûne rûz-i heycâde
 Per-i ferîşteh yilekdir nucûm-i çarh nusûl
 Şehâde bahr-i kefiñdir şehâb-i gevher-bâr
 Revişde sür'at-i zihniñ şitâb-i berk-i 'acûl
 Cihâne neşv -u- nemâ virdi ebr-i ihsâniñ
 Nitâ ki fasl-i bahâr olsa gülistâne zalûl
 Nesim-i şemme-i lutfiñden irse kuvvet
 Riyâza niçe bulaydı dem-i şimâl-şumûl
 Eger icâzeti der-bâniñ olmaya bulmaz
 Harîm-i kasriñe bâd-i sabâ mecâl-i duhûl

Zamâniñile müşerref olur kamû ezmân
 Bahâr olur nitekim revnak-i zamân-i fuşûl
 Şol i'tidâl bulubdir zamâne 'adliñde
 Ki korg -u- şîr olubdir emîn-i gülle-i şûl
 Eger ferîşteh degülseñ bu 'adl -u- ilmîle sen
 Neden dinildi 'aceb Âdem'e zalûm -u- cehûl
 [65a] Şehâ kemâliñ ider Keşfi'yi fasîh-keîâm
 Olur şukûh-i Süleymân birle neml-i numûl
 Ma'ârifîyle benim gerçi bî-nâzîr -u- humâl
 Velf vazîfe idibdir baña zamâne humûl
 Nitâ ki makdem-i şâh-i cihânla 'âlem
 Müşerref ola nitâ kim sevâd-i İstanbûl
 Yedi iklimde şeh idib hazretüñi Hak ola
 Şehân-i mülk-i cihân devletiñ cenâbine kul

Nesr. Deyüb her kişi handân -u- pür-sürûr ve ferhân -u- pür-huzûr 'iys -u- nûşda ve cûş -u- hurûşda idi ki devlet -u- rif'atle şehre vusûl buldı. Bir müddet rif'at -u- ikbâl ve 'izzet -u- iclâl birle karâr ve âsâr-i nesîm-i 'adâletle safha-i rûzgâri gül -u- gülzâr ve halk-i memleketi ferruh-kâr kıldı. Ammâ yine bir rûz-i pîrûz-i nesâyim-geşt ve seyrân-i gülzâr-i 'azîmetden tenessüm ve behcet-i tal'at-i tebdîl-i havâ-yi mekân-i mir'ât-i seyâhatden tebessüm kılub 'asâkir-i fırsat -u- nusret-âsâr ve cünüd-i devlet -u- rif'at-iktidâr birle yine diyâr-i ahsene mahrûse-i Edirne'ye gelüb sarây-i gerdûn-sâyesine sâye şalub [65b] ve serîr-i humâyûn-pâyesine rif'at ve pâyeye virib 'asâkire icâzet ve kendü zât-i şerîfi devlet -u- sa'âdet birle müstecmi'-i ahvâl ve bî-kîl -u- kâl ol kış anda kışlayub temâşâ-yi âv -u- şikâr ve 'arz-i kerr -u- ferr -u- iktidâr kıldı. Ammâ yine mülhem-i gaybden mir'ât-i suver-nümâ-yi hâtîr-i 'âtîr-i cihân-bânlarına mehbit-i envâr-i te'yîdât-i Yezdâñî ve te'bidât-i Samedâñî şöyle ilhâm etdi ki cihân-dârlarîñ mebdâfi vu mukaddemâti bî-had ve şehryârlarîñ mesâlih-i mühimmâtleri bilâ-'addir, pister-i huzûrda halvet-güzîn ve bâlîn-i hubûrda râhat-çîn olmak sezâvâr-i cihân-bâñî ve nişân-i hâkâñî degüldür. Er oldir ki siper gibi

tîr-i neberde-ber ve miğfer gibi tîğ-i nâverde-ser tutub bir ân a'dâ-yi dîn -u- devletiñ tedbîrinden gâfil ve bir zamân muhâlifân-i mülk -u- milletiñ teshîrinden 'âtil olmaya ki â-yîn-i kişver-küşâyî ve kânûn-i memleket-ârâyî degüldir. Bi-hamdi'llâhi ve'l-minneh her mühimm-i 'acîbe ki [66a] pişe ve her lâzime-i garîbe ki endîşe kıldım "sunneta'llâhi'lletî kad halet min kablu ve len tecide li-sünneti'llâhi tebdîlen" (K. K.: 48/23) fahvâsiyle maqşad-i aqsâma göre râm ve nâm -u- ni-şânime göre intizâm buldı, deyüb henüz nevbet-i sermâ itmâm ve mevsim-i şitâ encâm bulmamışdı ki Rûm İli ve Anadolî beğ-lerine mevcut olan şubaşlılarına ve sancak beğlerine hükm-i humâyûn-i 'âli-şân ve vâcibu'l-iz'ân yazılıb buyruldı ki: Yi-ne tîğ-i âb-dâr-i 'âlem-girim ki dil-teşne-i gazâ ve tedbîr-i kader-takdîrim şöyle gördi sezâ ki, ol bakîyye-i tîğ-i âteş-şerâr ve fazle-i sinân-i cân-şikâr ya'nî Kızıl-bâş-i nâ-bekâr ne kadar kim var 'arşa-i zindegâniden gum ve vücûd-i nâ-pâk-lerini 'âlemden 'adem idem. İmdî bir sâ'at te'hîr ve bir lah-za taksîr kılmayub mübeşşir-i nev-rûzî talî'a-i firûziden ve tebâşîr-i tal'at-bahâr matla'-i leyl -u- nehârdan 'arza-i ce-mâl-i kemâl kılduğı mevsimde yât ve yarâğınızı [66b] muhkem ve Tebrîz seferinde vâki' olan lâzimeñizle hoş-dil -u- hurrem Kaysariyye cânibine revân ve muntazir-i zât-i 'âli-şân-i şân-i cihân olasız, deyü buyruldukda anlar dahî emr-i 'âliye imtisâl ve hükm-i müte'âli birle isti'câl idüb makâm-i makşada vâsil ve menzil-i mer'îye mütevâsil oldılar. Bu cânibden şehr-yâr-i cihân-küşâ ve kâm-kâr-i ceng-âzmâ dahî bir rûz-i pîrûz ki husrev-i nevrûz şahr-i şahrâyî menzil-i neberd gibi ârâste ve rû-yi beydâyî mahfel-i nâverd gibi pîrâste kalub her şecer bir çâder-i sîmîn ve her şâh bir 'alem-i nevrîn o-lub ceys-i ezhâr 'asker-i şehr-yâr gibi ferruh-fâl ve leş-ker-i ezhâr ceys-i şehr-yâr gibi müstecmi'u'l-hâl olub her lâle-i pür-hûn bir otâğ-i gül-gûn ve üzerinde her ebr-i ber-rân bir sâye-bân-i nûr-efşân ve önünde her şakâyik-i rengin bir micmer-i la'lîn ve her sûsen-i âb-dâr bir hancer-i cân-şikâr ve her nflufer-i ter bir dîrbâş-i zer ve her verd-i

rengin [67a]-ruhsâr bir siper-i âyine-dâr ve her nihâl-i yâ-
 semen bir nize-i cân-ken ve her 'aşaka-i pür-târ bir cevşen-i
 halka-dâr ve her benefşe-i pür-fer bir gürz-i ejdehâ-ser ve
 her şah-i mürver-i münfek bir funduğı ağzında tüfek olub fir-
 ka firka ve hizb hizb ve gürûh gürûh 'arsa-gâh-i sahrâda cem'
 olduğı eyvâmda ki kuvvet-i havâ-yi rebî' nihâyet-i kemâlde ve
 te'sîr-i kuvâ-yi tab'-i bahâr gâyet-i i'tidâlde idi, ekâbir-i
 düstûr ve cüyûş-i cumhûr cem' idüb ihyâ-yi şerâyi'-i Muhamme-
 dî ve ibkâ-yi bedâyi'-i İslâm-i Ahmedî kılınmak kâsdine Kı-
 zıl-bâş-i ser-geşte-baht ve evbâş-i ber-geşte-raht üzerine E-
 dirne'den geçüb yümn -u- ikbâl ve 'asker-i ferruh-fâlle "lem
 tekûnû bâligîhi illâ bi-şikki'l-enfüsi" (K.K.: 16/7) fahvâ-
 siyle sevdâ-yi nîk-nâmî ve hevâ-yi sa'âdet-encâmî kılub 'ar-
 şa-i diyâre devlet-i nev ve safha-i rûz-gâre mihr-i şecâ'atî
 birle pertev şalub yine mahrûse-i Kostantiniyye'ye gelüb bir
 kaç gün âsâyiş -u- ârâmiş kılub 'âkıbet şeref-i ziyâret-i Ey-
 yûb [67b] Ensârî ve safâ-yi sahrâ-yi Kâğıd-hâne ve cüy-i cârî
 cism-i şerîfine ve rûh-i latîfine safâ ve huzûr ve beşâset ve
 sürûr virüb küşe-nişîn-i râğ ve bi-nefsihî kendü gitmeden fe-
 râğ gösterüb buyurdi ki: Ol fâris-i meydân-i ceng ya'nî yeñi-
 çeri ağası Ayâs-i pür-ferheng birle mukaddemâ irsâl olan 'a-
 sâkir-i nusret-meâsiriñ 'akabinden ol rezm-ârâ-yi fırsat-şî-
 'âr ve 'azm-âzmâ-yi nusret-disâr ya'nî vezîr-i a'zamî Sinân
 Pâşâ Hazretlerini katinde olan 'asâkir-i zafer-şî'âre ve mu-
 kaddemâ mezkûr ağayile irsâl olan cünüd-i ferruh-kâre serdâr
 nasb eyleyüb irsâl ve isâl kıldı. Pes pâşâ-yi müşârun-ileyh
 dahî emr-i 'âlî-şân-i vâcibu'l-iz'âne intisâl ve gün-be-gün
 gitmekde isti'câl kılub günlerde bir gün Kaysariyye'ye gelüb
 'asâkir-i zafer-ihtişâmla buluşub birbiriyle tâze nizâm ve
 kesb-i merâm kıldılar. Ve'l-hâsil bir kaç gün anda azıklanub
 ve şulanub [68a] 'âkıbet hüy-i kadimleriyle hûlanub ol ma-
 kâm-i mezkûrdan göçüb Türkistân diyârine hûlûl ve Albistân
 dârine vuşûl buldukda pâşâ-yi şahib-sa'âdet dahî âdâb -u- er-
 kân-i 'Osmânî ve kânûn-i hâkânî muktezâsınca umerâ-yi 'Arab
 ve kuberâ-yi Haleb cânibine "Huve'llezi ersele Resûlehû bi'l-

hudâ ve dîni'l-Hakki li-yuzhirahû 'ale'd-dîni kullihî ve lev kerihê'l-muşrikûne" (K.K.: 9/33, 61/9) fahvâsınca hitâb-i muhabbet-engîz ve kitâb-i meveddet-âmîz irsâl idib imzâ-yi meymûninde ve imlâ-yi humâyûninde mürûr-i eyyâmîdan izhâr etdikleri ihlâs-i sâdikiñ ve 'ubûr-i a'vâmdan da'vâ kıldıkları ihtisâs-i sâbikiñ müşâhede-i âsârin ve masâ'ade-i istikrârın taleb etdikde "el-a'râbu eşeddu kufran ve nifâkan" (K.K.: 9/97) mefhûmince da'vâ-yi teferrüd kılub 'adâvet-i ezeliñlerin izhâr ve şakâvet-i cibillîlerin âşikâr idüb munâza'a-i bî-nengî ve mücâdele-i bî-ferhengî şüretin gösterib varan kâsîd-lara fitne-engîz [68b] ve 'adâvet-âmîz haberler virdiler.

Hattâ ol serdâr-i Çerkes-i nâ-kes ya'nî Mısır sultânî dirilen Kânsu Gavri didikleri enhas kendü zât-i bî-idrâki gibi bed-efkâr ve ber-geşte-kâr Toman Bay nâm ser-nigûn-a'lâm devîddâr-i kebîrin Çerkesân-i nâ-kes içinden intihâb ve kendü yirine Mısır'da nâyib-i menâb diküb hall -u- 'akd-i umûr-i divânî ve retk -u- fetk-i tuğyânî aña ismarlayub kendusi kavânîni ve 'isyânî birle pây-mâl-i gurûr-i şeytânî olub cevî-i dimâgi pür-hevâ vü heves kendü gibi bir niçe Çerkes-i ehas sözine uyub fitne-i nâyimi bî-zâr "le'ane'llâhu men eykazahâ" (H) mefhûmine yâr olub yigirmi biñ mikdâr 'asker-i bî-hamiyyet -u- bî-'ârla kasd-i umerâ-i 'adâlet ve evliyâ-i saltanat kılub Mısır'dan çıkub gelmekde idi ki bu cânibden Sinân Pâşâyî şîr-i ceng ve yeñiçeri ağası Ayâs-i peleng-âheng bu esrâra muhtâlî' olub âsitân-i sa'âdet-âşiyâne cânibine sultân-i Mısır'îñ ma-beynde olan 'ahd-i kadîmî şikest, [69a] ve izhâr-i şakâvet-i "elest" kılub tâyife-i muhtelife-i bu'l-'acebden Rûmîden ve 'Arabdan pür-kibr -u- istikbâr yigirmi biñ mikdâr erle şehr-yâr-i cihân-küşâ ve kâm-kâr-i iklim-ârâyile sevdâyî mücâdele ve hevâ-yî munâza'a kılub Mısır'dan çıkub bu cânibe müteveccih olduğini izhâr ve cevâb-nâmelerini bile gönderüb kaziiyyeyi 'ale't-tafsil âşikâr kıldılar. Çün pâzişâh-i Sikender-sa'vet ve şâhen-şâh-i Erdevân-'azamet kitâb-i nâmüstetâblarında hitâb-i 'adâvet-iktisâblarını istimâ' idüb tevcih-i mâ lâ-ya'nîlerine ve te'vîl-i bî-ma'nîlerine incinüb

gazab-i 'askeri derûninde ictimâ' edüb yine "ve'l-kâzîmine'l-gayza ve'l-'âfine 'ani'n-nâsi" (K.K.: 3/134) birle 'âmil olub buyurdi ki: Ol sadr-i şudûr-i şerî'at ve kutb-i medâr-i hakikat husn-i fikret ve sıhhat-i revîyyet birle mubîd-i ibâde ve müfîd-i ifâde Rum İli Kadî-'askeri Mevlânâ Zeyrek-zâde [69b] Hazretlerini ki reşehât-i 'ulûm-i cüz'î ve küllî kâlf-i ma'âni-i bedî'-ârâsiyle müzehherdir ve rukn-i erkân-i küberâ ve 'ayn-i a'yân-i umerâ muzhir-i rây-i muşkil-küşâ ve müş'ir-i tedbir-i sevâb-ârâ Karaca Pâşâ hizmetlerini ki âyine-i tîğ-i âb-dârlari kâşif-i esrâr-i muhimmât-i erbâb-i ashâb-i memâlik-i bî-merdir, risâlet tarîki ile irsâl ve tenbîh ve taşhîh-i ahvâl kılub buyurdi ki: Sizler ki huddâm-i sidre-makâm-i Ka'be-i 'ulyâ ve cârû-keşende-i 'âli-bâm-i Ravza-i Batîhâ'siz sevâbîk-i a'vâmdan 'âmir-i erkân-i seni-senen ve sevâlif-i eyyâmdan nâsir-i bedâyi'-i farz -u- sunensin mâ-beynimizde her vechile âsâr-i mahabbet-i sâdika rûşen ve atvâr-i meveddet-i sâbika mubeyyendir, cunûd-i mu'minine nefes-i nefisîñiz tiryâk-i ekber gibi şifâ-yi nâfi' ve guzât-i rûşen-nihâd-i ehl-i dîne kibrît-i ahmer gibi devâ-yi dâfi' oli gelmişken ol dâll -u- mudill ve bî-dîne ya'nî Kızıl-bâş-i la'fine nâsir -u- zahîr olmak gayret-i dîn-i Ahmedî ve hamîyyet-i âyîn-i [70a] Muhammedî degüldir. İmdî gerekdir ki yine zinet-i takvâyile ki vesîlet-i 'izzet-i dünyâ ve dâfi'-i şiddet-i 'ukbâ ve bunyâd-i sa'âdet-i 'uzmâ ve melâz-i ehl-i ma'nâdir muhallâ olasız ki "yâ eyyuhe'llezîne âmenu'tteku'llâhe hakka tukâtihî" (K.K.: 3/102) buyrulmuşdur, saltanat-i dünyâvî içün rif'at-i 'ukbâ-yi humâyûni ferâmûş eylemeñ ki "ve mâ 'inda'llâhi hayrun ve ebkâ" (K.K.: 28/60; 42/36)'dir. Pes gerekdir ki "yevme yefirru'l-mer'u min ahîhi ve ummihi ve ebîhi" (K.K.: 80/34) günlerini yâd idüb "ve's-sâbikûne'l-evvelûne" (K.K.: 9/100) mefhûmin hasb-i hâliñize istishâd kılub "ve emmâ men hâfe makâme Rabbihi ve nehe'n-nefse 'ani'l-hevâ" (K.K.: 79/40) mâ-sadakına hultûs-i kalbîle i'tikâd idüb bu hevâdan dîr ve bu sevdâdan menfûr olub arañızda halvet -u- 'uzletle ahmâl-i resmiyyelerden tahffif idüb şahib-futûh olan

pîrlerle ve kuvvet-i riyâzâtle eskâl-i yevmiyyelerin tacvif idüb tasfiye-i rûh bulmuş şâhib-tedbîrlerle "mezâhiru'l-a'lâ mine'l-muşâvereti" (A) hükmince birbirünüzle müşâvere kılub [70b] hükâm-i 'âli-şân-i vâcibu'l-iz'âne hüsn-i inkiyâd ve ol şakâvet-i cibillî ve dalâlet-i ebedî birle vârun-nihâde benimle cihâd emrinde "ed-dâllu 'ale'l-hayri ke-fâ'ilihî" (H) birle sa'y-^uvâz-izdiyâr gösterib gevâb-i dû-cihânî ve nâm-i nîk-i hâkânî kesb idesiz deyü elçiler varub 'ayân -u- beyân etdikte izmâr-i luţf -u- ihsân ve izhâr-i 'işyân -u- tuğyân kıldıkları cihetden "zâlike bi-mâ kaddemet eydikum" (K.K.: 3/182; 8/51) mâ-sadakınca 'arza-i riyâset ve kasd-i siyâset kılub âteş-i gazâb-i pür-leheb ve deryâ-yi nehîb-i pür-tâb -u- teb "in ahsentüm ahsentum li-enfusikum ve in ese'tum fe-lehâ" (K.K.: 17/7) deyüb 'azm-i hezîmet-i Çerkesân ve kasd-i 'azîmet-i nâ-kesân kılub 'ulemâ-i 'izâmdan ki her biri "innemâ yahşâ'llâhe min 'ibâdihî'l-'ulemâu" (K.K.: 35/28) birle vâkif-i dekâyik-i hakâyik-i dîn ve hakâyik-i dekâyik-i şer'-i mubîndir ve fuzalâ-yi zevî'l-ihtirâmdan infikâklerine mudâvâ taleb kıldı, ânlar dañi bir tâyife ki "ve lev kâne [71a] ba'zuhum li-ba'zin zahîran" (K.K.: 17/88) birle birbirine muşîr olub hedm-i şerî'at-i nebevî ve tarîkat-i Mustafavî kılmak kasdine sâ'î ve râ'î olsa anlara nasîr -u- zahîr olan anlardan dâll ve lâyik-i harb -u- kitâldir, deyüb "er-rizâ bi'l-küfri küfrun" ( ) birle dalâletlerine fetvâ ve şakâvetlerine imzâ virdikde şehr-yâr-i Hayder-sîne ve kâm-kâr-i daygam-kîne Hazretlerinin bahr-i gayret-i cihân-dârîsi ve bâd-i hamiyet-i kâm-kârîsi telattum ve tenessüm kılub Kızıl-bâş-i la'în tedbîrinden Çerkesân-i hâyin teshîri gâlib gelüb "ve immâ tehfâfenne min kavmin hiyâneten fe'nbiż ileyhim 'alâ sevâin inne'llâhe lâ yuhibbu'l-hâinîne" (K.K.: 8/58) birle 'âmil olub buyurdi ki: Ol hâsil-i lezzet-i zindegânî ve ol muhâssal-i gâyet-i emânî 'unvân-i sahîfe-i şehr-yârî ve cemâl-i çehre-i kâm-kârî şeh-zâde-i nev-civân-i 'âli-şân ya'nî Sultân Suleymân Hazretleri muhâfaza-i mesâlih-i bilâd -u- 'ibâd ve murâkabet-i hudûd-i şalâh -u- fesâd eclîçün kef-i bahşîş-gerini deryâçe-i sehâvet [71b] ve dil-i dâniş-verini dibâçe-i 'adâ-

let anlayub tab'-i nakkâdini şem'-i cem'-i encümen-tedbir-i memleket ve zihn-i vakkâdini lem'-i şem'-i teshîr-i devlet ve şecâ'at mülâhaza kılub dîn-i Ahmedî ve şer'-i Muhammedî birle nizâm -u- intizâm-i her kâr ve islâh-i mesâlih-i halk-i diyâr eclîçün "ve men lem yahkum bi-mâ enzele'llâhu fe-ulâike humu'l-fâsikûne" (K.K.: 5/47) hükmiyle diyâr-i ahsende ya'nî mahrûse-i Edirne'de olmak emr oldi, tâ kim eyyâm-i devletinde ve zill-i zalil-i sa'âdetinde istifâ-i muhimmât-i mulk -u- millet ve istibkâ-i menâzîm-i dîn -u- devlet nizâm -u- intizâm bulub âmâl-i re'âyâ ve ahvâl-i berâyâ "ve mâ âtâkumu'r-Resûlu fe-huzûhu" (K.K.: 59/7) birle gün gibi rûşen ve gül -u- gülşen ola ve ashâb-i vüzerâdan ve erbâb-i ümerâdan ol müdebbirân-i atvâr-i saltanat ve muharrirân-i âsâr-i 'adâlet ki istikrâr-i kavâ'id-i oihân-dârî ve istihkâm-i ze'âyim-i şevârid-i kâm-kârî anlarıñ hayâlât-i div-endişleri ve maâ-lât-i rûşen-binişleriyle muhkem ve muğtenemdir bu [72a] ma'-niye delîl-i kâti' ve burhân-i sâti' oldir ki, enbiyâ salevâtullâhi 'aleyhim istizhâr-i te'yidât-i Rabbânî ve istimdâd-i tevffikât-i Yezdânî hilyesiyle muhallâ iken yine tasârif-i a'mâlde ve ef'âlde tâlib-i vezîr-i 'âkil ve râğib-i müşîr-i kâmil olub "ve'c'alî vezîran min ehli Hârûne ahî" (K.K.: 20/29-30) vârid olmuştur. Zîrâ ki takrîr-i mesâlih-i 'âlem anlarıñ zihn-i vakkâdiyle mukannen ve teysîr-i her kârî mu'azzam anlarıñ tab'-i nakkâdine müberhendir, her vechile zât-i latîfeleri lâzîm ve erzânî ve her nehcile hużûr-i şerîflerine mü-lâyim ve hidâyet-i Yezdânî anlayub kifâyet-i 'akl-i yakînleriñize küşâ-yi bend-i muhimmât ve himâyet-i rây-i rûşen-binişleri engüşt-nümâ-yi hall-i müşkilât olduğı sebebiyle ve zîr-i kâr-dân-i düstûr-i 'âlî-şân-i dâr-bîn-i müşkil-küşâ dir -endîş-i ferruh-likâ Pîr Muhammed Pâşâ Hazretlerini ve emir-i erbâb-i aklâm ve müşîr-i ashâb-i erkâm-i şems-i sipîhr-irtikâ-i mâh-i burûc-ictibâ Defter-dâr Şemsu'd-dîn Pâşâ [72b] hizmetlerini ki tahsîl-i mâl -u- menâl anıñ cereyân-i kalem-i bî-karâriyle karâra ve tekmil mesâbih-i ahvâl ve ef'âl-i a'mâl ânıñ iktibâs-i rây-i rûşen-efkâriyle pür-envâr olmağın

mahrûse-i Kostantiniyye'de Pîr Muhammed Pâşâ Hazretleriyle bile olub islâh-i revâc -u- kesâd ve iflâh-i hazâyin-i 'âlfî-'imâd eclîçün "yevme lâ temlikü nefsun li-nefsin şey'en ve'l-emru yevmeizin li'llâhi" (K.K.: 82/19) mefhumince meşâlih-i ahvâl-i berâyâyî ve 'inân-i mühimmât-i re'âyâyî mezkûrların kefi kifâyetlerine ve kabza-i himâyetlerine tefvîz idib buyurdi ki: Ol levh-i zamîri gubâr-i halelden sâde ya'nî Hersek-zâde mahrûse-i Burûse'de ola, tâ kim mühimmât-i devlet -u- dîn-i 'Osmânî ve mu'azzamât-i âyin -u- erkân-i hâkânî kemâl-i diyânet birle ârâste ve nûr-i şiyânet birle pîrâste olub halk-i diyâr ve 'arsa-i rûzgâr nizâm-i hâl ve ferâğ-i bâl bula. Çün bu minvâl üzere erkân-i devletiñ ve a'yân-i memleketiñ her birin "va'llâhu yehdî men yeşâu ilâ [73a] şirâtin müstakîmin" (K.K.: 2/213; 24/46) mâ-şadakinca bir makâm-i mühimme ta'yîn ve kendü zât-i şerîfi ve 'unsur-i laţîfi "ve yüveffiku 'ibâdehü 'ale'ktisâbi'l-ecri'l-'azîmi" ( ) deyüb Mirrîh-heybet ve Zühâl-kin şihâb-licâm -u- hürşid-zîn bir mehrîkâb -u- felek-şitâbe süvâr olub şit -u- şadâ-yî mehâbetle rûy-i 'âlem tolub sene isnân ve 'işrîn ve tis'i-mie Cumâze'l-Evveliniñ evvel Yek-şenbesi gün 'izz -u- iclâl ve yümñ -u- ikbâl birle kasd-i Çerkesân-i tabî'at-hirâş ve sahîfe-i rûzgârdan erkâm-i vücûdlarını kalem-tirâş-i tîgile tirâş niyyetine huzûr-i şerifinde mevcûd bulunan 'asâkir-i rimâl-âşâr ve huyûl-i encüm-şumâr birle mahrûse-i Kostantiniyye'den şamîm-i kalbîle pür-niyâz sancaklar ve 'alemler ser-firâz ve tabl-i nakkâreler pür-âvâz bayraklar her koldan perrân ve halk hürrem -u- handân kalkanlar 'akabât-i 'ayn ve üstünde yer yer âyinelere nokta-i gayn ve nizeler kefi heycâ ve hançerler zâyî gazâ şeklin bağlayıb mâh-i merkûmin [73b] yigirmi tokuzinci günde ki Du-şenbeh gün idi derûninde gayret -u- hamîyyet olan dilâverleriñ düğünü idi ki ol mesken-i evliyâ-yî kibâr ve me'men-i asfiyâ-yî zevî'l-i'tibâr ya'nî Karamân dârîne ve Konya diyârîne iclâl ve makdem-i mubârekle ferruh-fâl kılub bir kaç gün sükûn gösterdi ki nâ-gâh yine gâyet-i Rahmânî ve mevhibet-i Yezdânî birle nesâyim-i feth-i gülzâr-i sa'âdetden

tenessüm ve 'anâdil-i fursat-i nusret-i ferruh-fer-i ağsân-i devletden tekellüm kıldı.

Kıt'a:

Yine gülzâr-i devlet hurrem oldi

Yine erkân-i nusret hoş-dem oldi

Sınub ceyşi Kızıl-bâş-i la'finiñ

Bi-hamdi'llâh nice hoş 'âlem oldi

Ya'ni Kara Hân-i dâlliñ ve aña tâbi' olan bir nice melâ'in-i bed-fi'âliñ yâver beğlerinden bir kaç mahbûs ve mağbûn ve a'lâmları ser-nigûn "ve cezâu seyyietin seyyietun misluhâ" (K.K.: 42/40) birle cezâların ve sezâların bulub dergâh-i mu'allâye ve bâr-gâh-i a'lâye gelüb ve inkisârların ser-i cümle /74a/ leşker-i halkı bilüb gül gibi güldi ve lîkin a'dâ-yi devletiñ bağırları baş ve gözleri yaş olub beñizleri soldi ve hem ol esnâda ol sezâ-vâr-i devlet-i sermed ya'ni Diyâr-i Bekir Beğler-beğisi Muhammed Beğ beşâret-nâmeleri hamâmeleri gelüb şehr-yâr-i humâyûn-kâre bûbû-yi sa'âdet gibi engüşt-i işâretle kum kum 'alâmetlerini izhâr ve âşikâr kılub kim kim vârise kalbine kuvvet gelüb fırsat ve nusret bizimdir deyüb itminân geldi. 'Akibet şehr-yâr-i 'âli-nijâd ve kâm-kâr-i pâk-i'tikâd ol ser-çeşme-i 'ulûm Hazret-i ^{Muntâ} Huzâvendigâr-i Rûm Hazretlerini ziyâret ve rûh-i mu'tahherinden isti'ânet taleb idüb yine baħr-i muhîṭ gibi cûşân Elbistân cânibine oldi revân, bir kaç günden sâbikâ Sinân Pâşâ-yi şîr-ceng ve yeñçeriler ağası Ayâs-i şâhib-ferheng birle irsâl olan 'asâkir-i nusret-meâsir cem' olub rûz be-rûz baħt-i a'dâ sûz ve tâli'-i firûz birle yürüyüb /74b/ "huve's-şemsu lâ yahfâ bi-kulli mekânin" (A) mâ-sadâkine mazhar ve gün gibi envâr-i 'adâlet-iktisâbla kâinâti rûşen ve envâr kılub günlerde bir gün Malâ-tiyye kurbinde ma'rûf-i rûz-gâr Tokma Şuyi demegle meşhûr cûybâr kenârine gelüb 'asâkir-i zafer-intizâm ve ordû-yi nusret-hiyâm-i sa'âdet-hengâm kollu kolunda konub karâr ve semt-lû semtinde 'arz-i iktidâr kılub 'iş -u- nûşda iken handân-i muħalled nâ-gâh 'asâkir-i zafer-nişân ya'ni huyûl-i Kürdistân

ile Diyâr-i Bekir Beğlerbeğisi Muhammed Beğ ve ol 'akli pîr-kuhen ve devleti civân ve nev cuyûş-i Karamân ile Karamân Beğlerbeğisi Husrev Beğ ve ol devlet-i sermediyyeyle müeyyed ya'nî Rûm Beğlerbeğisi Muhammed Beğ gelüb "lâ yectemi'u ünmeti 'ale'd-dalâleti" (H) mâ sadakinca huyûl-i bî-gezende ve cuyûş-i ercümende bir mertebede irtifâ' -u- ictimâ' hâsil oldu ki havfinden felek eġnine encüm-i ezhârdan cevşen ve seb'â-i seyyâreden yedi âyinelü micen [75a] ve hilâlden hançer ve şehâbdan sinân-i berg-fer eline alub iñil iñil iñleyüb ser-geşte ve hayrân ehrden terkeş ve kavş-i kuzahdan kemân izhâr kılub teseyyürde ve seyrânda vaktine hâzır -u- nâzır olub muttasıl deverânda idi ve zemîn-i fırsat-kemîn-i pâydan tâ fark-i na'li sümm-i sutûrdan göm-gök demüre gark olub ve sehmden yer yer tudakları yarılıb cüybârlardan sir sir suları akub ve lebinde gevherlerden uçuklar belürüb ve baġrında oyuklardan başlar çıkub lâle-zârlardan cigeri pür-dâġ ve şad-pâre ve nerkislerden başiret çeşmini açub 'âleme nazâre kılub gâh gâh bâd-i şarsardan şovuk şovuk âhlar çeküb ve gird-i gubârdan başına topraklar koyub yerinden deprenmeġe mecâli kalmayub sâbit-kadem ve muhkem turmuşıdı, ol cüybâr-i mezkûrin bîmden içi bulanub ve aġzı şulanub gâh mevcile ve gâh taşlarla döġünüb jâlelerden her yaña ecel derlerin [75b] saçub ve aġzına köpükler gelüb ve kaynayıb taşib zencire çekmelü divâneler gibi cûş -u- hurûş başdan aşub içindeki balıkların kimi tiġ-zen -u- cevşen-pûş ve kenârındaki sâzlardan nîzeler çeküb ve tîrler döküp pür-cûş -u- hurûş hayli ter düşdi ve âvâz-i hây -u- hây-i 'asâkir-i ferruh-hâydan gûş-i felekler ker ve gird-i gubârdan çeşm-i melekler bî-fer olub tantâna-i kûs-i şâhî tâs-i feleki memlû ve şahn-i zemîni tobtolü kıldı.

Mesnevi:

İrişdikce şadâ-yi kûs gûşe
Çekerdi perde kat kat gûş hûşe
Atışduġun görüb bir bîrile tîr
Kılıçlar çalışub eylerdi tedbir

T. C.

Yükseköġretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Ki aça tırlar cân almağa per
 Topuzlukdan topuzlar kaldıra ser
 Uzadıb her yañadan nizeler dest
 İde ceng ehlini pâ-mâl çün mest

Bu şevket-i şâhî ve haşmet-i pâzişâhî birle kaşd-i gâret -u- nehb ve 'azm-i diyâr-i 'Arab kılub uğruna vâki' olan kal'a ve hisâr-i [76a] sığâr -u- kibâr nekîm var meşhûrlardan kumî ve dîrinde ve meşârif-i ma'rûflardan eski ve yeñi 'Anteb ve Malâtiyye ve Divriği ve nice bunun mânendi kal'a ve hisâr 'i-nâyet-i Kirdigâr ve mu'cizât-i Seyyidi'l-Ebrâr berekâtinde feth olub ve halkın hulus-i niyyetle kaşd-i 'ubûdiyyet kılân-ları 'izzet -u- rif'at bulub izhâr-i himâkat ve istikrâr-i şekâvet edenleri nedâmet eliyle peşimânlık rîşini yolub "men 'amile şâlihan fe-li-nefsihî ve men esâe fe-'aleyhâ" (K.K.: 41/46; 45/15) birle cezâların buldılar. Ammâ râvi-yi ahbâr ve hâki-yi esmâr eydür: 'Asâkir-i şeh-r-yâr-i nusret-'alâyim ve huyûl-i kâm-kâr-i fırsat-'azâyim "ve kefa'llâhu'l-mü'minîne'-l-kitâle" (K.K.: 33/25) mefhûmince 'azm-i rezme kâyim ve dâ-yim iken ol cânibden a'dâ-yi dîn ve ber-geşte ya'nî Çerke-sân-i ser-geşte "inne'llezîne yeşterûne bi-'ahdi'llâhi ve ey-mânihim semenen kalîlen" (K.K.: 3/77) mâ-şadâkına mazhar olub pür-gurûr -u- istikbâr şeh-r-yâr-i Rûmile kaşd-i kâr-zâr ve niyyet-i pey-gâr [76b] kılub sene isnâ ve 'işrine ve tis'i-mie Recebiniñ yiğirmi altısında Şenbeh gün idi Dâvûd Nebî 'a-leyhi's-selâm merkadi kurbinde Merc-i Tâbik nâm sahrâda iki leşker birbirine mukâbele ve mukâtele kılub "el-mukâdderu kâ-inun" (A) deyüb ezel-i âzâlde mukâdder olana muntazır ve

Nazm:

Urub iki taraftan tabl-bâzi
 İverken sürmeğe meydâne tâzi
 Göz açdırmayiben fi'l-hâl fevri
 'Aziz-i Mısır ya'nî Şâh Gavri
 Zirhdan geydirib halkine câme
 Kılıçlar câme dönüb câme câme

Kılub her cündi 'uryân tîğ-i hûn-h^vâr
Götürdi atdi kendin rezme çün mâr

Neşr. Ve lîkin tûp -u- tüfek ve nâvek-i zembûrek sehmiyle eğer zir ve eğer fevk 'asker bir niçe cevâk eyleyüb kendüsi muntazir-i belâ-yi âsumânî ve kazâ-yi nâ-gehânî olub ön safda karâr ve alnında yazılanı görmeğe pür-intizâr ve havfinden kendüyi târ-i mâr edib şâşırdı ve bizüm cânibimizden dahî şeh-yâr-i Sikender-fer [77a] ve kâm-kâr-i zafer-rehber muktezâ-yi kânûn-i sultânî ve âyîn-i 'Osmânî birle buyurdi ki: 'Asâkir-i Anatoli Beğlerbeğileri Zeynel Pâşâyile sağ kola ziyenet -u- pâye ve huyûl-i Rûm İli Beğlerbeğileri Sinân Pâşâ-yi Kûçek birle sol kola rif'at ve vâye virib ve kapu serverleri ve yeñiçeri dilâverleri ön safda Huzâvendigâr nazarında ve sâvir merdâneler ve yegâneler tedbir-i ceng ve gayret-i nâm -u- neng birle irâdetu'llâh'a nâzîr ve kollu kollarında hâzîr olub perde-i gaybden ne zâhir olur deyü ceng-gâhda nigâhda iken ol cânibden a'dâ-yi hezîmet-nişân "ve lâ tülkü bi-eydikum ile't-tehlûketi" (K.K.: 2/195) mefhûminden bi-pervâ düşüb ve mehâbet-i 'asâkir-i şeh-yârdan 'akılları şaşîb kimi sağına ve kimi soluna ammâ ekseri Diyâr-i Bekr Beğlerbeğisi Muhammed Beğ koluna düşüb at şalub ve baş virüb baş alub [77b] ceng -u- cidâl ve 'azîm kitâl oldi.

Mesnevî:

Sadâ virdikce darb-i tîr -u- şimsîr
Erirdi mağz-i pîl -u- zühre-i şîr
Şahîl urdukca her hayl-i çü 'ukâb
Dökerdi gûş ehl-i rezme sîmâb
Kemîn-gehden ecel mânend-i 'ayyâr
Gözimi yeñdüğini eylerdi âşîkâr
Kimi âğulasa ger mâr-i hançer
Ecel tiryâki olurdi devâ-ger
Uzadıb mâr gibi nizeler dil
Virir sokduğına zehr-i helâhil
'Ukâb-i tîr-i sîmîn per âçub per

Biri birini can almağa yilter
Tüfeklerden ki funduklar çıkardı
Dahî tokunmadan per per yakardı
Tokunduğun salub rû-yi zemine
İçin bağrın tıkdı gerdenine
Biri birine darb urdukça merdân
Kılıçdan od çıkardı gövdeden kân
İçüb cûş -u- hurûş ammâ ki gerdân
Kesilmiş kelleler câm oldı mey kân
Dönüb başlar o mey içre hibâbe
Yakın kaldı ki kan çıka rikâbe
Buğâr-i hûn gubâr-i hâk olub miğ
Tolu yirine baş yağdırdı çün riğ
[78a] Niçe pâye ehli ol gün düşdi pâye
Niçe beğler esir oldı gedâye

Nesr. Ve'l-hâsil iki cânibden ol kadar kan revân oldı ki rû-yi şahrâ deryâ-yi kân ve deryâ-yi kân her yana revân olub her kel gül kavlak ve tazlak Çerkes-i nâ-kes bâşi at ayağı altında Ebû Cehil karpûzi gibi pây-mâl ve yaban mantarı gibi pür-ibtizâl ve rû-yi şahrâ ciğer-hâr-hârlarından ve leş mürdârlarından töldi ve havfinden zemin zeyl ve âsumân giribân-i çâk olub göğde-i güneşin beñzi soldı ve kamer-i kamrâ encüm-i zehrâdan 'arak-rîz oldı. Bu minvâl üzerine ol gün dahvâ-yi kübrâdan leylâ-i zalmâye dek lâ-yenfek bir mertebede ceng -u- cidâl ve bir meşâbede harb -u- kitâl oldı ki kılıçlar çalışmakdan hîre ve tîrler birbiriyle atışmaktan tire olub gürzle- rin kellesi huşk ve cündilerin şûretleri âlûde-i püşk olub her kişi teng -u- bî-mecâl ve ser-geşte [78b] ve âşüfte hâl olub pâzişâh-i 'âlem-penâhe ve şâhen-şâh-i gerdûn-câhe nihâ-yetle hayret ve dâcret hâsil olub âlûde-i ceng ve bî-huzûr ve dil-teng iken yine Huzâvendigâr devletinde 'inâyet-i ezeli ve mevhîbet-i lem-yezeli birle nesâyim-i "nasrun mina'llâhi ve fethun karibun" (K.K.: 61/13) çemen-zâr-i nuşret-ezhâr-i "in yensur-kumu'llâhu fe-lâ gâlîbe lekum" (K.K.: 3/160) gülzârin-den tenessüm -u- tebessüm kılub 'asker-i zafer-şi'âr-i şeh-

yâre Hak Tebâreke ve Te'âlâ fırsat ve nusret virib evvelâ fevri Mısır sultânî Kansu Gavri ecel câminden mest ve bâkî aña tâbi' olanlar "en-nâsu 'alâ dîni mulûkihim" (H) diyüb âşufte ve pest ikbâlleri idbâre ve yarar beğlerinden Şâm nâyibi ve Tarâblûs ve Safed nâyibi giriftâr ve Hıms nâyibi Pîr Budak oğlı Arslan Beğ h^vâr -u- zâr ta'me-i suyûf-i âb-dâr ve gıdâ-yi tîr-i âteş-nisâr olub ve mukaddemlerinden Ulu Beğ ve hâ-cib-i şânî ve Tomân Bâ-y ve niçe bunlarıñ emsâli bî-idrâk [79 a] ve bî-rây ve Kırk Erlik Beğlerinden Korkmaz ve Ak Bay-i nâ-sâz ve Can Beği bâş-mikdâr ve Kayta Bay-i hazîne-dâr ve niçe bunlarıñ gibi bed-efkâr ve vârun-kâr ve On Erlik beğlerinden Moğol Bay ve Sî Bay ve Mısır Bâ-yi fitne-fezây ve hâşşagile-rinden adi şani ma'lûm elli-altmış mikdâr Çerkes-i şûm top -u- tüfek âteşine mûm olub 'askeriniñ ekşeri beste-i zincir ve gürûh gürûh ve alay alay esir olub râyât-i zafer-âyât ö-nünde boyunları urulub "inne'l-füccâra le-fî Cahîmin" (K.K.: 82/14) mefhûmince esfel-i sâfilinde makâmlari görüldi. Ammâ Yarar Beğlerinden Haleb Melikü'l-Ümerâsi Hayr Beğ ve Zu'l-Ka-dirî'ü'den 'Abdu'r-Rezzâk Beğ her yaña târ-i mâr ve firâr ih-tiyâr kıldılar ve mâhiyyetlerin kemâliyle bildiler. Ammâ 'a-kiblerinden bir niçe ceng-âzmây-i kâr-sâz şikârın kaçırması şah-bâz gibi pür-rif'at -u- i'zâz neheng-i bîşe-i heycâ Yûnus Pâşâ birle ilgâr idib göz açdırmayub [79b] 'akiblerinden ye-tûb bî-kusûr şîr-i ter gibi beste-i zincir ve şikâr-i sahrâ gibi nahçîr idüb dergâh-i mu'allâya ve bâr-gâh-i a'lâya getü-rüb serkeşlik eyleyenleriñ "innemâ bağyukum 'alâ enfüsikum" (K.K.: 10/23) mâ-sadakince maşlahatların bitürüb ve itâ'at gösterenlerini dest-i merhamet-i "ve ahsin ke-mâ ahsena'llâhu ileyke" (K.K.: 28/77) birle hâkden götürüb her birinün isti-tâf-i asnâf-i eltâfiyle kisvet-i sa'âdetini mutarrez ve ihti-mâm-i şefkat-i merhamet ve in'âm -u- ikrâmiyle ebnâ-yi cin-sinden mümtâz kıldı. Ol cümleden biri meliku'l-ümerâ-yi Haleb meşhûr ve ma'rûf Hayr Beğ-i şâfi-meşreb ve pak-mezhebdir ki Huzâvendigâr Hazretleri ânuñ evvel nazarda müstehakk-i lutf -u- ihsân ve müstevceb-i 'afv -u- gufrân idügin bilüb cinâye-

tin emânete ve seyyiâtin "inne'l-hasenâti yüzhibne's-seyyiâti" (K.K.: 11/114) hükmiyle hasenâte mübeddel ve mümessel idüb Rûm İli'nde Kostandil sancağın sadaka idüb makbûl-i Hazret [80a] ve lâyük-i 'izzet kıldı. Ol dahî "ve inne's-şâkira yestahikku'l-mezîde" (A) birle rezâlet züllinden gazâlet-i fazlile muhallâ ve mühennâ olub sâyir çâkerân-i devlet-h^Vâh ve bendegân-i sa'âdet-gâh gibi halka-i 'ubûdiyyeti tavk-i gerden-i fâhite-i cân ve sivâr-i bâzû-yi rûh-i revân kılub fermân-berdâr-i şehir-yâr-i 'Osmânî ve tâ'at-dâr-i kâm-kâr-i hâkânî olub devlet-i ebedî ve sa'âdet-i sermedî buldi ve andan gayri her hulûs-i niyyet ve sıdk-i taviyyet birle günâhına ikrâr idib nâdim ve 'arza-i istigfâr idib sâdim oldiyse deryâ-yi merhamet-i şehir-yâr birle müstehakk-i 'âtifet ve kulzum-i merhamet-i mulûkâne-i kâm-kâr birle lâyük-i şefkat olub "ve küllü şey'in 'indehû bi-mikdârin" (K.K.: 13/8) birle ri'âyet-i küllî buldi. Çün bu feth-i mu'azzam ki hakikaten kisvet-i havâss -u- 'avâmm ve tâc-i fark-i firka-i İslâm ve cemâl-i çehre-i behre-i eyyâm ve kuvvet-i a'zâd-i millet ve numûne-i esvâr-i devletdir [80b] mukarrer ve müyesser oldi ve beşâret-i rûsen-işâret-i "fi külli vâdin ve nâdin ve hasrin ve bâdin" ( ) birle sîr -u- sadâ-yi târih-i "feth-i memâliki'l-'Arabî" rû-yi 'âleme toldi ve vird-i zebân-i bî-gâne ve h^Vîş ve zikr-i lisân-i tuvân-ger -u- dervîş oldi. Bu şâdiyle ol makâm-i mezkûrden kalkub âb-i rû-yi mülk-i 'Arab ya'ni mahrûse-i Haleb-i pür-şûr -u- şağab mukâbelesinde Gök Meydân dimekle meşhûr beyâz-fezâ-yi cennet-i sebze-zâr ve şahrâ-yi Kevser-enhârda karar ve ol diyâre devlet -u- ikbâlile iktidâr idüb anlar ki lâyük-i 'inâyet ve sezâ-vâr-i ri'âyetdir "inna'llâhe ma'a'llezîne'ttekav ve'llezîne hum muhsinûne" (K.K.: 16/128) birle ihsânlar ve ri'âyetler idib anlar ki müstevceb-i ihânet ve numû-dâr-i siyâsetdir zulm -u- mekâyidlerin ve hubs-i 'akâyidlerin mazlûmlar üzerinden ref' -u- def' idüb 'ülemâsına ve fuzalâsına "süllemü's-şerefi't-tevâzu'u" (A) birle tevâzu'lar [81a] ve temelluklar kılub şol ki âyin-i 'Osmânî ve kânûn-i hâkânîdir yerine getürüb hazâyin-i bî-gi-

rânın ve defâyin-i bî-pâyânın zabt edüb ve hisârına kâr-şinâs ve iklim-hârâs ehl-i teshîr ve şâhib-tedbir adamlar ta'yîn idüb on sekiz gün zikr olan meydânda izhâr-i teşyîd-i umûr-i dîniyye ve temhîd-i kavâ'id-i şer'îyye kılub bir niçe gün icrâ-yi ahkâm ve 'âkîbet isti'lâ-yi a'lâm edüb rây-i sâyibe-i şâhânesi ve fikr-i sâkibe-i mülûkânesi "'aleykum bi'ş-Şâmi fe-innehû ravzatun min Dâri's-Selâmi" (H) hükmiyle der-kâr ve seyr-i sahrâsına ve nigâr-i beydâsına cân -u- dilden harîdâr olub deryâ-yi 'ummân ve bahr-i bî-pâyân gibi revân oldi. Mâ-beynde vâki' olan kilâ' ve bikâ'-i Ba'lebek ve Hims ve Hamâ ve Sîs ve Tarâblûs ve Burcek ve Tarsûs dahî bunlara mânend hisâr ne-kim vâr yeksân refik-i kâr-dân ve tarîk-i âsân birle zabt ve sâyir kilâ'-i 'Osmâniye rabt [81b] olub ictimâ' ve a'lâm-i hâkâniyle irtifâ' bulub erbâb-i menâsıbdan ve ashâb-i merâtıbdan bir niçe zât-i kâmilu's-sifât sancak beğine ki funûn-i berâ'at ve şunûf-i hazâkat birle e'âzîm-i dehr ve ekâbir-i 'asrdîr pâre pâre her birine mansıb -u- câh ve 'asâkir-i zafer-şî'âre cây-i penâh ve tekye-gâh oldi. Bu devlet -u- iclâl ve yümn -u- ikbâl birle on bir gün yürüyüb on ikinci gün Şâm-i cennet-nizâme gelüb Mastaba-i Sultânî nâm makâm-i 'âli-bâmda otâğ-i hâkânî kurulub ictimâ' ve serâ-perde-i 'Osmânî irtifâ' bulub 'asâkir-i zafer-şî'âr dahî 'âdet-i kadîmelerince kollu kolunda konub çâder-i sîmînle rû-yi zemîn reşk-i huld-i berîn ve mahsûd-i Pervîn olub ol sahrâ kemâliyle tezyîn bulub 'Arab tâyifesiniñ bunlarla ve bunlarıñ 'Arab tâyifesiyle tabi'atleri intizâc ve ahlâk-i hamîdeleri ol tâyife içre kemâliyle revâc bulmak hikmet-i tâm ve rây-i rûşen-nizâm [82a] mülâhaza olub on iki gün ol makâm-i mezkûrde karar ve âsâr-i 'adl-i 'Osmânî izhâr ve âşikâr kılub i'tilâ-i derece-i 'âliye-i saltanatında ve irtikâ-i me'âric-i reffî'a-i 'adâletinde i'lâ-yi a'lâm-i bedâyi'-i dîn-i nebevî kıvâm ve ihkâm-i ahkâm-i şerâyi'-i Mustafâvî tâze nizâm bulub on üçüncü gün ol makâm-i ma'rûfdan göçüb gelüb şehre nûr-i rahmet gibi hubût ve nüzûl ve âb-i sa'âdet gibi şu'ûd ve hulûl idib Dâru's-Sa'âdesine zill-i Yezdânî birle sâyê ve şehri şerîfi-

ne rif'at -u- pîrâye virib her kişi bu ebyât-i rengini kâyil ve cân -u- dilden şehr-yâr-i 'âli-şâne mâyil ve birbirine delâyil kılub okurlardı.

Gazel:

Çü geldi cünd-i mansûrîñ şehâ ikbâlile Şâm'e
Serefler viridi kim kâbil degül erkâm-i aklâme
Ayâğın hâkini kühl-i 'uyûn eylâyib a'yânî
Pür oldi 'izzet -u- iclâl -u- rif'at mülk-i İslâm'e

[82b] deyüb hükm-i vâcibu'l-inkiyâdine intizâm ve istihkâm virib şehrde mevcûd olan mâl -u- menâlin ve zâd -u- nevâlin "Allahu yebсутu'r-rizka li-men yeşâu" (K.K.: 13/26; 29/62) hükmiyle şehr-yâr-i cihân-küşâ adına zabt idib cevâmi'-i rûşen-levâmi'de hutbe-i hilâfet nâm-i sa'âdet-maâbine kırâet olunub ve sikke-i saltanat 'unvân-i 'adâlet-iktisâbına izâfet bulub ol ahbeş-i rûz-gârlarîñ ve Çerkes-i nâ-bekârlarîñ murûr-i eyyâmdan ve 'ubûr-i a'vâmdan icrâ olunan kavânîn-i bâtilaları ve âyîn-i âtilaları şerâyi'-i dîn-i Ahmedî ve bedâyi'-i âyîn-i İslâm-i Muhammedî birle bâtil -u- 'âtil olub erkân-i pesendide-i 'Osmâniyye temhid ve 'unvân-i güzide-i hâkâniyye teşyid bulub her vechile icrâ-yi ahkâm ve tenfiz-i istihkâm bulub bir müddet etrâf-i gülistânların şikâr ve eknâf-i bostânların cây-i 'fiş ve dâru'l-karâr edüb gördi ki hevâ-yi dil-pezir nihâyet-i i'tidâlde ve fezâ-yi bî-nazîr [83 a] gâyet-i kemâlde cûybârları dil-cûy -u- rûh-efzâ çeşme-sârları cisme sârî ve 'ömr-âsâ husûsâ dâmen-i Sâlihiyye'de meşhûr ve ma'rûf cûy-i celf ve 'Ayn-i 'Alî ki hamr -u- lebenden sâfi ve Tahte'l-Kal'a kurbinde Hattâl Boğa Câmi'i haremide 'ayn-i müdevver-i şeker-eser ki şihd -u- şekerden şâfi ve kâfidir ikisi iki havz-i dil-küşâ ve revân-âsâdır ki Kevşer gibi safâ-yi cân ve 'Ayn-i Tesnîm gibi lezzet-i rûh -u- revân virür ve Deñiz Câmi'i ki

Meşnevî:

Sûyi beñzer müselsel-i Selsebile
İrer sıhhat safâsından 'alîle

İçen bir katre ol âb-i revândan
Olur müstâgnî enhâr-i cinândan

Nesr. Ve câmi'u'l-Ümeyye mihrâbandan akan ol âb-i musâf-
fâ ve pür-safâ ki

Nazm:

Virir şol resme ağza ta'mi şekker
Kim eyler imrenib Kevser-i leben-ter
Eğer göz ucile kılsañ nizâre
İçinde kum kayr-i kâbil şümâre

Ve'l-hâsil Şâm bir makâmıdır ki enhârî hiyâz-ı Kevser'e seng-i
ta'n atar [83b] ve ezhârî riyâz-ı cennete reng -u- bû şatar.
Devhaları eşcâr-ı İrem-mişâl meyve-dâr ve meyveleri âb-ı Zem-
zem-veş hoş-guvâr şeftâlıları leb-ı şîrin-ı hûbân bigî âb-dâr
ve elmaları hadd-ı mahbûbân-mişâl rengin-ruhsâr ve enârları
"fihâ fâkîhetün ve nahlun ve rummânun" (K.K.: 55/68) mefnû-
mince horde-ı nebâtle memlû ve gonçe-ı gülzâr gibi şebnem-ı
hayâtle tobtolû ve engûr-ı vufûr "ve 'ineben ve kadben" (K.
K.: 80/28) mâ-şadâkınce şîrin -u- âb-dâr latîf ve dâne-dâr ve
câ-becâ nihâl-ı mevzûnları şâdâb ve nerkis-ı meftûnları
çeşm-ı dilber gibi âlûde-ı h^vâb her kenârı bir gülzâr-ı fer-
ruh-kâr ve her gülzâr gayret-ı dâru'l-karâr bir mahfil-ı Cen-
net-cenâb ve bir menzil-ı sa'âdet-ıktisâbdır ki kalem-ı ser-
tizle tahrîr ve hayâl-ı hâtır-engizle takrîr olmaz. Egerçi ki
hıttâ-ı Şâm câ-yi Cennet-ıltiyâmdır ve lîk Huzâvendigâr-ı
gerdûn-tâk-ı melâk-ahlâk Hazretleri cihângîrle sohbet-ı câm
dâne-ı dâm ve hayâl-ı hâm ve ka'idluye sohbet harâm deyüb
sevdâ-yi [84a] taht-ı Yûsuf-ı nebî 'aleyhi's-selâm ve hevâ-yi
saltanat-ı Mısır-ı 'âli-bâm tab'-ı pâkine ve zât-ı pür-idrâki-
ne gâlib olub buyurdi ki: Ekâbir-ı düstûr ve 'asâkir-ı cumhûr
huzûr-ı vâcibu's-surûrlarına gelüb tedbîr-ı hısn-ı haşîn-ı
gerdûn-mişâl ve teshîr-ı zemîn-ı nâzenîn-ı Mısır humâyûn-humâl
kılalar. Anlar dahî fi'l-hâl hükm-ı meymûn-ı vâcibu'l-ımtisâl
birle 'âmil ve kavî-dil olub ve birbiriyle "ve fevka külli zi
-'ilmin 'alîmun" (K.K.: 12/76) deyüb tedbîr ve tefekkür kılub

'Akibet iki biñ nefer Rûm İli koçakların çin eyleyüb ve yarar -sâz -u- seleb ile tezyîn eyleyüb ol lâyük-i devlet-i sermed ya'nf 'İsâ Beğ oğli Muhammed Beği bunlara serdâr ta'yîn eyleyüb bi'l-ciddi ve'l-'izze zabt-i Reml -u- Gazze eclîçün revân ve 'arza-i rif'at -u- şân kıldılar ve 'akiblerinden Çerkes Murâd dimekle ma'rûf Rûm İli şubâşlarından bir civân-i sâhib -umûr-i merd-i kâr-âzmây ve pür-huzûri risâlet tarfikince "Kitâbun enzelnâhu [84b] ileyke mubârekun li-yeddebberû âyâtihî" (K.K.: 38/29) mefhûmin müdğam ve mübhem kılub "kul lâ es'elukum 'aleyhi ecran ille'l-meveddete fi'l-kurbâ" (K.K.: 42/23) mâ-sadakinca kitâb-i müşkîn-nikâb-i nasihat-âşâr ve hitâb-i müstetâb-i istimâlet-şi'âr yazılıb "yekûlûne hel lenâ min şufe'âe fe-yeşfe'û lenâ" (K.K.: 7/53) ma'nâsından gâfil -u- 'âtil olub hevâ-yi nefsiñize uyman "inne'l-mulûke izâ dehalû karyeten efsedûhâ" (K.K.: 27/34) mefhûmini ferâmûş idib memleketünüze yâd yağı koyman deyüb hezâr dil-nüvâzlıklar ve nasihatler ve tenbîhler ve istimâletler virib mezkûr elçiyi irsâl kıldıkda anlar dahî varıb vusûl buldukda tekrâr 'işyân ve istikbâr eylediler izhâr hattâ Huzâvendigâr-i 'âlem-mutâ' ve gerdûn-irtifâ' Hazretleriniñ hükmi 'âlî-şân-i vâcibu'l-iz'ânına i'timâd eylemeyüb du-çâk ve merhûm Çerkes Murâd'i eylediler helâk ve kendü zu'm-i ma'kûsleri ve fikr-i menkûsleri muktezâsınca ol reis-i merede-i ceng -u- cidâl [85a] ve şihne-i mehâzil-i darb -u- kitâli ya'nf Cân-berdi-i Gazâlî-i bedâmâlî-i ber-geşte-hâl şâm nâyibi Şıfat-Bây-i bi-râye ve Kuds-i Mubârek nâyibi Alb-Bây-i kem-sermâyeye ve Hamâ nâyibi Kayıt-Bây-i ser-nigûn-âlâya ve İskenderiyye nâyibi Huzâ-berdi-yi nâ-merde ve biñbaşlarından ol divâne ve nâ-halefe ya'nf Özbek-i neşefe serdâr ve sipeh-sâlâr-i rukûb ve Kırk Erlik Beğlerden Cân Beğ bâş mîkdâri ve mîr-i silâh Vârûn-kâri ve hâssagîlerden Zerde-keş Mahmûd-i bi-sûdi ve mîr-i silâh-i bifelâh-i merdûdi ve niçe bunların emsâli yarar beğlerden ve yeğlerden iki biñ bişyüz devlet yoğsullarından ya'nf sultân kullarından zalûm -u- cehûl ve biñ bişyüz sâyir beğler kullarından inçin kul koşub rezâyil-i kabâyil-i 'Arabdan üç biñ

nefer-i pür-kîn -u- ceng-çîn cem'an yigirmi biñ nefer siyâh-
 çehre ve bî-behre âlât-i darb -u- harbile ârâste ve pîrâste
 [85b] er koşub mezkûr Cân-berdî-i Gazâlî önlerine düşüb ken-
 dü fikr-i fâsidleri ve rây-i kâsidleri üzere şâbikâ Gazze'ye
 irsâl olan Rûm İli Beğlerin ve yeğlerin kendüler bigî gâfil
 ve 'âtil sanub kasd-i şebihûn ve rây-i ser-nigûn kılub Mısır-
 dan çıkub "ve'l-munâfiku yatlubu'l-'aserâti" (H) mefhûmince
 kabâhat-cûy ve 'ayb-gûy ser-i bî-devletlerin makarr-i gürz-i
 girân ve kazâ-yi âsumân ve sine-i bî-sa'âdetlerin memerr-i
 sinân-i cân-sitân ve belâ-yi nâ-gehân kılub a'lâmları enâniy-
 yetle dimâğların hevâye virib ve kendüleri cümleden a'lâ gö-
 rüb ve kûsleri germiyet ve gururla göğüslerin kakub ve nâ-
 sâz nâ-sâz tank tank ötüp ve atları kendü kazâlarına karşı
 seğirdimler şalub ve zurnaları ve nefirleri bunların bu gu-
 rûrlarına sûretler ve sıklıklar virib ve zencler ayalar kar-
 şıb ve hây -u- hüy-i 'askerleri kendü kendülere heyler urub
 [86a] ve kılıçlar böğürlerin delüb ve nizeleri her koltukdan
 acı acı diller virib ve gözler batman batman serzenişler iz-
 hâr idib ammâ bunlar zerre kadar almayub ve başlarına ne ge-
 leceğın bilmeyüb İblîs-i pîse ve nefis-i hasîse uyub ve dest-i
 kazâ ve kader gird-i râhlarından başlarına topraklar koyub
 ammâ bunlar gâyet-i hamâkatlerinden ne anlayıb ve ne tuyub
 gelmekte idi. Ammâ bu cânibden pâzişâh-i cihân-küşâ ve 'âlem
 -gîr ve şâhen-şâh-i gerdûn-peymâ ve kader-takdîr Hazretleri-
 niñ mir'ât-i zamîr-i münîrine ve âyine-i hâtir-i rûşen-tedbî-
 rine feyz-i Yezdânî refik-i şefîk ve ilhâmât-i Rabbânî bedre-
 ka-i tarîk olub hâtir-i pâkine ve tab'-i pür-idrâkine onların
 bu efkâr-i bâtilaları ve hayâl-i 'âtilaları hutûr -u- 'ubûr
 idib bu ma'nîniñ ref' -u- def'i maslahati için Sinân Pâşâ-yi
 şîr-i ceng ve zafer-âheng Hazretlerin dergâh-i gerdûn-pâye ve
 har-gâh-i humâyûn-sâye [86b] kullarından ve Anadolu ve Rûm İ-
 li makbûllerinden dört biñ nefer ceng-âzmây ve ferruh-rây-i
 yegâne-i 'âlem ve güzide-i benî Âdem koşub "ve'l-mü'minü yat-
 lubu'l-me'âzîra" (H) mâ-sadakinca cânib-i Hak'dan rahmet-cû-
 yân ve hikmet-güvân 'İsâ Beğ oğli Muhammed Beğ 'akibince Gaz-

ze cânibine revân kıldı. Ol dahî gice-gündüz dimeyüb yürüyüb az zamân içinde 'asâkir-i zafer-şi'âre karîn ve huyûl-i haşm -şikâre vusûl bulub mu'în oldi ve kendü zât-i şerifi ve 'un-sur-i latîfi Ramazân-i mubârek-i ferruh-fâli ve 'îd-i şerif-i Şevvâli hâtta-i Şâm-i behcet-encâmda eyleyüb iki ay on gün dosta zevk -u- safâ ve düşmana derd -u- düğün olub âsâyiş-i ârâmiş kıldı. 'Akibet yine emr-i Rabbânî ve takdîr-i Yezdânî birle Sinân Pâşâ-yi fırsat-fer -u- nusret-rehberiñ mütevekkilen 'ale'r-Rahmân ve mütevakki'an bi'l-lutfi ve'l-ihsân revân oldi. Ammâ ol cânibden zümre-i Çerkesân fitne ve fesâd ve firka-i [87a] lecc -u- 'inâd huyûl-i rimâl-âşâr-i 'Osmanîniñ ve cüyüş-i pür-iktidâr-i hâkânîniñ irtifâ'ından ve ictimâ'ından bi-haber -u- bi-eser pür-kibr -u- istikbâr üçüncü gün deyince 'Arîş nâm makâmda gelüb eylediler karâr. Sonra 'asâkir-i zafer-rehberiñ ve huyûl-i devlet-güsteriñ iktisârın ve iştihârın ma'lûm ve mefhûm kılıncaq "elâ inne hizba'llâhi humu'l-gâlibüne" (K.K.: 58/22) mâ-sadakından havfile kaderleri pest ve seng-i nedâmetle fikr -u- firâsetleri şîşesi şikest olub nâsiye-i nedâmetlerinde "fe-sâe sabâhu'l-münzerine" (K.K.: 37/177) tahrîrin peşimânlık çeşmiyle okuyub birbirine takrîr ve mukâbele ve mukâtele husûsunda te'hir fikr-i sâyibdir deyu tedbîr kılub cevânibde olan a'râb-i ber-geşte-ahzâba irticâ kılub şehr-yâr-i devlet-yâr cânibinden nâm -u- nişân-i iz'ân olmamağičün memerr-i menâzili ve zehâb-i merâhili her cânibden bend ve mezkûr 'Arîş'de üç gün cem'iyet eyleyüb [87 b] birbirine pend virib 'askeri 'ale'l-gafle ortaya alub kıllıç koymak tedbîrinde sâ'f ve râ'f iken bu cânibden Sinân Pâşâ-yi zafer-cüy ve 'asâkir-i nusret-püy dergâh-i a'lâ ve bârgâh-i mu'allâ kulları birbirine istinâlet virib ve müşâveret kılub 'inâyet-i Rahmâniyi zât-i şeriflerine zahîr kılub ve hidâyet-i Yezdâniyi 'un-sur-i latiflerine zahîr ve müşîr anlayub "ve lâ havfun 'aleyhim ve lâ hum yahzenüne" (K.K.: 2/62, 112, 262, 274, 277) hükmiyle 'âmil olub ol gice atlarınıñ yimin kesdirib mezkûr Gazze'den yaña girusiné Remle cânibine "ve a'riz 'ani'l-müşrikine" (K.K.: 6/106; 15/94) birle 'avdet

ve rîc'at sûretin gösterib ammâ yine bu cânibden tarîk-i mak-sada revân olub ol gize leyl-i müşkin-fâmdan subh-i kâfûr-hengâme dek yürüyüb Zi'l-Ka'de-i mubârekin yigirmi bişinde ki Yek-şenbeh gün idi 'ale's-sabâh hürşid-i rûşen-mışbâh sahrâ-yi çarh-i berin nize-i nûrinle ârâste ve beydâ-yi rû-yi zemîn suyûf-i pür-tezyînle pîrâste [88a] kılmaşdı ki birbiriyle mu-vâfik ve mûnis ribât-i Yûnus vâki' oldığı sahrâ-yi meymûnda ve beydâ-yi humâyûnda hulûl ve nüzûl kılub irtifâ'-i a'lâm-i fırsat-perçem ve ictimâ'-i 'asâkir-i nusret-dem gösterdiler. Ammâ ol cânibden dahî cunûd-i fitne-fezây ya'nî Cân-berdî-i Gazâlî-i vârun-rây 'asâkir-i 'Osmanî-i bî-karâr ve sâhib-fi-râr mulâhaza kılub 'akiblerinden ilgâr efkârında ber-karâr i-ken nâ-gâh zikr olan sahrâye gelüb eylediler nigâh, gördiler ki cüyûş-i feth -u- zafer-rehber ve huyûl-i fırsat -u- nusret -eser vaktlû vaktine hâzîr ve 'âlem-i gaybdan ne toğa deyü nâzîr hemân-dem hayrân ve âlûde-i husrân ve nâ-ümîz ve ser-gerdân olub hayâlleri bâtil ve recâ etdiklerinden mahrûm -u- 'âtil sevdâ-yi mukâbele ve hevâ-yi mukâtele kılub 'askerin i-ki bahş idûb bir bölüğünü ol serdâr-i cüyûş-i Anatoli Teke İ-li Sancağı Beği Ferhâd Beğ cânibine sağ kola havâle ve bir hizbin sipeh-sâlâr-i huyûl-i Rûm İli 'isâ Beğ [88b] oğli Mu-hammed Beğ koline nevâle kılub kendü tâli'-i vârun ve baht-i nigûn ile Emîr-i mükerrem ve Vezîr-i mu'azzam Sinân Pâşâ-yi şîr-i ceng ve sâhib-nâm -u- neng mukâbelesinde ön safda 'arz-i iktidâr ve karâr kıldı ve aralarında bir mikdâr a'dâ-yi ser-geşte-kâri her yaña târ-i mâr edib evliyâ-yi devletiñ ardların basıb ve uğrayacak yerlerin târâc kasdine fikr -u- i'vicâclarına revâc virdikde mezkûr pâşâ-yi sâhib-tedbîr ve sa'âdet-teshîr dahî piyâde ve süvâr biñ mikdâr merdân-i nus-ret-pûy ve yârân-i fırsat-cüy ihrâc idib her yaña tondarlar ve kafa-dârlar ta'yîn ve tezyîn idûb ve her koldan geh sağdan ve geh soldan top -u- tüfek ve nâvek-i zenbûrek birle duş-men-i hûd-pesend ve sâhib-gezendi kemâliyle men' kıldıkda he-mân sâ'at pâşâ-yi şîr-ceng ve 'asâkir-i zafer-âheng birle mâ-nend-i nucûm bir uğurdan hücûm idûb duşmen-i bed-kâr-i keş-

efkâr üzere at salub

Beyt:

[89a] Kemîn-gâh eyleyüb puşt -u- kemâni
 Arardi fürce tîr almağa câni
 Dönüb kirpiye her kûrd-i cihân-gîr
 Teninde kıllarından çoğidi tîr
 Tolub nîzeyle ol sahn-i beyâbân
 Sanasin olmışidi bir neyistân

Nesr. Bu minvâl üzere gönder göndere havâle ve ecel gorkine gëstelerden nevâle kılub her taraftan 'alemler ser-firâz ve nîzeler can almağa bâzû-yi 'Azrâîl gibi kolların dirâz ve kılıçlar birbirine acı diller virüb ve hañcerler meyâncîlik sûretinden ortaya girib kat'î cevâblar virüb ve tîrler ki câ-sûs-vâr her yaña tek -u- pûy ve cüst -u- tûy idib gâh tîz-zebânlığla her kişinin cânına ve tamârında kânına girib ve kemânlar mîl-i tîrle sermedân-i dil-i duşmenden çeşm-i nâ-bînâlarına ecel kuhlın çeküb ve yârelerine hasâret milhin eküb ve tüfekler ağızlarından odlar saçub ve tanz-âmîz harfler atub ve kalkanlar boz doğanlar muştıyla küt küt göğsün kakub ve yalmanlar [89b] kan dökmeğe yalp yalp yalmanub ve kan su gibi her yaña akub tîrler mâ-beynde varib gelüb iki leşkeri birbirine çakub seherden lâ-yenfek ikindü vaktine dek hem-vâreceng ve rû-yi 'âlemi gürzlerine teng kıldılar.

Mesnevî:

Şu deñlü ra`s-i cündî oldi münfek
 Götürdi gövdeyi kân eyleme şek
 Görüb seylini haylin eyleyib meyl
 Zemin ceyb-i âsumân çâk eyledi zeyl

Nesr. 'Akîbet "innehum humu'l-mansûrüne ve inne cundenâ le-humu'l-gâlibüne" (K.K.: 37/172-173) mâ-sadak-i 'inâyetiyle 'asâkir-i zafer-şi'âr-i 'Osmâni ve huyûl-i sa'âdet-disâr-i hâkânî gâlib olub ve Çerkesân-i nâ-kesân etdiklerin bulub yarar beğlerinden Gazze nâyibi Devlet-Bây-i bî-rây ve İskende-

riyye nâyibi Cân-berdi ve hassagilerden yigirmi bir nefer er terk-i cân ve hâkile yeksân oldilar ve bâkilerinden dört biñ mikdâr adam pür-hasret -u- pür-gam pây-mâl-i hâk -u- helâk olub ve Cân-berdi-i Gazzâlî [90a] girifte naçîr-i pençe-i sır gibi endâmi pür yâre-i tîr zahm-i hevl-nâk ve giribân-i çâkle âvâre ve nâ-ümîz Mısır cânibine kılub giriz ol issuz beyâbân-larda dūd-i âhenden gayri hem- nefesi ve yâri ve yanında sâyesinden gayri kafâ-dâri ve tende yâresinden gayri kendüyiçün ağılari ve bilinde kemerinden gayri zahmin bağılari bulunmayub gitmekde idi ki bu cânibden 'asâkir-i devlet-şi'âr ve huyûl-i kîne-güzâr "mâ yeftehi'llâhu li'n-nâsi min rahmetin fe-lâ mumsike lehâ" (K.K.: 35/2) mefhûmine mazhar düşüb 'akiblerinden ol Çerkesân-i nâ-pâkiñ ve cunûd-i bî-idrâkiñ yetişüb tekrâr birbirine hamle kılub ve tutuşub ol gün ahşâme dek buldukların kılıçdan geçürüb târâc -u- mahfûzların ihrâc idib yarâr-i nâmdâr beğlerinden dört yüz mikdâr a'lâmlari nigûsâr kendüleri giriftâr olub tûğ-i nusret-perçem-i şeh-r-yâr-i nusret-dem önünde boyunlari urulub ten-i helâklerinden ve ciğer-i çâklerinden [90b] mâr -u- mûre gıdâ-yi bî-mer ve 'izâm infikâklerinden humâ-yi devlete nevâle-i cân-perver virib ganî vu fakîr bernâ vu pîr mâl-i ganîmetden müstağnî ve sır olub du'â-yi devlet-i rûz-efzûn-i şeh-r-yâr ve şükr-i humâyûn-i Perverdigâr kılub ol gice ol makâm-i zafer-hengâmde ârâm kılub ertesi yine mahrûse-i Gazze'ye gelüb şeh-r-yâr-i Süleymân-ceng-i zafer-âheng cânibine Hüdhüd-i hidâyet-i hüdâ ve ikbâl-bâl ve bülbül-i bēlâğat-edâ ve beşâret-makâl "yübeşsiruhum Rabbuhum bi-rahmetin minhu ve rizvânin" (K.K.: 9/21) birle dört-biş yüz mikdâr h^vâr -u- zâr kesik bâş ve Çerkesân-i tabî'at-hirâş irsâl etdi. Çünki bu feth-i humâyûn-i zafer-rehber ki nev-bâre-i bâğ-i ikbâl ve netice-i fazl -u- iclâldir gelüb erkân-i devleti ve a'yân-i saltanati handân -u- bî-melâl ve ferhân -u- ferruh-fâl kıldı bu şâdi ile üç gün ol makâm-i mezkûrde âsâyiş -u- ârâmiş kılub dördinci gün gelüb Remle kurbinde Culcûliyye nâm menzil-i sa'âdet [91a]-hengâmde karar idib ammâ yine fikr-i şâhânesi ve tedbir-i mulûkânesi

şöyle iktizâ etdi ki ol menzil-i evliyâ-yi enâm ve mahfel-i ezkiyâ-yi eyyâm buk'a-i cennet-cenâb ve kâşâne-i Firdevs-ebvâb ki duvâz-deh kunkure-i kubbe-i nuh-revâk-i gerdûn e-sâs-i nucûm cevâmi'-i çarh-i berin gibi pür-nakş -u- nigâr ve bünyân-i çârdeh-dâyire-i fezâ-yi suffa-i pür-safâsi serfir-i heft-tibâk-i rû-yi zemîn gibi ruhâm-i gûnâ-gûn-i pür-füsûs ezhâr-i mu'atlarla Firdevs-i pür-tezyîn gibi mebsût ve ustuvârdır gelüb cân-i gönülden 'ibâdet ve Kuds-i şerifi ziyâret kılub fakir -u- ganîsine "in yekûn ganiyyen ev fakiran fa'llâhu evlâ bihimâ" (K.K.: 4/135) birle himâyetler ve ri'â-yetler idüb "e-fe-men yehdî ile'l-hakki ehakku en yüttebe'a" (K.K.: 10/35) birle hâk-i pâ-yi 'azizin erbâb-i hâcete kuhl-i sa'âdet ve iksir-i devlet kılub sehâb-i sehâ ve ihsânla ravza-i kulûb-i fukarâdan gubâr-i fakr -u- fâkayı zâyil kılub mesâlih-i müslimîni edâ ve bu 'inâyet-i ezeli ve mevhibet-i lem-yezeli mukâbelesinde [91b] şûkr-i Huzâ kılub Hazret-i 'İzzet -cellet 'azametu celâlihî ve 'alet kelimetu kemâlihî-dergâhından yine yumn -u- ikbâl ve 'izz -u- iclâl taleb idib andan devletle yine Gazze'ye geldi. 'Asâkir-i rimâl-âsar-i ferruh-kâr birbiriyle ictimâ' -u- irtifâ' buldi ve 'id-i Adhâ'yi anda kılub "'azzimû dahâyâkum fe-innehâ 'ale's-Sirâti metâyâkum" (H) mefnûmince hûn-i kurbânla ol sahrâyı lâle-zâr ve lutf -u- ihsânla her kişiyi ferruh-kâr kıldı.

Kasîde:

'id irib kıldı cihâni reşk Firdevs-i Cinân
 'Akl -u- rûha râhat irişdi ferah buldi cenân
 Tâze güller açılıb vakt-i hazânde câ-becâ
 Hûn-i kurbânile yine lâle-zâr oldi cihân
 'id-i Adhâdir gönül ol "ve'd-Duhâ"-ruhsâre gül
 Cânini udhiyye kıl kesb eyle 'ömr-i câvizân
 'Aks-i mihr-i 'âlem-ârâ mi bu yâ zill-i şafak
 Yâ gül-i ahmer mi yâ kurbândan akan tâze kân?
 Yâ kızıl ve elâlara şarulu tâze miskdir
 Yâ saçılmışdır çemen şahnîne berg-i erguvân?

Gel şehin divânda kıl kurbâni kânine nazar
 Görmek istersen eğer la'l-i bedahşandan nişân
 [92a] Hazret-i Sultân Selîm bin Bâyezîd Hân kim anuñ
 Devleti tâze civândir 'akli pîr-i horde-dân
 Mebde-i fazl -u- kemâl ve menşe-i lutf -u- kerem
 Menba'-i âb-i vefâ ve ma'den-i nakd-i revân
 Buldi bir emn -u- emân insâf -u- 'adlinden cihân
 Seyr ider berreyle gorg âhûyle şîr-i jiyân
 Çâk idib cân cübbesin havfinden eylerdi kabâ
 Görüb 'uryân tîrini rûz-i gazâde duşmenân
 Cism-i hûbiñ gibi olurdi muşavver nûr eğer
 Çeşme zâhirde mücessem gözügürmiyyeydi cân
 Mihr-i râyiñ seyr iderken âsmân-i fikreti
 Dâhî vaz' olmamişidi bu zemîn -u- âsumân
 Kalb-i hırşa cevher-i cûdile virir çün ginâ
 Vechi vâr keffeynine şûretde dirsem 'ayn-i kân
 Çekse kehhâl-i kazâ çeşm-i 'adûya kuhl-i merg
 Tîriñi mîl eyleyib kalbini eyler sürme-dân
 Kalbi âhen bağrı sendâniyse dâhî haşmiñiñ
 Tîriñ eğlenmez geçer çekseñ kemân atsañ nişân
 Değme kâşir kânde fehmi eyler 'uluvv-i kadriñi
 Rif'atîñ kâşrine nuh-eflâk olubdir nerdubân
 Mihr-i haddiñçün dile ey meh semâ-yi gaybden
 Bir münevver maṭla' ilhâm etdi Hayy-i Câvizân
 Ey ki na'l-i hing-i kadriñ tâc-i fark-i ferkadân
 [92b] Cilve-gâh-i şâh-bâz-i bahtîñ evc-i âsumân
 Vey yañâğîñ gülistân-i 'andelîb-i 'akl -u- dile
 Vey tudağîñ Selsebîl-i ravza-i bâğ-i cinân
 Yâ Rab ol lûlû-yi dendân mi ya billûrîn tegerg
 Yâ nebât-i hordile cânâne pür kılmış dehân?
 Yâ meğer nazm-i şeker-bârûmi almiş ağzine
 Şi'r-i renginim okur ol Husrev-i Şîrin-zebân?
 Her seher sahn-i çemende 'andelîb-i hoş-nevâ
 Gül yüziñ şevkiyle okur hezârân dâstân
 'Aks-i kaddîñ dir meyân-i cûy-i eşkimde gören

Serv-i cennetdir ihâta eylemiş Âb-i revân
 Bir nazar-i nerkisde çeşmiñ şivesin gördi meğer
 Anuñiçün çeşmi gibi şaklar ey gül-i bâğ-bân
 Binde birin diyemez Keşfi cemâliñ vasfiniñ
 Deh zebâni olsa süsen gibi ey serv-i revân
 Nite ki enfâs-i şabâh-çün nesim-i rûh-bahş
 Vire emvât-i benât-i mihricâne mihr-i cân
 Hurrem -u- ser-sebz olub 'ömriñ riyâzi haşre dek
 İrmesün gülzâr-i 'izz -u- bahtine bâd-i hazân
 Her merâmi Hazretüne râm idib luţf-i Huzâ
 Ber-merâm ol ber-merâm oldıklarınca ins -u- cân

Negr. [93a] Ammâ yine mülhim-i gaybden zamîr-i münîr-i
 'âlem-ârâlarına ki suver-numâ-yi ilhâmât-i Rabbânî ve meh-
 bit-i envâr-i tecelliyât-i Yezdânîdir şöyle ilkâ oldi ki ol
 Âb-i rû-yi sa'âdet-bû-yi memâlik-i 'arab -u- 'urabâ ve hat-
 ta-i cennet-serâ-yi Firdevs-i a'lâ ya'nî mecma'-i ehl-i 'ir-
 fân Hazret-i Halîlu'r-Rahmân ki Nâmûs-i Ekber şem'-furûz-i
 halvet-hânesi ve tâvûs-i ahđar-cârûb-zen-i harîm-i kâşânesi-
 dir ne vechi var ki 'inâyet-i ezeli râh-ber ve hidâyet-i lem-
 -yezeli müyesser kılmişiken varub ru'yet-i ferağ-bahşâsiyle
 çeşm-i cânî münevver ve nesim-i revân-âsâsiyle meşâm-i cânî
 mu'attar kılmiyem deyüb sevdâ-yi ziyâret-i Halîlu'r-Rahmân
 ve ol diyârde dahî izhâr-i luţf -u- ihsân kaşd idib havâşdan
 bazı ekâbir-i düstûr ve huyûl-i mesrûr birle gelüb Halîlu'r-
 Rahmân Hazretlerin ziyâret ve rûh-i mutahherinden isti'ânet
 taleb idüb fukarâsına ve gurabâsına "in yekûnû fukarâe yuğni-
 himu'llâhu min fazlihî va'llâhu Vâsi'un 'Alîmun" (K.K.: 24/
 32) [93b] mâ-şadâkıncâ in'âmlar ve ikrâmlar idüb yine tâli'-i
 meymûn ve baht-i humâyûn birle Gazze'ye gelüb yedi gün ârâm
 ve icrâ-yi ahkâm idüb andan kaşd-i mesâfet-i rîk-i beydâ ve
 berr-i şahrâ kıldı. Ammâ sâbikâ 'inâyet-i Rahmânî ve hidâ-
 yet-i Yezdânîyi kendüye yâr bulub Sinân Pâşâ-yi şîr-ceng Haz-
 retlerini 'asâkir-i zafer-âhengiñ ba'ziyle bir mikdâr ileru
 irsâl kılub ve kendü zât-i cihân-gîr ve kader-takdîri müte-

vekkilen 'ale'r-Rahmân mahrûse-i Mısır cânibine irhâ-yi 'inân ve ol bî-hadd -u- bî-pâyân beriyeye revân oldu. Ammâ hulus-i i'timâdi ve hüsn-i i'tikâdi berekâtinde bârân-i rahmet-i Fey-yâz-i Zu'l-Minen ol teşnelikten ciğeri pâre pâre ve yâre yâre olan beydâ-yi bî-pâyânda ve sahrâ-yi beyâbânda "Cennâtun tec-rî min tahtih'e'l-enhâru" (K.K.: 3/15, 136, 198; 5/119; 57/12; 85/11) âsar-i âb-i revânlar revân idüb ve cû-yi cinânlar 'a-yân kılub her küşe cû-yi nîl ve her sebîl gark-i Selsebîl oldu ve 'asâkir-i zafer-rehberin üzerlerine [94a]7 sehâb-i muşkînikâbdan yâşil kızıl günlükler ve serâ-perdeler kurulub her menzil a'lâm-i zafer-i'lâmdan nihâl-i mevzûnile bir bostân-i zîbâ ve her mahfil rengâ-reng bayraklarla bir gülîstân-i garrâ olub her zerrîn-ser yeñi çeri dilâverlerinden sahrâ bir neğisistân-i bî-misâl ve her gül-ruhsâr sipâhî serverlerinden beydâ bir çemen-zâr-i ferruh-fâl olub bu minvâl üzere on üç gün yürüyüb ve perr-i humâ-yi mehâbetle ol diyâri büriyüb on dördüncü gün Bereketu'l-Hac menziline nüzûl ve hulus müyesser olub ol gice ol makâm-i mezkûrde karar ve 'arz-i iktidâr idüb 'ale's-seher hürşîd-i Cemşîd-fer 'asker-i zengistâni târ-i mâr ve Mısır-i âsumânda karar kıldığı mahalde pâzişâh-i iklim-ârâ ve cihân-küşâ Hazretleri dahî namâz-i subhî edâ ve şükr-i Huzâ kılub ba'd ez-nâz -u- niyâz-i bendenuvâz ve kâr-sâz-i pür-tâzi-i sa'âdet-sivâre suvâr olub 'izz -u- iclâl ve yümn-i ferruh-fâlile mahrûse-i Mısır'dan yaña [94 b]7 'inân-i 'azîmet-i nusret-yeminini munsarif buyurub her yâñadan yâranlar ve yoldâşlar diller ve bâşlar getürüb ve âyîn -u- erkân-i 'Osmânî her vechile yfirine yetürüb her kişi derûninde konan gayret ve hamîyyeti izhâr ve başlayıb yap yap a'dâ-yi devlet dahî âşikâr oldu. Şöyle ki her kişi 'azîmlü 'azîmin hissile bildi. Ol her zamân gurûr ve istikbârle izhâr-i temerrüd ve te'annüd kılân Çerkes-i nâ-kes ve cünüd-i enhas şeh-yâr-i felek-vakârîñ mehâbet-i 'asâkir-i gerdün-iktidârîne ve şavlet-i huyûl-i rimâl-âsarine mütehammil olmayıb ve hiç bir vechile mekr -u- hîleye yol bulmayıb zarûrî "e'ta'nâ ledeyke ve'l-emru ileyke" ( ) şüretin gösterib havf-i tîr-i

'âlem-gîr ve tîğ-i cihân-teshîr birle nâle vu feryâd ve itâ-
 'at-i inkîyâd sûretin gösterdiler. Ammâ ol hâlet-i ye`sde o-
 lan imân imân-i ye`sdir deyû makbûl düşmeyüb sene isnâ ve
 'işrîn ve tis'i-mie Zi'l-Hiccesinin tokuzinci gün [95a] ki
 Penc-şenbeh gün idi mahrûse-i Mısır'a karîb Ridâniyye nâm şah-
 râ-yi 'acîbde mahall-i dahvâ-yi kübrâde iki leşker birbiriyle
 mukâbil ve mukârin olub şîr -u- sadâ-yi kûs-i şâhî ve şavlet
 -u- heybet-i pâzişâhî ile 'âlem tolub yemin -u- yesârdan ve
 sığâr -u- kibârdan kânûn-i 'Osmânî ve âyîn-i hâkânî birle a-
 laylar ve saflar bezenüb dilâverler baş virib can almağa her
 taraftan uzanub evvelâ sağ koldan ol şadr-i sudûr-iftihâr ve
 kutb-i medâr-i iktidâr Anatoli Beğlerbeğisi Mustafâ Pâşâ Ana-
 toli 'askerine kadr -u- pâye ve sol koldan Rûm İli Beğlerbe-
 ğisi Sinân Pâşâ-yi Kûçek Rûm İli leşkerine zînet -u- pîrâye
 virib ve evvel şafda ol iftihâr-i zümre-i nâs yeñiçeriler a-
 ğasi Ayâs-i hak-şinâs Huzâvendigâr Hazretleri huzûrinde yeñi-
 çeri tâyifesiyle alaylara zînet ve 'arza-i mehâbet kıldı. [95
 b] ve sâyir kapu kullarından dilîrler ve beğler seyyâre-vâr
 ol kutb-i medâr-i sa'âdet-âsâri çep-çevre hisâr edib ve per-
 gâr-veş başlarınk ortaya koyub ve ceng -u- cidâlden gayriden
 el yuyub dâyireden ceng-gâhe nâzir ve vakitlû vaktine hâzir
 olub ciğerleri pür-cûş ve kendüleri mest -u- medhûş turmuş-
 lardı ve ol cânıbden Mısır sultânî Toman-Bây-i ber-geşte-rây
 yigirmi biñ mikdâr zengi-yi siyâh-çerdeniñ ve cündi-yi bî-
 behreniñ önüne düşüb ve sütûn-i binâ-yi devlet yerinden şaşıb
 mezkûr beydâ-yi Ridâniyye'de 'asâkir-i zafer-rehbere mukâbele
 olub ve kasd-i mukâtele kılub ser-i râhlarına toplar ve pı-
 rankılar kurub ve kendüler göm-gök demüre gark olub ceng ye-
 rinde evliyâ-yi saltanata mukâbil turub şehr-yâr-i iklim-ârâ-
 yi hîleyle şikâr ve top -u- tüfeklerini atub kasd-i kâr-zâr
 kıldıkları mahalde 'inâyet-i Rahmânî zahîr ve hidâyet-i Şame-
 dâni müşîr olub [96a] pâzişâh-i 'âlem-gîr ve şâhen-şâh-i rû-
 şen-tedbîr anlarıñ bu mekr -u- hîlelerin gûş idib hemân-dem
 seyl -u- Nîl gibi cûş idib Habl-i Mu'attâb nâm tarîk-i sa'â-
 det-refîkden top -u- tüfekleriniñ ve nâvek-i zenbûrekleriniñ

'akiblerin basub ve giriz-gâhların kesüb top -u- tüfek atmağa maâl ve hiç bir cânibden mukâbeleğe mecâl komayıb reh-güzârlarında olan metrislerin tedbir -u- tasarrufları gibi harâb ve çâderlerini ve haymelerini ve otağlarını pây-mâl-i turâb kılub mânend-i kesret-i nucûm bir uğurdan hücum idib iki 'asker birbirine amân virmeyib top -u- tüfek duhânından göz gözi görmeyib gâh-gâh şu'le-i tîğ-i cân-sitân ve lem'a-i sinân-i hûn-feşân-i şihâb-âsâr ve yıldırım-kerdâr kendüyi yir-yir izhâr eylerdi ve yârân yârâni görüb birbirine söylerdi ve şerâr-i na'l-i semend-i heycâ encûm-i âsumân gibi geh-geh hüveydâ ve peydâ olurdi, gûyâ ki gubâr-i gabrâdan zemîn âsumâne mübeddel ve seyyâre-sân [96b] seng-i sahrâdan âsumân zemine mümessel olmuşdi. Her ser-i beride âlûde-i hûn olub sahrâ yâkût rummâniyle memlû ve her kesik ellerden ve kollardan beydâ pençe-i mercânla toptolu olub kan cûy-i âb ve üstinde çıkmış dideler mânend-i hibâb ve her beride-ser hemcün nîlüfer ve her pây-i esb kân içinde mâhî-i bî-mer gavtalar kılurdi. Ve'l-hâsil ol sahrâ adam dizine-değîn kanla tolub

Mesnevî:

Aşib kan mevci başdan hemçü-ceyhûn
Pür oldi sahn-i hâk ve tâs-i gerdûn
Şu resmîle döküldi hûn-i cündi
Ki kan bahr oldi mâhî tîğ-i hindî
Kılıçlar kan içinde nîze ile
Nehengîdi ki olmuş garka Nil'e
Muhassal şol kadar baş oldi münfek
Götürdi gövdeyi kân eyleme şek

Nesr. Tâ dilâverî hürşîd-i cihân-tâb çâder-i nüh-tûy-i sipihr-i nîlgünde kaşd-i huzûr-i câme-h^vâb ve mâh-tâb-i gerdûn-cenâb tabak-i âsumâni pür-dürr-i hûşâb kılub dilâverler üzerine kaşd-i nisâr [97a] ve 'arşa-i ruhsâr kılınca bu minvâl üzerine bir niçe kerre uruşma ve turuşma koşma ve akdarışma olub 'akîbet yine 'inâyet-i ezeli râh-ber ve hidâyet-i lem-yezeli çâre-ger ve devlet-i sermediyye-i 'Osmâni yâr ve

refik ve sa'âdet-i ebediyye-i hâkânî bedreka-i tarîk olub ol
hizb-i tevâbi'-i ebâlis ve ol merede-i Çerkesân-i hasîs-i pis
bir mertebede pâymâl-i darb-i tîğ-i berrân ve hâk-sâr-i nek-
bet-i zillet-i bî-pâyân kıldılar ki ayruk turmağa mecâlleri
ve mekr -u- hîleye maâlleri kalmayub zarûrî koşdaş-koşdaş ya-
manlıh birle tirlikden yahşilik birle ölmek yeğrekdir deyu
çamanga bigî kazâya buğurdluh tutub ve ecel çakırin âşûb ve
berçesi men tahî alay tapdim deyüb küp beğlerinden emîr-silâh
Örmek ve mîr-i meclis Bahş-Bây ve emîr-âhûr-i kebîr ve Enes
Beğ ve hâcibu'l-huccâb ve biñ-başlarından ve yüz erlik yol-
daşlarından niçe bunlariñ emsâli bî-rây ve nâ-şavâb [97b7
Çerkes-i enhas bend-i selâsil -u- ağılâl ve celâcil -u- enkâl
olub nâsiye-i nedâmetlerinde "fe-sâe şabâhu'l-münzerîne" (K.
K.: 37/177) yazilub ve şafha-i nâf-i siperlerinde kalem-i
tîr-i tîzle "fe-aşbahû fî dârihim câsimîne" (K.K.: 7/78, 91;
29/37) nakş kazılmış ve bâkileri şayha-i top -u- tüfekden ve
feyha-i bernîk -u- zenberekden "fe-kutî'a dâbiru'l-kavmi'le-
zîne zalemû" (K.K.: 6/45) 'alâmetin görüb helâk oldılar ve
bir niçesi "yâ leytenî küntü türâben" (K.K.: 78/40) deyû pâymâl
-u- hâk oldılar ve bunlardan gayri hâssağfilerden ve on
erlik beğlerinden sekken nefer Çerkes-i bî-başar yüz yire ko-
yub terk-i ser kıldılar ve buncadan berû etdikleri cinâyâtîñ
mücâzâtin buldılar ve şehr-yâr-i cihân-küşâ ve kâm-kâr-i ik-
lîm-ârâ cânibinden Ramazân oğli Mahmûd Beğ ve hazîne-dâr bâşi
Tavâşî 'Alî Ağa'niñ habs-hâne-i kafes-i ten-i hâkîden sı-
murg-i rûh-i pâk-i pür-idrâkleri feth-i cenâh-i necâh-i cinân
idüb büstân-i bâlâ-yi bâm-i heşt-cinâne ve gülistân-i [98a7
kunkure-i kibriyâ-i nuh-âsumâne pervâz eyledi rahmetu'llâhi
'aleyhim rahmeten vâsâ'aten mefhûmince bunlariñ emsâli er-
bâb-i tîğ ve aşhâb-i bî-dirîğ timâr erleri ve şubaşi server-
leri ve yeñiçeri dilâverleriniñ ervâh-i pâkleri dâr-i fânîden
sarây-i bâkiye rac'at ve riñlet kılub mele-i a'lâda ârâm ve
makâm kıldı. "İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râci'üne" (K.K.: 2
/157). 'Akîbet düşman-i pür-zillet leşker-i zafer-kerdâre mu-
kâvemete çâre bulmayib nâ-çâr hemân-sâ'at yek-bâr kendüleri

bî-rây -u- bî-ferheng Sinân Pâşâ-yi şîr-ceng ve zafer-âheng koline urub hayli mukâbele ve mukâtele kılub 'âkıbet bir niçe yerde tîr-i hûn-feşân ve tîğ-i cân-sitân darbin yeyûb devlet -u- sa'âdet pâyesi itmâme ve 'ömr-i girân-mâyesi encâme irib serv-i revâni sâye-i ağsân-i Tûbâ'de hîrâmân ve cûybâr-i cinâne mâyil ve revân oldi. -el-Hukmu li'llâhi'l-Vâhidi'l-Kah-hâri-. Egerçi ki Huzâvendigâr-i ferruh-efkâr Hazretleri bu hâletini görüb [98b] fahru'l-ümerâ sipâhî oğlanlar ağası Bâlî Ağa'yi yardım virüb şefkat ve merhamet kıldı. Lâkin irâdetu'llâh böyle iktizâ etdi ki ol merd-i sâfi-meşreb ve ferhunde-dem zümre-i şühedâye munzam ola. Pes şeh-r-yâr-i 'âli-tebâr Hazretleriniñ ve 'asâkir-i zafer-şi'âriñ bu musîbet-i zehr-âlûdden ve mufârakat-i âteş-dûddan âyine-i hâtir-i pür-idrâkleri "enne'd-dâ'a hiye fi'l-âfâki tehterisu" (A) mefhûmince âlûde-i gubâr-i derd -u- gam ve huzn -u- elem vâki' oldi. Lâkin yine tedâvulât-i çarh-i nâ-hemvâr ve tebeddülât-i rûzgâr-i zûr-kâr bu ma'niye sâ'î ve râ'î oldugin çeşm-i basîretle idrâk ve âyine-i hâtirdan gerd-i gubâri fahvâ-yi "inne-kum lâ tenâlüne mâ tuhibbûne illâ bi's-sabri 'alâ mâ tekrahûne" (H) birle pâk etdi. Pes her kişi pâzişâh-i Sikender-der ve şâhen-şâh-i Ferîdûn-fer sağ olsun deyûb birbirine kand-i pend ve nasîhat-i bî-gezend virüb tekrâr âğâz-i ceng -u- cidâl [99a] ve bünyâd-i harb -u- kitâl kılub her yaña şîr-i jiyân ve bîr-i beyân gibi at şalub cân virib ve cân alub yer-yer bark-kerdâr ve şâ'ika-bâr toplar ve tüfekler "fîhi zulumâtun ve ra'dun ve barkun" (K.K.: 2/19) peygâmin düşman-i ber-geşte-kâr-i vârun-efkâr üzerine irsâl ve iblâğ kılub gûş-i zırhlari "yec'alûne eşâbi'ahum fî âzânihim mine's-savâ'iki hazera'l-mevti" (K.K.: 2/19) mefhûmiyle memlû ve cigerleri pür-dâğ olub her koldan kapu ağalari ve beğleri ve Rûm îli ve Anadolî dilâverleri ve yeğleri kavş-i kuzah-i kemândan tîr bârân idüb ve sehm-i sinân-i cân-sitânla niçelerin bağrini kân idüb "elîf-lâm-mîm gulibeti'r-Rûmu" (K.K.: 30/1-2) mâ-şadâkınce 'inâyet-i îlâhî ve hidâyet-i nâ-mütenâhî zahîr -u- müşîr olub ol reis-i merede-i dalâlet ve ol serdâr-i gürûh-i habâset To-

man-Bây-i ber-geşte-rây kendü bigi bir niçe ahbes-i rûzgâr ve Çerkes-i nâ-kes-i keş-efkâr ve şakâvet-şi'ârla nâ-çâr [99b] Sa'îd iline firâr eyledi ihtiyâr ve ol 'akl -u- dânişden hâlf ya'nî Cân-berdi-i Gazâlf bir niçe tâlih-i sâhib-makâbihle sâ-lihiyye tarafına hîz -u- giriz idib âzürde ve zahm-horde tu-racak turak ve sığınacak bucak bulmayib pây-mâl-i hizlân ve ser-geşte ve hayrân oldi. 'Akîbet 'asâkir-i nusret-rehber ve fursat-fer ol tâife-i mahzûlîñ ve gürûh-i ma'zûlîñ bâr -u- ben-gâhlarını ve ordu ve har-gâhlarını yağmâ-yi pâk ve tut-gunların helâk idib her kişi bu târihi "innâ fetahnâ Mısran" birle mesrûr -u- handân Mısır cânibine oldiler revân. Gelüb şehre vusûl bulib Çerkes beğleriniñ sarâylarına sârf ve mâ-meleklerine mâlik olub ahkâm-i 'Osmâniye ihkâm ve devlet-i bî-pâyânlerine istihkâm virib âftâb-tal'at gulâmlara mâlik oldiler ki sarây-i hasene-kadleri sûtûn-i sîmîn

Meşnevî:

Güzel kullar ki başda şeb-külâhî
[100a] Güneşdir götürür şan bigi mâhî
Bakan güşinde dürr-i şâh-vâre
Dir olmiş mâhe pervîn güş-vâre

Nesr. Ve mâh-tâb-i behcet-kanîzекlere kâdir oldilar ki beñleri nukûş-i rengîn ve mahsûd-i pervîn idi ve tâzî atlar toyladilar ki düldül-â-eşkar tek ve pûylarında hayrân ve bu-râk-i Sidre anlarla Hazîre-i Kuds'de hem-'inân olmazdı.

Meşnevî:

Şol atlar kim felek na't'ine yüz kat
Tolsa yine dirdi berka şah-mât
Perf-veş her birî peşrende vu tîz
Kimi gül-gün sür'at kimi şeb-dîz
Kamûniñ arkasında zeyn-i zerrîn
Esed burcında gûyâ mihr-i nevrîn
Şabâdan her birisi tîz-revdir
Mihi pervîn ve na'lf mâh-i nevdir

Yoğidi gümüş altın kısmine had
 Ne cinsin kim murâd etseñ bilâ-'ad
 Muṭallâ teptsiler çün mâh -u- hürşid
 Mücellâ yüzleri mânend-i nâhid

Negr. Ve'l-hâsil her kişi kaṭâr-kaṭâr berda'f kaṭirlara zimâm ve cihâr-mehâr-i Mısrî hâcinlere licâm urub mâlikâne mutasarrif oldilar [100b] ve Huzâvendigâr Hazretleriniñ devâm-i devletine du'âler ve kıvâm-i şevketine senâlar kıldilar. Pes hemân ol esnâde şâh-i cihân Hazretlerine şehre mutasıl me'vâde 'Atiliyye nâm şahrâde otâk-i felek-revâk-i gerdûn-paye ve çetr-i humâyûn-i humâ-sâye eyvânlar ve sâyebânlar kurulub ve sâyir 'asâkir-i sa'âdet-maâsir kollu-kolunca ve yollu-yolunca konub şehr-yâr-i güneş-satvet ve kamer-sür'at Hazretlerin hâle-vâr hisâr idib handân -u- hoş-hâl ve ferhân -u- bi-melâl 'iys -u- nûşde ve cûş -u- hurûşde bu kasîde-i garrâyi hoş-h^vân ve pür-elhân oldilar.

Kasîde:

Çün irdi cân kulâğına âvâ-yi feth-i Mısır
 Toldi gönül diyârına büsrâ-yi feth-i Mısır
 Çinî tabakda cüller ezib kâtib-i kader
 Yazdı zafer eli ile tuğrâ-yi feth-i Mısır
 Vâmik gibi halâyiki âşufte eyledi
 'Arz eyleyib 'izârini 'azrâ-yi feth-i Mısır
 Dem-beste oldi peste ve ser-geşte oldi kand
 Şirin lebinî açdı çü hurmâ-yi feth-i Mısır
 Sâki-i devr sundi beşâret kadehlerin
 Mest eyledi memâliki sahbâ-yi feth-i Mısır
 [101a] Pür eyledi zemîn -u- zamâni sürûrle
 İrib işâret-i tarab-efzâ-yi feth-i Mısır
 Dil-teşne cânları kamû kandirdi kandile
 Şunub şarâb-i şekkeri sakkâ-yi feth-i Mısır
 Bâzâr-i dehr toldi metâ'-i sürûrle
 Tutdı cihân dükkânini kâlâ-yi feth-i Mısır
 Cân kişverini hoş tonat ey cân hulfiyle

Geldi kenâre dilber-i ra'nâ-yi feth-i Mısır
 Şol telh-'ays-i tâyifeden kim mezâki yok
 Yakdi niçe yürekleri halvâ-yi feth-i Mısır
 Bittîh-i sayfî gibi kânin içdi rûzgâr
 Her bâş ki oldi münkir-i na'mâ-yi feth-i Mısır
 Kettân-i Mısırî gibi çekib cân şikencesin
 Ten-i rîze rîze oldilar a'dâ-yi feth-i Mısır
 Mecnûn gibi neçâleri yandirdi odlare
 Keşf eyleyib cemâlini Leylâ-yi feth-i Mısır
 Fıtrat güninde yazmışıdı münşî-i ezel
 Bir şâhin âdina ola inşâ-yi feth-i Mısır
 Sultân-i dîn-penâh ki 'azmî sipâhiniñ
 Rehberdürür livâsına i'tâ-yi feth-i Mısır

Sultân Selîm-i Husrev-i gâzî mu'în-i dîn

Kim oldi tîğiniñ dilî menşâ-yi feth-i Mısır

Ati ayağı basdığı yerlerde baş kodi

Devlet güneşleri beği âlây-i feth-i Mısır

[101b] Gerçi çehân olur bu cihâniñ 'acâyibi

U'cûbe oldi şimdi temâşâ-yi feth-i Mısır

Lâyikdürür ki hükmine râm ola Husrevâ

Rû-yi zemîn tamâm ne tenhâ-yi feth-i Mısır

Bir dürc-i ser-be-mihrdi biñ şevk -u- zevkile

Baş kodi ayagında dilârâ-yi feth-i Mısır

Tüğîñ önünce bâd-i zafer mustici olub

Devlet-i humâsi eyledi imâ-yi feth-i Mısır

Çoldi 'Arab diyâri gül-i la'l-fâmile

Çetriñ olali zîver-i şahrâ-yi feth-i Mısır

Ter gül şanub baş üzre kodi 'izz -u- nâzile

Çün gördi bâr-gâhiñi beydâ-yi feth-i Mısır

Çâder çiçekleri çoğ açıldı taraf-şaraf

Ak gülleriyle çoldi serâ-pây-i feth-i Mısır

Görüb hadengiñi okudi tâyir-i felek

Şehbâz-i dest-i nusret ve 'Ankâ-yi feth-i Mısır

Çopiñ sadâsi ra'd garivâni inilder

Âfâki tutsa tañi 'alâlâ-yi feth-i Mısır

Fekk eyledikçe gerden-i haşmi tüfekleriñ
 İrer semâye savt-i heyâ-hây-i feth-i Mısır
 Barmağı üzre kâse gibi başlar oynadır
 Nizeñ olali ma'reke-ârâ-yi feth-i Mısır
 Bâd-i şabâdan öğdil alur berki yerde kor
 Raşniñ ki oldi bâdiye-peymâ-yi feth-i Mısır
 Humm-i semendiñe yüz urub fahrile ider
 Kâlây-i şehr-i Gazze ve dîbâ-yi feth-i Mısır
 [I02a] Câm-i Haleb-mehâbetiñ añdikça der döker
 Taşı 'aceb mi su ide germâ-yi feth-i Mısır
 Şâm'iñ meşâmi nâfe gibi töldi kânile
 'Azmiñ hevâsi eyleyeli rây-i feth-i Mısır
 Şeh-nâme gerçi çok yazilibdir zamâned
 'Unvân yazildi cümleye heycâ-yi feth-i Mısır
 Altun yerine yer yüzi dür tola ger ola
 Ebr-i 'atân câyize-bahşâ-yi feth-i Mısır
 Keşfi kuluñ ne veche şenân eyleye şehâ
 Lâl eyledi zebânini inşâ-yi feth-i Mısır
 Bu fetih-nâmei yazacak hâme didi 'akıl
 Tûtî-i Hind oldi şeker-hâ-yi feth-i Mısır
 Şekker-feşân olursa n'ola ney-i şekker gibi
 Hâmem ki oldi tûtî-i gûyâ-yi feth-i Mısır
 Niçâ ki añila haber-i rezm-i şehr-yâr
 Niçâ ki yazıla hatt-i zîbâ-yi feth-i Mısır
 Niçâ ki ilde söylene evşâf-i pâzişâ
 Niçâ ki dilde dinile zikrâ-yi feth-i Mısır
 Kâpînda kuliñ ola cihân pâzişâleri
 Yâzildiğinca deftere inşâ-yi feth-i Mısır

Nesr. deyüb kal'a-i şâmiñu'l-erkânin ve hişâr-i râsihu'-
 l-bünyânin ki 'ucb -u- tefâhurla rû-yi 'âlemde kimseye bâş
 eğmeyüb istiñhlâş-i şikâri [I02b] 'Ankâ'ye mişâl ve şayd-i sı-
 murga hemâliken mâl -u- menâli. aklâme ve hazâin-i defâyinin
 erkâme alub hifz -u- harâsetine yarar âdemler ve emîn kişiler
 ta'yîn olub ve şehriñ içinde her yaña emâni-i 'Osmâni ve ih-
 sân-i hâkâni şöhret bulub "tü'ti'l-mülke men teşâu ve tü'izzu

men teşâu" (K.K.: 3/26) birle hutbe-i hilâfet ve sikke-i saltanat sene selâsin ve 'işrine ve tis'i-mie Muharrem'iniñ evve Cum'asi güninde Sultân Selim Hân bin Bâyezîd Hân adina muharrer ve mukarrer olub üç gün ol mahfil-i fırsat-me'vâde ve ol menzil-i nusret-sahrâde her çâder hemçün kanâdil-i nûr ve ve meşâ'il-i sûrûr olub rû-yi zemîn reşk-i encüm-i çarh-i berîn ve dürlü dürlü tezyîn bulub dördinci gün ol hâk-i pâkden ve makâm-i mübârekden rihlet -u- rac'at kılub "udhulü Mısra in-şâa'llâhu âminin" (K.K.: 12/99) birle 'âmil olub şehre duhûl ve hulûl kıldılar. Ammâ kaşd-i 'unvân ve şehri şerifi kemâliyle seyrân ecliyçün şehriñ râst ortasından güzêr ve 'arza-i kerr -u- fer /103a/ kılub gördiler ki her küşesi bir şekkeristân-i fesâhat ve her kenâri bir nemek-dân-i melâhat her mahfeli bir menzil-i beşâset ve her menzili bir mahfel-i heşâset her çârsûsi bir dürlü ziyetle ârâste ve her mevzi' bir dürlü şöhretle pîrâste her dükkân bir dürlü kumâşla müzeyyen ve her makâmi bir sınıf hîrfetle mu'ayyen her kâr ehli bir kâr-dân şöyle ki fenlü fenninde cihân-pehlevân hûceleri basîretle hû-cû-yi zamân dellâlleri nezâketle dellâle-i devrân bezzâzlari dil alub dilâl satar ve kazzâzlari can alub cemâl satar kannâdleri şîrîn-güftâr sayraffileri sâhib-mi'yâr ve cevâhir-nişâr takyecileri bu cümleye gâlib olub işlerin başa çıkarub ögdil almış ve keş-gerleri sahtiyân-i dil-i mahbûblara çiriş geçdügiyçün Keşfi-i bî-çâre gibi ayakda kalmış ve dilber-i mû-tâblari 'uşşâka her kıldan cevâb virib kâkülleri müşkin-kemend ve mahbûb-i serrâclari lâyik-i /103b/ sine-bend eğerçi ki her birisi eyerletmez ve kusgun urdurmazdi. Lâkin bizi göricek tîrşelerine çiriş geçdügimizi bilüb kavm-i Yûsuf gibi şefre-i hayâ ile ellerin toğrayıb dezgâhlu dezgâhında tabl-bâz kakdırmaz oldılar ve yayciları kimseye baş eğmeziken koyundan çıkmaz oldi ve la'l-i leb-i simîn-beden-i tîr-gerleri her kişiye ok gibi toğrulub sa'âdet nişânların 'arza kılur oldılar ve harrâtlari dâyireden çigrenmeyi koyub müşteriye reng reng hokkalar çevürir oldi. Ve'l-hâsil bir şehri şerif ve bir menzil-i latîf ki hâneleriniñ 'arşı

âbanûsdan ve ferî mermer-i fûsûsdan 'urafâsi 'irfânla Feraz-
 dak'a dak ve zurafâsi zarâfette Hassân'e sebak virir ve nükte
 vaktinde Harîri'ye harf atar ve değme kişiyi zarâfette alur
 satar ve mukrîleriniñ nefes-i nefisi muharrir ve meşâyihiniñ
 du'â-yi hayrleri müessir pes her biri fasîhu'l-lisân ve me-
 lîhu'l-beyân idüğün bildirmek ecliyçün Huzâvendigâr [I04a]
 Hazretlerine kelimât-i dürer-bâr ve 'ibârât-i mu'ciz-âşârla
 medhler ve senâlar idüb kasîdeler ve du'âlar okuyub her ta-
 rafdan sâlimîn ve gânimîn âvâzesini çarç-i berine memlû ve
 sath-i hâmûne tobtolu kıldılar. Pâzişâh-i cihân-küşâ ve me-
 serret-fezâ Hazretleri dahî erkân-i devlet ve a'yân-i salta-
 nat birle şehriñ 'acâyibin ve garâyibin temâşâ iderek şehrdin
 bîrûn kenâr-i Nil'de ve karîb-i sebilde cezîre-i Vestâniye
 nâm bir hurmâstân arasında benâm makâm ihtiyâr idüb buyurdi
 ki: Otâk-i felek-revâk-i sultânî ve serâ-perde-i gerdûn-tâk-i
 'Osmânî kurulub karar kıldı, pes her kişi "el-hamdu li'llâhi
 'alâ mâ efâza 'aleynâ min ni'amihî mütenevvi'ate'r-râzi"
 deyû Mısır'dan gââlanub ve yemişlenüb "ve mennenâ mûmri'ate-
 'l-hiyâzi" deyû Nil'den sulanıb şükr-i Yezdân kılub ve şahen-
 şâh-i 'atâ-bahşdan ümiz-vâr-i ihsân olub 'iys -u- nûşda ve
 cûş -u- hurûşda iken nâ-gâh ol bakâyâ-yi tiğ-i âb-dâr ya'nî
 Çerkesân-i bed-kerdâr [I04b] şakâvet-i dest-gâh-i Toman-Bây-i
 fitne-fezây birle yine yedi biñ 'aded tavâyif-i muhtelif-i
 bed birle kavî -u- karar kılub şehr-yâr-i 'âlem-penâhe ve pâ-
 zişâh-i gerdûn-câhe kasd-i şebîhûn ve izhâr-i tâli'-i nigûn
 kılub Mısır'ın içine girüb 'asâkir-i zafer-rehberden buldukla-
 rin helâk ve pây-mâl-i hâk kılub cezîre-i mezbûriñ reh-güzer-
 lerinde sedler ve metrisler yapub ve ma'ber-gâhlarda gemiler
 ve ceng-cüy âdemiler ihzâr idib meşgûl-i ceng -u- cîdâl ve
 harb -u- kitâl oldılar. Ammâ hâki-i hikâyet ve râvî-i rivâyet
 eydür: Çün pâzişâh-i şîr-ceng ve neheng-âheng bu ma'niden ha-
 bîr oldi gâyet incinüb hayli pür-te'sîr oldi, ammâ hâtîr-i
 'âtîr-i cihân-teshîrinde şöyle eyledi tedbîr ki ol gece 'asâ-
 kir-i zafer-şî'âr ta-be-vakt-i nehâr kim vârise heb ârâste-i
 sâz -u- seleb olub çâderlu çâderinde vaktlu vaktine hâzîr ve

irâdetu'llâhe nâzir [105a] turalar ve kol-kol münâdîler nidâ ve 'asker halkı turdukları turduğu yerden sîr -u- sadâ koparıb ve güzer-gâhlara topçılar ve tüfekçiler ta'yîn olub güğey gibi hifz -u- harâset olub lâzım olani göreler. Pes hüküm-i vâcibu'l-iz'ân ve bu emr-i kadr-tuvân birle her kişi cüst -u- cüydâ ve tek -u- püyda iken yine 'inâyet-i ezeli zahîr ve hidâyet-i lem-vezeli nasîr olub i'tikâd-i pâk-i pâzişâh-i pür-idrâk berekâtinde a'dâ-yi dünüñ rây-i fâsidleri muhâlif-i takdîr ve fikr-i kâsidleri mâni'-i tedbîr vâki' olub sabâh-i rûşen-misbâh yüz gösterdi. Pes şehir-yâr-i rûşen-tedbîr ve kâm-kâr-i İskender-teshîr buyurdi ki: Nil kenârında vâki' olan iskelelere yarar âdemler ve üstâd topçılar ve tüfekçiler ta'yîn olub buldıkları Çerkesleri ashâb-i Nemrûd gibi hark ve ahbâb-i Fir'avn gibi gark kılub ve kapu kulların ol mihr-ic-tibâ vezîr-i evşat Yûnus Pâşâ hizmetlerine koşub [105b] ve ol hâtîr-i pür-idrâki gubâr-i gurûrdan sâde ol zamân nişânci olan H^vâce-zâde Hazretleriyle ve ol iftihâr-i zümre-i nâs ya'nî yeniçeriler ağası Ayâs Ağa'yi ve ol şâhib-lutf -u- kerem ya'nî Ferhâd Ağa'yi ki emîr-i 'alem idi ve ba'zi bölük ağaların ve güzide yeniçeri dilâverlerin çin idüb mezkûr Yûnus Pâşâ'yi bu mezkûrlere bâş ve birbirine yoldâş koşub Anadolî Beğleri ve Rûm İli Beğleri "lâ tedhulû min bâbin vâhidin ve 'dhulû min ebvâbin müteferrikatın" (K.K.: 12/67) mefhûmiyle 'âmil olub her biri bir kapudan kollu-koliyle şehre duhûl ve hulûl kılub sedlerin ve metrislerin yıkub ve yakub helâk ve buldikların şehriden ve cündiden pây-mâl -u- hâk kıldılar. Bu hâli görüb düşman-i bed-kerdâr-i nigû-sâr sa'ib gurfelerden ve yüksek deriçelerden top -u- tüfek ve seng -u- kesek buldikların per-tâb idüb ve ceng -u- cidâle er -u- 'avret kim vârise şitâb [106a] idüb iki günedek bu minvâl üzerine lâ-yenfek ceng -u- cidâl ve mâ-beynde dört biñ mikdâr cündiden ve zengiden pây-mâl-i kitâl olub üçüncü gün ki mâh-i merkûmiñ yedinci günü idi ve hem rûz-i Cum'a idi Sultân Hasan Câmî'i demekle meşhûr câmî' ma-beyninde Rumeyle nâm meydânda kapu halkı kim vârise cem' olub birbiriyle tedbîr kılub ve yâr -u-

zahîr olub taraf-taraf mahallelere ve evlere segirdimler şa-
lub kimin helâk idüb ve kimin âlûde-i hâk idib bir mertebede
ceng -u- neberd ve harb -u- nâverd kıldılar ki mezkûr sul-
tân-i Mısır dirilen Toman-Bây-i makhûr havfden kendüyi yitürüb
ve ceng -u- cidâlden ve harb -u- kitâlden ferâgat kılub ve
baş eline alub fi'l-hâl ceng-gâhdan ayak götürüb mezkûr Şey-
hûn nâm câmi'a firâr eyledi ihtiyâr. Anda dahî kılamayub ka-
râr Şeyhûn kasdine gelen cündilerden h^vâr -u- zâr yedi nefer
Çerkes-i bî-kerr -u- fer birle [I06b] Mısır-i 'Atîk cânibine
ilticâ ve ittikâ kıldı ve Huzâvendigâr-i feth -u- zafer-şi'âr
ve fırsat -u- nusret-disâr Hazretleri 'izz -u- ikbâl ve dâv-
let -u- iblâl birle yine cezîre-i Vestâniyye'ye gelüb ve 'a-
sâkirin bu nusret ve fırsat şevkiyle yüzleri gül gibi gülüb
ol mehâbet-i tîrden ve darbet-i şimşirden kaçub neyistân ve
nahlistân arasında pinhân olan cündileri birer birer ele ge-
türüb dest-beste vu bâzû-şikeste pâzişâh-i cihân-gîr ve şâ-
hen-şâh-i 'âlem-teshîr Hazretlerinin otâğ-i humâyûn ve bâr-
gâh-i meymûn önine getürüb boyunların urdılar, her biri et-
dikleri tuğyânın ve 'isyânın mücâzâtin ve mükâfâtin buldılar.
Pes şehr-yâr-i 'âlem-penâh ve kâm-kâr-i gerdûn-câh Hazretleri
buyurdi ki: Bu feth-i muzaffer-fer ve zafer-rehber mukâbele-
sinde merdânelik ve ferzânelik gösteren dilâverlere ve ser-
verlere "ve rafa'nâ ba'zahum fevka ba'zin derecâtin" (K.K.:
43/32) mefhûmiyle kimine vezâret ve kimine imâret [I07a] mu-
karrer ve muharrer olub ol şîr-i ner-i bîşe-i irtikâye ya'ni
mezkûr Hazret-i Yûnus Pâşâ'ye vezîr-i a'zamlik virilüb ve
H^vâce-zâde'ye ve Rûm İli Beğlerbeğisi Kûçek Sinân Pâşâ'ye ve
Anatoli Beğlerbeğisi Zeynel Pâşâ'ye vezâret ta'yîn olub ve A-
natoli Beğlerbeğisi Mustafâ Pâşâ'ye Rûm İli Beğlerbeğiliği
tebyîn olub ve emîr-i 'alem Ferhâd Ağa'ye Anatoli Beğlerbeği-
liği lâyıq ve erzânî görölüb ve yoldaşlık eyleyen aşhâb-i zu-
'amâye hallü hâlince imâret ve ze'âmet virilüb her birisini
handân -u- mesrûr ve ferhân -u- pür-huzûr kıldı. Ammâ râvi-yi
haber ve nâkil-i semer eydür: Mezkûr Toman-Bây-i fitne-fezây-
le âşufte ve ser-nigûn ve mağbûn ve mahzûn bî-karâr ceng gü-

ninde firâr kılanlar ihtiyâr ol meydân-i neberd-ebdâli ya'ni Cân-berdî-i Gazâlî şahrâlarda ve beydâlarda hayrân -u- giryân ve nâlân istimdâd-i emân ve ihsân-i taleb idüb âdemler gönderib günâhına nâdim ve 'işyânına [107b] sâdim oldi. Pes şehryâr-i sa'âdet-rahş ve kâm-kâr-i kerem-bahş Hazretleri dahî "el-'uzru 'inde kirâmi'n-nâsi makbûlun" (A) birle âniñ cerfide-i 'işyânına kalem-i kerem ve sahife-i tuğyânına rakam-i himem çeküb âniñ lâyik-i 'afv -u- gufrân ve müstevcib-i luţf -u- ihsânidüğün bilüb Sofya sancağın sadaka buyurdi ve fi'l-hakika ol leşkerde pehlevân er ve ol kişverde kahramân dilâverdi. Pes Cân-berdî dahî gelüb cerfâyimine ikrâr ve şeref-i dest-bûs-i şehryâr birle kâm-kâr oldi ve pâzişâh-i 'âlem-penâh dahî buni gereği gibi hoş gördi ve hayli mâl -u- menâl virdi ve bu minvâl üzerine on sekiz gün ol makâm-i mezkûrde zât-i şerffinde olan luţf -u- ihsâni izhâr ve 'izz -u- 'unvâni âşikâr kılub on tokuzinci gün ki şenbeh gün idi gelüb kal'a içinde Yûsuf-i Nebî -'aleyhi's-selâm- Hazretleriniñ serîr-i hâssına ve makâm-i menâsına [108a] humâ gibi sâye ve yine kadr -u- pîrâye virdi.

Mesnevî:

Bir mu'allâ kasridi ol ravza-i huld-i berfin
 Ki âni bir kez görse añlardi kuşûrin bâğ-i Cîn
 Pür-şafâ her şuffasi mânend-i Firdevs-i Cinân
 Hoş-hevâ her ravzasi hem-çün riyâz-i bâğ-i cân
 Gûyiyâ her hişti bir âyine-i kitî-numâ
 Şöyle kim bakdikça virir çeşm-i câne rûşenâ

Nesr. Bir makâm-i 'âlem-ârâ ve sa'âdet-bahşâyidi ki çeşm-i câne nûr ve 'akl -u- cenâne sürûr virirdi. Bir müddet ânuñ içinde kâr-i şerî'ate kıvâm ve atvâr-i ma'delete nizâm virib huşûrda ve hubûrda iken nâ-gâh yine Toman-Bây-i bed-rây ki yedi nefer Çerkes-i dalâlet-eşerle "ke'l-ferâşi'l-mebşûsi" (K.K.: 101/4) Sa'id iline perişân -u- girizân düşmüşlerdi ve her yaña hayrân -u- ser-gerdân dem-beste vu peşimân tâli'-i bed-ahterleri sipihr-i nuşûsetde seyyâr ve bâd-i hücum-i 'a-

sâkir-i [I08b7] zafer-şi'ârdan şecere-i muhtebiseleri lerze-
dâr etdikleri fi'l-i kabîha nâdim ve kâr-i fazîha sâdim olub
ol mazhar-i celâl-i Celil ve ol muzhir-i cemâl-i Cemil der-
gâhine kerem-cûyân ve 'özür-gûyân Sa'id ilinden âdemler gön-
derib emân-nâme-i 'Osmâni ve lutf-i 'amîm-i hâkânî taleb i-
düb mâ-beynde vâki' olan günâhine nedâmet şüretin gösterdi.
Pes ol menba'-i lutf -u- ihsân ve ol ser-çeşme-i emn -u- e-
mân ya'nî Sultân Selim-i 'âli-şân Hazretleri dahî "inna'llâhe
yuhibbu'l-muhsinîne" (K.K.: 2/195; 5/13) birle 'âmîl olub â-
nuñ bu 'özürini muhakkak ve bu nedâmetini musaddak mulâhaza i-
düb

Mısra':

Kâr-i her vakt vakt-i her kârîst

deyüb buyurdi ki: Anatoli Defterdâri Mustafâ Çelebi ve mezâ-
hib-i erba'a kâdîlerinden Mısri ve Şâmî ve Halebî dört nefer
merdân-i sâhib-nazar vârib risâlet yüzinden ve istimâlet şü-
retinden şer'-i Muhammedî ve âyîn-i Ahmedî birle nush -u-
pend ve şehbâz-i hâtir-i [I09a7] 'âtirin rişte-i tekrîm -u-
ta'zîm birle kayd -u- bend kılalar ya'nî muhkem himmet-i vâfi
ve rağbet-i kâfi göstereler. Çünki bu hükm-i vâcibu'l-iz'ân
ve nâme-i emân birle mezkûr ilçiler vârub vuşûl buldikda yine
yanında olan Çerkesân-i bed-efkâr ve ber-geşte-kâr sözlerine
uyub tesvilât-i şeytâniyye ve hevâcis-i nefsâniyye gâlib olub
emânla varanlara emân virmeyüb helâk ve yine bir kaç biñ âdem
cem' eyleyüb bî-bâk şehr-yâr-i cihânla kaşd-i kâr-zâr kıldı.
Ammâ ki ikbâlleri idbâr ve dîde-i musîbet-dîdelerine yine
rûzgâr teng -u- târ vâki' olursa mağrib-i zemîn tarafine rac-
'at ve 'avdet kılmağičün bir niçe gemiler ihzâr idüb andan
sonra tâli'-i meftûn ve a'lâm-i ser-nigûn ile gelüb Mısra'a
karîb Bereketu'l-Habeş nâm makâmda kondi. Bu cânibden çün pâ-
zişâh-i zillu'llâh ve şâhen-şâh-i gerdûn-câh Hazretleri [I09
b7] yine bu ma'nîden habîr ve pür-te'sîr olub buyurdi ki: Ol
şîr-ner-i ma'reke-i devlet-i celi ya'nî Şeh-suvâr oğli 'Alî
Beğ ve ol mihr-i sipihr-ictibâ ya'nî Rûm İli Beğlerbeğisi
Mustafâ Pâşâ Hazretleri ile bir mikdâr leşker-i şîr-şikâr

terbiye ve ta'biye kılub mezkûr 'asker-i makhûr ve Tomân-Bây-i h^vâr üzerine irsâl buyurdi. Bunlar gitmekde ammâ kendü zât-i nîk-baht ve sa'âdet-rahti 'izz -u- iclâl ve yümn -u- ikbâl birle ol hâk-i pâkden ya'nî Mısr-i mubârekden çıkub bir mikdâr Nîl kenârında karâr ve 'arz-i iktidâr kıldı. Çünkim Tomân-Bây-i ber-geşte-rây Huzâvendigâr Hazretlerin^hün bizzât kendü zât-i şerifi ve 'unsur-i latîfi âğâz-i ceng -u- cidâl ve kaşd-i harb -u- kitâl kılduğini ma'lûm idicek mukâvemet ve mukârenet emr-i 'asîr ve fikr-i bî-te'sîr idüğün idrâk ve yakasini peşimânlik eliyle çâk idüb ve 'akli bâşından gidüb hemân-dem bî-karâr yine firâr [110a] eyledi ihtiyâr. Bu cânibden çün şeh-r-yâr-i kâm-kâr anuñ firârından haber-dâr ve yânında olan Ferâ'în -u- melâ'îniñ bir uğurdan târ-i mâr oldıkların bildi ferâhından gül gibi güldi. Fi'l-hâl buyurdi ki: Ol leşker-i felek-celâl iki bahş olub bir gürûhi kûh-peşker ve şehâb-rismân ve gerdûn-lenger ve şehâb-bâd-bân gemiler ile bahr-i Nîl'den ve bir hizb güzer-gâhların alacak sebîlden kat'-i menâzil ve tayy-i merâhil kıldılar ve kendü zât-i sa'âdet-kâri a'lâm-i i'lâm-i nusret-âşârla deryâ-yi Nîl'i geçüb göz açdırmayub 'akiblerine düşüb İskenderiyye ile Reşîd mâbeyninde mezkûr beğler irişüb çok kâr-zâr kıldılar. Ammâ 'âkîbet va'de yetüb kimini kırıp ve kimini tutub ve kimini âteş-i tîğile hark ve kimin kovarak suya düşürüb gark kıldılar ve biñ başlarından ba'zî beğlerini zinde tutub şeh-r-yâr-i cihân-küşâ ve meserret-fezâ nazarında [110b] boyunları uruldi ve mezkûr Tomân-Bây-i fitne-fezây bâdiye-i mağribe karîb kaşaba-i Demenhûr'da Buhayre nâm makâmda mezkûr Şeh-suvâr oğli bir niçe beğler ve yeğlerle ardin ve önün kuşadib halâsa mecâl ve girize maâl kalmayib gördi ki dest-i kazâ giribânin aldı, zarûrî timsâh-i tîğ havfinden kendüyi bahr-i Nîl'e saldı ve girdâb-i hayretde ser-gerdân olub kaldı, fi'l-hâl boğazına kemend atub ve dir-dimez tutub gerden-beste ve bâzû-şikeste tâli'-i nâ-hemvâr ve baht-i siyâh-kârla şeh-r-yâr-i devlet-yâr huzurına götürüb bir niçe gün bend ve pây-mâl-i gezend kıldılar. Andan Huzâvendigâr-i fırsat-şî'âr ve nusret-

disâr Hazretleri yine Mısır'a gelüb sene selâsin ve 'işrine ve tis'i-mie Rebi'u'l-Evvel'iniñ yigirmi birinci güninde ki Düşenbeh gün idi Tomân-Bây-i ser-geşte-râyiñ tekrâr tekrâr ettiği 'işyâniñ ve tuğyâniñ mucâzâtin ve mükâfâtin virmek için /İlla/ "fe-yuslebu fe-te'kulu't-tayru min ra'sihî" (K.K.: 12/41) mefhûmin nâsiye-i nedâmetinde kendü göziyle görmek için kisâs ve tutulduğuna şübheden halâs bulmağıçün Mısır'ın orta yerinde Bâb-i Züveyle'de ber-dâr kıldılar ve zât-i pür-necâsetinden zeyl-i 'âlemi sildiler. Pes bu feth-i nusret-sürûrle taht-i taşarrufında olan memâlike feth-nâmeler yazılıb şehirler ve kasabalar tezyîn olunsun deyû ta'yîn buyruldi. Ammâ râvî-yi ahbâr ve nâkil-i âsâr eydür: Yine ol maħalde pâzişah-i rû-yi zemîn ve şâhen-şâh-i mülk-i dîn devletinde kal'a-i Merdîn fethi ihbâri ve şâh-i şeyâtîn-şâniñ ser-nigûnliğı âsâri gelüb bir niçe yarar yoldaşlar ve kesik bâşlar gelüb savlecân-i pâ-yi semend-i şâh-i cihân öñinde gûy-galtân gibi galtân -u- gerdân olub ve ol şîr-i merdân-i pür-safâ ya'nî İskender Pâşâ oğli Muştafâ'niñ sancâğında olan tayife-i müte'annidiniñ ve mütemerridiniñ inhidâmlari ve inhisârlari haberi gelüb /İllb/ tekrâr beşâsetler ve heşâsetler kılub Mısır'a zînetler ve Mekke ve Medîne -şerrefehuma'llâhu- şeriflerine 'âdet-i kadîme üzerine hil'atler ve kisvetler gönderib i'zâzlar ve dil-nüvâzliklar kıldılar. Anlar dahî handân -u- mesrûr ve şâdân -u- pür-huzûr olub aksâ-yi Mağrib'den nevâhî-i Yemen'e ve Habeş'e ve Zengibâr'e vârinca şehirde ve diyârde cümle bilâd -u- emşârde hutbe-i hilâfet ve sikke-i saltanat ol sultân-i sa'id ya'nî Sultân Selîm Hân bin Bâyezîd âdina mukarrer ve muharrer oldi. "Hâzâ 'inâyetün min 'indi'llâhi". Pes bu şâdî vu hubûr ve ferah -u- sürûr birle handân -u- pür-safâ bu murabba'-i dil-ârâyi gûyâ oldılar.

Gazel-i murabba':

Yine feth -u- futûh-i şeh müşerref etdi âfâki
 Mubârek bâd şavtinden sipihriñ toldi nüh tâki
 Dem-i zevk -u- safâ 'iş -u- tarabdir vârise bâki
 /İl2a/ Kadeh şun fırsat -u- nusret Selîm Hân'indürür sâki

Olub bu fethile sirrine vâkıf halk-ı Hallâk'ın
Hum-ı mey bigi cûş etdi derûni cümle zevvâkıñ
Bu vird-ı rûh-efzâdir nevâsi şimdi 'uşşâkıñ
Kadeh sun fırsat -u- nusret Selim Hân'ındürür sâkı
Beşâret vaktidir bir dem gel ey muṭrib ser-âğâz it
Bu zibâ feth savtiyle cihân gûşin pür-âvâz it
Çü nusret şâh-ı Rûm'ındir bu beyti çenge destâr it
Kadeh sun fırsat -u- nusret Selim Hân'ındürür sâkı
Bulub bir la'l-ı mey-gûni düşüb âyâğına küb küb
Hasedden câm-ı yâkûtiñ yürâği oynasin düb düb
Bu feth-ı hûb şevkiyle yakâda yâkâlar yirtub
Kadeh sun nusret -u- fırsat Selim Hân'ındürür sâkı

/İ12b/ Eğer kesb etmek isterseñ cihânde nâm-ı 'irfâni
Bu şâdiye dahî şem'ine yandır bir şehiñ câni
Bilürsin kim değıl bâkı geçer ey Keşfi devrâni
Kadeh sun nusret -u- fırsat Selim Hân'ındürür sâkı

Nesr. Deyüb 'iys -u- şafâde ve zevk -u- şahbâde idi ki
yine Huzâvendigâr-ı 'âli-tebâr Hazretleri "el-üzünü te'aşşaku
kable'l-'ayni ahyânâ" (A) deyüb yümn -u- ikbâl ve 'izz -u-
iclâl birle muhâfazat-ı 'ibâd ve muhâreset-ı bilâd ecliyçün
hurrem -u- handân sene-ı mezbûre Rebî'u'l-Evvel'inüñ tokuzin-
ci güninde ki Pencşenbeh gündi Mısr-ı şerifden çıkub hemân
'unvân-ı 'Osmâni ve irtifâ'-ı Süleymâni birle İskenderiyye
cânibine oldi revân. Sekizinci gün yine Pencşenbeh güninde
devlet-ı ebedî ve sa'âdet-ı sermedî gibi şehre vusûl ve hulûl
müyesser olub biş gün dahî anda karâr ve 'arz-ı iktidâr /İ13
a/ kilub ol ki levâzim-ı şehri-yârî ve merâsim-ı cihân-dârîdir
bî-kuşûr edâ ve 'arz-ı irtikâ kilub ve hifz -u- harâsetiçün
kâr-âzmây ve şâhib-rây makbûl-ı nâs ve ehl-ı hirâs âdemler
ta'yin ve tebyin kilub etrâfında olan 'acâyibini ve garâyibi-
ni seyrân ve 'âdet-ı kadîme üzere izhâr-ı luṭf -u- ihsân ve
'izz -u- 'unvân kilub mâh-ı merkûmiñ otuzında yine Pencşenbeh
güninde İskenderiyye'den çıkub şâh-bâz-ı 'adâlet ve humâ-yi
sa'âdet gibi yine Mısr-ı şerife sâye şalub ve 'izz -u- 'unvân

ve pîrâye virüb bir kaç gün tedbîr-i memleket ve izhâr-i ma'-delet gösterib kânûn-i saltanat ve âyîn-i hilâfet neyise ey-leyüb icrâ şîr hâtîr-i pâk-i pür-idrâki ki âyîne-i cihân-nu-mâ ve mir'ât-i 'âlem-ârâdir şöyle eyledi iktizâ ki serîr-i Mısr yine Hayr Beğ âdina ola imzâ ve hem kendü zât-i rûşen-teşhîsina andan [113b] elyâk nâyib-i menâb fikr-i şâyib -u- savâb gelmeyüb havâss-i cumhûre ve ekâbir-i düstûre ne kim var bu ma'nî eyleyüb iş'âr ve cevânibde olan 'Arab -u- 'ura-bâ ve berr -u- beydâ beğleriyle müşâvere ve muhâvere kılub anlar dahî gereği gibi fikr-i makbûl ve emr-i ma'kûl görüb eğer âsân ve eğer müşkil cümlesi ez-cân -u- dil fikr-i dūr-bînine çâker ve 'akl-i dîr-endîşine fermân-beriz didiler. Pes şeh-r-yâr-i memleket-bağş ve kâm-kâr-i 'adâlet-rahş Hazretleri dahî bu rây-i dil-ârâyile yek-dil ve bu tedbîr-i sevâb-ârâyile 'âmil olub yine serîr-i Mısr'i Hayr Beğ'e teslim ve âyîn-i 'Osmanî ve kânûn-i hâkânî gereği gibi ta'lîm idüb mezkûr 'Arab beğlerine dahî emr-i 'âlîye gösterdikleri itâ'ât -u- istikâmet mukâbelesinde "innâ ke-zâlike neczi'l-muhsinîne" (K.K.: 37/80, 105, 121, 131; 77/44) mefhûmince hil'atler ve istimâletler virüb ihtirâmlar gösterib [114a] ol ki levâzim-i 'Osmanî ve merâsim-i sultânîdir el virdikce edâ ve şükr-i Hu-zâ kılub sene-i mezbûre Receb-i Mürecceb'iniñ on yedinci gününde ki Se-şenbeh günüydî Mısr-i şerîfden rac'at ve yine Rûm cânibine 'avdet gösterib ammâ İstanbul cânibine berfidle peymây ve kâr-âzmây kullar ve ulaklar irsâl ve isâl idib ol mihr-i sipihr-ictibâ ve mâh-i burc-irtikâ ya'nî Hazret-i Pîr Muhammed Pâşâ -yesserahu'llâhu mâ-yeşâ- hizmetleri der-gâh-i mu'allâsina ve bâr-gâh-i a'lâsina da'vet idüb Şâm-i bihişt-intizâmında gelüb şeref-i hizmetûmile mu'tarrez ve nazar-i 'inâ-yetimle mu'azzez olasin deyü buyruldi ve İstanbûl-i sa'âdet-'arz -u- melâhat-tûlin hifz -u- harâseti ve emr -u- imâreti için ol 'ayn-i insâniyyete merdûmek ya'nî Sinân Pâşâ-yi Kûçek Hazretlerini bu niçe tavâyif-i 'Arab sürgünlerinden ehl-i e-deb sâhib-fazl -u- kemâl ve mâl-u- menâl h^vâcelerle İstanbul cânibine [114b] irsâl kılub kendü zât-i fursat-rehberi ve

nusret-hem-seri dahî muzaffer -u- mansûr ferhân -u- mesrûr Rûm-i sa'âdet-bûm cânibine irhâ-yi 'inân ve 'arz-i rif'at -u- şân kilub yine Şâm-i cennet-bâm-i Firdevs-ârâme gelüb bir müddet âsâyiş -u- ârâmiş kilub her gün âv -u- şikâr ve 'adâlet-i 'Osmânî izhâr kilub Pîr Muhammed Pâşâ Hazretleri Şâm'e gelince ve Sinân Pâşâ-yi Kûçek hizmetleri Rûm-i bihişt-ârâm'e vârinca kendü zât-i nik-bahtine eğlenmeğe sebep ve 'Arab tâ-yifesine telkîn idib ve izhâr-i neheb maşlahati için buyurdi ki: Ol sadr-i sudûr-i meşâyih-i kirâm ve kutb-i medâr-i evliyâ-yi 'izâm ahzâb-i ebrârîñ şahib-edebî merhûm Şeyh Muhyiddîn 'Arabî Hazretlerinin meşhed-i mutahherine ve merkâd-i münevverine bir buk'a-i latîf ve bir câmi'-i şerif binâ eylediler. Söyle ki Ravza-i Bathâ'dan ve Kubbe-i Şahrâ'dan bir eger ve 'âlemde semer olub reşk-i huld-i cinân ve makbûl-i [15a] halk-i cihân vâki' oldi ve illerde ve dillerde şöhet buldi. Ve "dâru'l-huldi nâbe" târih vâki' oldi. Mezkûr câmi'-i cennet-kusûr bunda itmâm bulinca me'mûr Pîr Muhammed Pâşâ-yi şahib-umûre 'inâyet-i Rahmânî ve devlet-i nâ-gehânî gibi gelüb irişib rikâb-bûs-i pâzişâh-i kazâ-takdîr ve kader-tedbîr birle müşerref ve muvazzaf olub hizmet-i şahen-şâhîde kâyim ve dâyim ve her vechile mülâyim ta'mîr-i memleket ve tedbîr-i ma'delet neyise Huzâvendigâr-i 'âlî-tebâr devletinde icrâ ve ibkâ kıldı. Ammâ şehir-yâr-i 'âlem-gîr ve kâm-kâr-i cihân-teshîr Hazretlerinin rây-i 'âlem-ârâsi ve tedbîr-i şahânesi buña müncer oldi ki ol reis-i merede-i bî-dîn ya'nî Kızıl-bâş-i la'in nâ-gâh 'asâkir-i zafer-şî'ârî ve cünüd-i nusret-dişâri yorgun ve argun mülâhaza kilub nefis-i deniye ve vesâvis-i şeytânîye uyub baht-i nâ-hemvâr ve gurûr-i istikbârile [15b] Rûm cânibine ılgâr ve 'işyân-i tekrâr kıla deyüb ve hem Bağdâd cânibinden gelen ilçisinde hud'a ve hiyânet ve mekr -u- 'adâvet añlayub bir miqdâr 'asker terbiye ve ta'biye kilub Hazret-i Pîr Muhammed Pâşâ hizmetleriyle şark cânibine irsâl ve işâl buyurdi tâ ki varib bir miqdâr furât-i kevşer-i enhâr kenârinde karar ve 'arz-i kerr -u- fer ve iktidâr kilub icrâ-yi evâmîr ve nevâhî ve tenfiz-i ahkâm-i pâzişâhî gösterib ol

eṭrâf -u- eknâfiñ dahî şalâh -u- fesâdin ve revâc -u- kesâdin tefrîk -u- tahkîk ede. Pes bu fikr-i pür-mudârâ ve bu ted-bîr-i savâb-ârâyile Pîr Muhammed Pâşâ hizmetlerin Furât-i sebz-nebât cânibine irsâl ve kendü Hâzret-i sa'âdet-maâbi ve celâlet-iktisâbi yümn -u- ferruh-fâlile havâşi-yi memâlik-i 'Osmâniyye'ye rac'at -u- riḥlet kılub yeyu-içe ve kona göçe uğraduğı menâzilde ve merâhilde 'âdet-i pesendide-i 'Osmâniyye'yi temhîd ve kâ'ide-i güzîde-i [116a] hâkâniyyeyi teşyîd idüb zamân-i yesîrde ve evân-i müstehîrde yine Kostantiniyye -şânehu'llâhu Ta'âlâ 'ani'l-beliyye- medârine ve sarây-i 'âli dârine gelüb maqdâm-i fırsat -u- nusret-iḥtitâmiyle şehir hal-kini ḥandân -u- ferḥân kıldı. Şöyle ki her dil pür-beşâset ve her ḥâṭir pür-heşâset bu kaşîde-i garrâyî kâvil ve du'â-gû-yi şâh-i 'âdil oldılar.

Kaşîde:

Subḥ-dem verdi beşâret yümnile peyk-i şabâ
 Kim müşerref eyledi mülki kudûm-i pâzişâ
 Dîdi zerrât-i cihân cümle zebân-i hâlile
 Hayre maqdem Ḥusrevâ ehlen ve sehlen merḥabâ
 Ni'met -u- devletlex garḳ etdi mubârek maqdemiñ
 'İzzet -u- rif'atle her kânde ki vaż' etdiñ pâ
 Ber-murâd olub bi-ḥamdi'llâh ḥalk-i mülk-i Rûm
 Yine irişdi nişân-i kaşde tîr-i du'â
 Cevher-i hâkiyle rûşen eyleyib cân çeşmini
 Çekme şimden giru ey dil minnet-i bâd-i şabâ
 Âsitâni Ka'be'sinde yüziñi çâk eyler mevt
 Sîdk -u- iḥlâsile cândan devletine kıl du'â
 Kimdir ol şems-i sa'âdet lâyıḳ-i devlet diseñ
 Dir zebân-i hâlile her zerre: Şâh-i pür-şafâ
 [116b] Hâzret-i Sultân Selîm Ḥân bin Sultân Bâyezîd
 Şâh-i ejder-kine vu şîr-i ner-i deşt-i vegâ
 'Amir-i erkân-i şer' -u- nâşîr-i farz -u- sünen
 Menşe-i 'adl -u- seḥâ vu mecma'-i lutf -u- vefâ
 Ma'den-i 'ayn-i 'adâlet maṭla'-i mihr-i kerem
 Mâh-i burc-irtikâ evc-i sipîhr-ictibâ

Tâ ki der burc-i şeref tâli' şudî çün Müşterî
 Mâ 'adâ necm-i Suhâ şud zât-i tû mehr-i semâ
 Meyl-i der-gâh-i tü-râ z'ân mi-kuned şâhân-i heme
 Rû be-deryâ âvered ârif zi-her sû cûyhâ
 İşîğîndir maksem-i erzâk-i halk-i kâinât
 Hazretiñdir Kâdi'l-hâcât'e mazhar mutlakâ
 Olmuş erbâb-i kemâle bâb-i har-gâhiñ penâh
 Kılmış aşhâb-i celâle sâyeñi mazhar Huzâ
 Matbah-i cûdiñ buhûriniñ buhârından toyub
 Yâliñiz insân degûl ervâh-i kuds eyler senâ
 Inneme'l-a'mâlu bi'n-niyyâti (H) hükmiyle mudâm
 Yâzilur dîvâniña her lahza haccfle gazâ
 Darb-i gürziñ gerdenî gerdüne iletir kâfirin
 Cânini tenden e'âdiniñ çirân eyler cüzâ
 Hançeriñle hançer-i Mirrih jeng-âlûde nems
 Tiğîñile tiğ-i hór hürşidile kem-ter Suhâ
 Hâtiriñ bir nûrile mahtût müşafdir k'anâ
 Vakfiçün hulleyle konmuş şemsedir şems-i duhâ
 /Il7a/ Haddiniñ her zâyine biñ Berehmen-i hind -u- 'alâm
 Nükteniñ her dürrine biñ mahzen-i Kârûn bahâ
 Kevser ez-ser-çeşme-i tab'-i hõşet yek şerbet-i âb
 Cennet ez-bâğ-i cenâbet küşe-i postân serâ
 Sözi tatvîl etme Keşfi kıl du'â ihlâsile
 Yohsa vasf-i şâh-i 'âlem haşre-dek olmaz edâ
 Niçe kim gâzileriñ döke kılıcı sûyi kân
 Niçe kim lebbeyk-i huccâc irire çarha sadâ
 Niçe kim feth-i memâlik eyleyib sultânlar
 Vire yümn-i ferruhîle 'âleme neşv -u- nemâ
 Cümle maksûdiñ iki 'âlemde hâsil olmağâ
 Cümle maksûdine irsin Fâtîha iden edâ

Nesr. deyûb şidk -u- ihlâsile du'âler ve cân -u- dilden
 senâler kıldılar. Bu minvâl üzere bir müddet neçe âsar-i ga-
 ribe ve neçe etvâr-i 'acibe izhâr -u- âşikâr etdi. Ammâ yine
 bir dem-i hurrem mizâc-i latîf-imtizâclerine yine sevdâ-yi
 diyâr-i Edirne hevâ-yi ferruh-âsar-i Koşşantiniyye-i ahsene-

den gâlib gelüb 'asâkir-i devlet-ikbâl ve 'aşâyir-i 'izz -u- iclâl birle yine mahrûse-i Edirne'ye varub bir zamân izhâr-i 'adl -u- ihsân [117b] ve 'izz -u- 'unvân idib erkân-i devleti ve a'yân-i saltanatı icrâ-yı mesâlih-i müslimînve ibkâ-yı erkân -u- âyân eclicün dîvân-i 'âlf-medârinde her birini kârlu kârinde mukarrer kilub kendü zât-i pür-sûd -u- sâhib-cûy tâ-yife-i havâss-i pür-ihlâsdan ba'ziyle hevâ-yı tebdîl-i mekân ve sevdâ-yı geşt -u- seyrân kilub esb-i ferzîn-ruh-i şehmâti-ni nat'-i hâk-i pâk-i Filibe cânibine revân ve öñince piyâde-ler pûyân kilub kâm-bîn -u- kâm-kâr bir müddet âv -u- şikâr kilub yine devlet-i sermed ve baht-i es'ad birle Edirne'ye gelüb huzûrda ve hubûrda idi ki nâ-gâh felek-i la'bet-bâz bir şiveye dahî kilub âğâz perde-i gaybden yine bir sîrr-i nehüfte âşikâr -u- izhâr olub nevâhî-i Karâmân'dan suhan-i pür-tumturâklar ve Karâmân Beğlerbeğisi Husrev Pâşâ'dan ulaklar gelüb Şâh Veli nâm bir dâll -u- mudilliñ ve muhtell -u- muhilliñ ki Celâlîler dimekle meşhûr -u- ma'rûf bir tâyifenîñ bî-râyliğinden [118a] ve rusvâyliğinden haber getirib didi ki Celâlî nâm bir hizb-i şakâvet-encâm erâzil-i etrâkden bir niçe etrâk-i bî-idrâki laklaka-i lisânile idlâl ve perîşân-hâl idib baña ok batmaz ve kılıç kesmez ve üstimden yavuz yil esmez halife-i zamân ve mehdî-i devrânım deyüb da'vâ-yı bî-ma'nâyile ser-dâr -u- sêpah-sâlâr olub nefis-i hasise ve iblîs-i pîse uyub izhâr-i 'isyân -u- tuğyân kilub Şeh-suvâr oğlâ 'Ali Beğ'iñ 'ale'l-gafle giceyile hânedânin basub yağmâ vu tâlân ve kendüyi bir niçe yerde yâreleyüb girîzân kıldı deyü bildirdi ve şeh-r-yâr-i 'âlemi nihâyet-i gazabından güldirdi. Çün pâzişâh-i gayûr ve kâm-kâr-i sâhib-umûr bu haberi gûşîş etdi gayret -u- hamîyyet tamarlarında hûn-i gazabi âteş-i leheble kaynayub cûş etdi. Fi'l-hâl buyurdi ki: "Ve men yete'adde hüdûda'llâhi fe-ulâike humu'z-zâlimûne" (K.K.: 2/229) birle ol tâyife-i hâyifenîñ fitne vu fesâd -u- nekbetin [118b] ve şerr -u- şûr -u- ihânetin Müslimânlar üzerinden ref' -u- def' -u- pâk ve şimşîr-i ââ-dârile kendileri kara hâk ve sinân-i âteş-serârile helâk kılmağičün ol şîr-i jiyân-i nâverd-i heycâ ve

bîr-i beyân-i neberd -u- gazâ ya'nî Rûm İli Beğlerbeğisi Ferhâd Pâşâ Hazretlerini Âsitân-i Sidre-makâmda mevcûd bulunan huddâm-i samsâm-i peygâm birle zikr olan tâyife-i nâ-pâkiñ ve gürûh-i bî-idrâkiñ ve yanına cem' olan etrâkiñ üzerlerine irsâl ve isâl buyurdi. Pes pâşâ-yi güneş-çal'at ve Zuhâl-kîn ve düstûr-i Müşteri-fikret ve Mirrîh-âyîn hizmetleri dahî emr-i vâcibu'l-iz'âne imtişâl ve bu ma'nide isti'câl kilub mahrûse-i Edirne'den çıkub "ve men yetevekkel 'ala'llâhi fe-Huve hasbuhû" (K.K.: 65/3) birle 'asâkir-i fırsat-cûyi ve cunûd-i nusret-pûyi alub zamân-i yesîrde ve evân-i müstenîrde ol dilîr -u- merdâne ve kâr-dân -u- yegâne şîr-i ner-i bîşe-i hey-câ Anatoli Beğlerbeğisi Ayâs Pâşâ hizmetleriniñ Akşehir ovasında [119a] 'akiblerinden irişüb birbiriyle irtifâ' -u- ic-timâ' bulmak fikrinde sâ'î ve râ'îdi ki bu cânibden mezkûr Karâmân Beğlerbeğisi Husrev Pâşâ-yi gayûr eğerçi ki Huzâvendigâr Hazretlerine bu ma'nîi âşikâr -u- izhâr eyledi lâkin derûninde gayret -u- hamîyyet tamarları cûş -u- hurûş eyleyüb irsâl etdüğü ulaklar gelüb emr-i 'âli-şân-i vâcibu'l-iz'ân neyidüğünü haber virmeksizin ve Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânedan Ferhâd Pâşâ Hazretleri irmeksizin nâ-gâh ol reis-i müte'annîdîn ve habîs-i pîs-i bî-dîn garbe iken gürâz ve serçe iken bâz ve yilân iken ejdehâ ve katre iken seyl-i belâ ola deyü bu efkâr-i nusret-yârile pür-iktidâr ol etrâk-i bî-râyîñ ve nâ-pâk fîtne-fezâyîñ gazab-nâk -u- bî-karâr göz açdirmayub kal' -u- kam'içün üzerlerine eyledi ilgâr. Ammâ hâki-i hikâyet ve nâkil-i rivâyet eydür: Çün ol iftihâr-i emsâl -u- ak-rân ve ol şîr-i ner-i [119b] ma'reke-i Türkistân ya'nî merd-i ceng-âzmâ ve yeğ meşhûr ve ma'rûf Şeh-suvâr oğli 'Alî Beğ mezkûr neheng-i Nil-i vegâ ve peleng-i bîşe-i hey-câ ya'nî Husrev Pâşâ hizmetleriniñ ilgârından habîr ve kendü zât-i gayûri dahî pür-te'sîr Türkistân nev-civânlarından bir niçe merdânile fi'l-hâl pâşâ-yi müşârun-ileyhe istikbâl kilub El-bistân yeğleri ve Karâmân Beğleri birbirine vâsil -u- mutevâsil olub nokta-i pergâr-vâr ol bir âvuç tâyife-i hâyifei dâ-yireden ortaya alub eylediler hisâr. Bî-çâre tâli'-i vârun ve

beht-i ser-nigûnile hiç bir taraftan kurtulmağa mecâl ve istihlâsa maâl bulamayub kûsfend-i kassâb ve dil-teşne-i âb gibi bir yere cem' ve peşimânlik âteşine şem' olub başlu bâşin ortaya koyub ve zindegânîlerinden el yuyub pîr -u- civân zen -u- merdân ölümlerin ihtiyâr ve muhkem kâr-zâr etdiler. Egerçi ki bir mikdâr Şeh-suvâr oğli'niñ vaktini teng -u- târ ve ceng -u- cidâlde iksâr gösterdiler [120a] fe-emma 'âkibet "el-hakku ya'lû ve lâ-yu'lâ" (H) birle 'inâyet-i Rahmânî devlet-i sermediy' 'Osmânî'ye müşîr olub ve hidâyet-i Samedânî sa'âdet-i es'adiyye-i hâkânîye zahîr olub eger pîr eger civân tevâbi'inden bir cân çıkarmayub ta'me-i tîr-i cân-şikâr ve gidâ-yi mûr -u- mâr kıldiler. Hattâ kendü zât-i pür-hamâkat ve şakâvetini ol ser-firâz-i sahrâ-yi ceng -u- cidâl ve şebâz-i beydâ-yi darb -u- kitâl nâm-i nikile akrân -u- emsâlin-den nig Şeh-suvâr oğli 'Ali Beğ mânend-i kazâ-resîde sayd-i dübb-i dürrî-yi lücce tutub kayd kilub Huzâvendigâr-i sa'âdet-kâr-i sâhib-iclâl Hazretlerine irsâl şadedinde idi ki yine şakâvet-i ezelfsin ve sefâhet-i cibillîsin terk eylemeyub el-ayak muhkem bend ve gerden beste-i kemendiken "el-câhilu 'aduvvun li-nefsihî" (A) birle pür-kibr -u- istikbâr ve nâ-sezâ ve nâ-hemvâr "izâ yeise'l-insânu tâle lisânuhû" (A) mefhûmin-ce tanz-gûyân ve ta'arruz-cûyân gözi tûş olduğı serverlere ve mehterlere "darbu'l-lisâni [120b] eşeddu min darbi's-sinâni" (A) birle acı diller virib da'vâ-yi teferrüd -u- temerrüd kilub mehdî-i devrân ve halife-i zamânim deyû lâf-i bî-ma'nî ve suhan-i mâ-lâ-ya'nî söylerdi ve istimâ' iden tâyife-i bî-'akl -u- idrâkiñ ve gürûh-i etrâkiñ neçesine şek ve şübhe virirdi. Ol sebebden Şeh-suvâr oğlu 'Ali Beğ ol dîn-i ser-nigûni siyâset meydânine getirib ve kendü karşısinde iskemli koyub oturub buyurdi ki: İmtihân-güne gerden-i nigûnine bir tîğ-i âbdâr ve bir şimsîr-i âteş-bâr urdilar. Şöyle ki ol şekk -u- şübhe kilanlar cümle gözleriyle gördiler ol ok batmayub kılıç kesmeyen kelle-i bî-devleti ser-burîde mâr ve tâze hiyâr gibi ten-i bî-sa'âdetinden dûr ve leş-i nâ-pâkini gidâ-yi mâr -u- mûr kilub bâşini Huzâvendigâr Hazretine irsâl ve takrîr-i ah-

vâl -u- akvâl kıldı. Ammâ Huzâvendigâr-i sa'âdet-yâr Hazretleri henüz bu feth -u- futûh-i sa'âdet-encâmîñ [I21a] dahî ezkâr -u- ahbârî evfâh-i 'âlemde câri ve meyâne-i leşkerde sâri olmadan ve ol sipihr-i saltanat-i hâkânî ve felek-i hilâfet-i 'Osmânî burcine 'urûc etmek kaşd eyleyen ser-i burfide-i nuhûset-rûy gelüb şavlecân-i pâ-yi semend-i şehryâr öñinde mânend-i güy pây-mâl-i hizlân -u- galtân olmadın ve mezkûr Rûm İli Beğlerbeğisi Ferhâd Pâşâ-yi ferruh-rây-i leşker-ârâ ve Anatoli Beğlerbeğisi Ayâs Pâşâ-yi ceng-âzmâ ve Anatoli'de olan 'asâkirden 'âlem yeğleri ve sancak beğleri vârib Husrev Pâşâ-yi humâyûn-râ ve Şeh-suvâr oğli 'Ali Beğ hizmetleriyle buluşub 'arz-i irtikâ ve ictibâ kılmadan bahr-i gayret-i mulûkânesi ve deryâ-yi hamiiyet-i şâhânesi cûş -u- hurûş idib mezkûr Ferhâd Pâşâ-yi gayûr Hazretlerinin 'akibinden kendü zât-i cihân-güşâ ve leşker-ârâsi dahî lâzime-i nevrûz-i firûzi Edirne'de edâ 'âkibet seyr-i sahrâ ve temâşâ-yi beydâ [I21b] adina Edirne'den çıkub İstanbul cânibine rihlet ve rac'at gösterdi. Henüz dahî Babaeski'sine gelmemişdi ki yeñi yeñi haberlerle birbiri ardınca ulaklar gelüb bu feth-i celîlu'l-kadriñ ahbâr-i meserret-âşârini şehryâr-i kâm-kâr ve Huzâvendigâr-i rûz-gâr Hazretlerine i'lâm kıldılar. Pes Huzâvendigâr Hazretleri hayli mesrûr oldi ve kapu halkı safâ ve huzûr buldi. Ammâ pâzişâh-i cihân-güşâ ve şâhen-şâh-i 'âlem-ârâ Hazretlerinin rây-i münfri ve firâset-i cihân-giri şöyle iktizâ kıldı ki bir zamân hurrem -u- handân emri 'âlî mücebince sâbikâ Anatoli'de olan 'asâkir-i rimâl-âşâr ve cünûd-i encüm-şümâr mezkûr Ferhâd Pâşâ Hazretleriyle ve Ayas Pâşâ hizmetleriyle bir yere cem' olub ve hizmet-i şâhîde her biri bir şem' olub Akşaray kurbinde Egeçük nâm yaylâkda ictimâ' -u- irtifâ' göstereler ve hem öyle kilub 'asâkir-i mansûr ve cünûd-i gayûr [I22a] vârib birbirine vâsil ve mütevâsil olub yine ordû-yi humâyûn-hiyâm-i 'Osmânî ceş-i fırsat -u- nuşret-encâmîle muhayyem olub bir kaç gün ârâm ve 'arz-i ihtişâm kilub her cânibden serdârân-i neberd -u- kâr-zâr beğlerbeğiler ve sancak beğleri ne kim var Albistân ve Karâmân

yeğleri ve âsitân-i 'adâlet-cereyân beğleri ol yaylâklarda ve sahrâda bir mikdâr ferhân -u- ferruh-kâr e'âdi h^vâr ve kendüler mesrûr âv -u- şikâr kıldılar. Anlar anda yemekde ve içmekde ve pâzişâh-i 'âlem devletinde hoş geçmekde bu cânibden pâzişâh-i 'âlem-penâh ve şâhen-şâh-i gerdûn-câh Hazretleri bu feth-i mübârek ve hurrem şevkiyle handân -u- hoş-dem dönüb yine Edirne'ye gitmekliği iken yümn-i meymûn ve rây-i humâyûn anlamayub İstanbul cânibine irhâ-yi 'inân ve seyl-i revân gibi revân oldu. Pes her kişi Hallâk-i cihân-âferîn'e ve Rezâk-i halk-i âsmân -u- zemîn'e [I22b] şükürler ve şenâlar ve Ebu'l-Feth ve'n-rasr Hazretlerine du'âler kilub kudûm-i şehryâr ve bu feth-i ferruh-kâr şükrânesine 'iysler ve nûşlar ve cûşlar ve hurûşlar idib 'ülemâ-yi 'izâm ve meşâyiḥ-i kirâm yek-cihet ve yek-dil bir niçe menzil şehryâr-i 'âlem Hazretlerine istikbâl kilub ve 'izz -u- iclâl birle alub şehre gelüb şu'arâ-yi şîrîn-zebân ve bulegâ-yi melih-beyân rengin târifler ve pür-tezyîn kaşîdeler deyüb 'arşa-i 'arza getürdiler bu du'â-gû-yi bi-mikdâr ve şenâ-cûy-i perişân-i rûz-gâr dahî kudûm-i humâyûnine ve makdem-i meymûnine münâsib bu kaşîde-i garrâyi ve bu nazm-i dil-ârâyi zebân-i kalemden sahife-i rakama getirdim.

Gazel:

Yine melâhat-i bostân -u- sebze-zâr erdi
 Hoceste makdemiyle çün şeh-i bahâr erdi
 Zamâne şaldı zemîne bisât-i pîrûze
 Bu rûzi gör ki ne pîrûz rûz-gâr erdi
 Uruldi taht-i zeberced kuruldi meclis-i hâs
 Kabâ-yi la'lile gül-i şâh-i tâc-dâr erdi
 [I23a] Çağırdı sâkî-i 'abher "'aleyke 'aynu'llâhi"
 Ayâğ alub ele bâş urdi bende-vâr erdi
 Yüzinde bülbül-i şeydâ gül-i cefâ-kârîñ
 Ne gördi aña neden bunca âh -u- zâr erdi?
 Ne hobdi leb-i cûda nigâr-i mûy-i miyân
 Bu gün ki mevsim-i bûs -u- dem-i kenâr erdi
 Pür oldi şebnem -u- bârânla nerkisiñ câmi

Serâb-i muhtelif içdi idi humâr irdi
 Gözinden eşk-sifat nerkisiñ akâr şebnem
 Meğer sabâ hatt-i yâr añdi aña gubâr irdi?
 Çerâgi âteş-i ruhsâr-i yârden mi yakar
 Ki lâle şem'-i felek bigi pür-şerâr irdi?
 Erişdi sünbül-i ter tâb-dâr-i turreyile
 Dimâg-i dehre dem-i nâfe-i Tatâr irdi
 Meşâm-i câne erişdi nesim-i zülf-i habîb
 Meğer gubâr-i süm-i rahş-i şehr-yâr irdi?
 Kudûm-i Hazret-i Sultân Selim-i rûşen-rây
 K'umûr-i devlete zâtiyle iftihâr erdi
 Serâden erdi Süreyyâ'ye hayr-i makdem-i halk
 Çü yümn-i ferruhile ol zât-i kâm-kâr irdi
 Müşerref eyledi mülki kudûm-i ferruhile
 Humâ-yi devlet-i ahrâra baht-i yâr irdi
 İrişdi maşlahat-i Müslimîne emn -u- felâh
 Hoceste vaktile ferhunde rûz-gâr irdi
 Fezâ-yi ma'reke-i şîr-sînedir geldi
 Hevâ-yi rezm-gehe bâd-i cân-şikâr irdi

[I23b] Derûni lücce-i cûşân ve nüktesi emvâc
 Ne mevc olur bu ki pür-dürr-i şâh-vâr irdi
 Tapuñi mazhar-i lutf-i Huzâ kilibdir ilâh
 Niçe ümiz-i nihân senden âşikâr irdi
 Gubâr-i süm-i semendiñ meşâm-i ahbâbe
 Nesim-i bâd-i sabâ bigi müşk-bâr irdi
 Ser-i 'adûye kılıciñdir âsumâni kazâ
 Bu berk-i hâtime tahsîn ki pür-şerâr irdi
 Çü bâzû-yi Melekü'l-Mevt nîzeñiñ koli
 Ser-i 'adûye ki el sundi bî-şerâr irdi
 Tokundi yire çü gürziñ ser-i 'adûden inib
 Görüb âni Zühal'iñ kalbine gubâr irdi
 Hayâli gibi güzer kıldı turmadi bir dem
 Eğer çî kalb-i 'adûye okuñ hezâr irdi
 Şunardi bulsa gazâle kemendiñe gerden
 Kaçar velik ne bilsin sanır ki târ irdi

Bileydi dost gibi canda eyleridi nihân
 Dil-i 'adûye hadengiñ ki yâdigâr irdi
 Güneş yüzünçün ey meh sıhân-i kudsiden
 Dile bu me'tâli' ilhâm-i Girdigâr irdi
     Şafâ-yi haddiñile 'âleme bahâr irdi
     Vişâlinile şeb-i furkate nehâr irdi
 Sihâm-i gamzene cân mürgi kalib istikbâl
 Huzâ'ye şükr idüb eydür ki: Hoş şikâr irdi
 [I24a] Ne geldi dil bigi çevkân zülfiñe bir güyf
 Ne Hazretiñ gibi meydâne şeh-suvâr irdi
 Niçe dil ile diyem gül yüzüne medh -u- senâ
 Ki bâğ-i hüsniñe mîm gibi hezâr irdi
 Ruhiñ hayâsiyle şems-i felek zevâle düşib
 Hañtiñ hevâsiyle nâfeye gubâr irdi
 Firâki deşnesi dil-teşne cânim âlurken
 Mesîh-i vakt oliben yâd-i la'l-i yâr irdi
 Lebi dehânime şunmasa öldirirdi humâr
 Bu cân-i mey-zedeye câm-i hoş-guvâr irdi
 Od üzre mâ gibi dil piç -u- tâbe düşmişdir
 Meğer hayâl-i ruh-i zülf-i tâb-dâr irdi?
 Ümizdir resen-i lutfiñile ola dürüst
 Dile saçın sebebiyle ki inkisâr irdi
 Güher gibi n'ola eş'âr-i Keşfi bulsa revâc
 Ki yümn-i medhiñile aña i'tibâr irdi
 Diyeydi tûtfi-i dil vasfiñi şeker gibi lîk
 Hazenden âyine-i kalbe çok gubâr irdi
 Megeldürür ki: Ara bir hüner yeter dirler
 Gedâye himmetiñile bu iftihâr irdi
 Du'â vu midhatiñle hemişe müftahirem
 Şükür ki bendeye iş-bu şerif kâr irdi
 Neçâ ki yine hazân geldi-gitdi vakt-i Temmûz
 Neçâ ki yâyile kış geçdi ve bahâr irdi
 Cihânda bahtile bâki vu kâm-kâr ol kim
 Neçâye cüdiñle baht-i kâm-kâr irdi

[I24b] Nesr. Pes bu şevket-i şâhî ve haşmet-i pâzişâhî bir-

le neçe gün şehr-i şerifde sâkin -u- mütemekkin olub 'âkibet yine ilhâmât-i Rabbâni birle murâdât-i şâhânesi gâlib -u- râğib olub tedbîr-i feth-i kal'a-i Rodos ve teshîr-i hısn-i haşn-i Engürüs hâtîr-i pür-idrâkine hutûr ve bahr-i zamîr-i pâkinden 'ubûr kilub ammâ gazâ-yi Rodos feth-i Engürüs'den a'zam ve ehemdir deyüb fahru'l-ümerâ ol zamân kapudan olan Ca'fer Ağâ'ya sâbikâ vâki' olan hükmi şerif-i 'âli-şân-i vâcibu'l-iz'ân mücebince mevcûd olan kâyıqlardan ve kâdirgalar-dan suâl oldıkda ol dağî cümle yât -u- yarâği müretteb ve müzehheb hemân eksüği ancak bir 'azeb ammâ her biri toptolu toplar ve tüfeklerle memlû karâdan câ-becâ deryâ yüzine revân ve şehr-yâr-i 'âlem yolında etdüği hizmeti ve itâ'ati 'ayân -u- beyân kıldı. Bu ahbâr -u- ezkâri işidib memâlik-i mahmiyye kâdîleri [I25a] ne kim var hizmet yanaşdırmağîçün tekrâr hükmi cedîd ve emr-i sa'îd varmadan ahkâm-i evvel-i şâhî birle 'âmil ve yek-dil defterlerinde muqayyed olan yazıları mücebince benâm her sancâğîñ kürekçi adına cem' olan yîñiden yîñilen ne kim varsa tamâm resm-i 'amîm ve 'âdet-i kadîm birle az zamânda ve sehl ânda İstanbul şahrâlarına ve Kâğid-hâne beydâlarına memlû ve toptolu kıldılar. Ammâ tedbîr takdîre ve takdîr tedbîre muţâbik ve muvâfîk gelmeyüb ve hem ehl-i nücûm müttefekun 'aleyh bu yılîñ evâyili ve evâsiti gâyetde şüm ve nihâyetde mezmûmdir deyü kıldılar takrîr. Ol sebebden sefer emri te'şîr buyruldı ve hem Hużâvendigâr Hazretlerinüñ isti-hâresinde huşûl-i murâd ve giriz-gâhlar küşâd "mâ raâhu'l-mü'minûne hasenen fe-huve 'inda'llâhi hasenun ve mâ raâhu'l-mü'minûne kabîhan fe-huve 'inda'llâhi kabîhun" (H) muktezâsinca añlanmayub gelen kürekçilere icâzet ve gelecek yıl hâzîr oluñ deyü her birine miqdârlarinca harçlık viriñ deyü istimâlet virdi, [I25b] vârub her biri işlü işine meşgûl ve bu tedbîri fi'l-hakîka hayli ma'kûl gördiler. Zîrâ ki deryâ seferiniñ vakti geçüb rûzgârlar muhâlif ve bî-endâze ve gemiler kalfatları tâze idi ve hem pâzişâh-i irâdet-nigâh Hazretleri dağî bu tedbîriñ te'şîrini emr-i Rabbâni ve takdîr-i Yezdâni añlayib el-mukadderu kâyinun deyüb ve mezkûr Ferhâd Pâşâyile

irşâl olan leşkere dahî icâzet virüb her biri yerlü yfirine rac'at ve sancaklu sancâğına 'avdet kilub mezkûr Rûm İli Beğ-lerbeğisi Ferhâd Pâşâ yine dergâh-i mu'allâye ve bâr-gâh-i a'lâye gelüb hizmet-i mukâbelesinde ümiz etdiğinden ziyâde ri'âyetler ve himâyetler bulub 'âkibet şeh-r-yâr-i rûşen-tedbîr Hazretleri ânâñ zât-i bî-humâlinde her vechile kâbiliyyet ve lâyük-i devlet ve sa'âdet anlayib sezâ-vâr-i ri'âyet ve müs-tevcib-i emâretdir deyü vezâret hil'atiyle mutarrez ve akrâ-nından ve [126a] emsâlinde mu'azzez kıldı ve kendü zât-i şerîfi ve 'unşur-i latîfi handân -u- ferhân etrâf -u- eknâfi âv -u- şikâr ve efkâr -u- ezkâr idüb tehayyülât-i girdiş-i gerdânde muttasıl tedbîrde ve seyrânda idi ki ittifâk bi-emr-i Hâlik-i halk-i âfâk şeh-r-i şerife âfet-i gerdûn ve nek-bet-i tâ'ûn sârî ve cârî olub her kişi giryân -u- nâlân ve her küşe pür-nevha vu efgân olub şehirde huzûr ve hubûra mecâl ve sürûra hiç bir yüzden maâl kalmayub bi'z-zarûre şehrdan çıkub kasd-i kenâr ve âv -u- şikâr kıldı. Ammâ erkân-i devlet ve a'yân-i saltanat yine Edirne'ye varib ol kış anda kış ya-râğın görüb hizmet-i pâzişâhîde sâ'î ve mesâlih-i Müslimîne râ'î olsunlar deyü buyrıldı. Hem öyle eyleyüb sene sittin ve 'işrine ve tis'i-mie Şa'bân-i mübârekiniñ yiğirmi dördinci güninde şeh-r-i şerîfden çıkub taşra maksad-i revân ve İstan-bul halkını [126b] tekrar perîşân ve giryân eyledi. Hattâ her kişi kendü meyyiti ihtirâkını unidib pâzişâh-i 'âlem-iktirâne hayrân -u- ser-gerdân oldılar. Zîrâ ki bir niçe yıldı ki her dil-i şikeste ve kâr -u- kesb beste idi. Ammâ ne çâre eğer gizlü ve eğer âşikâre ezel-i âzâlde mukadder ve muharrer olan bu idi ki izhâr -u- âşikâr oldi ve 'âlem-i 'ademden mahall-i vücûde gelüb sûret buldı. Eğerçi ki şehir kavmi bunda pür-fi-râk -u- iştiyâk ammâ şeh-r-yâr-i 'âleme dahî ibtidâ-yi menzil-de bir mikdâr iftirâk -u- ihtirâk 'âriz olub 'âkibet zâhr-i mübârekinde âkile kısmından bir marâz-i hevl-nâk belürüb vü-cûd-i şerîfine ve rûh-i latîfine "fe-izâ câe eceluhum lâ-yes-te`hirûne sâ'aten ve lâ-yestakdimûne" (K.K.: 7/34; 16/61) birle infikâk sûretin gösterdi. Ammâ yine gayret -u- hamiyet

kilub bir mikdâr nâ-çâr Uğrâş-köy demekle ma'rûf karyeye vâ-
rinca bu ma'nîi kimseye eylemedi iş'âr. Çünkü devletle Uğrâş
[I27a] köyine vusûl ve hulûl müyesser oldu, ammâ tab'-i şerî-
fi hayli inhirâf buldı. Ayruk zât-i şerîfinde şabra mecâl ve
cism-i latîfinde cebre maâl kalmayub bildi ki cân-i şerîfi
gülistân-i 'işretten muzâyaka-i 'usrete ve cânân-i latîfi
teng-nâ-yi hasrete yüz tutdı ve nerrâd-i sekâmet 'ömri nakdi-
ni her vechile ütđi, günden güne hadd-i rüşen-şal'ati gerd-i
elemle tîre⁴ kadd-i şimşâd-behceti bâr-i derd -u- gamle hîre
düşđi ve her taraftan şihd-i sıhhatine evcâ'-i garîbe arulari
üşđi. Hemân-dem derûn-i dilden bir âh ve erkân-i devleti bu
ma'nîden âgâh eyleyüb buyurđi ki: Huzûr-i şerîfinde mevcûd o-
lan etibbâ-yi Bukrât-hazâkat ve hükemâ-yi Sokrat-liyâkat mü-
bâşeret-i 'ilâcine ve takvîyet-i mizâcine sâ'î ve râ'î oldi-
ler. Ammâ her yedüği sem ve kadd-i mevzûni günden güne ham o-
lub sıhhat itmâme ve devlet encâme irüb şah-bâz-i bülend-per-
vâz-i rûh-i mutahheri "küllü şey'in yarcı'ı ilâ aşlihî" ( )
[I27b] birle bu mesken-i mecâziden ki zindân-hâne-i divân-i
derd -u- belâ ve me'men-i 'âriyetiden ki muğaylân-zâr-i ği-
lân-i renc -u- 'anâdir "el-mü'minûne lâ-yemûtûne bel yünkalû-
ne min dâri'l-fenâi ilâ dâri'l-bakâi" (H) mefhûmince nüzhet-
gâh-i ma'nevîye ve cennet-serâ-yi hakîkiye pervâz eyledi.
-Rahmetu'llâhi 'aleyhi rahmeten vâsi'aten-. Ammâ huzûr-i şer-
rifinde ve mahzar-i latîfinde mevcûd bulinan ekâbir-i a'yânîñ
ve erkân-i divânîñ bu ma'nîden eğerçi ki kalb-i gam-nâkleri
misâl-i tennûr âteş-i süzân-i mihan ve dîde-i nem-nâkleri
mevc-hîzân-i tûfân-i hazen vâki' oldu. Lâkin ol gevher-i
dürc-i saltanat ve ahter-i bürc-i memleket ve ol mihr-i ke-
mâl-i ma'rifet ve ol mâh-i cemâî-i ma'delet,

Beyt:

Ân şeh ki serverân-i cihân ber zemîn nihend
Der bâr-gâh-i 'izzet-i ô rû-yi çâkeri

Neşr. Ya'nî bâsittü'l-'adli ve'l-ihsân Süleymân Hân-i
devrân Hazretleri gelüb cülûs-i saltanat ve izhâr-i ma'delet

kılınca bu esrâri 'asâkir-i rimâl-âşârdan nihân ve mümkün ol-
dikça pinhân kılub /I28a/ tağyîr-i akvâl -u- ef'âl kılmayub
sâhib-efkâr -u- râz-dâr kullar ve ulaklar gönderib şüret-i
ahvâli zât-i pür-idrâkine 'ayân -u- beyân kılub irişmek ar-
dınca ol deyü bildirdiler. Çünki ol nev-bâre-i gülistân-i hil-
lâfet ve zîver-i divân-i saltanat bu halden habîr ve pür-te'-
sîr oldi. Hemân-dem imdâd-i sirişk-i haserât -u- gam gamâmin-
dan mütekatîtir olan katarât-i 'iberât "ke-tevâtürî'd-dürri
mine'd-dâr'i" ruhsâr-i gül-günine revân ve endûhdan endâmında
her mû bir neşter-i sûzân ve giryeden çeşminde her müjesi bir
hâr -u- peykân oldi. Velâkin meşâlih-i Müslimîn mu'attal ve
ahvâl-i 'âlem muhtell olmasın deyü mevrîd-i cânânden vâri-
dât-i humûmi imâta ve menzil-i revânden nâzilât-i gumûmi izâ-
te idüb "innemâ yüveffe's-sâbirüne ecrahum bi-gayri hisâbin"
(K.K.: 39/10) birle 'âmil olub Şevvâl-i mübârekiñ on ikinci
gününde ki Yekşenbeh günüydî gelüb cülûs-i taht-i 'Osmânî ve
icrâ-yi ahkâm-i hâkânî kılub /I28b/ dest-i 'atâyi küşâd ve
izhâr-i isti'dâd kıldı. Pes şehre olan 'ülemâ-yi zevi'l-ik-
tidâr ki her biri "el-'ulemâu vereşetü'l-enbiyâi" (H) birle
sâhib-fezâyil-i bî-şumâr ve hasâyil-i pür-iktidârdîr ve meşâ-
yih-i pâk-i'tikâd ki her biri "evliyâf tahte kibâbî lâ-ya'ri-
fuhum gayrî" (H) hilyesiyle muhallâ olub efzâl-i cihân ve ek-
mel-i devrândîr gelüb pâzişâh-i ferruḡ-kadem ve mübârek-mak-
dem Hazretlerine serîr-i saltanat ve hil'at-i hilâfet mübârek
olsun deyü du'âlar ve şenâlar idüb yümn -u- ikbâl ve 'izz -u-
ferruḡ-fâlile şâh-i ferîşteh-ṭal'at ve humâyûn-behcet Hazret-
lerini tahta geçürdiler. Ol gire geçüb yârindâsi Düşenbeh gün
mahall-i dahvâ-yi kübrâde merhûm ve mağfûr lâyiḡ-i rahmet-i
Gafûr Sultân Selîm Hân-i Sâhib-umûr Hazretleriniñ meyyitin
dahî mezkûr Uğraş köyünde mevcûd olan ekâbir-i düstûr ve hu-
yûl-i cumhûr giryân -u- nâlân önince yüzleri âlûde-i hâk ve
giribânları /I29a/ pâre pâre ve çâk şehre getürdiler. Şehr
halki bu hâleti görüb sihâm-i âh-i şâ'ika-te'sîri seb'-i se-
mâvâte sâkib ve süyûl-i dümû'i mişâl-i kevâkib-i şevâkib
evc-i semâye sâkib kılub 'âlem nevhayile memlû ve tobtolu ol-

di. Pes her kişi bu mersiyye-i âteş-bâri ezkâr ve dilde tak-râr etdiler.

Kasîde:

El-hükmi li'llâh ol ki kader eyledi kazâ
 'Âkil olan virir dil -u- cândan aña rizâ
 Esb-i gurûra kimse binüb cilve kılmasun
 Vüs'at gözetmesin ki mazîk oldi bu fezâ
 Kâni nebîler ve kanî yâ ceş-i mürselin?
 Kâni Muhammed-i 'Arabî şâh-i enbiyâ
 Bû-Bekr -u- yâ 'Ömer kanî 'Osman -u- yâ 'Alî
 Kâni Hasan Hüseyin'ile evlâd-i Murtażâ
 Kâni Key -u- Kubâd -u- Feridûn -u- Erdeşir
 Kim her biri şatardi zamânında kibriyâ
 Hâssa bu şeh ki aña Selim-i Şâh'idi 'alem
 'Alemdede bir nişândi devletle ol humâ
 Şâhân-i 'asr içinde 'aceb şîr-i merdidi
 Kan kâşmazdi niçesi havfinden ejdehâ
 Gark eyleyib diyâr-i dili bahr-i âteşin
 Gözler yaşile 'âleme toldi bu mâcerâ
 /I29b7 Hayfâ vu hasretâ ki Selim Şâh-i nâzenin
 Nâz -u- na'im terk idib oldi yeri zemîn
 Bir hâdişe kopardi yine devr-i âsumân
 Kim kıldı kanlu yaşlari deryâ-yi ahterân
 Sünbül yolib musîbet eli birle saçların
 Yirtar yüzini nâhun-i hârfile gülistân
 Bâd etdi âh-i serd -u- şehir kıldı câme çâk
 Ebr ağladi ve ra'd figân etdi bî-girân
 Yirtib yüzini pençe-i marçengile kamer
 Kan ağladi şafak göge boyandı âsumân
 Bu âh -u- vâh -u- nâle vu göz yaşlariyimiş
 Bu ra'd -u- berk -u- sâ'ika bârân-i bî-girân
 Ey dehr-i pîre-zen niçe kıydıñ bu servere?
 Bir şâh -u- şâh-zâde huşûsâ ki nev-civân
 Dürler dökerse tañ mi şadef bîgî dideler
 K'ol genc-i şeh-i yegâni zemîne koyar zamân?

İder firâk odine yâhib halk-ı kâinat
 Derdâ vu firkatâ vu dirîğâ vu el-amân
 Hayfâ vu hasretâ ki Selîm Şâh-ı şîr-ceng
 Mülk-ı cihâne şıgmazken tutdı câ-yi teng
 Ol cân gömüldi kaldı cihân süz -u- âhile
 Göge irişdi meş'ale dâd-ı siyâhile

[I30a] Ol şeh kanı ki sürse piyâde bu 'arsada
 Naç'-ı zemîn tolardı sevâd-ı sipâhile
 Ol meh kanı ki efsere-ı zînf gûşesi
 Rif'atde hem-serîdi ser-ı mihr -u- mâhile
 Ol şeh kanı ki şâhib-tâc -u- külâhidi
 Terk etdi taht -u- devleti tâc -u- külâhile
 Câh-ı cihân ki çâh-ı belâ vu mihandurur
 Birdir hakikat ânıarsân câhi çâhile
 Mekkâredir cihân düşürir çâhe 'âkibet
 Evvel ne deñlü beslerse 'izz -u- câhile
 Görmez misiñ ki etdi yine şarsar-ı ecel
 Bir serv-ı ser-firâzi berâber giyâhile
 Hayfâ vu hasretâ ki Selîm Şâh-ı nev-civân
 Bulmadi mekr-ı girdiş-ı gerdândan emân

Göz yaşlarını sâkı-ı devr eyleyib şarâb
 Kıldı ciğerleri yine gam âteşi kebâb
 Humm-ı felek kim içi tolu hamr-ı hâmdir
 Andan şarâb umaniñ olir behresi serâb
 Bezm-ı belâde derdile def sinesin döğib
 Nâyûñ delindi yüreği ve iñledi rebâb
 Mâtem tutib husûfine ol mâh-ı enveriñ
 Kanlu yaşıdır ehi-ı semâniñ düşen şihâb
 Bu guşsa vu melâlile olib hilâl mâh
 Yâhib firâk odine kan ağlar âfitâb

[I30b] Kimiñ ki irse sem'ine bu nazm-ı âteşin
 Yakar dilini süzile bu tâb-ı iltihâb
 Hayfâ vu hasretâ ki Selîm Şâh-ı şîr-dil
 Kûl gibi bâd-ı sarsar-ı mergile oldı gil

Esdi fenâ yili yine cûş etdi bahr-i gam
 Ol şeh kanî ki 'âleme olmişidi 'alem
 Vildân -u- hürile ola Cennet'de hem-nefes
 Rûhine menzil ola âniñ sâhat-i İrem
 İhrâmi çünkü Ka'be-i dîzâre bağladı
 Hak haşre-deñlü rûhin ide zâyir-i Harem
 Ol yerde yatdığıınca kilub kâm-kâr-i 'ahd
 İde Kerîm şâhimize luţfile kerem
 Şabr-i cemîl ecr-i cezfilin kilub 'atâ
 Şâh-i cihâne vire 'ivaz Hâliku'l-ümem
 Râm eyleyib İlâhî bi-küllî merâmîni
 İki cihânde pâzişehi eyle muhterem
 Şeh hakkına du'âsini kıl Keşf'niñ kabûl
 Makbûl olur du'â kim ider zâyir-i Harem
 Hâssâ bu beytiñ ol ki göre sûz -u- derdini
 Yâhib benim bigî diye ol dâhî lâ-cerem:

Hayfâ vu hasretâ ki Selîm Şâh-i nerre-sîr
 Terk etdi tâc -u- tahti kabûl etdi kâra yîr

[I31a] Nesr. Ammâ yine 'ülemâ-yi pür-iktidâr -mehheda'llâhu kavâ'ide'd-dîni bi-râyâti'l-mübîni- ve meşâyih-i zevî'l-i'tibâr -şeyyeda'llâhu erkâne'l-İslâmi bi-bakâihim ilâ yevmi'd-dîni- hazretlerine birbirine yâr -u- suvâr olub gelüb şehryâr-i sa'âdet-şi'âr Hazretlerini alub merhûmiñ meyyitine istikbâl ve şehryâr-i 'âlî-tebâre def'-i melâl için nüş -u- pend virib dediler ki: Ey şehryâr-i 'âlem ve ey iftihâr-i benî Âdem, zât-i pâk-i pür-idrâkiñüze pûşide degüldir ki şedâid-i çarh-i cefâ-kâre ve mekâyid-i cevr-i rûz-gâre şabrdan gayri mûnis -u- mahrem ve devâ-sâz-i renc -u- elem yokdır. Pes her "âkile lâzîm ve her kâmile mülâyim olan oldir ki "ve beşsiri's-sâbirine'llezîne izâ eşâbethum müşîbetun kâlû: İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râci'üne" (K.K.: 2/155-156) âyetinüñ ma'nâ-yi beşâret-engîzinden ve imâ-yi sa'âdet-bizinden gâfil -u- 'âtil olmaya ki şabr kût-i kulûb-i erbâb-i beşâyir ve aşhâb-i [I31b] serâyirdir deyüb tesellî-i hâtîr-i 'âtîr-i şehryâr-i kâm-kâr-i pür-iktidâr kilub merhûmiñ namâzini Sultân

Muhammed Hân -'aleyhi'rahmetu ve'ri'vânü- câmi'-i şerifi öninde edâ kilub ve rahmet-i Huzâ deyüb Mir-zâ Sarâyi dimekle meşhûr câ-yi ma'rûfda defn idib rûh-i mu'tahherine hezâr du'âlar ve şenâlar kıldılar. Pes pâzişâh-i Sikender-dil ve şâhenşâh-i Süleymân-mahmil Hazretleri dahî bu ma'niye kâvil -u- mâyil oldi ki hiç bir âferideniñ menba'-i âb-i cû-yi 'ayşi şevâyib-i melâlden muşaffâ ve mir'ât-i zindegânisi gubâr-i kelâlden mücallâ olmak müyesser ve muharrer degüldir. Hemân-sâ'at buyurdi ki: Ecdâd-i 'izâmi ve erbâb-i kirâmi resmince üzerine türbe-i şerif ve câmi'-i latif bünyâd olub her vakt kirâet-i Kur'ân ve subh -u- şâmda sâyir 'imâretler gibi âyende vu revendeye h'ân-i ihsân çekilüb her kişi rûh-i revânina du'âlar ve şenâlar kilalar. Ammâ kendü [I32a] zât-i sa'âdet-rahti bu ma'niye dâná ve bînâ oldi ki 'atîyye-i 'ömr gavâyil-i zevâlden mu'arrâ ve mevhibe-i hayât rezâyil-i zeleden teberrâ bulmak kimse için mutasavver degüldir. Hemân-dem gelüb serîr-i saltanatda devlet -u- ikbâlile karâr ve 'arz-i iktidâr kilub sehâ elini küşâd ve rû-yi 'âlemi âb-i 'adâletle ser-sebz -u- dil-şâd kilub ve tâze nizâm virib 'ülemâye iltiyâmlar ve meşâyihâ ihtirâmlar ve şu'arâya ihsânlar ve in'âm-lar buyurdi ve 'asâkiriñ gözini ve gönlini toyirdi. Pes bu du'â-gû-yi bi-mikdâr ve şenâ-cû-yi perişân-i rûz-gâr dahî ol ma'tla'-i âfitâb-i saltanatiñ ve ol menba'-i âb-i 'adâletiñ kadem-i mübârekine ve makdem-i müteberrâkine münâsib berâ-yi tehnie-i devlet ve imâ-yi tahliye-i midhat bu futûhât-fursat ve nusret-kerrâri ve bu imlâ-i inşâ-i kitâb-i ceng -u- cidâl ve kâr-zâri ümiz-i dest-bûs-i şehriyâr-i cihân-bahş ve akrân -u- [I32b] emsâl arasında ri'âyet-i imtiyâz-i Keşfi-i ma'ârif -naş birle "nemletun câet bi-ra'sin^{MIN}cerâdin" (A) mefhûmine binâen dergâh-i felek-iştibâh-i Süleymân-bâr-gâh ve bâr-gâh-i Süleymân Şâh-i 'adâlet-penâhe getürdim. Vakti ki tevfiq-i Rabbânî zahîr olub bu gülistân-i ahbâr-i beşâset-âşârda ve ve telfik-i Şamedânî naşir olub bu büstân-i ezkâr-i heşâset-nigârda ki sebep-i zindegi-i nâm -u- nişân ve mücib-i ferhundeği-i 'izz -u- 'unvân ve âd -u- şândir, tâvûs-i himâyet-

bâl-i zihn-i vakkâdleri ve tab'-i nakkâdleri cilve-ger ve huzûr-i pür-hubûr-i vâcibu's-surûrlarina vuşûl müyesser oldıkda me'mûl -u- mes'ûldir ki her yerde ki hefvet-i kelâm ve her ta'bîrde ki sehvet-i erkâm vâki' olmuştur, dest-i kabûlleriyle işlâh ve çeşm-i meylleriyle irdâh buyirib bu zerre-i bî-tâbi ve katre-i bî-âbi nazar-i leme'ân-i mihr-i 'Osmanî ve eser-i bahr-i feyzân-i Süleymânî [133a] irişüb ahter-i furûzende ve mihr-i dirahşende kıla.

Kit'a:

Ger nazar eylerise zerre-i hâk
 'İzzile mihr-i âsumân olur
 Yâ 'inâyet kılursa katre-i âb
 Bî-sadef bahr-i dür-feşân olur

Negr. Ammâ bu zerre-i bî-vücûdda ol vücûd yokdur ki rû-yi hürşid-i tâbâne nazar kıla ve katre-i bî-mikdârde ol mikdâr yokdur ki sû-yi deryâ-yi 'ummâne güzer müyesser ola.

Gazel:

Ben kemem kem zerreden ol mihr-i dahvâ şahdir
 Ben kemem kem katreden ol 'ayn-i deryâ şahdir
 'Ayni deryâdir eğerçi katre-perverdir velî
 Mihr-i dahvâdir fe-emmâ zerre-bahşâ şahdir

Negr. Garaz bu mukaddemât-i makâlât-i futûhât-i nusret-maâsirden ve netice bu tasdi'ât-i risâle-i zafer-mefâhirden oldir ki, bu erkâm-i beşâset-irtisâm ve evşâf-i şehryâr-i 'âlî-a'lâm [133b] vâsihta iyle her kişi Keşfi-i derd-mend-i bî-mikdâri ve mestemend-i hâk-sâri du'â-yi hayrile yâd ve zikr-i cemlile dil-şâd kılalar. Ne âniñ bir niçe lügât-i garibe ve iştilâhât-i 'acibe cem' idüb ekâbir-i kibâr ve sadr-i sudûr-i iftihâr nazarında da'vâ-yi kemâl -u- ma'rifet ve sev-dâ-yi 'izzet -u- hürmet kılub lâf-i bî-ma'nî ve sühan-i mâ-lâ-ya'nî kaşd olina. Belki kaşd evşâf-i Husrev-i devrân ve du'â vu senâ-yi Süleymân-i zamândir.

Gazel:

Ba'de z'fın dest-i du'â cânib-i eflâk nihîm
 Ser-i tâ'at be-zemîn-i mülk-i pâk nihîm
 Cüz-du'â nîst der iklim-i fenâ pâyende
 Rû-yi ihlâs pey-i Fâtîha ber-hâk nihîm

Neşr. Tâ ki levh-i gerdûn nakş-i günâgûnile ârâste ve
 saht-i hâmûn ferş-i bû-kalemûnile pîrâste ola. Hemîşe binâ-yi
 'ömr-i devlet-i ebed-fercâm-i şeh-r-yâr ve serây-i qadr -u-
 rif'at-i sermed-encâm-i kâm-kâr ma'mûr -u- pür-huzûr olsun.

Beyt:

Tâ çarh ber-medâr -u- zemîn ber-çarâr ola
 Tâ filde dilde vaşf-i şeh-i kâm-kâr ola

[I34a7] Yâ Rab binâ-yi baht-i Süleymân-i rûz-gâr
 'izz -u- devâm-i devletile üstüvâr ola!

Âmîn yâ Rabbe'l-'Alemin ve yâ Hayra'n-nâsirîn.

et-Târîh:

Dil ki bu inşâ-yi garrâye kilub kaşd-i heves
 Sürdi meydân-i ma'ânî naç'ina cândan feres
 İbtidâ-yi nüh-şad -u- bîstîdî ve mâh-i Receb
 Her ne fi'l etdiyse yazdim Husrev-i 'âli-neseb
 Hamdu li'llâh tab'ime olib mu'âvin luţf-i Hak
 Bîst -u- heftimde beyâza geldi bu bir kaç varak
 Rûz-i 'Aşûr idi k'itmâm eyledim hem kodim âd
 Bâğ-i Firdevs-i guzât -u- ravza-i ehl-i cihâd
 Her kim ammâ bir nefes bu ravzayi seyrân ide
 Keşfi'ye ve kâtibine bir du'â ihsân ide

M

"Şâhibuhu'l-fakîr Mustafâ Niğbôlî, sene 1081": Şâhibi
 Fakîr Mustafâ Niğbolu'lu, sene: 1081.

İsim : Edinburg Üniversitesi
 Kitabın adı : Keşfi Selim-nâme

Kütüphanesi: : Es'ad Efendi
Varak adedi : 134
Eb'âdı : 203 x 136 - 130 x 72 mm
Çekiliş tarihi : 5.2.1958
İzâhat : Vişne renkli meşin kaplı miklepli

L Ü G A T Ç E

Ab: Tâkat	Alây: Şöyle
Abanûs: Bir kıymetli kara a- ğaç, çüb-i siyâh	A'lâ-yi 'İllyîyîn: Yükseklerin yükseği
Ab-seyr: Su yürüyüşü	'Alâvik: 'Alâkalar
'Acûl: İvici	'Alet: Yüce oldi
A'dâd: 'Adedler	Âlûde: Bulaşık, bulaşmış
A'dâd: Bâzûlar	Âmâl: Ümîzler
'Adâvet: Düşmanlık	'Amîm: 'Amm
'Adem: Yokluk	'Âmir: 'Îmâret idici
Afâk: Gök kenarları	'Anâ: Renc
Aftâbe: İbrîk	'Anâdil: Bülbüller
Ağâz: Başlamak	Ânda: Vakitde
Ağlâl: Boyun bendleri	'Ankâ: Sîmurg
Ağsân: Budaklar	Ârâ: 'Akıllar, bezeyici
Ahbes: Habîsrak, murdârrak	Ârâmiş: Dinlenmek
Ahdar: Yâşil	Ârâste: Bezenmiş, dizilmiş, dü- zelmiş
Aheng: Kasd	'Âriz: Yüz
Ahkâm: Hükümler	'Arsa: Ev ortası
Ahmâl: Yükler	'Arş: Sakf
Ahyâr: Ulular	'Arz: İn (en)
Ahzâb: Bölükler	Âsâr: Haberler, nişânlar
'Akâyid: İ'tikâdlar	Âsâyîş: Râhat
'Akd: Bağlamak	Âsitâne: Eşik
'Akd-küşâyân: Müşkil halle- diciler	Aslah: Yarar
'Akk: 'Asî	Asnâf: Bölükler
Aklâm: Kalemler	'Aşaka: Sarmaşık
'Akl-ârâ: 'Aklî bezeyici	'Aşâyir: Bölükler
Akmişe: Kumâşlar	Aşiyân: Yuva
Akrân: Berâberler	Aşûb: İçüb
Aksâ: Nihâyet	A'tâf: Bahşişler
Âlâ: Ni'metler	'Âtır: Gökçek kokulu
'Alâlâ: Gavgâ	'Âtîfet: Bahşiş
A'lâm: 'Alemler	'Atîk: Eski

'Âtil, 'Âtile: Bî-kâr, işsiz	Bâsit: Döşeyici
'Âtir: Hôş-bû	Bathâ: Mekke şehrinde bir ma- kâm
'Atiyye: Bahşış	Bâz: Toğân (doğan)
Atnâb: Tinâblar	Bed-ahterler: Yaramaz yıldız- lar
'Atşân: Susuz	Bed-âmâlî: Bed-fikir
Atvâr: Hâller	Bedî': 'Acîb, garîb
Âvâ: Âvâze	Bedreka: Yoldâş
A'vâm: Yıllar	Behcet: Gökçeklik, güzellik
'Avâriz: Her gün 'âriz olan	Behre: Nasîb
'Avdet: Dönmek	Behre-mend: Nasîblu
Âyât: Nişânlar	Belâğ: İrişmek
Âyende: Gelici	Bende-nevâz: Kul okşayıcı
Âyîn: 'Adet, töre	Ber: Göğüs
'Ayn-i 'Alî: Şâm'da bir bı- nardır	Berâyâ: Yaradılmışlar
'Ayn-i müdevver: Bir bınar dahî	Berçesi: Ba'zısı
'Ayn-i Tesnîm: Cennet ırmağı	Berda'î: Nâm-i şehir
A'zâr: 'Özürler	Berf: Kar
'Azâyim: Kasdlar	Ber-geşte-kâr: İşi dönmüş
'Azîmet: Kasd	Berîd: Peyk
'Azrâ: Nâm-i ma'sûk	Berîn, berîne: Yüce
Âzurde: İncinmiş	Berk: Şimşek
Bâd-bân: Yelken	Bernâ: Yiğit
Bâd-i hazân: Güz yeli	Bernîk: Prankî
Bâd-i sarsar: Sovuk yel	Berrân: Keskin
Bâdiye: Berriyye	Besâyir: Basîretler
Bâhir: Bellü	Beste: Bağlu
Baht-i siyâh: Kara baht	Beşâset: Tâze yüzlülük, tâze rûluk, tâze rûyî
Bâl: Gönül, kanat	Beydâ, beyzâ: Sahrâ
Bâlâ: Yukaru	Bî-bâk: Kayusuz
Bâm: Tâm (dam)	Bî-behre: Nasîbsiz
Bânân: Konakçı	Bedâyet: Evvel
Bâr: Yük	Bî-ferhengî: Bî-edebî
Bârû be-nigâh: Yük yap	

Bîgâne: Yâd	câhil
Bî-girân: Hadsiz	Celâl, celâlet: Ululuk
Bikâ': Buk'anın cem'i ki bir pâre yire dirler	Celf: Rûşen
Bilâd: İklim, şehirler	Celfil: Ulu
Bîm: Korhu	Cellet: Ulu oldi
Bî-mer: Bî-hisâb	Cemâl: Gökçeklik
Bînâ: Görücü	Cemfil: Gökçek
Bîniş: Görüş	Cenâb: Ev öni
Bîşe: Meşelik	Cenâh: Kanat
Bî-te'sîr: Esersiz	Cenân: Gönül
Rizâ'at: Sermâve	Cereyân: Akmak
Borîde: Kesilmiş	Cerîde: Defter
Bûbû: Hühüd	Cevâmi': Câmi'ler
Buğât: Azgınlar	Cevânibde: Etrâfda
Buğurdluh: Boğaz	Cevâriş-i 'anberî: Sınirici ma'cûnlar
Buk'a: Bir pâre yir	Cevâzib: Çekiciler
Bûkalemûn: Dürlü dürlü	Cevf: İç
Bukm: Al reng	Ceyş: Leşker
Bûm: Yir (yer)	Ceza': Figân
Burc: Tepe	Cezîre: Ada
Büşrâ: Şâdilik	Cibillî: Hukî, tabî'î
Büthâle: Uçuk	Cibilliyet: Tabî'at
Ca'd: Kıvırcık	Cidd: İkdâm
Câme: Döşek	Cihâd: Gazâ
Cân-güdâz: Cân eridici	Cihân-bâni: Cihân-dârlık
Cân-ken: Cân koparıcı	Cihân-dâri: Cihân tutuculuk
Cân-sitân: Cân alıcı	Cihân-nümâ: Cihân gösterici
Câri: Akıcı	Cihâr-mehâr: Yular sayı
Câyize: 'Atâ	Cinâyet: Günâh
Câzibe: Çekici	Cinâyât: Günâhlar
Ceberût: Ululuk	Cismâniyye: Cisme mensûb
Cebîn: Alın	Cûd: Kerem
Cedîd: Yeni	Cûk, cûka: Bölük
Cehûl: Gâyetiyle câhil, katî	Cumhûr: Bölük

Cûy: İstemek	Dilâver: Bahâdır, pehlivân
Cûybâr: Irmak	Dilâverân: Bahâdırlar
Cûlûs: Oturmak	Dil-cûy: Gönül isteyici
Cünûd: Leşkerler	Dilîr: Alb
Cüyûş: Leşkerler	Dil-nuvâzlık: Gönül oksayıcılık
Çâkır: Sücî (şarap)	Dimâği: Beyni
Çamanga: Surâhî	Dirahşân, dirahşende: Ildırayı- cı
Çâre-ger: Çâre kılıcı	Dîr-endîş: Uzak fikirli, yani sonun fikr ider, uzun fikir- lu
Çarh-gord: Çarh ciğer başlu	Disâr: İç giysi
Cehân: Çok	Diyânet: Dindârlık
Cehre: Yüz	Dûdimân: Oba
Çîn: Divşirmek	Duhân: Dütün (tütün)
Dahvâ: Kuşluk	Duhûl: Girmek
Dak: Ta'n	Duhûr: Cem'-i dehr
Dâll: Azgun	Dümû': Göz yaşları
Dânâ: Bilici	Dûn: Alçak
Dânişver: Bilili	Dûrbâş: Çomak
Dâru'l-Karâr: Cennet	Dûr-bîn: Irak görücü
Defâyin: Definelere	Duvâr-i deverân: Baş çekrenmek
Dekâyık: İnce ma'nâlar	Dürc: Hokka
Dellâle: Hâtûn bâzârı	Düstûr: Vezîr
Dem: Vakit	Düşîze: Kız oğlan kız
Dem-beste: Ya'ni bağlanmış	E'âzım: Ulular
Demdeme: Âvâze	Ebâlîs: İblîsler, cem'-i İblîs
Denî, deniye: Alçak	Ebrâr: Eyuler
Derece: Nerdubân ayağı	Ebü'l-Feth: Feth atası
Derîçe: Pencere	Ecnâd: Leşkerler
Der-peyinden: Ardından	Edâ: Âvâze, ödemek
Derrâk: Anlayıcı	Edille: Deliller
Derûninde: İçinde	Efgâr: Yaralı
Dest-gâh: Kudret	Efkâr: Fikirler
Deverân: Dönmek	Efvâh: Ağızlar
Devha: Budak	
Dîbâce: Evvel-i kitâb	
Dilâl: Nâz	

Ehemm: Mühimm	Esmâr: Hikâyeler
Ekâm: Bölük	Esnâda: Ortada
Ekârim: Ulular	Estâr: Gizlüler
Eknâf: Bucaklar	Eşbâh: Kalıblar
Ekvâb: Kablar	Eşmel: Kablayıcılık
Elezz: Lezzetli	Eşrâr: Şerlüler
Elhân: Avâzeler, müfredi lahndir	Etrâf: Taraflar
Eltâf: Lutuflar	Etvâr: Haller
Emâkin: Mekânlar	Evâili: Evvelleri
Emârât: Alâmât	Evâmir: Emirler
Emlâh: Melâhatluler	Evân: Vakit
Emr-i 'asîr: Güç iş	Evâsıtı: Ortaları
Emsâr: Şehirler	Evbâş: Levendler
Enâm: Adamlar	Evcâ': Ağrılar
Encâm: Son	Evliyâ: Sâhibler
Encüm: Yıldızlar	Eyâdî: Ni'metler
Encümen: Dirnek	Eyyâm: Günler
Encüm-şümâr: Yıldız sağlıklı	Ezhâr: Çiçekler
Endûh: Gussa	Ezimme: Zimâmın cem'idir
Erâzil: H ^v ârlar (horlar)	Ezkiyâ: Pâkler
Erbâb: Ustalar, ısslar, hu- zâvendân	Fâhite: Üğeyik
Erbâb-i menâsıb: Mansıb ıss- sıları	Fahvâ: Ma'nâ
Ercâh: Artık	Fâm: Reng
Ercümend: Bay	Fâris: Atlu
Erdevân, Erdivân: Nâm-i pâ- zişâh, nâm-i pâzişâhî	Fark: Depe (tepe)
Erkâm: Yazular	Fart: Hudûdun geçmek
Erkân: Bucaklar	Fâsid: Bozgun
Es'ad: Nîg-baht	Fazîha: Rüsvey
Esâs: Temel	Fazîhât: Rüsveylik
Eser: Nişân	Fekk: Ayırmak
Eskâl: Ağır yükler	Felâh: Kurtulmak
	Fer: Kuvvet
	Ferâ'în: Fir'avn'lar
	Fercâm: Son
	Ferezdek: Nâm-i şâ'ir

- Ferhân: Ferih, şâd
 Ferheng: 'Akıl, edeb
 Ferhunde: Mübârek
 Fermân-ber: Buyruk tutuci
 Ferruh: Mübârek
 Ferruh-fâl: Mübârek-fâl
 Ferzâne: Peyk
 Ferzâne: Yegâne
 Fesâd: Pozulmak
 Feth -u- fütûh: Açmak
 Fetk: Ayırmak
 Fevce: Bölük
 Fevri: İkyamak
 Feyezân: Feyz, feyz olmak
 Feyha: Koku, nefes
 Fevyâz: Bahşış virici
 Fezâ: Meydân
 Fezâyil: Artıklıklar, faziletler
 Firka: Bölük
 Fitrat: Yaratmak
 Fihrist: Evvel-i kitâb
 Firâk: Ayruluk
 Firâr: Kaçmak
 Firâset: İnlamak
 Firûz: Mübârek
 Fünûn: Fenler
 Fürüzende: Rûşen
 Füsûs: Pisûs (kandil)
 Füsürde: Solmuş, tonmuş
 (donmuş)
 Fütüvvet: Cömerdlik
 Gabrâ: Yir (yer)
 Gâh: Taht
 Gâle: Kumâş
- Galtân: Yuvalanıcı (yuvarlanıcı)
 Gamâm: Dulut
 Gam-güsâr: Mûnis
 Gâr: Mağâra
 Gâret: İyd urmak
 Garîziyye: Asliyye
 Gavâyil: Helâklikler
 Gavta: Talmak (dalmak)
 Gayûr: Gayretlî
 Gerdân: Değrenici
 Germâ: İssilik
 Geşt: Çekzinmek
 Gezend: Ziyân
 Gilân: Yaban divleri
 Girân: Nihâyet
 Girân-mâye: Ağır, bahâlu
 Girdâb: Cem' olmuş su
 Girbân: Yaka
 Girîhte: Kaçmış
 Giriz: Kaçmak
 Girizân: Kaçıcı
 Giriz-gâh: Kaçacak yir
 Giryân: Ağlayıcı
 Gîti-sitân: Cihân alıcı
 Gonçeşk: Serçe
 Gorâz: Tonuz (domuz)
 Gorbe: Kedi
 Gord: Pehlivân
 Gordân: Pehlivânlar
 Gorg: Kurt
 Gubâr: Toz
 Gufrân: Yarlıgamak
 Guluvv: Galebe eylemek, ziyâdelik

Gumûm: Gamler	Hark: Yakmak
Gunc: Nâz	Hosâret: Ziyân
Gurfe: Köşk	Hasâyil: Hûlar
Gurûb: Batmak	Haseb-i hâl: Mûceb-i hâl
Guzât: Cem'-i gâzi	Haserât: Nasretler
Gülân: Avâze-i bülehd	Hasîn: Berk, muhkem
Gün: Levn	Hassân: Nâm-i şâ'ir-i Resûlul- lâh (s. a. v.)
Günâ-gün: Dürlü dürlü	Haşmet: Ululuk
Gürûh: Bölük	Hâtır-engiz: Hatır koparıcı
Güsiste: Üzölmüş	Havâdis: Hâdiseler, ya'nî be- lürmişler
Güstüvân: At gemi	Havâkin: Hâkân'ın cem'idir
Gûy: Top	Havâss: Hâsslar
Güzâr etdi: Geçdi	Havâşî: Dâyirede olan hizmet- kârlar
Güzer: Geçmek	Havze: Dâyire
Güzer-gâh: Geçit	Hây: Çineyici
Hadd: Yüz	Hâyife: Korkuci
Hadeka: Göz bebeği	Hazâkat: Üstâdlık, üstâzlık
Hadîka: Bağçe	Hâzikân: Üstâz
Hâfikayn: Maşrik ve mağrib	Hazîre-i kuds: ya'nî 'âlem-i Kudüs
Hâki: Hikâye(t) idici	Hazm: Perhiz
Hâksâr: Toprak	Hedm: Yıkmak
Hâle: Ay ve güneş ağıllı	Hefvet: Günâh
Ham: Eğri	Hemâl: Misâl, nazir
Hamâkat: Ahmaklık	Hem-'inân: Berâber
Hamâme: Güğercin	Hem-ser: Başdâş
Hamiyyet: Gayret, ârlanmak	Hengâm: Vakit
Hâmûn: Düz vir, ova	Heşâset: Şâdi
Harâset: Saklamak	Hevâcis: Gönle düşenler
Harû: Ceng	Hevl-nâk: Korkunç
Harçeng: Yengeç	Heyâkil: Sûretler, şekiller
Hargâh: Çadır	Heycâ: Ceng, savaş
Hâr-hâr: Tasa	
Haridâr: Müşteri	
Harirî: Nâm-i şâ'ir	
Hâris: Saklayıcı	

Hezîmet: Kaçmak	Hulûs: Pâk, sâf
Hısn: Kal'a	Hum: Toynak
Hıttâ: Sınur	Humâl: Misâl, nazîr
Hidâyet: Kulavuzlamak, kula- vuzluk	Humûl: Unutulmuşluk
Hidsân: Yeni belürmiş	Hûn-feşân: Kan saçıcı
Hilye: Bezek	Husrân: Ziyân
Himâyet: Saklamak	Hussâd: Hasûdlar
Himem: Himmeler	Husûl: Hâsıl olmak
Hing: Boz at, kır at	Husûn: Kal'alar
Hiraf: Pîseler	Hutûr: Geçmek
Hirâs: Saklamak	Huyûl: Leşkerler
Hirâş: Tirmalayıcı	Hücûm: Hamle
Hîre: Boş	Hüdâ: Toğru yol
Hisâl: Hûylar	Hümâyûn: Mübârek
H ^V âş: Hısım	Hüveydâ: Bellü
Hivân: Hazır ni'met	Hüzn: Kaygu
Hiyâm: Çadırlar, haymeler	İbâde: Helâk kerden
Hiyâz: Havuzlar	İbkâ: Bâkî eylemek
Hizb: Bölük, gürûh	İblâğ: İrişdirmek
Hizber, hizebr: Arslan	İclâl: Ululamak
Hizlân: H ^V ârlık (horluk)	İcrâ: Akıtmak
Höd-pesend: Kendüyi beğenici	İctibâ: Güzîdelik
Hôşâb: Sulu	İctimâ': Cem', cem'iyet, cem' olmak, derilmek
Hoş-güvâr: Sinici	İdbâr: Devlet yüz döndürmek
Hubûr: Ferah, sürûr, şâdî	İdlâl: Azdırmak
Hubus: Murdârlık, nâ-pâklik	İflâh: Kurtarmak
Hubût: İnnek	İftihâr: Fahr, fahrılanmak
Hûcû: Nâm-i şâ'ir	İftirâk: Ayruluk
Hud'a: Aldamak	İhânet: H ^V ârlık
Huddâm: Hizmetkârlar	İhkâm: Muhkem etmek
Hudûd: Haddler	İhrâc: Çıkarmak
Hufât: Dâyirelerde olanlar	İhsân: Eylik
Huliyy: Bezek	İhtimâm: Himmeler
Hulûl: Girmek, inmek	İhtirâk: Göyünmek, yanmak

İhtirâm: Hürmet	İnhidâm: Yıkılmak
İhtişâm: Ululuk	İnhifâk: Yürek oynamak
İhtitâm: Hatm olmak	İnhirâf: Eğri olmak
İkbâl: Devlet, devlet yüz döndürmek, devlet yüz tutmak	İnhisâr: Eksilmek, ziyân iriş- mek
İklîm-hirâs: İklîm saklayıcı	İnkisâr: Sınmak
İksâr: Çoğaltmak	İnkiyâd: Bağlanmak
İktibâs: Fâyide tutmak	İntâk: Söylemek
İktidâr: Kudret	İntihâb: Güzide
İktisâb: Kesb	İntizâm: Düzelme
İktisâr: Çokluk	İrem: Cennet
İ'lâm: Bildirmek	İrhâ: Genişletmek, dizgin ge- nişletmek
İ'lân: Bildirmek	İrsâl: Göndermek
İlhâmât: Gönle bırakmak	İrşâh: Der dökmek
İlkâ: Bırakmak	İrtibâtât: Ulaşmaklar
İlticâ: Sığınmak	İrticâ: Sığınmak
İltimâsât: Hâcetler	İrtifâ': Yücelik, rif'at
İltiyâm: Yumuşaklık	İrtikâ: Derece, yücelik, yü- celmek
İmâ: İşâret	İrtisâm: Nişân
İmân-i ye`s: İmân-i zarûfî, ya'nî kâfir ölürken azâ- bına muttali' olduktan sonra getürdüğü imân ki câiz olmaz	İsâl: Ulaşdırmak
İmâret: Beğlik	İslâh: Düzme
İmdâd: Meded etmek	İsti'ânet: Yardım, yârî
İmhâ: Mahv	İstibkâ: Bâkî eylemek
İmtiyâz: Seçilmek	İsti'câl: İvmek
İmtizâc: Karışmak	İstifâ: Tamâm almak
İmzâ: Geçürmek	İstiğrâk: Gark olmak
İnâbet: Tевbe-i küllî	İstihâre: Hayır talep etmek
'İnâd: Öngülük	İstihkâm: Berkitmek, muhkem eyleme, muhkemlik talebi, muhkemlik talep etmek
'İnân: Dizgin, uyan	İstihlâs: Halâs, talep-i halâs
İnfikâk: Ayrılmak	İstikâmet: Toğruluk (doğruluk)
	İstikbâl: Karşulamak, karşı

varmak
 İstikbâr: Ululanmak
 İstikrâr: Mukarrer eylemek,
 mukarrer kılmak istemek
 İsti'lâ: Yüceltmek
 İstimâ': İşitmek
 İstimâlet: Gönül hoşluğu
 İstimâlet virmek: Gönül
 hoşluğun virmek, hoşluk
 virmek
 İstimâd: Meded istemek,
 meded ummak
 İstismâr: Yemişlendirmek
 İstishâd: Şâhid getürmek
 İstitâ'at: Kudret
 İsti'tâf: Bahşış ummak
 İstizhâr: Arka virmek
 'İsyân: Günâh
 İş'âr: Bildirmek
 İşkâr: Av
 İştibâh: Misâl, şübhe
 İştîyâk: Arzu-mendlik
 İ'tikâd: İnanmak
 İ'tilâ: Yücelmek
 İ'timâd: Tayanmak
 İtmâm: Tamâm, tamâm eylemek
 İtmînân: Gönül kararı
 İtnâb: Dzatmak
 İttikâ: Tayanmak
 İ'vicâc: Eğrilik
 İyâbet: Dönmek
 'İyd-i Adhâ: Hacılar Bayra-
 mı
 İzâfet: Mukârin
 İzâle: Mahv, zâyil eylemek

'İzâm: Kemikler, ulular
 İz'ân: Teslîm
 İzhâr: Aşıkâr eylemek, be-
 lirtmek
 İzmâr: Gizlemek
 Jâle: Çi
 Kabâhat: Çirkinlik
 Kabâyil: Obalar
 Kaddâh: Çakmak
 Kader: Endâze eylemek
 Kâfi: Tamâm, yeter
 Kâh: Köşk
 Kahramân: Kakhâr
 Kâkül: Perçem
 Kal': Koparmak
 Kâlâ: Kumâş
 Kam': Götürmek
 Kâm-bîn: Murâd görücü
 Kâm-kâr: Murâd ıssı, murâd-
 bahş
 Kamrâ: Ay aydını
 Kanâdîl: Kandîller
 Kannâd: Şeker satıcısı
 Kâr-âzmây: İş deneyici, eş de-
 nemiş
 Kâr-dân: İş bilici
 Kâr-zâr: Ceng
 Kâsî: Irak (uzak)
 Kâsid: Geçmez
 Kâşâne: Kış odası
 Katarât: Katreler
 Kâtı': Kesici
 Kavâ'id: Kâ'ideler, temeller
 Kavs-i kuzah: Eleğim sağmal
 Kayd: Bağlamak

Kazâ: Hüküm	Kühl: Sürme
Kef: Avuç	Küngüre: Burc
Kelâlden: Kündlükden	Küp: Çok
Kemâl: Temâmlık	Küşâd: Açmak, açılmak
Kemîn: Pusu	Lâhika: Ulaşıcı
Ker: Sağır	Lahza: Göz açıp yummak
Kerr -u- fer: Kuvvet	Lâl: Dilsiz
Kerîhe: Mekrûh	Lâ-yenfekk: Dâyim
Kesâd: Geçmemek, geçmezlik	Leben: Süd (süt)
Ketm: Gizli	Lecc: Öngülük
Kevn olmak	Leheb: Yalın
Kevniyye: Olmak	Lem', lem'a: Ildıramak
Kıbâb: Kubbeler	Lem'ân: Ildırayıcı
Kılâ': Kal'alar	Levâmi': Ildırayıcılar, per- teveler
Kıstâs-i 'azîm: Ulu mîzân	Levh: Tahta
Kıvâm: Turmak	Licâm: Uyan (dizgin)
Kibriyâ: Ululuk	Livâ: Sancak
Kifâyet: Yeterlik	Liyâkat: Lâyıklık
Kîne-güzâr: Kîn alıcı	Lu'bet-bâz: Oyuncu
Kirdâr: 'Amel	Lüffâh: Daru
Kiyâset: Zîreklik	Ma'ber-gâh: Güzer-gâh
Kohen: Eski	Ma'delet: 'Adl
Koşdaş: Yoldaş	Mâhirler: Üstâdlar
Kudûm: Gelmek	Mahmî, mahmiyye: Saklanmış
Kudûs: Pâklik	Mâh-reviş: Ay yürüyüşli
Kudvet: İmâm	Mahrûse: Mahfûza
Kulûb: Gönüller	Mahsûd: Hased olunmuş
Kulzüm: Bir deniz	Mahzar: Hâzırlık
Kunâh: Çevgân	Mahzûl: H ^V âr (hôr)
Kûsfend: Koyun	Mâide-i pür-fâyide: Sefere hâ- zır olmuş ta'âm
Kusûr: Kasırlar	Makâbih: Çirkinlikler
Kusvâ: Nihâyet	Makâl: Söz
Kût: Ni'met-i kâfi	Makâlât: Sözlere
Kuvâ: Kuvvetler	
Kübrâ: Ulu	

Makarr: Karâr-gâh	Mehbit: İncecek yer
Maktûl: Depelenmiş	Mekâmin: Gizlular
Ma'kûs: Ters	Mekâyid: Mekkeler
Mâ-lâ-ya'nî: Ma'nâsiz söz	Melâz: Sığınacak
Ma'lûl: 'İlletlu	Melekût: 'Âlem-i bâtin
Ma'raz: 'Arzedecek yer	Melîh: Tuzlu
Ma'reke: Leşker-gâh, ceng-gâh	Mellâh: Gemici
Mastabe: Sofa	Me'lûf: Ülfet tutmuş
Matiyyeler: Binidler	Memdûd: Uzanmış
Matla': Toğacak yer	Me'men: Emn yeri
Ma'tûf: 'Atâ bulmuş	Memerr: Gececek yir, geçit
Ma'zûl: Ayrılmış	Memlû: Tolu (dolu)
Meâb: Dönecek yir	Me'mûl: Umulmuş
Me'âbid: 'İbâdet-gâhlar	Me'mûr: Emrolunmuş
Meârib: Hâcetler	Menâkıb: Hüneler
Meâsir: Eserler	Menâs: Halâs yeri, sığınacak yer
Me'âyib: 'Ayıplar	Menâzım: Nizâmlar
Mebâdî: Evveller	Menâzil: Menziller
Mebânî: Binâlar	Menba': Ser-i çeşme
Meberrât: İyilikler	Menfûr: Kaçmış
Mebîd: Helâk künende	Menkûs: Başı aşağı
Mebstût: Döşenmiş	Menşûr: Berât
Mebzûl: Virilmiş	Men tahî: Ben dahî
Medâr: Dâyre, değzinecek yer	Mer: Hisâb
Medâric: Dereceler	Merâhil: Menâzil, menziller, göç yerleri, göcecek yir
Medârında: Dâyiresinde	Merâm: Murâd
Medhûs: Hayrân, ussı gitmiş	Merâsim: Nişânlar
Mefârik: Ayruluk	Merc: Sebze-zâr
Mefhûm: Anlanmış	Merdûd: Reddolunmuş
Meftûn: Aldanmış	Merdümek: Bebek
Mehâbet: Heybet	Merede: Dîvler
Mehâsin: Gökçeklik	Merkad: Yatacak yir
Mehâzil, mehâzîl: H ^V ârlar	Merkûm: Yazılmış

Mesâbe: Mertebe	Mikyâs: Ölçü
Mesâbih: Cerâğlar	Milâh: Eyüler
Mesâfet: Menzil	Milh: Tuz
Mesâmi': Kulaklar	Milvâh: Kuş beği (baykuş)
Meserret: Şâfilik, sürûr	Minvâl: Kârgâh, kârgâr
Mes`ûl: İstenmiş	Mir`ât: Ayna, gözğü
Meşâ'il: Meş'aleler	Misbâh: Çerâğ
Meşâkil: Şekiller	Miskale: Jeng alacak âlet
Meşâm: Dimâğ	Mişkât: Çerâğ
Meşdûd: Bağlanmış	Mi'yâr: Mîzân
Meşveret: Tanışmak (danışmak)	Mu'âtafet: Bahşiş
Metâlib: Murâdlar	Mu'attar: Gökçek kohulu, hoş kokulu
Metânet: Muhkemlik	Mu'azzam: Ulu
Metâyâ: Çâr-pâyân	Mudill: Azdurici
Metin: Muhkem	Mufârakat: Ayruluk
Me`vâ: Makâm	Muğtenim: Ganîmet bulmuş
Mevâkib-iştihâr: Cem' olunmuş leşkerler	Muhaddar: Yâşil
Mevâzi': Mevzi'ler	Muhâfaza, muhâfazat: Saklamak
Mevhibe, mevhibet: Bahşiş	Muhallâ: Bezenmiş
Mevrid: Vârid olacak yer	Muhalled: Ebedî
Mevsûm: Ad konulmuş	Muhâreset: Saklamak
Mevzi': Makâm	Muharrer: Yazılmış
Meyâdin: Cem'-i meydân	Muharrir: Tahrir idici
Meyâmîn: Mübârekler	Muharrirân: Yazıcılar
Meymûn: Mübârek	Muhassıl: Tahsîl idici
Mezbûr: Yazılmış	Muhayyem: Çadırlu
Mezheb: Yol	Muhill: Hâlel virici
Micenn: Kalkan, siper	Muhtebise: Nâ-pâk
Micmer: Buhurluk	Muhtell: Hâlel bulmuş
Mîğ: Bulut	Mukaddemât: İbtidâ-yi kelâm
Mîğfer: Tolga	Mukadder: Takdir olunmuş
Mihan: Mihnetler	Mukannen: Kânûn üzerine, kânûnlanmış
Mihr: Güneş	Mukârenet: Yakın olmak

Mukârin: Yakınlık	Müdâvâ: Timâr eylemek
Mukâvemet: Turuşmak (duruşmak)	Müdebbir: Tedbir idici
Mukrî: Okuyucu	Müdgam: İçine girmiş
Mundîc: Bişürici	Müessir: Eser idici
Mûnis: Gam-güsâr	Müeyyed: Kuvvet bulmuş
Munsarif: Dönici	Müfid: Fâyide dihende, fâyide virici
Muntazam: Düz	Mühezzib: Pâk idici
Munzam: Zamm olunmuş	Mühre: Boncuk
Murâkabet: Göz tutmak	Müje: Kirpik
Musaddak: İnanılmış	Mükâfât: 'İvaz
Musaffâ: Sâfî	Mülhim: İlhâm idici
Mutâ': Mutî' olunmuş	Mümâs: Sürüşücü
Mutahher: Pâk	Mümehhid: Döşeyici
Mutallâ: Altun suyiyle yazılmış	Mümessel: Benzer, beğdeş
Mutarrâ: Tâze	Mümtâz: Seçilmiş
Mutarrez: 'Alemlenmiş	Mümtezc: Karışmış
Muvazzaf: Vazife-hôr	Münâza'at: Çekişmek
Muztarr: 'Aciz	Müncerr: Cârî
Mübâriz: Bahâdır	Münfekk: Ayrû
Mübârizân: Bahâdırlar	Münhedim: Yıkılmış
Müberhen: Hücetlenmiş	Münîf: Şerif
Mübeyşir: Beşâret idici	Münza'ic: Rencide
Mübeyyen: Bellü	Münzic: Bişürici
Mübhem: Gizlenmiş	Mürevvah: Râhat idici
Mübrem: Muhkem	Mürûr: Geçmek
Mübtehic: Şâd	Müsâ'ade: Kollaşmak, mu'âvenet
Mübtezel: Hôr	Müsevvem: Nişanlı
Mücâdele: Ceng	Müstehakk: Lâyık
Mücâzât: 'İvaz	Müstehlek: Helâk
Mücellâ: Bezenmiş, cilvegâh, rüşen	Müstemend: İner
Mücerribân: Tecrübe ediciler	Müstenîr: Rüşen
	Müstetâb: Gökçek, hób
	Müstevcib: Lâyık, vâcib olmuş
	Müşârun ileyh: İşâret olunan,

İşâret olunmuş	Nâsıb: Dikici
Müşâveret: Tanışmak (danış- mak)	Nasır: Yardım, yardımcı
Müşeyyid: Berkidici	Nâsiye: Alın saçı
Müşîr: İşâret idici	Nâşî: Şâyi'
Müş'ir: Bildirici	Nâşîr: Yayıcı
Müte'annidîn: Öngüler	Nâvek: Yalman
Müteberrek: Mübârek	Nâverd: Ceng, savaş
Mütemerridîn: Baş çekici- ler, serkeşler	Nâyib-i menâb: Kâyim-i makâm, kendü yirine turan
Mütevakkî': Göz tutucu	Nâyim: Uyuyıcı
Müyesser: Geniz	Nazîf: Pâk
Müzehher: Çiçeklenmiş, rûşen	Neberd: Ceng, savaş
Nâ-bînâ: Gözsüz	Necâh: Kurtulmak
Nâdim: Peşimân	Nedâmet: Peşimânlık
Nâf: Göbek	Nefehât: Râyihalar
Nahcîr: Av	Nefer: Baş
Nâ-hemvâr: Nâ-muvâfık	Nefîr: Boru
Nâhîz: Zühre	Nehb: Kapmak
Nahl-bend: Nahl düzici	Nehc: Tarık
Nahlistân: Hurmalık	Neheb, nehîb: Gazab
Nahvet: Kibir	Nekbet: Musîbet, nuhûset-i rûzgâr
Nâkil: Nakl idici	Nemek-dân: Tuzluk
Nakkâd: Seçici	Neng: Gayret
Nâlân: İnleyici	Nerimân: Nâm-i pehlivân
Na'mâ: Ni'metler	Nerrâd: Nerd oynayıcı
Nâmûs-i Ekber: Cebrâil	Nesâyim: Kohular
Nâ-müstetâb: Çirkin	Nesîm: Kohu
Nâ-mütenâhî: Bî-haûd, bî- nihâyet, hadsiz	Nesr-i tâyir: Uçar kerkes
Nâs: Ademîler	Nevâhî: Sınırlar, yağmaklar
Nasb: Dikmek	Nevâl, nevâle: Alu, nasîb
Nasb-i a'lâm: 'Alemler dik- mek	Nev-bâve: Tervende (turfanda)
Nâ-sezâ: Lâyik değil	Nevend: Esb (at)
	Nevha: Sağı
	Neyistân: Kamışlık

Nezâket: Nâziklik	Pîs: Ala
Nezâret: Nazar	Pîşvâ: İmâm
Nigâh: Nazar	Pûy: Yelmek, yuparmak, yürümek
Nigûn, nigûnsâr: Başı aşağı	Pûyân: Yelici (yürüyici)
Nihâd: Tab'	Rabt: Bağlamak
Nihâl: Fidân	Rac'at: Dönmek
Niheng: Timsâh	Ra'd-âvâ: Gök gürlemek
Nijâd: Asıl	Râfi' Yüceltici
Nilgûn: Çivid rengi	Râğ: Tâğ (dağ)
Niyâz: Hâcet	Râh: Hamr
Nîze: Sünü (süngü)	Râhbër: Kulavuz
Nush: Nasihat	Rahş: At, ıldırım gibi at
Nusûl: Demrenler	Râ'î: Gözci
Nüfûz: Geçmek	Rakam: Yazu
Nüh-tü: Tokuz kat	Râsihu'l-bünyân: Muhkem binâ-
Nühüfte: Gizlü	lu, bünyâdı muhkem
Nümûdâr: Göricek yir	Ra'şè: Ditremek
Nümûne: Çeşni	Râvî: Rivâyet idici
Nüzhet-gâh: Göz rûşen ola-	Râyât: Sancaklar
cak yir	Re'âyâ: Ra'iyetler
'Ömr-âsâ: 'Ömür bigî	Rebî': Bahâr
Pâye: Mertebe	Rec'at: Dönmek
Pelîd: Murdâr	Rediyye: Yaramaz
Pend: Nasihat	Ref': Götürmek
Perrende: Uçuci	Reff': Yüksek
Perr -u- bâl: Kanat	Reff'u'l-kadr: Kadri yüce
Pervîn: Ülker	Refik: Yoldaş
Pest: Alçak	Rehber: Kulavuz
Peşk: Tığ	Reh-güzâr: Yol geçidi
Peygâm: Hâber	Reh-nümâ: Kulavuz
Peykân: Demren, temren	Reis: Baş
Peykâr: Ceng	Resm: Meşâmm
Peyker: Sûret	Reşahât: Sızındular
Pîrâste: Bezenmiş	Reşk: Künî
Pîrâye: Bezek	Retk: Ulaşmak

Revâc: Geçerlik, geçmek
 Revâh: Gice
 Revâk: Köşk
 Revân: Cân
 Revende: Cidici
 Revîyyet: Endişe der-kâr
 Revyân: Suya karışık
 Rezâlet: Horluk
 Rezâyil: Horlar, horluklar
 Rezm: Ceng
 Ribât: Kârbân-sarây
 Rihlet: Göç, göçmek
 Rik: Kum
 Rikâ': Ruk'alar
 Rikâb: Özençü
 Rimâh: Sünüler
 Rimâl: Kumlar
 Rimâl-âsâr: Kum eserlu, kum
 gibi
 Rismân: İp, iplik
 Rişte: İplik
 Rivâset: Ululuk
 Rivâz: Fağçeler
 Rubûbiyyet: Besleyicilik
 Ruhâm: Mermer
 Rûh-efzâ: Rûh artırıcı
 Ru'yet: Görmek
 Rûyîn-ten: Bakır tenlü,
 tunç tenlü
 Rüstem: Nâm-i pehlivân
 Rûsûm: Nişânlar
 Rütbet: Mertebe
 Sa'b: Sarb
 Sabâhat: Güzellik
 Sâbikâ: Önüdü

Sadâ: Yanku
 Sadedinde: Mahallinde
 Sadr: Ulu
 Safha: Kâğıdın bir yuzi, yek
 rûy-i varak
 Saf-şiken: Saf sıvıcı
 Sâhat: Orta
 Sahbâ: Mey-i sâfi
 Sahîl: At âvâzı
 Sâ'î: Sa'y idici
 Sa'id: Nig-baht
 Sâ'ika: Ildırım, yıldırım
 Sâkib: Yakıcı
 Sâkib: Dökücü
 Salâbet: Katılık
 Sâlâr: Ulu
 Samim: Hâlis
 Samsâm: Kılıç
 Samt: 'Ayıb
 Sân; Gibi
 Sanevber: Şam ağacı
 Sâr: Sığarcık
 Sârî: Sirâyet idici
 Sath: Döşek
 Sâtı': Rûşen
 Satvet: Ululuk
 Savâb: Toğruluk
 Savâmi': Savme'alar (kilise -
 ler)
 Savlecân: Çevkân
 Savlet: Hamle
 Sayd: Av
 Sayha: Çağırmaq
 Sâyib: Toğru (doğru)
 Sayrafi: Sarrâf

Sâz -u- seleb: Yât -u- yarâk	Sevr: Öküz
Sebbâh: Yüzici	Seyelân: Akmak
Sebîl: Yol	Seylâb: Sel suyi
Sedâd: Toğruluk	Seyviât: Yaramazlık
Seder: Sersenlik	Sezâ, sezâvâr: Lâyık
Sedîd: Toğru (doğru)	Sıbâh: Güzeller
Sehâb: Eulut	Sıla: 'Atâ (bahşiş, ihsân)
Seher: Uyanıklık	Sinâ'at: Pîşe
Sehm: Korhu, ok	Sınıf: Nevi'
Sehvet: Yanılmak	Sıyâh: Çağırarak
Sekâmet: Hastalık	Sıyânet: Perhizkârlık
Selâsil: Zincirler	Sıyt -u- sadâ: Avâze, vanku
Selsebîl: Cennet ırmağı	Sihâm: Oklar
Semâh: Sehâ	Silsile: Zincir
Semend: At, kula at	Sımâb: Jive (civa)
Semer: Hikâye(t)	Simâh: Sehâ
Semm: Ağu	Simâk: Evc-i semâ
Semt: Taraf	Simet: Nişân
Senen: Yol	Sinân: Sünü, yalman
Senî: Rüşen, yüce	Sipeh-sâlâr: Çeri başı, ser-i leşker
Sepîde: Sabâh aklığı	Siper: Kalkan
Serâ-perde: Günlük	Sipihr: Çarh
Serâyir: Sırlar	Sîr: Tok
Serdâr: Baş, ulu	Sirişk: Göz yaşı
Ser-i hayl: Ser-i leşker	Sivâr: Bilâzik
Serîr: Taht	Siyâdet: Ululuk
Sermâ: Sovuk	Siyâh-çerde: Kara yağız
Sermed: Ebed	Siyâhat: Gezmek
Sermedî, sermediyye: Ebedî	Siyâset: Yasak
Ser-nigün: Başı aşağı	Siyâkat: Sürmek
Sevâb: Savâb	Sû: Taraf
Sevâbik: Öntürdiler	Su'adâ: Nig-bahtlar
Sevâd: Karalık	Subâh: Güzeli
Sevâkib: Yakıccılar	Sûd: Issı
Sevâlif: Geçmişler	

Sudûr: Sadr'ın cem'i
 Sûfâr: Ok gezi
 Sukût: Düşmek
 Suver-nümâ: Sûretler gösterici
 Sûzân: Yakıcı
 Su'ûd: Ağmak
 Süflî: Alçak
 Sûhan-senc: Söz tartıcı
 Sür'at: İvmek, tizlik
 Sütû': Düşünmek
 Sütûn: Direk
 Süvâr: Atlu, binici
 Süveydâ: Ciğer kanı
 Süyûf: Kılıçlar
 Süyûl: Seyller
 Sâdâb: Bî-hazân, hazânsız
 Sakâyık: Lâle-i kühî
 Sâmihu'l-erkân: Rükünleri yüce, yüce rükünlü
 Sân: Hâl
 Şa'şâ'a: Şu'le
 Sebâb: Yenilik
 Sebistân: Giceliyecek yir
 Şebnem: Çi
 Secâ'at: Bahâdırılık
 Sedâyd: Katılıklar
 Şefîk: Şefkatlı
 Şeğâb: Aşüftelik
 Sekâvet: Bed-bahtlık
 Şeyb: Kocalık
 Sîddet: Katılık
 Sîhâb: Atılan ıldız
 Sîhd: Bal
 Sîhne: Nâyib

Şikeste: Sınık
 Şimsâd: Bir ağaç (Şimsir)
 Şir-i jiyân: Anur arslan, kağan arslan
 Sitâb: İvmek
 Suhûn: Gemi doldurmak ve sürmek
 Sükûh: Heybet
 Sümûl: Kaplamak
 Tâb: Harâret
 Tâbân: Rüşen
 Tabdım: Anladım
 Ta'biye: Gizlemek
 Tahffif: Yeyniltmek
 Tahkîr: Horlamak
 Tahlîl: Çözmek
 Tahliye: Bezemek
 Tahrik: Debretmek
 Tâk: Kemer
 Taklîl: Azaltmak
 Takviyet: Kuvvet virmek
 Tal'at: Yüz
 Tâlih: Yaramaz
 Ta'me: Yimek
 Ta'mîr: 'İmâret eylemek
 Tantana: Avâze
 Tanz: İstihzâ, ta'n, tanız
 Târ: İplik, karânu
 Tarab: Şâdflik
 Tarâc: Yağma
 Tarâvet: Tâzelik
 Tarh: Bırakmak
 Târum: Kara eve dirler. İsti-
 'âre idib göklere dahî tâ-
 rum dirler, ana benzediği-

çün	Tekayyüdât: Bendler
Tasfiye: Arıtmak	Tekellüm: Söylemek
Tashîh: Sahîh eylemek	Te`kîd: Berkitmek
Tavâyif: Tâyifeler	Tekmîl: Tamâm eylemek
Taviyyet: Nihâni-i dil	Tekrîm: Ululamak
Tavk: Kılâde	Telattum: Mevc urmak, temevvüc
Tâyir: Uçuci	Telfîk: Tevfik
Tâzî: 'Arabî	Temelluk: Yaldanmak (yaltak lanmak)
Ta'zîm: Ululamak	Temerrüd: Baş çekmek
Te'allukât: Ulaşmaklar	Temhîd: Döşemek
Te'annüd: Öngülük	Temyîz: İyiyi yatludan seçmek
Teb: Sıtma	Tenbîh: Uyarmak
Tebâr: Asıl	Tenessüm: Kohu almak
Tebâşîr: Beşâretler	Tenfîz: Geçürmek
Tebdîl: Döndürmek	Teng: Târ (dar)
Tebeddül: Dönmek	Teng-nâ: Târ yer
Tebeddülât: Dönmekler	Terbiye: Terbiyet eylemek
Teberrâ: Berî olmak	Tesârîf: Döndürmek
Te`bidât: Ebedî eylemekler	Tesellî: Gönül hoşluğu
Tecevvu': Açlık	Teseyyür: Seyr etmek
Tecvîf: Cevflerini hâlî eylemek	Teshîr: Zebûn eylemek
Tedâvülât: Çekrenmekler	Te`sîr: Eser eylemek
Tefâhur: Nazlanmak	Tesvîlât: Bezemekler
Teferrüd: Yegânelik	Teşhîs: Amlamak
Tefrîh: Ferah eylemek	Teşyîd: Berkitmek, muhkem eylemek
Tefrîk: Ayırmak	Tevân: Kudret, kuvvet
Teftîh: Açmak	Tevânger: Gani
Tefvîz: Ismarlanmak	Tev`emân: İkizler
Teg -u- pûy: Yelmek ve yu- parmak	Tevfik: Muvâfık eylemek
Tehayyülât: Hayâller	Tevfikât: Tevfikler
Tehnie: Şâdılığla sormak	Te`yîd: Kuvvet virmek
Tehzîb: Pâk etmek	Te`yîdât: Kuvvet bulmaklıklar, kuvvetler
Tekallüb: Dönmek	

Teysîr: Geniz eylemek	'Utârid: Zühal (ıldız)
Tezerv: Dürrâc (kuş cinsi, turaç)	'Uzmâ: Ulu
Tezyîl: Etek ziyâde eylemek	Ümûr: İşler
Tezyîn: Bezemek	Üslûb: Gûne
Tibâk: Kat	Üstüvâr: Muhkem
Tîre: Bulanık	Vâcibü'l-iz'ân: Vâcibü't-tes-lîm
Tirlik: Dirlik	Vâfî: Tamâm
Tübâ: Cennet ağacı	Vakkâd: Rûşen, şu'ledâr
Tuğât: Azmışlar	Vakûr: Vakarlı
Tuğrâ-yi garrâ: Nişân-i pâ-dişâh	Vâmik: Nâm-i 'âşık
Tuğyân: Azgunluk	Vârûn: Başı aşağı, döndürülmüş, nâ-hemvâr, nigûn
Tûl: Uzun, uzunluk	Vâsik: Muhkem
Turre: Zülûf	Vazî': Alçak
Turre-i mergûl: Örülmüş saç	Vâzih: Rûşen
Tûşe: Azık	Vecd: Bulmak
'Ubbâd: 'İbâdet idiciler	Veche: Alın
'Ubûdiyyet: Hizmet	Vegâ: Ceng
'Ubûr: Geçmek	Velvele: Ditremek (titremek)
'Ucûb: Kendüyi görmek	Vesâvis: Vesveseler
U'cûbe: 'Acablıyacak nesne	Vişâh: Hamâyil bağı
Udhiyye: Kurbân	Vusul: Ulaşmak
'Ukâb: Dönege, tavşancı	Vufûr: Çok, çokluk
'Ulüvv: Yücelik	Yahşilik: Eyülük
'Ulvî: Yüce	Yârî: Yardım
'Unuk: Boğaz	Yakaza: Uyanıklık
'Unvân: 'Azamet, sernâme, ululuk	Yamanlıh: Yatluluk
'Unvân-i sa'âdet: Nişân-i pâdişâh	Yegâne: Ferd-i bî-misl
'Urafâ: 'Ârifler	Yesîr: Az, âsân, geniz
'Urûc: Ağmak	Yümn: Mübârek, mübâreklik
'Usret: Târlık	Zacret: Gönül tarlığı
'Usûr yâbend: Yüzün dönmek	Zâd: Azık
	Zafer: Yiğitlik
	Zahîr: Arka, yardım

Zalmâ: Karanû
 Zalûl: Gölge idici
 Zalûm: Zulm edici
 Zamâyir: Gönül endişeleri
 Zaygam: Arslan
 Ze'âmet: Subaşılık
 Zehâb: Gitmek
 Zehrâ: Ildırayıcı
 Zelel: Günâh
 Zelûl: H^Vâr (hor)
 Zemîne: Yerilmiş
 Zevâhir: Ildırayıcılar
 Zevâyâ: Bucaklar
 Zevi'l-ihtirâm: Hürmet is-
 sıları
 Zevi'l-i'tibâr: İ'tibâr is-
 sıları
 Zeyl: Etek
 Zill: Gölge
 Zımn: Koltuk
 Zîb: Gökçeklik
 Zikr: Anmak
 Zikrâ: Anlamak, nasihat
 Zillet: H^Vârlık
 Zimâm: Yular
 Zindegânf: Dirlik
 Zü'amâ: Subaşılar
 Zühhâd: Zâhidler
 Zûr-kâr: Zâlim
 Zü'l-minen: 'Atâ sâhibi
 Zümre: Bölük
 Züyûl: Etekler

B İ B L İ Y O Ğ R A F Y A

- Abacı, Abdullah, Farsça Selim-Nâmeler, Ankara İlahiyat Fakültesi, Tez, Ankara-1974.
- Ateş, Ahmet, Selim-Nâmeler, Türkiyât Enstitüsü, Tez, İstanbul-1937-38.
- Babinger, Franz, Osmanlı Târih Yazarları ve Eserleri, Çeviren: Prof. Dr. Coşkun Uçok, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara-1982.
- Bursalı Mehmed Târih, Osmanlı Müellifleri, C. I-III, İstanbul-1342.
- Cemâleddin, Ayîne-i Zürefâ (Osmanlı Târih ve Müverrihleri), İstanbul-1314.
- Develioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Doğu Matbaası, Ankara-1978.
- Fîrûzâbâdi, Terceme-i Kâmûs, C. I-IV, Matba'a-i Bahriyye, İstanbul-1304.
- Hasan 'Amîd, Ferheng-i 'Amîd, Tahrân-1343.
- Hoca Sa'deddin, Tâcü't-Tevârih, C. I-II, İstanbul-1280.
- Hüseyin Kâzım Kadri, Büyük Türk Lügati, C. I-IV, Maarif Matbaası, İstanbul-1928-43.
- Levend, Ağâh Sırrı, Gazevâtnâmeler ve Mihaloğlu Ali Beğin Gazevât-Nâmesi, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara-1956.
- Louise Ma'lûf, el-Müncid, Katolik Matbaası, Beyrût-1956.
- Mehmed Süreyyâ, Sicill-i 'Osmâni, C. I-IV, İstanbul-1308-15.
- Muhammed Fuâd 'Abdu'l-Bâki, Mu'cemü'l-Müfehres li-El-fâzı'l-Kur'âni'l-Kerîm, İstanbul-1986.

- Muhammed Harb 'Abdu'l-Hamîd, I. Selîm'in Sûriye ve Mısır Seferi Hakkında İbn İyâs'da Mevcud Haberlerin Selîm-Nâmeleriyle Mukâyesesi, İstanbul Ünversitesi Edebiyat Fakültesi Târih Bölümü, Tez, İstanbul-1980.
- Pakalın, Mehmed Zeki, Târih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. I-III, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul-1972.
- Parmaksızoğlu, İsmet, Üsküplü İshâk Celebi ve Selim-Nâmesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Târih Dergisi, No. 3, İstanbul-1951-52.
- Redhouse, James W., Turkish and English Lexicon, Çağrı yayınları, İstanbul-1978.
- Savaş, Hamdi, Üsküplü İshâk Celebi ve Selim-Nâmesi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tez, Kayseri-1986.
- Sücûdî, Kalkandelenli, Selîm-Nâme, Topkapı Sarayı Revân Kütüphânesi, No. 1284/1.
- Şemseddîn Sâmî, Kâmûs-i Türki, C. I-II, Çağrı Yayınları, İstanbul-1978.
- Şükûn, Ziyâ: Ferheng-i Ziyâ. C. I-III, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul-1984.
- Tansel, Selâhattin, Yavuz Sultân Selîm, İstanbul-1969
- Tekindağ, M. C. Şehâbeddîn, Selîm-Nâmeler, Târih Enstitüsü Dergisi, C. I, İstanbul-1970.
- ----, Yavuz Sultân Selîm'in İran Seferi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Târih Dergisi, No. 22, İstanbul-1968.
- ----, Beyazîd'in Ölümü Meselesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Târih Dergisi, No. 24, İstanbul-1970
- Türk Dil Kurumu, Tanıkları ile Tarama Sözlüğü, C. I-III, Ankara-1953.

- Uğur, Prof. Dr. Ahmet, The Reign of Sultan Selim I In The Light of The Selim-Nâme Literature, Berlin-1985.

- -----, Selim-Nâmeler, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. XXII, Ankara-1978.

- Uluçay, Çağatay, Yavuz Sultân Selim Nasıl Pâdisah Oldu?, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, No. 6, 7, 8, İstanbul-1954.

- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Târîhi, C. II, Ankara-1964.

- Wensinck, A. J., el-Mu'cemü'l-Müfehres li-Elfâzı'l-Hadîsi'n-Nebeviyye, C. I-VII, Leiden-1936.

32 ref-